

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
OKUMA METİNLERİ ve YARDIMCI KİTAPLAR**

Pınar ŞİMŞEK

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL

Mart, 2011

Afyonkarahisar

**T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
OKUMA METİNLERİ VE
YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

**Hazırlayan
Pınar ŞİMŞEK**

**Danışman
Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL**

AFYONKARAHİSAR 2011

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri Ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.././ / 2011

Pınar ŞİMŞEK

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı :

Jüri Üyeleri :

:

:

:

:

Türkçe anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Pınar ŞİMŞEK'İN “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri Ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma” başlıklı tezi .../.../2011 tarihinde, saat ‘da Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

ÖZET

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OKUMA METİNLERİ VE YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Pınar ŞİMŞEK

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Mart 2011

DANIŞMAN: Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL

Yabancılara Türkçe öğretiminin merkezinde okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları vardır. Okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları, okuma-anlama becerisi yanı sıra, diğer dil becerilerinin de kazandırılmasında temel öneme sahiptir.

Bu tez çalışmasında, yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili temel bilgiler verilmiş, okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarının yabancılara Türkçe öğretimi için önemi belirtilmiştir. Bu alanın en köklü ve sistemli uygulayıcılarından Ankara TÖMER ve Gazi TÖMER'in, okuma metinlerinin en iyi örneklerinin bulunduğu "Yeni HİTİT" ve "Yabancılar İçin Türkçe" ders kitapları incelenmiştir.

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında tam anlamıyla hazırlanmış yardımcı okuma kitapları yoktur. Ancak bu alanda çaba gösterdiği görülen "Adım Adım Türkçe" öğretim setindeki okuma kitapları incelenmiştir. Ayrıca okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarının yeterliliği ile ilgili Ankara TÖMER ve Gazi TÖMER'deki Türkçe öğrenen yabancı öğrencilere anket uygulaması yapılmıştır.

Yabancılara Türkçe öğretiminde nasıl daha faydalı okuma metinleri oluşturulabileceği, yardımcı okuma kitaplarının mutlaka oluşturulması gereği ve taşınması gereken niteliklerin bulunduğu bu tezin, yabancılara Türkçe öğretimi alanına faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, okuma metinleri, yardımcı okuma kitapları.

ABSTRACT

A SURVEY ON READING TEXTS AND SUPPLEMENTARY READING BOOKS FOR FOREIGNERS LEARNING TURKISH

Pınar ŞİMŞEK

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT of TURKISH LANGUAGE

March 2011

Academic Advisor: Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL

There are reading texts and supplementary reading books at the head offices of teaching Turkish to foreigners. Reading texts and supplementary reading books has the major importance in accomplishing reading-understanding as well as other language skills.

On this thesis, the basic information on teaching Turkish to foreigners is given; the importance of reading texts and supplementary reading books in the education of teaching Turkish to foreigners is specified. The most prominent and systematic institutions on this sector are TÖMER Ankara and TÖMER Gazi's "Yeni HİTİT" and "Yabancılar İçin Türkçe" textbooks which has the collection of the best examples of the reading texts has been analyzed.

There are no thoroughly prepared supplementary reading books for the education of foreigners learning Turkish. There has been a survey on reading books of the educational teaching set "Adım Adım Türkçe" who has been working on this sector. Furthermore, there has been a poll amongst the students learning Turkish at Ankara TÖMER and Gazi TÖMER on the satisfaction of the reading texts and supplementary reading books.

This thesis which is about the preparation of more useful reading texts, the need to issue supplementary reading books is a must for the foreigners learning Turkish will help the foreigners in this regard.

Key words: Teaching Turkish to foreigners, reading texts, supplementary books

ÖNSÖZ

Dil öğretiminin temelinde metin vardır. Öğretilmek istenen dil, metin içinde bir bağlam oluşturacak şekilde işlenir. Böylece dil öğretimi kendi doğal yapısı içinde, ezbere dayanmadan yapılandırılarak öğretilir.

Yabancı dil öğretiminde, ana dil öğretiminden farklı olarak, öğrenilecek dilin doğal yaşam alanı içinde bulunulmaz ve öğrenecek kişiler doğal yoldan dil becerileri geliştirmemiştir. Bu durumda, yabancı dil öğretimi için okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarının hayatî bir önem taşıdığı görülür. Yabancılara Türkçe Öğretiminde, Türkçe ile ilk defa karşılaşan yabancı için metin ve okuma kitabının önemi büyüktür. Türkçe öğrenen yabancıya, Türkçenin farklı biçimlerde kullanımını göstermek ancak okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları ile mümkündür. Bu tezde, okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarında bulunacak nitelikler belirlenmeye çalışılmış ve ortaya konan niteliklerle okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları hazırlama çalışmalarına katkıda bulunulması hedeflenmiştir.

Bu tezi hazırlamam sürecinde bana destek olan danışman hocam Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL'e, hocalarım Doç. Dr. Celal DEMİR ve Yrd. Doç. Dr. Erol BARIN'a ve her zaman yanımda olan aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ	ii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTARCT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR DİZİNİ	xii

GİRİŞ

1. PROBLEM DURUMU	1
2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	1
3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI	2
4. MATERYAL VE METOT	2
5. EVREN VE ÖRNEKLEM	2
6. VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ	3
7. VERİLERİN ANALİZİ	3

BİRİNCİ BÖLÜM YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİ

1. TEMEL KAVRAMLAR	4
1.1. DİL VE KÜLTÜR	4
1.1.1. Dil Nedir?	4
1.1.2. Dil ve Kültür İlişkisi	6
2. TÜRKÇE VE TÜRK KÜLTÜRÜNÜN ÖĞRETİLMESİ	7
2.1. TÜRK EĞİTİM KURUMLARINDA TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİ.....	8
2.2. TÜRKÇENİN YABANCILARA ÖĞRETİMİ.....	10
3. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE TEMEL İLKELER	16
4. DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ..	17
5. DİL ÖĞRETİM TEKNİKLERİNİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ...	20
5.1. GRUPLA ÖĞRETİM TEKNİKLERİ.....	20
5.2. BİREYSEL ÖĞRETİM TEKNİKLERİ	22
6. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN ÖNEMİ VE TEMEL İLKELERİ	23
7. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE UYGULAMA VE ARAŞTIRMA YAPAN KURUMLAR.....	28
8. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE AVRUPA DİL PORTFÖYÜ	32
8.1. AVRUPA DİL PORTFÖYÜ	32
8.1.1. Avrupa Dil Portföyü Ve Yabancılara Türkçe Öğretimi.....	33

İKİNCİ BÖLÜM
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OKUMA METİNLERİ
VE YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI

1. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OKUMA METİNLERİ VE YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI	35
1.1. METİN KAVRAMI	35
1.2. METİN TÜRLERİ.....	36
1.3. TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OKUMA METİNLERİNİN ÖNEMİ VE NİTELİKLERİ.....	40
1.4. TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OKUMA KİTAPLARININ ÖNEMİ VE NİTELİKLERİ	41
2. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DERS KİTAPLARINDAKİ OKUMA METİNLERİ VE YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI.....	42
2.1. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OKUMA METİNLERİ..	42
2.1.1.Yabancılar Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Önemi	43
2.1.2.Yabancılar Türkçe Öğretiminde Metin Seçimindeki İlkeler..	43
2.2. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI	48
2.2.1.Yabancılar Türkçe Öğretiminde Yardımcı Okuma Kitaplarının Önemi ve Nitelikleri	48
3. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OKUMA METİNLERİ VE YARDIMCI OKUMA KİTAPLARINA ADP'NİN ETKİLERİ	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDAKİ OKUMA METİNLERİ VE YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI İNCELEMELERİ

1. YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİM SETLERİ	53
2. ANKARA TÖMER VE YENİ HİTİT TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ	54
2.1. YENİ HİTİT 1 DERS KİTABI VE OKUMA METİNLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ	58
2.1.1.Yeni HİTİT 1 Ders Kitabından Örnek Metinler	75
2.1.2.“Manavda” İsimli Metnin İncelenmesi	76
2.1.3.“Yıldız Kenter” İsimli Metnin İncelenmesi	78
2.1.4.“Gemi Seyahati” İsimli Metnin İncelenmesi	81
2.2. YENİ HİTİT 2 DERS KİTABI VE OKUMA METİNLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ	84
2.2.1.Yeni HİTİT 2 Ders Kitabından Örnek Metinler	94
2.2.2.“Pazartesi Sendromu” Adlı Metnin İncelenmesi	94
2.2.3.“Sanat Nedir?” Adlı Metnin İncelenmesi	96
2.2.4.“Eros’un Aşkı” Adlı Metnin İncelenmesi	97
2.3. YENİ HİTİT 3 DERS KİTABI VE OKUMA METİNLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ	98
2.3.1.Yeni HİTİT 3 Ders Kitabından Örnek Metinler	109
2.3.2.“Gençlik Böyledir İşte” Adlı Metnin İncelenmesi	109
2.3.3.“Yabancı Diller” Adlı Metnin İncelenmesi	110

2.3.4.“Televizyona Bağlı Hayatlar” Adlı Metnin İncelenmesi.....	112
3. GAZİ TÖMER VE “YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE” SETİ.....	113
3.1. YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE 1 DERS KİTABI VE OKUMA METİNLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	115
3.1.1.Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders Kitabından Örnek Metinler..	124
3.1.2.“Pastanede” Adlı Metnin İncelenmesi	124
3.1.3.“Yaralı Kuş” Adlı Metnin İncelenmesi	126
3.1.4.“Saklıkent” Adlı Metnin İncelenmesi	127
3.2. YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE 2 DERS KİTABI VE OKUMA METİNLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	128
3.2.1.Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders Kitabından Örnek Metinler..	134
3.2.2.“Dilin İmkânları” Adlı Metnin İncelenmesi	135
3.2.3.“Modern Çağda Yalnızlaşan İnsan” Adlı Metnin İncelenmesi	136
3.2.4.“Paragrafta Yardımcı Düşünceler” Adlı Metnin İncelenmesi	137
4. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İÇİN HAZIRLANMIŞ YARDIMCI OKUMA KİTABI ÖRNEĞİ İNCELEMESİ.....	138

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUMLAR

1. ANKETİN AMACI	141
2. ANKETİN HAZIRLANMASI.....	141
3. ANKETİN UYGULANMASI	141
4. BULGULAR VE YORUMLAR	180

BEŞİNCİ BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER

1. SONUÇ	183
1.1. OKUMA METİNLERİ İLE İLGİLİ SONUÇLAR	183
1.2. YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI İLE İLGİLİ SONUÇLAR	186
2. ÖNERİLER	189
2.1. OKUMA METİNLERİ İLE İLGİLİ ÖNERİLER	189
2.2. YARIDIMCI OKUMA KİTAPLARI İLE İLGİLİ ÖNERİLER	192

KAYNAKÇA	198
-----------------------	------------

EKLER.....	202
EK 1:GAZİ TÖMER’den Ankete Katılan Yabancı Öğrenci Listesi	202
EK 2: ANKARA TÖMER’den Ankete Katılan Yabancı Öğrenci Listesi ...	204
EK 3: Anket Formu	206
EK 4: Ankete Katılan Yabancı Öğrencilerin Ülkelere Göre Dağılımı	208
EK 5: İncelenen Metinlerin Ders Kitaplarındaki Görüntüleri.(15 Adet)	209
EK 6: AÜ TÖMER’de Türkçe kursu alan bir öğrenciye ait anket formu.	224
EK 7: AÜ TÖMER’de Türkçe kursu alan bir öğrenciye ait anket formu.	225
EK 8: AÜ TÖMER’de Türkçe kursu alan bir öğrenciye ait anket formu.	226

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Metin Türleri	38
Tablo 2. Yeni HİTİT 1 Ders Kitabı, Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (1)...	70
Tablo 3. Yeni HİTİT 1 Ders Kitabı, Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (2)...	71
Tablo 4. Yeni HİTİT 1 Ders Kitabı, Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (3)...	72
Tablo 5. Yeni HİTİT 1 Ders Kitabı, Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (4)...	73
Tablo 6. Yeni HİTİT 2 Ders Kitabı, Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (1)...	91
Tablo 7. Yeni HİTİT 2 Ders Kitabı, Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (2)...	92
Tablo 8. Yeni HİTİT 3 Ders Kitabı, Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (1)	105
Tablo 9. Yeni HİTİT 3 Ders Kitabı, Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (2)	106
Tablo 10. Yeni HİTİT 3 Ders Kitabı, Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (3)	107
Tablo 11. Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders Kitabı, Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (1)	120
Tablo 12. Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders Kitabı, Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (2)	121
Tablo 13. Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders Kitabı, Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (3)	122
Tablo 14. Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders Kitabı, Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı	133
Tablo 15. Anket Değerlendirme Sonuçları Tablosu (1)	179
Tablo 16. Anket Değerlendirme Sonuçları Tablosu (2)	179

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

GRAFİKLER GENEL

Şekil 1. Niçin Türkçe öğrenmeye ihtiyaç duyduunuz?	142
Şekil 2. Ne amaçla Türkiye'ye geldiniz?	143
Şekil 3. Türkçe öğrenirken hangisinde zorlanıyorsunuz?	144
Şekil 4. Sizce, okuma metinlerinin konuları ne olmalı?	145
Şekil 5. Türkçe öğrenmek kolay mı?	146
Şekil 6. Türkçe okuma metinleri ilginizi çekiyor mu?	147
Şekil 7. Sizce okuma metinleri yeterli mi?	148
Şekil 8. Türkçe gazete ve dergi okuyor musunuz?	149
Şekil 9. Ders kitabı dışında Türkçe kitap okumaya ihtiyaç duyuyor musunuz?	150

GRAFİKLER (Temel ve Orta Seviye)

Şekil 10. İletişim araçlarını Türkçe anlayabilirim	151
Şekil 11. Temel bilgi sorularını (adı, soyadı, yaş...) anlayabilirim.	152
Şekil 12. Türkçe adres, yer ve yön tarifi yapılan metinleri anlayabilirim.	153
Şekil 13. İnternetteki Türkçe komutları anlayabilirim.	154
Şekil 14. Günlük dilde yazılanları anlayabilirim.	155
Şekil 15. Türkçe bir makale/denemenin ne ile ilgili olduğunu anlayabilirim.	156
Şekil 16. Basit mesajları, iş ve resmî mektupları anlayabilirim.	157
Şekil 17. Bir hikâyenin ana konusunu anlayabilirim.	158
Şekil 18. Tiyatro, sinema ya da bir kitap hakkında yazılmış makaleleri anlayabilirim.	159
Şekil 19. Sözlük kullanarak herhangi bir yazışmayı anlayabilirim.	160
Şekil 20. Farklı türden metinleri (şiir, deneme, tiyatro...) anlayabilirim.	161
Şekil 21. Deyim ve argo bulunan metinleri anlayabilirim.	162
Şekil 22. Bir edebî eserin sosyal, siyasal ya da tarihî geçmişini anlayabilirim.	163
Şekil 23. Mesleki ve bilimsel makaleleri sözlüğe bakarak anlayabilirim.	164

GRAFİKLER (Yüksek Seviye)

Şekil 24. İletişim araçlarını Türkçe anlayabilirim.	165
Şekil 25. Temel bilgi sorularını (adı, soyadı, yaş...) anlayabilirim.	166
Şekil 26. Türkçe adres, yer ve yön tarifi yapılan metinleri anlayabilirim.	167
Şekil 27. İnternetteki Türkçe komutları anlayabilirim.	168
Şekil 28. Günlük dilde yazılanları anlayabilirim.	169
Şekil 29. Türkçe bir makale/denemenin ne ile ilgili olduğunu anlayabilirim.	170
Şekil 30. Basit mesajları, iş ve resmî mektupları anlayabilirim.	171
Şekil 31. Bir hikâyenin ana konusunu anlayabilirim.	172
Şekil 32. Tiyatro, sinema ya da bir kitap hakkında yazılmış makaleleri anlayabilirim.	173
Şekil 33. Sözlük kullanarak herhangi bir yazışmayı anlayabilirim.	174
Şekil 34. Farklı türden metinleri (şiir, deneme, tiyatro...) anlayabilirim.	175
Şekil 35. Deyim ve argo bulunan metinleri anlayabilirim.	176
Şekil 36. Bir edebî eserin sosyal, siyasal ya da tarihî geçmişini anlayabilirim.	177
Şekil 37. Mesleki ve bilimsel makaleleri sözlüğe bakarak anlayabilirim.	178

KISALTMALAR

ADP	: Avrupa Dil Portfolyosu(Portföyü)
TÖMER	: Türkçe Öğretim ve Araştırma Merkezi
YTÖ	: Yabancılara Türkçe Öğretimi
YDÖ	: Yabancı Dil Öğretimi
GÜ	: Gazi Üniversitesi
AÜ	: Ankara Üniversitesi
AB	: Avrupa Birliği
Bkz.	: Bakınız
C	: Cilt
Çev	: Çeviren
Drl	: Derleyen
Hzl	: Hazırlayan
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb	: ve benzeri
s.	: Sayfa
S	: Sayı

GİRİŞ

1. PROBLEM DURUMU

Bu araştırmada yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılması gereken materyallerden okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarının hazırlanmasındaki problemler ele alınacaktır. Özellikle alanda yardımcı okuma kitaplarının neredeyse hiç oluşturulmamış olması dikkat çekicidir. Bu araştırmada, okuma metinleri ile yardımcı okuma kitaplarının nasıl oluşturulması gerektiği probleminin çözümüne yönelik çalışılacaktır.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu tezin amacı; yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin ve yardımcı okuma kitaplarının önemini, etkisini ve bunlarda bulunması gereken nitelikleri belirleyip, Türkçenin yabancılara öğretilmesine katkıda bulunmaktadır.

Dil Öğretimi dört temel dil becerisine dayanır. Bunlar dinleme, okuma, konuşma ve yazmadır. Dört temel dil becerisinden okumanın gerek etken gerek edilgen kelime hazinesinin oluşumunda etkisi büyüktür. Yabancılara Türkçe Öğretiminde ders kitaplarında okuma metinleri öğrencilere gerekli kelimeleri kazandırmak içindir. Fakat öğrencilerin ders dışında kendini geliştirebileceği yardımcı okuma kitapları da mutlaka oluşturulmalıdır. Dünyanın her ülkesinde, yabancılara, o ülkenin ana dili öğretimi için seviyelere göre yardımcı okuma kitapları oluşturulduğu görülmüştür.

Yabancılara Türkçe öğretiminin bugün en sistemli halini TÖMER'lerde görmekteyiz. Oluşturulan ders kitapları, yöntem ve materyaller TÖMER'lerde her ne kadar yabancılar için Türkçe öğretime büyük katkı sağlasa da dört temel dil becerisini geliştirme yolları belli ölçülere dayanmamıştır. Okuma becerisi için de beceriyi geliştirmeye yönelik materyaller için ölçü belirleme ve buna göre materyalleri düzenleme konusunda sıkıntılar vardır. Okuma becerisini geliştirmek için oluşturulan okuma metinleri ihtiyaç analizi sonucu oluşturulmalı ve yardımcı okuma kitapları oluşturma asla göz ardı edilmemelidir.

Yabancılara Türkçe öğretimi için oluşturulacak okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları, Türkçe öğrenen yabancılardan okuma becerilerini geliştirmede

karşılaştığı sorunlara çözüm bulacak, bu sorunları ortadan kaldıracak nitelikte olmalıdır. Ancak bu şekilde yabancılara Türkçe öğretiminde okuma becerisi geliştirmede başarılı olunabilir.

Bu araştırmada yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılması gereken materyallerden okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarının hazırlanmasındaki problemler ele alınacaktır. Özellikle alanda yardımcı okuma kitaplarının neredeyse hiç oluşturulmamış olması tez çalışmasında, okuma metinleri ile yardımcı okuma kitaplarının nasıl oluşturulması gerektiği probleminin çözümüne yönelik çalışılacaktır.

3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma becerisini geliştirmede kullanılan okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları tezin kapsamını oluşturur.

Türkçe Öğretim Merkezlerinde (Gazi Üniversitesi TÖMER ve Ankara Üniversitesi TÖMER’de) hazırlanan ders kitapları içindeki okuma metinleri ve varsa ders dışı hazırlanan yardımcı okuma kitaplarının incelenmesi ile sınırlandırılmıştır.

4. MATERYAL VE METOT

Çalışmamızda betimsel araştırma modeli esas alınmıştır. Materyal olarak üniversitelerin Türkçe öğretim merkezlerinde (Ankara Üniversitesi TÖMER ve Gazi Üniversitesi TÖMER) okutulan ders kitapları ve varsa bu merkezlerce, yabancılara Türkçe öğretimi için oluşturulmuş yardımcı okuma kitapları ele alınacaktır.

5. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, üniversitelerdeki Türkçe öğretim merkezleri (Ankara Üniversitesi TÖMER ve Gazi Üniversitesi TÖMER) bünyesinde okutulan ders kitapları ve yardımcı okuma kitapları teşkil etmektedir.

Araştırmanın örneklemini ise ders kitaplarındaki metinler ve bu merkezlerde oluşturulan yardımcı okuma kitapları ile 2010 yılı Haziran döneminde açılmış olan Türkçe kurslarına katılan ANKARA TÖMER Merkez şubesinde 79; GAZİ TÖMER’den 76 öğrenci olmak üzere toplam 155 yabancı öğrencinin okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları hakkındaki görüşleri oluşturmuştur.

ANKARA TÖMER ve GAZİ TÖMER'in, araştırmanın evreni ve örneklemini oluşturmasının nedeni, her iki merkezin de Yabancılara Türkçe Öğretimi denilince akla ilk gelen ve en eski kurumlar olması, dil öğretimini çağa uygun Avrupa Dil Portföyü kriterlerine göre yapmasından dolayıdır.

6. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Öncelikle Yabancılara Türkçe Öğretimi ile ilgili yazılmış kitaplar, tezler, makaleler, bildiriler, konu ile ilgili yapılan kongreler, konferanslar ve çalıştaylarda tartışılan konu özetleri ve raporlar temin edilmiştir. Sonra ANKARA TÖMER ve GAZİ TÖMER'in yabancılar için açılan Türkçe kurslarında materyal olarak kullanılan, ANKARA TÖMER'in "Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi seti ve GAZİ TÖMER'in "Yabancılar İçin Türkçe" setini oluşturan kitaplardaki metinler, dört temel dil becerisinden "okuma-anlama" becerisi dikkate alınarak incelenmiştir.

Ankara Üniversitesi TÖMER ve Gazi Üniversitesi TÖMER'lerde Türkçe Öğrenimi gören yabancı öğrencilere okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları ile ilgili bir anket kullanılmıştır.

7. VERİLERİN ANALİZİ

Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları ile ilgili toplanan tüm veriler (Kitap, tez, makale, bildiri, dergi, konferans-çalıştay raporları, ... vb) özellikle bu çalışmanın evrenini oluşturan ANKARA TÖMER ve GAZİ TÖMER ders kitaplarında geçen metinler incelenmiş, metinlerin yabancılara Türkçe öğretimindeki etkileri ele alınmıştır.

Araştırmanın temelini teşkil eden, Türkçe öğrenmek isteyen yabancı öğrencilere düzenlenen ankette toplanan veriler Microsoft Office Excel programında tablollaştırılmış, verilerin dağılımı grafiklere dönüştürülerek çözümlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİ

1. TEMEL KAVRAMLAR

Türkçenin yabancılar için öğretimi ile dilimizi, kültürümüzü, hayata bakışımızı ve diğer kültürlerle olan ilişkilerimizi, dilimizi öğrenmek isteyenlerle paylaşıyoruz. Bu nedenle Türkçenin yabancılar için öğretimine sadece bir dil öğretimi olarak bakmak yanlıştır. Bize ait olan bütün öğeleri, bilimsel dil öğretim metotlarını Türkçenin eşsiz yapısına uyum sağlayıp uygulayarak anlatmak yabancılar için Türkçe öğretiminin ana amacıdır.

Dünyanın asırlardır dikkatini çeken ve hayranlığını haklı olarak kazanan Türkçeyi, genel olarak Türkçenin yabancılar için öğretimi özel olarak da okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları konusunda incelemeye önce temel kavramları hatırlamamızda fayda vardır.

1.1. DİL VE KÜLTÜR

1.1.1. Dil nedir?

Dil, hayata açılan pencerelerimizden algıladıklarımızı sembollerle ifade eden ve dört temel dil becerisiyle zihnimizden geçenleri ölümsüzleştiren en büyük kültürel gerçekliktir. Bir araya gelen insanların toplumu, millet ve sonunda bir medeniyet yapan bilimdir.

Dünyada her varlığın kendi türleriyle hatta bazı başka türlerle iletişim kurduğuna dair bilimsel veriler ortaya konmaktadır. En mükemmel varlık olarak insanın birbiriyle teması da aynı derecede mükemmeldir. Bu temas; durumları, olayları, hisleri ve insan aklının tüm ürünlerini sembollerle şifrelemesi ile gerçekleşir. Dil, bizi bize anlatır ve zihnimize açılan kapıların anahtarıdır.

Ruhumuzun inceliklerini, yaşamımızın her alanını estetikle işleyerek gösteririz. Dil, güzelliği ve estetiği de anlatmada ustadır. Eğer bir millet dilini gerektiği gibi işlerse, tıpkı bizim Türkçemizi ilmek ilmek işlememiz gibi, sanatının en güzel ürünlerini diliyle oluşturur.

Geçmişimizi bugüne, bugünü de geleceğimize taşıyan dil, kültür aktarımını da en doğal yolla gerçekleştirir. Bir dili öğrenmek o dili oluşturan milletin kültürüne aşina olmak demektir.

“Kısaca söylenecek olursa dil, aynı zamanda her yönüyle bir ulusun kültürünün de aynasıdır; insanın ve uygarlığın en önemli belirtisi ve aracı dildir” (Aksan, 2009: 13).

Bir milletin bilimde, teknikte, teknolojiye, sanatta ve insanlıkta gelişmesinin ana kaynağı dilde yatmaktadır. İnsan kendini ifade edebildiği, karşısındakini anlayabildiği ve bulduğunu, yaptığını ve hissettiğini tanımlayıp anlatabildiği ölçüde gelişir.

Bir düşünceyi paylaşmak, bir fikre karşı çıkmak ya da bir fikri ispatlamak için dili kullanmamızın yanı sıra, insan sadece varlığını ortaya koyabilmek için de dili kullanır. Bunun açıklamasını; dil, insan zihninin aynasıdır felsefesini kabul eden Chomsky (2001: 111), şu sözleriyle anlatır: “ Davranışımızı ya da düşüncelerimizi değiştirme gibi bir kaygım olmadan konuşursam, dili bu amaçla tamamen aynı şeyleri söylediğimde kullandığımdan daha az kullanıyor olmam.”

Dil ve düşünce, birbirlerini her zaman bir adım öteye götürerek bir araya gelmiştir. “Dil bir yandan düşünceyi oluştururken kendisi de düşünceyle birlikte var olmuştur. Yani dil düşünceyi tamamlayan onu son noktasına eriştiren bir yeteneğin gelişmesidir”(Özkan, 2008: 30).

Dil, insanların üzerinde konuşmaktan ve sırlarını keşfetmekten bıkmayacağı engin bir hazinedir. Dili anlatan yüzlerce tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları:

“Dil; İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma” (TDK, 2005a: 1).

“Dil bir sistemdir. Başka bir deyişle, belli kalıplara ve kurallara uyar ve dilin kendine özgü belli bir kodlama sistemi vardır” (Demirel, 2007b: 2).

Dil, İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli anlaşmalar sistemi ve seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir (Ergin, 1985: 3).

Bayraktar (2006: 2), dil tanımlarındaki ortak unsurları şu şekilde belirtmiştir. “Dil; düşünceyle, toplumla, kültürle ilişkili yaşayan bir varlık olduğundan sürekli değişim içinde, sembollerden oluşan bir dizge sistemi ve anlaşma aracıdır”.

Dilin insanı anlatan en önemli göstergesi olan kültürle ilişkisine daha geniş bir biçimde değinmek gerekir.

1.1.2. Dil Ve Kültür İlişkisi

Dil, insanla ilgili olan gelmiş geçmiş bütün unsurları kendinde toplayabilecek bir yeteneğe sahiptir. Bu yeteneği geliştirme ve taşımak yine bu dili konuşan, kullanan, yaşayan insanların çabalarıyla mümkündür.

Asırlardır canlı kalmayı başarmış bir dil düşünelim. Bu dilin her kelimesi, o dili kullanan milletin başından geçen nice yaşamışlıkları somutlaştırmış ve gelecek nesillere aktarmıştır. Dilin bu yönüyle devasa bir sistem olduğunu düşünebiliriz. Bu sistem, ait olduğu milletin kendisini, çevresini, geçmişini ve geleceğini nasıl anladığını anlatır. Kültür, işte tam da burada karşımıza çıkar. Medeniyetin kişiselleşmiş hali olan kültür, ait olduğu millette ancak ve ancak dille hayat bulur ve devamlı olur. “Dil, insanların sadece duygu ve düşüncelerini anlatmakta kullandığı bir araç değildir. Bunun ötesinde bir toplumun kültürel varlığını da içinde saklayarak bunu gelecek kuşaklara taşıyabilen çok bileşenli bir sistemdir”(Demir ve Barın, 2006: 7).

Bir milleti var etmek de yok etmek de o milletin dilinden ve kültüründen geçer. Bir milleti, tek bir bireyi ile temsil edersek; o bireyin maddi hayattaki varlığı yani vücudu kültürse, ruhu da dildir. Vücut, ruh olmadan kaybolmuşluktan başka bir şey değildir. Bir millet, ruh ve vücutla, yani dil ve kültürle ancak varlığından söz ettirebilir. Kültür denilince ilk akla gelen şey dildir. “Dil, millet denilen sosyal varlığı birleştiriyor. Onlar arasında duygu ve düşünce akımı vücuda getiriyor”(Kaplan, (2005: 25).

Kaplan (2005: 15), “Her medeniyet maddi ve manevi unsurları ile bir bütündür. Bir medeniyeti vücuda getiren her şey birbirine bağlıdır” der. Bir medeniyeti bir araya getiren ve birbirine bağlı olan en önemli iki unsur, Mehmet Kaplan’ın da işaret ettiği gibi, dil ve kültürdür.

Dil, topluma ve o topluma ait kültüre bağlıdır. Toplumdaki kültür değişimleri ile dil de değişir. Zamanla bazı kelimeler unutulur, ya da anlamları değişir ve yeni kelimeler doğar. Dil bir toplumsal fenomendir (görüngüdür). Aksan (2009: 65), “Dilin, toplumun ve ona ait olan kültürün ruhunu oluşturduğuna” değinir.

Kültürler ve kültürlerin oluşturduğu medeniyetlerde zaman içinde yaşanan değişiklikler, kültür ve medeniyetin varlığını ortaya koyan dilde de kendini gösterir. Mümtaz Turhan, “Kültür Değişimleri” adlı kitabında bu durumu, bir milletin din değiştirmesi, göç etmesi, savaşları, anlaşmaları... vb. bütün faaliyetlerin milletin dilini de içine girdiği yeni kültür ortamı ile birlikte değiştirir diye açıklar.

Dil ve kültür birbirinden bağımsız düşünülemez. Bu iki unsurun bir araya gelmesi ve devamlılığı, bir milletin var olması ve yaşamını sürdürmesi ile eşdeğerdir. Aksi durumda; dil ve kültür kaybı ya da yozlaşması, her ne önlem alınırsa alınsın çöküşü ve yok oluşu işaret eder.

2. TÜRKÇE VE TÜRK KÜLTÜRÜNÜN ÖĞRETİLMESİ

Kültür ve dil arasındaki kopmaz bağlara en güzel örneklerden biri de Türkçe ve Türk kültürüdür. Türkçe; diğer dilleri kısıktırarak kadar sistemli ve matematiksel yapısıyla kültürümüzle harmanlanıp bizi dünyanın en güçlü medeniyeti yapmıştır. Gücümüz, asırlardır yıpratılmaya, yozlaştırılmaya çalışılmasına rağmen hala dimdik ayakta kalmıştır. Her defasında bizi ayağa kaldırıp yeniden yapılandıran dilimiz ve kültürümüz olmuştur.

Kültür, dili şekillendirir dil de kültürü. Türkçe, Türk kültürünün asırlardır en büyük aynası olmuştur. Biz nasıl yaşıyorsak ve nelerle ilgileniyorsak dilimizde de onlar vardır. Mehmet Kaplan dilde, kültürde var olanların bulunmasını ve diğer dil ve kültürlerden farkını şöyle ifade eder:

Bir dilde ne kadar kelime varsa, o milletin dünya görüşü o kelimelerle sınırlıdır. İnsanoğlu bildiği ve dikkat ettiği varlıklara, duygu ve düşüncelere ad koyar, bilmediklerinin o dilde adları da yoktur. Arapçada devenin renk nüanslarını gösteren yüze yakın kelime vardır. Bunun sebebi devenin Arapların hayatlarında önemli, hayati yer tutmasıdır. Türkçede hayvan adları Türkçeyken, bitki adları yabancıdır. Bu da yaşayış tarzı ile ilgilidir. Türkler esas itibarıyla hayvancı bir kavimdir (Kaplan, 2005: 121).

Yahya Akyüz “Türk Eğitim Tarihi adlı kitabında bilinen ilk Türk toplumları ile Türk eğitim tarihinin başladığını belirtir.” Türk eğitim tarihi demek, en başta Türkçe ve Türk kültürünün öğretilmesi demektir.

Tarihte kurulmuş Türk Devletlerine baktığımızda, bu devletlerin en refah ve güçlü olduğu dönemlerde, dile, kültüre ve bunların eğitim ve öğretimine çok önem verildiğini görebiliriz. Bir Türk devleti ancak dil ve kültürünü özgürce öğretip, onun eğitimine önem verdiği ölçüde bağımsızlığını koruyabilir. Bu durumu Akyüz (2008: 447), şu sözlerle dile getirir: “Tarih bize, siyasi bağımsızlık yitirildiği zaman eğitim ve bilimde bir çözüme, gerileme içine düştüğünü gösteriyor. Bugün, bağımsızlıklarına kavuşan Türk toplumları, bağımsızlığın değerini iyi bilmelidir.” Bağımsızlığımız; ancak var olduğumuzu gösteren değerleri gelecek nesillere iyi öğretebildiğimiz ölçüde devam eder.

2.1. TÜRK EĞİTİM KURUMLARINDA TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİ

Yaşayan ve kültür değişmeleriyle gelişen bir dil olan Türkçenin öğretimi binlerce yıldır sürmektedir. Dilin öğretimi kültürün öğretimi ile bir arada devam etmektedir. Dilimizi resmî olarak ana dil dersleri adı altında yürütmemiz 19. yy.1 bulmuştur. Ancak bundan asırlar önce, Orhun Abidelerinde görülen edebî dil, Türkçenin beş bin yıldan daha fazla bir sürece tabi olduğunu gösterir.

Tanzimat’tan önce, Türkçe öğretimi konusunda değinilmesi gereken en önemli eğitim kurumu Enderun mektepleridir. Bu okullarda Türkçe öğretiminin bugün bile ulaşamadığımız son derece mükemmel bir metotla yapıldığını düşünmek için çok sebep vardır. Hiç Türkçe bilmeyenlerin şiir yazacak kadar Türkçe öğrenip sosyal ve siyasî hayatta yerini alması dil öğretimi açısından da fevkalâde bir hadisedir.

Türkçenin öğretim dili olarak kullanılmasının başlangıcı Mühendishâne-i Bahr-ı Hümayûn’un kurulması ile başlar. Gerek Mühendishane-i Berr-i Hümayûn’da gerekse Mühendishane-i Bahr-ı Hümayûn’da dersler Türkçe okutuluyor ancak Fransızca ve Arapça öğretimine önem veriliyordu. Tanzimat’tan önce Sübyan Mektebi, Medreseler, Tekke ve Zaviyeler, Esnaf Teşekkülleri ve Enderun Mektebi bulunuyordu. Tanzimat Döneminde genel öğretim veren okullara İdadi (Lise benzeri) eklenmiş (1873), öğretmen okulları(Darümuallimin) açılmıştır. Bu yıllarda

Türkçeye verilen önem artmıştır. Medreseler ve mektepler aynı dönemde eğitime devam ediyor, Türkçe Arapça etkisi altında kalmaya devam ediyordu.

Maarif Nezareti 1861 yılında öğretim dilini Türkçe yapmıştır. Bu dönemde bilim dili Türkçe oluşturulmak istenmiş, edebiyat ve basın yayındaki dil sadeleşmeye başlamıştır. Bu çabalar sürerken, diğer taraftan okullardaki Türkçe derslerinde Arapça, Farsça kuralların öğretilmesine devam edilmiştir. Maarif Nezareti, 1896 yılında bu duruma dikkat çekerek Türkçenin kendine yeten bir dil olduğunu ispat etme ve öğretim dilini Türkçe olarak yaygınlaştırmada çaba sarf etmiştir.

Meşrutiyetle birlikte Türkçe; yazı, imlâ ve güzel konuşma gibi dil becerileri dikkate alınarak öğretilmeye başlanır. Türkçülük hareketi dili sadeleştirmeye ve Türkçeyi ön plana alması ile oluşturulan Türkçe öğretim politikalarında etkili olmuştur. Türkçülük hareketinin öncülerinden olan Ziya Gökalp'ın Türkçe ile ilgili düşünceleri dil politikamızı derinden etkilemiştir. Geliştirilerek kabul edilen bu anlayışa göre: Kültür değişimi ve gelişimi ile farklı dillerden dilimize geçen kelimeler, eğer kültürün bir parçası olmuşsa zenginliğimizi artırmakta; ancak Türkçede karşılığı olmakla birlikte Türk Milleti ve kültürünce tam benimsenmemişse zaten doğal yollarla reddedilmektedir. Belirlenmiş bu ilke Gökalp, (2003: 183), tarafından şu temele dayandırılır: "Türk halkının bildiği ve kullandığı her sözcük Türkçedir. Halk için alışılmış olan ve yapay olmayan her sözcük ulusaldır. Bir ulusun dili, kendisinin cansız köklerinden değil, canlı kullanımlarından oluşan canlı bir organizmadır."

1924'de Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitimdeki ikiliğe son verilmiş ve eğitim ve öğretimde reformlar yapılmıştır. TBMM 1 Kasım 1928'de Latin alfabesini kabul etmiş, o ders yılı alfabe okullarda öğretilmiştir. 1929 yılı ve sonrasındaki yıllarda dil seferberliği yapılmış ve Türkçe yeni alfabeye, eğitim ve öğretim süratle bütün millete yayılmıştır. Türk Dil Kurumu, Türk dili araştırmaları ve Türkçenin zenginliğini göstermek amacıyla kurulmuştur(1932). Eğitim ve öğretim de medreseler ve mektepler yerlerini ilkokul ve ortaokullara bırakmış, Türkçe öğretimi modern eğitim kurumlarında çağa ayak uydurarak sürmeye devam etmiştir.1924 Türkçe programı sonrasında 1981 ve son program 2006 öğretim programları Türkçe öğretimi için önemlidir. 1981 programında dil becerilerini geliştirmeye yönelik yeni

kazanımlar ortaya koyar. 1981 Türkçe programında diğer dil becerilerinin yanında ilk defa dinleme becerisinden bahsedilmiştir. 2006 Türkçe programında ise dil becerilerine eşit derecede önem verilmiştir. Taslak olan 2005 ve eksiklerin giderildiği 2006 programında dört temel dil becerisi ve dil bilgisi kazanımları yapılandırıcı yaklaşıma göre hazırlanmıştır. Teknik ve metotlarda yıllar içinde yapılan yenilikler ile Türkçe ve Türk kültürünün öğretimi konusunda daha sağlıklı bir ilerleme sağlanmıştır.

Bugün Türk eğitim kurumlarında Türkçe ve Türk kültürü öğretimi, dünyada uygulanan ve yararı keşfedilmiş teknik ve metotlar, kültürel öğelerimizle zenginleştirilmeye, bize uygun hale getirilmeye çalışılmaktadır. Gelişmeleri yakından takip etmek; ancak onları olduğu gibi almak ve uygulamak yerine bizim benliğimize, dilimize uygun hale getirip Türkçe öğretimini aynı zamanda bir Türk kültürü öğretimine dönüştürmek bizim elimizdedir. Türkçe ve Türk kültürünün öğretilmesinde, ilerlemenin en sağlam ve sağlıklı yolu; Türkçeyi ve Türk kültürünü iyi bilen araştırmacıların, yeni ve gelişmiş öğretim yöntem ve tekniklerini bulması ve uygulayabilmesidir.

Türkçenin ve Türk kültürünün öğretimi çok geniş bir alandır. Türk soylu, ana dili Türkiye Türkçesi olan ve Türkiye’de yaşayan bizler dışında dünyanın her yanında Türkiye Türkçesini öğrenmek isteyen Türk soylular, iki dilliler ve yabancılar bulunmaktadır. Yabancılar için Türkçe ve Türk kültürünün öğretilmesi günümüze kadar tarihsel bir süreçten geçmiştir.

2.2. TÜRKÇENİN YABANCILARA ÖĞRETİLMESİ

Çağdaş toplumlar, en ileri teknolojileri gören, iletişim içinde yüzen, her an her şeyi elinin altındaymış gibi bulabilen ortamlarını, her gün daha da geliştirmek için uğraşırlar. Bilginin paylaşılmasındaki hız, ilk başta bizi dil problemiyle karşılaştırır.

Küreselleşen dünyada güçlü olan devletler bilimsel, sosyal, siyasi, askeri, ekonomik ve sanat alanlarında kendi dillerini pazarlamak ve kendi dillerini diğer dillere göre tercih edilir kılmak için ellerinden geleni yaparlar. Böylelikle dil ve dille birlikte kültür ihracatı önem kazanır.

Günümüzde İngilizce, bu dili kullanan ülkelerin yaygınlığı ve gücü sayesinde dünyanın ortak dili olmuştur. Yabancı bir dili öğrenme aynı zamanda bir ekonomik çalışma alanı doğurur ve gelir getirir. Bu yönü Zeyrek (2001: 463) şu şekilde ifade eder: “Güçlü ülkelerin dili, zayıf ülkelere satılan bir nevi ticaret malzemesi durumuna gelmiştir. Mesela İngiltere’de İngilizce öğretiminden sağlanan gelirler önemli bir yekûn tutar.” Ülkemizde de neredeyse okul öncesinden tutun da yüksek lisans ve doktora gibi bilimsel çalışma aşamasına kadar şart koşulan İngilizce eğitimi için harcadığımız paralar düşünülürse yabancılara dil öğretimi muazzam bir sektördür.

Kaşgarlı Mahmut, bundan yaklaşık bin yıl önce, Türklerin gönlünü almak, derdini dinletebilmek için onların dilleriyle konuşmaktan başka çıkar yol yoktur, diyerek diğer milletlere Türkçe öğrenmelerini tavsiye etmiş ve bu tavsiyesini Buhara’lı ve Nişabur’lu imamlardan duyduğu kadarıyla bir hadisle doğrulamıştır: “Türklerin dilini öğreniniz, çünkü onların egemenliği uzun sürecektir.” Böyle bir hadis varsa uyulması gerektiğini; yoksa da zaten aklın bunu emrettiğini de belirtir. O zamanlardan günümüze gerçekten de uzun yüzyıllar boyunca Türk egemenliği sürmüştür. Ancak günümüz için aynı şeyi söylemek doğru olmaz. İktisadi, askerî, sosyal, siyasal gücümüz zayıfladıkça ve gelişmelere yeterli bir hızla uyamadıkça dilimizin konuşulduğu alan da sınırlanmıştır.

Yabancılara Türkçe öğretiminin bilinen tarihi XI. yy.da Kaşgarlı Mahmut’un Divanü Lugat’it Türk’ü ile başlar. Kaşgarlı Mahmut ilk Türkolog, derleyici, sözlükçü olarak yabancılar için Türkçenin öğretimi konusunda ilk ve muhteşem bir eser oluşturmuştur. Kaşgarlı divanını 1072 yılında yazmaya başlayıp 1074 yılında bitirmiştir. Kaşgarlı Araplara Türkçeyi öğretmek için bu eseri yazmıştır.

Arapçanın ilim dili olarak kullanıldığı bir dönemde, Araplara Türkçe öğretmek ve Türkçenin Arapçadan daha zengin bir dil olduğunu göstermek maksadıyla kaleme alınan bu eser, yalnızca bir sözlük mahiyetinde olmayıp aynı zamanda çeşitli Türk lehçeleri ve dolayısıyla çeşitli Türk topluluklarının yaşayış, inanç ve gelenekler dünyalarını da ihtiva etmektedir (Barın, 1992: 47).

Divanü Lugati’t Türk, Türk lehçelerinin kökleriyle ilgili bilgiler vermesi, karanlıkta kalan bir dönemi aydınlatması, Türkçenin öğretimine yönelik verdiği ipuçlarıyla Türkçenin ve Türk kültür tarihinin en kıymetli eseridir.

“Divanü Lugati’t Türk, Türk’ün dilidir, edebiyatıdır, kültürüdür, tarihidir, coğrafyasıdır ve Türkçenin hafızasıdır” (Akalin, 2001: 1).

Ali Şir Nevaî’nin Muhakemetü’l Lügateyn adlı eseri ise Türkçenin Farsçadan üstün olduğunu göstermek için yazılmıştır. Bu eser de yabancılara Türkçe öğretimi için Divanü Lugati’t Türk’ten sonra en önemli eserdir. Muhakemetü’l Lügateyn’de ve Divanü Lugati’t Türk’te çağımızın dilbilim araştırma metotlarına benzer uygulamalar vardır. Bu iki eserin ortak amacı Türkçeye hak ettiği saygıyı vermek ve Farsça ve Arapça dilleri kadar değerli olduğunu göstermektir.

Ali Şir Nevaî’den sonra Türkçeye karşı hassasiyet ve koruma, bu sefer de Konya’da Karamanoğlu Mehmet Bey’in fermanı ile karşımıza çıkar. Karamanoğlu Mehmet Bey 1277’de; “Bundan böyle divanda, dergâhta, bargâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil konuşulmaya” emrini vererek Türkçeye verilen önemi göstermiştir.

XII. ve XIV. yy.larda Türkçe konuşmak basit görülmüştür. Bunu Âşık Paşa’nın Garibname’sinde de görebiliriz.

Türk diline kimsene bakmaz idi

Türklere hergiz gönül akmaz idi

Arapça ve Farsça yanında Türkçenin küçümsenmesi ve kullanılmaması Türk-i Basit adında bir akım oluşturmuştur. Bazı şairler Türkçe yazmıştır ancak bu akım yayılmamış, dikkat çekmemiştir. Divan şiirinin aksine, halk ve tasavvuf şiirinde Türkçeye önem verildiği görülmektedir. Kaygusuz Abdal¹ buna en güzel örneklerdendir. Güzel (2004), Kaygusuz Abdal’ı ve Türkçeyi şöyle açıklar:

Kaygusuz, Türkçeyi bütün eserlerinde en iyi bir şekilde kullanmıştır. Hatta o, ‘Tanrı’yı, Hz. Âdem’i ve Cebrail’i de aşağıdaki beyitlerde gördüğü gibi Türkçe konuşturmuştur:

Türk dilin Tanrı buyurdu Cebrâil

Türk dilince söylegil dur git digil

Türk dilince Cebrâil hey dur didi

Duru-gel Uçmag’un terkin ur didi

¹ Kaygusuz Abdal; XIV. yüzyılın sonu ile XV. Yüzyılın ilk yarısında yaşayan Alaiye Sancak Beyi Hüsameddin Bey’in oğludur. 1444 yılında Elmalı’da vefat etmiştir.

Osmanlı Devleti güçlendikçe, yabancı ülkeler kendi çabalarıyla Türk dilini öğrenmeye çalışmış, bu güçlü devletin dilini öğrenerek Osmanlı'yı anlamak istemişlerdir. Askerî, siyasi ve ekonomik zayıflıkların baş göstermeye başlaması ile bu kez de Türkçe batı dillerinin etkisine girmiştir.

Tanzimat dönemi ile birlikte Arapça ve Farsçanın yanı sıra Fransızca kelimeler kullanma modası başlamıştır. Bazı okullarda eğitim Fransızca yapılmaya başlamıştır. Yabancı okullara Türkçe dersi konulmuştur. Özellikle İstanbul'da yaşayan yabancılar Türkçe öğrenmek şartıyla Türk okullarına alınmıştır. Bu dönemlerde Cevdet Paşa, Ali ve Fuat Paşa gibi devlet adamları Türkçe yazmışlar ve kullanmışlardır.

Bin dokuz yüzlere gelindiğinde dil açısından tam bir karışıklık vardı. Arapça, Farsça ve Acem dillerinin kelimeleri arasında Türkçeye rastlamak zorlaşmıştı. Bu dönemde özellikle âlimlerin çoğunluğu bu dil karmaşasını körüklemekte ve halkın Türkçesini kullanmamaya özen göstermektedir. Bu durum yönetimle, halk arasında ayrılıklara sebep olmuştur.

Kurulan ilk Darülmüallimin'de Türkçeye önem verilmiştir. Bu dönemlerde özellikle Cevdet Paşa Türkçenin ihmal edilmesine karşı çıkanlardandır. Şemseddin Sami, Necip Asım Türkçe sözlükler oluşturmuşlardır.

I.Dünya Savaşı yılları ve Kurtuluş Savaşı sırasında Türkçeyi ön plana çıkarma çalışmaları artmıştır. Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul yeni bir alfabe, yeni Türkçe kelimeler türetme ve eski kelimelerin benimsenmemiş olanlarını kullanmama gibi ilkeler belirlemektedir. Cumhuriyetin kurulması ile yapılan inkılâplar dil alanında da kendini göstermiştir.

Cumhuriyetin ilanından sonra Atatürk'ün liderliğinde Türk Milleti hızla her alanda gelişme gösterirken Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve sonrasında çıkan programlarla Türkçenin ana dil olarak öğretilmesi konusunda epey yol kat etmiştir. Ancak ana dil olarak Türkçe öğretimi, yoluna koyulurken yabancılar için Türkçe öğretimi ihmal edilmiştir.

Son yıllarda Türk Cumhuriyetlerinden, Orta Doğu ve bazı Balkan ülkelerinden, Kıbrıs'tan, birçok Afrika ülkesi, Moğolistan... vb ülkelerden özellikle eğitim amacıyla ülkemize öğrenciler gelmektedir. Ayrıca ticari, sanayi, ekonomik,

askerî alanlarda dış ülkelerle temaslarımız sonucu birçok iş adamı, girişimci ve asker de ülkemize gelmektedir. Ülkemizin doğal güzellikleri ve iklim özelliği dolayısıyla da turistik veya tamamen yerleşmek amacıyla adeta göçler yaşanmaktadır. Hangi amaçla olursa olsun ülkemize gelen bu insanlar Türkçeye karşı ilgi duymakta, Türkçeyi öğrenmek istemektedirler. Hal böyle olunca, yabancılara Türkçe öğretiminin büyük bir ihtiyaç ve gereklilik haline geldiği görülmüştür. Kenan Akyüz, Mehmet Hengirmen gibi aydınlarımız YTÖ için ilk teori ve uygulama kitapları oluşturmaya başlamıştır.

Biz, yabancılar için Türkçe öğretiminin gerekliliğini yeni yeni anlamaya ve ilk eserlerimizi vermeye başlarken, bizimle olan ilişkilerinden dolayı ve Türkçenin yapısından etkilenen yabancılar çoktan bizim yerimize Türkçeyi öğreten kitaplar yazmaya başlamıştır. Hengirmen (1993: 7), “XX. yüzyılda yabancı yazarlar toplamda iki yüz yirmi sekiz Türkçe öğretimi ile ilgili kitap yazmışken bizim yüz eli altı kitap yazdığımızı” belirtmiştir.

XX. yy.ın sonunda üniversitelerde kurulan Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER), Yabancılara Türkçe Öğretimini daha sistematik ve uygulayıcı bir boyuta taşır. Talebin çok olması, alanda çalışmaların yeni yeni kendini göstermesi bazı sıkıntılara sebep olsa da TÖMER’ler büyük bir eksikliği kapatmıştır. Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi Ege Üniversitesi, ...vb. daha birçok üniversite bünyesindeki yabancı öğrenciler için ve diğer yabancılar için yabancılara Türkçe öğretim kursları açmakta, bu alandaki eğitimi sağlamaya çalışmaktadır.

TÖMER’ler dışında özel olarak açılmış Türkçe öğretim merkezleri de vardır. Yurtdışında da yurt içindeki gibi Türkçe öğretim merkezleri bulunmaktadır. Bunlardan resmî olarak ülkemize bağlı olanlar “Yunus Emre Enstitüsü”ne bağlıdır. Bu enstitü yurtdışındaki TÖMER’lerin bağlı olduğu bir merkezdir. Yurtdışında Yabancılara Türkçe öğretimi bu kurumla resmîleşmiş ve tekelleşmiştir. Enstitü daha önce diğer faaliyetlerinin yanında bu alanda da faaliyet gösteren TİKA’nın omuzlarından Türkçe öğretimi konusundaki yükü almıştır. Bosna Hersek, Kazakistan, Arnavutluk, gibi birçok ülkede merkezleri olan Yunus Emre Enstitüsü, başka ülkelerde de Türk Kültür Merkezleri açmaya devam etmektedir (Bkz. s. 31).

Yurtdışında ve yurtiçindeki TÖMER'lerin birbirleriyle iletişim içinde olması ve birbirlerine destek olması gerekmektedir. Bu amaçla çalıştaylar düzenlenmekte ve yurtiçi ve yurtdışı TÖMER'lerin bir araya gelerek, alandaki eksiklerin giderilmesi için neler yapılması gerektiğiyle ilgili tartışmalar yapılmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü hızla tüm yurtiçi ve yurtdışı TÖMER'ler üzerinde bir çatı oluşturmakta ve bağlantıları sağlamaya çalışmaktadır.

Bugün TÖMER'lerde uygulanan Yabancılar Türkçe Öğretim sistemi altı aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalara göre YTÖ setleri oluşturulmuş ve eğitime bu setlerle devam edilmektedir. Bunlardan Ankara Üniversitesi TÖMER'de uygulanan aşamalı sistem² ve bu sisteme uygun kitaplar aşağıda verilmiştir:

1. Temel Türkçe I ve II (4 Kur) → Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti 1
2. Orta Türkçe I ve II (4 Kur) → Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti 2
3. Yüksek Türkçe I ve II → Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti 3

Oluşturulan bu setlerin aynı zamanda çalışma kitapları ve diğer materyalleri de mevcuttur. Bu tezin konusu dâhilinde sonraki bölümlerde ANKARA TÖMER'in "Hitit Türkçe Öğretim Setleri"ni ve Gazi Üniversitesi TÖMER'in "Yabancılar İçin Türkçe" öğretim setlerindeki okuma metinlerini inceleyeceğiz. Bugüne kadar yabancılar Türkçe öğretimi alanında yazılmış, bazı kitap ve setleri tezin 3.Bölümü'nün başında görebilirsiniz. Ayrıca YTÖ ile ilgili makale, tez, kitap ve kaynakların bir bölümünü de tezimizin kaynakça bölümünde görebilirsiniz.

Yurtiçi ve yurtdışındaki bütün TÖMER'lerin hala eksiği olmakla birlikte, yabancılar Türkçe öğretimi alanındaki katkıları göz ardı edilemez. Yunus Emre Enstitüsü'nün etkinliğini artırması, TÖMER'lerin daha işbirlikçi ve ortak çalışmalar geliştirmesi, alandaki metotların eksiklerinin giderilmesi ya da yenilenmesi, Türkçeye ve Türk Kültürüne uygun aynı zamanda uluslararası yabancı dil öğretim ilkelerinden faydalanılarak yeni Türkçe öğretim setleri oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca bugüne kadar neredeyse hiç önem verilmemiş olan yabancılar Türkçe öğretimi için "Yardımcı Okuma Kitapları" hazırlama çalışmalarına başlanmalıdır.

² Türkçe kursları 4 Temel, 4 Orta ve 4 Yüksek olmak üzere toplam 12 kurdan oluşmaktadır. Öğrenciler, her kurun sonunda kur atlama sınavıyla değerlendirilip, Temel Türkçe II kursunu tamamlayan öğrenciler A1, Temel Türkçe IV kursunu tamamlayan öğrenciler A2, Orta Türkçe IV kursunu tamamlayan öğrenciler B1, Yüksek Türkçe II kursunu tamamlayan öğrenciler B2 sertifikası; Yüksek Türkçe IV kursunu tamamlayan öğrenciler ise Ankara Üniversitesi Rektörlüğü onaylı diploma (C1 sertifikası) almaya hak kazanırlar.

3. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE TEMEL İLKELER

Yabancı dil öğretimi, farklı dillere mensup insanların birbirleriyle etkileşim kurma ihtiyacının doğuşu kadar eskidir. Her çağda, her dönemde toplumlar karşılıklı olarak birbirlerinin dillerini öğrenmiş ve kendi dillerini her zaman daha tercih edilir kılmak için ellerinden geleni yapmıştır.

Son yüzyıllarda artık yabancı dil öğretimi kitlesel bir ticari harekete dönüşmüştür. Yabancı dil öğrenme pazarları yani kurslar, eğitim programları... vb. arz talep dengeleri oluşmuştur. Ülkelerin ihraç ettiği ticari malları arasında dil öğretim hizmetleri önemli gelirler getirmektedir. Her millet dili konuşulduğu ölçüde uluslar arası alanlarda gücünü göstermeye başlamıştır.

Yabancı dil öğretiminin önemi arttıkça bu alanda ilkeler, yöntem ve teknikler geliştirilmiş, her ülke dilini en uygun şekilde nasıl öğretebileceğiyle ilgili çalışmalar yapmıştır.

Genel olarak yabancı dil öğretiminde belirlenmiş temel ilkelerden bazıları şunlardır:

- ❖ İhtiyaç analizi yapma ve YDÖ' nün hangi amaçla gerçekleşeceğini belirleme
- ❖ YDÖ' nün amaçlarını belirleme ve bu amaçlara uygun kazanımları belirleyerek, basamaklı kur sistemine uygun bir program hazırlama
- ❖ Oluşturulan programdaki amaç ve kazanımlara uygun etkinlikler planlama
- ❖ Ders araç gereçlerini belirleme, YDÖ için uygun öğretim koşullarını sağlama
- ❖ Ders esnasında görsel-işitsel araç gereçlerden kullanma, öğrencilerin dikkatini çekecek etkinlikleri uygulama
- ❖ Sadece kuramsal bilgi vermek yerine bol örnekli ve dört temel dil becerisini geliştirecek çalışmalar yaptırma
- ❖ Ders programı ve kazanımlar dâhilinde ders saati içinde tek bir yapıyı sunma; birbiriyle bağlantılı konuların arasındaki ilişkiyi belirtme
- ❖ Etkinlikler, geziler aracılığıyla YDÖ'yü sınıftan gerçek hayata taşıma

- ❖ Yabancı dil öğretiminde öğrenilen yabancı dilin günlük hayatla bağlantısını vurgulama ve yabancı dil öğrenen grubun ihtiyaçlarına göre temel ve teknik yapıları kazandırma
- ❖ Genel öğretim ilkelerini YDÖ için de kullanarak; basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru öğretme ve bireysel farklılıklara dikkat etme
- ❖ Yabancı dil öğretiminde öğretilen dilin kültürel ve sosyal özelliklerini de dil öğretimi ile paralel götürme
- ❖ Öğrencilere öğrendiklerini kullanma olanağı sağlanması (Demirel, 2007:32)
- ❖ Ölçme değerlendirme sonunda eksiklerin belirlenip dönüt verilmesi ve eksik kalan kısımların ek öğretimle tamamlanması
- ❖ Bir kuru bitiren öğrencinin diğer kura geçebilecek yeterlikte olduğunu belirten değerlendirmenin ardından bir sonraki kura geçilebilmesi.

4. DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Yabancı dil öğretim yöntemi, belirlenen yaklaşımlara uygun olarak dilin yapılandırma ve sunulma şeklidir. “Her metod, öğrencinin beklentisine, yaşına, kültürüne ve ana dili ile yabancı dil arasındaki benzerlik ve farklılıklara göre değişiklikler gösterebilir”(Barın, 1992: 10). Alan uzmanları, yöntem ve teknikleri ayırmak konusunda tartışmakla birlikte, kullanılan dil öğretim yöntemlerinin isimleri konusunda da tam bir uyuşmaya varamamıştır.

Yöntem sınıflamasını bugüne kadar yapılmış sınıflamaların ortak noktalarını belirleyerek şöyle belirtebiliriz.

1. Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi	9. Seçmecî Yöntem
2. Düzvarım Yöntemi	10. Toplu Fiziksel Tepki Yöntemi
3. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi	11. Sessizlik Yöntemi
4. Görsel-İşitsel Yöntem	12. Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı
5. Sözel Yaklaşım ve Durumsal Dil Öğretimi Yöntemi	13. Telkin Yöntemi
6. Okuma Yöntemi	
7. Doğal Yöntem	
8. İletişimci Yaklaşım	

Bu dil öğretim yöntemlerinden en yaygın olanları; Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi, Düzvarım Yöntemi, Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi, Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı, İletişimci Yaklaşım ve Seçmeci Yaklaşım Yöntemleridir.

Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi: Yabancı dil öğretim yöntemlerinde tahmin edilebileceği gibi ilk kullanılan yöntem budur. Dört temel dil becerisine önem vermeyen bu yöntem oldukça zorlu ve sonuçları da yeteri kadar etkili olmayan bir yöntemdir. Dilin kurallarını öğrenirken, ana dildeki kurallarla karşılaştırma yapılmaktadır. Bu karşılaştırma için yabancı dili öğrenecek kişilerin kendi ana dillerinin kurallarını çok iyi bilmeleri gerekir. Bu üst düzey bir beceri gerektireceğinden bu yöntem yabancı dil öğretimi için en azından başlangıç hatta orta seviye için başarılı neticeler doğurmamaktadır. “Dil bilgisi çeviri yönteminde akıcılıktan ziyade doğruluk önemlidir. Dil bilgisi kuralları önden sunulur ve çeviri alıştırmaları yoluyla pekiştirilir. Yani, bu yöntem tümdengelimci bir yol izler”(Yaylı, D. ve Bayyurt, Y. 2009: 10)

“Bu yöntemde öğretim daha ziyade ana dil kullanılarak yapılır. Bu arada öğretilmek istenen yabancı dil, ana dile göre daha az kullanıma sahiptir”(Demirel, 2007: 36). Görüldüğü gibi bu durum yabancı dil öğretiminde öğretilecek yabancı dilin derse hâkim olması hatta tek kullanılan dil olması prensibine uymamaktadır. Bu yöntem ile, öğrencilere verilmek istenen dil bilgisi kuralları okuma metinleri vasıtasıyla öğretilir. Okuma metinlerindeki dil bilgisi yapıları, metinlerdeki cümleler, öğrenmek istenen dilden, dil öğrenen kişinin ana diline çevrilerek öğretilir. Bu nedenle okuma metinleri dilbilgisi çeviri yöntemi için çok önemlidir.

Düzvarım Yöntemi: Dil Bilgisi Çeviri Yöntemine tepki olarak çıkmıştır. Bu yöntem psikoloji temellidir. Sırayla; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri öğrenilen dilde uygulanacaktır. “Bu yöntemde çeviri ve ana dili kullanımı tamamen yasaktır. Dil bilgisi kuralları dersler ilerledikçe detaylı tümevarım yolu ile verilir” (Benhür, 2002: 22). Öğretmen merkezlidir ancak öğrencinin de etkin olarak derse katılması beklenir. Derste verilen örneklerden çıkarsama yapmak önemlidir. Bu nedenle tümevarım tekniğinde zorlanmayanlar için bu yöntem etkilidir. Düzvarım yöntemi, ana dili öğrenme ile yabancı dili öğrenmeyi ayırmaz. Bu, yöntemin gerçekçiliğini zedeler, çünkü yöntem ana dilini zaten konuşabilen bir çocuk için basit

kaçar. Düzvarım yöntemi yabancı dil öğretim merkezlerinde tek başına kullanılmamakla birlikte diğer yöntemlerle birlikte kullanılır. Düzvarım yöntemi tümevarım yöntemiyle okuma metinlerini inceler. Böylece bu yöntem için de okuma metinleri aktif olarak kullanılır.

Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi: Dinleme-anlama ve konuşma becerileri etkindir. Sözlü alıştırmalar bu yöntemin temelini oluşturur. Yapısalıcı ve davranışçı yaklaşımın izi görülür. Karşılaştırmalı çalışmalar etkilidir. Konuşmada doğru cevaplar pekiştirilir ve alışkanlık sağlanır. Tekrar ve ezber vardır. İşitsel araçlardan yararlanır. Sadece diğer yöntemlerle etkili hale gelebilir. Bu yöntemde, okuma metinlerinde geçen konu, olay ya da kahramanlarla ilgili sorular sorularak sözlü alıştırmalar oluşturulabilir. Kulak-dil yöntemi için de okuma metinleri önemli bir noktadadır.

Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı Yöntemi: Dil öğrenimini düşünsel-zihinsel bir süreç olarak ele alır. Bilişsel öğrenme kuramcıları Ausubel ve Chomsky, dil öğreniminde bilişsel öğrenimi, ezbere dayalı Kulak-Dil Yöntemine karşı ortaya koymuştur. Zihinsel süreç bir bütünlük içinde yönetilmelidir. Çeviri ve ana dilin kullanılmasına izin verilir. Etkileşim esastır. Öğretmen kolaylaştırıcıdır.

Bilişsel öğrenme yaklaşımında zihinsel süreçteki bütünlük, okuma metinlerinin parçalardan oluşan bir bağlam bütünlüğü oluşu sebebiyle okuma metinleri bu yöntemde de etkilidir. Yardımcı okuma kitaplarında anlam bütünlüğü ve sürerliğiyle bilişsel öğrenme yöntemi için önemlidir.

İletişim Yaklaşımı Yöntemi: Dili öncelikle kuralları yanı sıra bir iletişim aracı olarak görür. Bu yöntem öğrenci merkezlidir ve temelinde anlamlı iletişim vardır. Öğretmen hem ana dili hem de öğretilen dili iyi bilmelidir. Öğretmen öğrencilerin doğru iletişim kurmasından sorumludur. “Bu yöntemde dilin yüzeysel yapısı yani gramer kurallarından çok dilin alt yapısı yani konuşmada kullanılan kavramların öğrenilmesi ve kullanılması önemlidir”(Demirel, 2007a: 48).

Bu yöntem, özellikle diyalog metinlerinin etkili bir şekilde kullanıldığı bir yöntemdir. Kelime hazinesinin okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları sayesinde gelişmesi de iletişim yönteminin etkinliğini artırır.

Seçmeli Yöntem: Bütün yöntemleri birleştirici özelliği ile oldukça kullanışlıdır. Dört temel dil becerisine dil öğretiminde eşit önem vermek gerektiği düşünüldüğünde, seçmeli yöntem tek tek dil becerilerinden birini ön plana çıkaran yöntemlerin hepsinden yararlanır. Dil becerilerini birbirinden ayırtmak mümkün değildir, çünkü dil öğretimi bir bütündür. Seçmeli yöntemde dil öğretimi, hayatla bağlantılı olmalıdır. Ana dil olabildiğince az kullanılmalı, çeviriye başlangıçta başvurulmamalıdır. Ezber ve tekrar yerine anlamlı ve öğrencinin yapılandırmasını sağlayacak etkinlikler yapılmalıdır. Sözel iletişime önem verildiği kadar jest-mimik ve kültürel iletişim unsurlarına da mutlaka uygulamalarda yer verilmelidir. Seçmeli yöntem, Türkçenin yabancılara öğretilmesinde diğer yöntemlerin yanında daha çok tercih edilmektedir. Seçmeli yöntem, diğer yöntemlerin uygun durumlarda kullanılması ve dil becerilerinin hepsine önem vermesi, okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarını merkeze alan ve onlardan en işlevsel şekilde yararlanan bir yöntemdir.

5. DİL ÖĞRETİM TEKNİKLERİNİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

“Yöntem ve Teknik” kelimeleri alanda, özellikle sınıflandırmalar konusunda bazı belirsizlikler doğurur. Yöntem, genel tanımları toplarsak, amacımıza ulaşmak için izlenen yoldur. Teknik ise bu yolda yaptığımız uygulamaların bütünü yani yöntemi uygulama biçimidir. Dil öğretim teknikleri; Grupla Öğretim Teknikleri ve Bireysel Öğretim Teknikleri olarak gruplandırılır.

5.1. GRUPLA ÖĞRETİM TEKNİKLERİ

1. Gösteri Tekniği
2. Soru-Cevap Tekniği
3. Drama ve Rol Yapma Tekniği
4. İkili ve Grup Çalışmaları,
5. Benzetim Tekniği
6. Mikro Öğretim Tekniği
7. Beyin Fırtınası Tekniği
8. Altı Şapka Tekniği,
9. Kavram Haritaları Tekniği
10. Eğitsel Oyunlarla Öğretim Tekniği

Grupla Öğretim Teknikleri, öğrencinin yabancı dil öğreniminde çevresiyle etkileşim halinde olması demektir; bu da yabancı dil kullanım alanını canlandırır, öğrencinin pratik kazanmasını sağlar.

Gösteri Tekniği: Öğretilen dilde bir eylemin nasıl yapılacağına aşamalar halinde anlatılmasıdır. Yabancı dil öğretiminde gösteri tekniği; sözcük öğretiminde, konuşma becerisini geliştirmede ve dinleme-anlama üzerinde etkilidir.

Soru-Cevap Tekniği: En çok kullanılan tekniktir. “Yabancı dil öğretiminde duyduğunu ve okuduğunu anlama, karşılıklı konuşma ve iletişime dönük alıştırmaların yapımında sık sık kullanılan bir tekniktir” (Demirel, 2007: 67)

Benzetim Tekniği: Bir olayı gerçek kabul ederek, bu olay üzerinde eğitici çalışma yapmalarını sağlar. Yabancı dilin kullanıldığı toplumsal çevreyi tanıma yabancı dil öğreniminde çok önemlidir. Benzetim tekniği çevreyi öğrenciye getirir ve ona pratiklik kazandırır.

İkili Grup Çalışmaları: İki ilâ en çok on kişinin bir konu üzerinde çalışması ya da etkinlikler yapmasıdır. Yabancı dil öğretiminde ikili gruplar diyalog çalışması yapabilir. Konuşma ve dinleme becerilerini geliştirmede etkilidir.

Mikro Öğretim Tekniği: Yabancı dil öğretecek olan öğretmenlerin yöntem ve teknikleri nasıl etkin kullanacağı ile ilgili bir tekniktir.

Kavram Haritaları Tekniği: Anlamalı öğrenmeyi sağlar ve eski ve yeni bilgiler arasında bağlantıları açıkça gösterir, bilgiyi örgütler. Ezberden uzaklaştırır. Yabancı dil öğretiminde kavram haritaları sözcük öbeklerini kavramsallaştırır ve kelimeleri türlerine göre örgütlemeye yardımcı olur. Karşılaştırma yapmayı sağlar.

Altı Şapkalı Düşünme Tekniği: Yaratıcılığın ön planda olduğu bir tekniktir. Altı şapkalı düşünme tekniğinde farklı hisler ve bakış açıları doğrultusunda bir konu üzerinde fikir yürütülür. Yabancı dilde düşünme ve fikir üretme, öğrenilen dili içselleştirir ve konuşma-dinleme becerilerini geliştirir.

Drama ve Rol Yapma Tekniği: Öğrenci duygu ve düşüncelerini başka kişiliklere bürünerek ifade eder. Öğrencilere öğretilen dili kullanma olanağı sağlar. Öğrenilen dilde duygusal zekânın çalıştırılmasını sağlar. Diyaloglar ve konuşma

becerisini geliştirmede kullanılır. Dramada bir hikâyeyi yabancı dilde sergileyen öğrenci, anahtar kelime ve yaratıcılık ön plandadır.

Beyin Fırtınası Tekniği: Bir başka yaratıcılık geliştiren tekniktir. Bir konuda karar vermek düşünce ve fikir üretmek amacıyla yapılır. Akla gelen ilk düşünceler, buluşlar arasından sonra mantıklı olanları ayıklanır, olabildiğince hızlı gelişen bir süreçtir. Bu teknikle konuşma ve dinleme-anlama becerileri gelişir. Yabancı dilin pratiğini kazanmada bu teknik etkilidir.

Eğitsel Oyunlar Tekniği: Diğer tekniklerden farklı olarak, yabancı dil öğrenen öğrenciyi resmî olmayan, serbest bir ortamda, heyecanlı oyunlar eşliğinde, doğal yollarla yabancı dili kullanmaya iter. Oyunların kuralları öğrenciyi yabancı dili konuşma konusunda istekli hale getirir.

5.2. BİREYSEL ÖĞRETİM TEKNİKLERİ

Bireysel öğretim teknikleri de grupta öğretim teknikleri kadar gereklidir. Bunlar:

1. Bireyselleştirilmiş Öğretim Teknikleri
2. Programlı öğretim Tekniği
3. Bilgisayar Destekli Öğretim Teknikleridir.

Bireyselleştirilmiş Öğretim Teknikleri: Bireysel farklılıkları dikkate alarak gerçekleştirilen öğretimdir. Yabancı dil öğretiminde öğrencinin kendi öğrenme hızına göre etkinlikler düzenlenmeli ve kendi öğrenme sürecinin farkında olmalıdır. Yabancı dil öğretiminde bireyselleştirilmiş öğretim tekniği öğrenci merkezlidir.

Programlı Öğretim Tekniği: Bu teknikte en az hata ve pekiştirme esasları vardır. Bilgisayar, programlı öğretim makineleri gibi araçlarla birey kendi hızında yabancı dil öğrenir. Programlı öğretime uygun yazılmış kitap ve bilgisayar programları ile yabancı dil öğretimi bireyselleşir. Ancak bu tekniğin kullanımı oldukça sınırlıdır.

Bilgisayar Destekli Öğretim Tekniği: Bu teknikte bilgisayar, projeksiyon ve video yabancı dil öğretiminde çok etkindir. Yabancı dil öğretiminde okuduğunu anlama ve bireysel hızla ilerleme konusunda bu teknik kullanılabilir. Ayrıca hazırlanan özel programlarla yazma becerisi de geliştirilebilir. Bilgisayar destekli

öğretimin yabancı dil öğretiminde en etkili şekilde kullanmak için araştırmalar devam etmekte ve yeni programlar üretilmektedir. Bilgisayar hatasız bir şekilde bireyi yabancı dille karşılaştırır ve öğrenci sosyal ortamdaki endişelerinden uzak, kendi öğrenme hızında rahatça yabancı dile odaklanır.

Yabancı dil öğretimindeki yöntem ve tekniklerin kullanımı, öğrencilerin yaşına, kültürüne, eğitim derecesine, yabancı dili öğrenme amacına... göre değişiklik gösterir. Bu nedenle yöntem ve teknik belirlemeden önce koşullar ve ihtiyaç analizi yapılmalı ve iyice özümsemelidir. Yabancılar Türkçe öğretiminde de burada belirttiğimiz yöntem ve teknikler, ihtiyaç analizleri neticesinde, konulara uygun olarak kullanılmalıdır.

6. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN ÖNEMİ VE TEMEL İLKELERİ

Yabancı dil öğretim ilkeleri, yöntem ve teknikleri; Türkçe, bir yabancı dil olarak öğretildiğinde de dikkat edilecek ilke, yöntem ve tekniklerdir. Ancak her yabancı dil, dilsel yapısı, taşıdığı kültürel özellikleri, o yabancı dili konuşan milletin kendine has yaşayış tarzıyla oluştuğu için, genel ilke yöntem ve teknikler olduğu gibi kullanılmamalıdır. Yabancılar Türkçe öğretiminde; Türkçenin biçimsel-söylemsel yapısı, Türk kültür motifleri, Türk milletinin hayatı algılayış ve yaşayış tarzı mutlaka dikkate alınmalı, genel ilke, yöntem ve teknikler bu millî unsurlarla uyumlu bir bütün haline getirilmelidir.

Dünyada yabancı dil olarak öğretilen her dil gibi Türkçe için de öğretim öncesi hedef kitlenin özellikleri iyi belirlenmelidir. “Etkili Türkçe öğretimi, hedef kitlenin tam olarak tespit edilmesi ve doğru analiz edilerek tanımlanmasıyla mümkün olabilir.... Türkçe öğretiminde metod ve uygulamalar hedef kitlelere yönelik olmalıdır”(Güzel, 1987: 9). Öncelikle yabancılar Türkçe öğretiminde hedef kitle; Türk soylu olma, yabancı olma, Türkiye Türkü olup yabancı bir ülkede yaşayan iki dilli bir gruptan olma, ... vb. gibi bir gruplamaya tabi tutulabilir. Hedef kitle bunların hepsini içeren bir sınıf da olabilir. İkinci olarak yaş önemli bir unsurdur. Türkçe öğrenecek öğrenci grubu aynı yaş grubunu içerdiği gibi, farklı yaşlardan kişiler de bir grup içinde olabilir. İlköğretim ikinci kademe yaş seviyesinde olan yabancı öğrenci gurubuna Türkçe öğretmek başka, on sekiz ve üstü yabancı öğrenci grubuna Türkçe

öğretmek başka olacaktır. Bu iki grupta Türkçe öğretmek için aynı yöntem ve teknikler uygulanamaz.

Yaşın yanı sıra en temel önem arz eden başka bir konuda, Türkçe öğrenmek isteyen yabancı öğrencilerin hangi amaçla Türkçe öğrenmek istediğidir. Amaç öğrenmeyi etkileyen en temel unsurdur. Yabancı öğrenci eğitim amacıyla, turistik bir merak-ilgi dürtüsüyle, ülkeler arası ilişkiler nedeniyle, göç sonucu yerleşmeyle ilgili olarak, iktisadi, sanayi, ticari alanlarda iş ve iş anlaşmaları nedeniyle, ... vb. Türkçe öğrenmek istiyor olabilir. Bu durumda Türkçenin yabancılara öğretimi, öğrencilerin Türkçeyi hayatlarında ne boyutta ve hangi gereksinimler için kullanacağıyla ilgili olarak düzenlenmelidir.

Türkçenin yabancılara öğretiminde, öğrencinin bu öğretimi Türkiye’de alması ile yurtdışında ya da kendi ülkesinde alması arasında da farklar mevcuttur. Çünkü Türkiye’de Türkçe öğrenen yabancıların pratik yapacağı bir gerçek yaşam varken, Türkiye dışında Türkçe öğrenen, bu önemli uygulamadan yoksun olacaktır. Yabancı öğrencinin Türkçe öğrenmeye ne kadar süre ayıracağı da önemlidir. Özellikle Yabancılara Türkçe öğretiminin programlanması ve beklentilerin belirlenmesi buna bağlıdır.

Yabancılara Türkçe öğretiminde öğretmenin yeterliği, öğretim araç ve gereçleri, öğretim ortamı, Türkçe öğretilen sınıfların öğrenci sayısı, ... vb. temel öğretim unsurları da oldukça önemlidir. YTÖ için yetiştirilecek öğretmenlerin hangi hedef kitlelere ve amaçlara göre yetiştirileceğini, Abdurrahman Güzel maddeler halinde şu şekilde ifade etmiştir:

- Ana dili yabancı dil olanlara,
- Yurt dışındaki iki dilli Türk çocuklarına,
- Yüksek öğrenim yapmak üzere başka ülkelerden yurdumuza gelenlere,
- Türk Cumhuriyetleri ve Türk Topluluklarından yüksek öğrenim için yurdumuza gelenlere,
- Dünya ülkelerindeki Türkoloji Merkezlerine,
- Devletin ihtiyaç duyduğu kurumlara,
- Yurtiçi ve Yavru Vatandaki Türkçe Öğretim Merkezlerine vb. (Güzel, 2003: 63-86)

Bu alanlarda uzman öğretmenler yetiştirilmesi YTÖ için zorunluluktur.

YTÖ için hazırlanan kitap setlerindeki okuma metinleri YTÖ’nün atar damarlarıdır. Çünkü Türkçe öğretimi, dört temel dil becerisinin bir bağlam içinde sunulması ve geliştirilmesiyle ancak mümkün olabilir.

Okuma metinleri sadece okuma becerisinin değil; dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin de, yapılan etkinliklerde kaynağını oluşturur. Bağlam metindir ve okuma metninin YTÖ için özel olarak hazırlanması ve sunulması gerekir.

YTÖ için okuma metni ve okuma metinlerinden oluşan yardımcı okuma kitapları sağlam temellere dayanarak oluşturulursa, Türkçenin yabancılar için öğretimi büyük ölçüde hedeflendiği gibi gerçekleştirilmiş olur.

Yabancılar Türkçe öğretimini etkileyen unsurları belirttikten sonra YTÖ'nün temel ilkelerini şöyle ifade edebiliriz:

- ❖ YTÖ'de şüphesiz en önemli ilke, dört temel dil becerisinin aynı anda ve eş derecede işlenmesidir. Türkçenin yabancılar öğretiminde ilk bakışta pratiklik ve uygulama denildiğinde akla konuşma, dinleme ve anlama becerisi gelmektedir. Ancak, konuşma, dinleme ve anlama becerisini kazandıracak olan ana materyalin onlar için hazırlanan metinler olduğu unutulmamalıdır. Ayrıca yazınsal metinleri anlama ve akademik bir öğretim denilince de akla okuma ve yazma becerisi gelmektedir. Ancak dil öğretimi bir bütündür ve Türkçe öğretimi de hem pratik ve uygulamalı hem de anlamlı ve akademik olmalıdır. Bu nedenle dört temel dil becerisinin her birine YTÖ'de eşit önem verilmelidir.
- ❖ Dil bilgisi bir beceri değildir. Ancak dilin kurallarının bilinmesi elbette anlam için önemlidir. Bu nedenle dil bilgisi, dil öğretiminde olduğu gibi, Türkçenin yabancılar öğretiminde de dört temel dil becerisinin geliştirildiği etkinlikler içinde verilmelidir. Tek başına dil bilgisi öğretimi, yabancılar Türkçe öğretimi için oldukça kuru, didaktik olup isteksizlik uyandırır. Dil becerileri gelişimi içinde bir bağlamla dil bilgisi kurallarının verilmesi en doğrusudur. Burada önemli olan bir husus da, dilbilgisinin dil becerileri içinde yerleştirilmesiyle birlikte seviyeye uygun olarak kuralların verilmesidir.
- ❖ Elbette öğretilen yabancı dilin yaşayan dil olması gerekir. Yani YTÖ'de, Türkçenin yaygın, günlük konuşma dilini oluşturan kelime hazinesi ve kuralları verilmelidir.
- ❖ Yabancılar Türkçe Öğretiminin hayatla iç içe olması en ön şartlar arasındadır. Türkçenin taşıdığı kültür özellikleri ve günümüzün sosyokültürel

ortamı mutlaka öğretilmeli, hatta yaşatılmalıdır. Çünkü YTÖ sadece Türkçenin değil Türk kültürü ve ulaşılan çağdaş kültür seviyesinin öğretimidir.

- ❖ Türkçe öğrenimi gören yabancı öğrencilerin yaşayan Türkçe ile iç içe olmasında telaffuz ve imlânın da büyük önemi vardır. Dil öğrenilebilir ancak onu uygulamak ve canlandırmak zordur. Bu da ancak onu doğru kullanmakla olur. Bu nedenle imlâ-noktalama ve telaffuz öğretimine önem verilmesi yabancılara Türkçe öğretimi için vazgeçilmezdir.
- ❖ Yabancılara Türkçe öğretiminde Türkçenin cümle kalıplarının öğretilmesi ve bu kalıpların günlük hayatta ne anlama geldiklerinin doğru anlatılması önemlidir. İletişimdeki zorluklar genelde Türkçe cümle kalıplarının, ya tam anlamının bilinmemesinden ya da hiç öğretilmemiş olmasından kaynaklanır. Basitten karmaşığa doğru gidiş temel dil öğrenme ilkesidir.
- ❖ Temel dil öğretim ilkelerinden olan kolaydan zora doğru öğretim YTÖ için de oldukça önemlidir. Kolaydan zora ilkesi yabancıların Türkçeyi öğrenme isteğini artırır ve içindeki öğrenme endişesini de engeller.
- ❖ YTÖ için motivasyon oldukça önemlidir. Öğrencinin iç motivasyonunun merkezinde, Türkçeyi öğrenmesinin kendisinin hangi önemli amacına, ne kadar hizmet edeceği vardır. Dış motivasyonun merkezinde ise YTÖ'nün derste nasıl sürdürüldüğü vardır. Yöntem, teknik, strateji ve ders araç gereçlerine kadar birçok unsur motivasyonda etkilidir. “Motivasyon öğrencilerin yabancı dil öğrenirken farklı stratejilerden yararlanma sıklığını, hedef dili kullanma süresini, hedef dili kullananlarla iletişim kurma sıklığını doğrudan etkilemektedir”(Barın, 2008: S.7).
- ❖ Yabancı dil öğretiminin ana ilkesi olan öğrencinin öğrendiklerini uygulaması ve kullanması yabancılara Türkçe öğretimi için de önemlidir. YTÖ’de, öğrencinin öğrendiklerini kullanabileceği ortamlar hazırlanmalı, materyaller oluşturulmalı ve sosyal-kültürel etkinliklerle bunlar desteklenmelidir.
- ❖ Dil öğretiminde anında dönüt hayati önem arz eder. YTÖ’de öğrencinin yanlışlarının anında düzeltilmesi hem öğrencinin yanlış bilgiyi kodlamasını

engelleyecek hem de genel değerlendirmelerdeki yanlışlarını azaltacak, öğrencinin Türkçe öğretiminde kendine güven duygusunu artıracaktır.

- ❖ YTÖ bir bütündür ve her konu birbiriyle bağlantılıdır. Öğrenilen yeni kalıpları, bilgileri eski kelimeler ve bilgilerle kullanmak hem unutmayı önler hem de bağlantı kurulmasını kolaylaştırır.
- ❖ YTÖ için geliştirilmiş seviyeye göre söz varlığı oluşturulmalı ve bu kelimeler okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları gibi materyaller aracılığıyla öğrencilere öğretilmelidir.
- ❖ Yabancılara Türkçe öğretiminde, genel olarak bütün kurlarda öğrencinin seviyesi dâhilinde bir içerik, yöntem ve teknik oluşturulması çok önemlidir. Türkçe ait olduğu toplumdaki uzak unsurlar ya da yapısına ters gelen ezber yöntem ve tekniklerle öğretilmez. Avrupa dil kriterleri bağlamında dil öğretiminde kullanılan yöntem, teknik ve bakış açıları, kelimesi kelimesine olduğu gibi alınıp kullanılmamalı, Türkçenin yapısına ve Türk milletinin unsurlarına uygun hale getirilip geliştirilerek kullanılmalıdır.
- ❖ Yabancı dil öğretiminde olduğu gibi YTÖ için de öğrencileri daima aktif kılma ve bireysel farklılıkları dikkate alma temel öğretim prensiplerindedir. Öğrencilerin dil öğrenme ihtiyacı ve fiziki, psiko-sosyal durumu aynı değildir. Bu sebeple öğrencilerin Türkçe öğrenme amacı, eğitim durumu, yaşı... gibi özelliklere, özellikle bireysel çalışmalarda dikkat edilmelidir. (Barın, 2004)
- ❖ YTÖ’de öğretmenin de etkisi büyüktür. Öğretmen yabancılara Türkçe öğrettiğinin farkında olmalı ve yabancılara Türkçe öğretimi alanında bilimsel dersler görmüş ve çalışmalar yapmış uzmanlar arasından seçilmelidir. Öğretmenin mutlaka YTÖ’nün ilke, yöntem ve tekniklerinden haberdar olması ve bunları kullanabilecek donanıma sahip olması gerekir.
- ❖ Ders ortamı eğlenceli, ilgi çekici ve yaratıcı olmalıdır. Öğrenenin öğrenme isteğini arttırıcı ve aktif hale gelmesini sağlayan etkinlikler yapılmalıdır. YTÖ’de öğrenci merkezli bir öğretim yapılması çok önemlidir. Ders kitaplarına gereğinden fazla bağlı kalmak yerine gerektiğinde esneyebilen bir dil öğretimi tercih edilmelidir.

- ❖ Ölçme ve değerlendirme YTÖ'nün her aşamasında gerçekleştirilmelidir. Bunun için öğrencilere her hafta İngilizce öğretiminde olduğu gibi “quiz” yapmaya gerek yoktur. Öğrencilere alıştırmalar yaptırmak, ödevler vermek, hatta kendilerini değerlendirebilecekleri etkinlikler düzenlemek de ölçme ve değerlendirme etkinliği gösterir. Bu tür doğal ölçme ve değerlendirme metotları öğrenciyi sınav stresinden uzaklaştırdığı gibi; zaman zaman yapılacak testler ve sınavlar karşısında da daha kontrollü olmalarını ve kendilerine güven duymalarını sağlar.

YTÖ hassas bir süreç gerektirir. Türkçe öğretiminin birçok unsura ve ilkeye göre yeniden yapılandırılması gerekir. Bu saydığımız ilkeler; YTÖ'yü kolaylaştırır, YTÖ'deki yaratıcılığı artırır. Türkçe öğrenmek isteyen yabancıların en kısa ve etkili yoldan amacına ulaşmasına katkı sağlar ve Türkçenin yabancılar için öğretiminin, dünyadaki yabancı dil öğretiminde hak ettiği yeri almasını sağlar.

7. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE UYGULAMA VE ARAŞTIRMA YAPAN KURUMLAR

Türkiye’de yabancılar için Türkçe öğretmek ve Türkçe üzerinde araştırmalar yapmak amacıyla kurulmuş TÖMER’ler, uzun zamandır dünyanın her yanından Türkiye’ye gelen ve burada eğitim, iş ya da turistik... gibi amaçlarla bulunan kişilere Türkçe öğretmektedir. TÖMER’ler yabancılar için Türkçe öğretimini Türkiye’de yapmaktadır. Yurt dışında bu ihtiyacı karşılamaya çalışan kuruluşlar, Türk okulları, Türkoloji bölümleri, Türkçe öğretim merkezleridir. Türkçe öğretim merkezleri, Türkoloji bölümleri, Türk okulları yurtdışındaki Türkçe öğretim talebine yetişemeyince, devlet eliyle resmî ve sistemli bir Türkçe öğretiminin yurtdışında da gerçekleşmesi amacıyla Yunus Emre Enstitüsü kurulmuştur. Ülkemizin birçok üniversitesine bağlı Dil Araştırma Merkezleri ve TÖMER’ler yabancılar için Türkçe öğretimini Türkiye’de yaparken, Yunus Emre Enstitüsü de Türkçeyi ve Türk kültürünü yurt dışında tanıtmak ve öğretmek amacıyla dünyanın birçok ülkesinde Türk Kültür Merkezleri açmıştır. Farklı ülkelerde yeni merkezlerin açılışı devam etmektedir.

TÖMER’ler ve Yunus Emre Enstitüsü yabancılar için Türkçe öğretimini etkin hale getirmek için yoğun bir şekilde çalışmaya devam etmektedirler. Türkçenin

dünya dilleri arasında layık olduğu yeri alabilmesi için yabancılara Türkçe öğretiminin bir zaruriyet olduğunun anlaşılması üzerine, YTÖ alanında bilimsel çalışmalarda da bulunmaya devam etmektedir. Türkiye’de birçok üniversitede daha öncelikle yabancı öğrenciler için Türkçe öğretim merkezi açma çalışmaları devam etmekte, açılmış ve faaliyette olan TÖMER’ler ile yeni açılan ve açılmakta olan TÖMER’ler işbirliği içinde çalışmaktadır.

TÖMER’lerin bazılarında yabancılara Türkçe öğretimi; Türk soylu öğrencilerin yanı sıra diğer tüm yabancı öğrencilere, Türkçe öğrenmek isteyen iş adamlarına, turistik amaçla ya da yerleşip yaşamak için ülkemize gelen ve ilgi duyduğu için Türkçe öğrenmek isteyen tüm yabancılara da Türkçe öğretim hizmeti sunulmaktadır. Ancak bunların sayısı azdır. Genellikle Türk soylulara ve yabancı öğrencilere Türkçe öğretmek amacıyla kurulan TÖMER’ler vardır. Kurulan ancak daha uygulama olarak kurs faaliyetine geçmeyen, Türkçenin yabancılara ve Türk soylulara öğretimiyle ilgili araştırmalar yapan Türkçe öğretim merkezleri de mevcuttur. Bu TÖMER’ler, yabancılara Türkçe öğretimi alanında nitelikli uzman elemanları bünyelerine alarak YTÖ uygulama faaliyetlerine geçişi hızlandırmaktadır. Sistemli ve programlı bir YTÖ uygulaması elbette zor ve sıkı çalışma ister. TÖMER’lerde daha sistematik, bilimsel ve programlı bir YTÖ için araştırma geliştirme çalışmalarını sürdürmektedir. Kurulan ve faaliyette olan TÖMER’ler ve araştırma çalışmaları yürüterek hızla sistemli bir uygulamaya doğru bir TÖMER olma yolunda ilerleyen 20’ye yakın dil kurumu vardır. Üniversitelerimize bağlı bu kurumlar şunlardır:

1. Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi (ANKARA TÖMER)
2. Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim, Araştırma ve uygulama Merkezi (GAZİ TÖMER)
3. Hacettepe Üniversitesi Dil Öğretimi, Uygulama ve Araştırma Merkezi (HÜDİL)
4. Anadolu Üniversitesi Türkçe Sertifika Programı
5. Başkent Üniversitesi Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi (BÜDAM)
6. Akdeniz Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi
7. Fırat Üniversitesi Dil Eğitim-Öğretim ve Araştırma Merkezi

8. Maltepe Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi
9. Selçuk Üniversitesi Türkçe Programı
10. Boğaziçi Üniversitesi Dil Merkezi
11. Dicle Üniversitesi Yabancı Diller Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
12. Fatih Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi
13. S.D.Üniversitesi Türk Dili Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezi
14. Trakya Üniversitesi Dil Eğitimi ve Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
15. Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi (DEDAM)
16. Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türkçe Öğretim M.
17. Gaziantep Üniversitesi Türk Dili Öğretim Merkezi
18. Başkent Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Öğretim Merkezi (BAŞKENT TÖMER)

TÖMER'lerde ders kitapları oluşturulmakta, Türkçe ve diğer dillerde dil kursları verilmekte, ölçme ve değerlendirme yapılmakta ve Türkçe yeterliliği tespit edilmekte, seminerler verilmekte ve dil araştırmaları yapıp bilimsel yayınlar çıkarılmaktadır. Dergiler ve çeşitli gezi programları gibi etkinlikler yapılmakta Türk kültürü ve Türkiye yabancılara tanıtılmaktadır. Üniversitelerin bünyesinde açılan bu TÖMER'lerin yanı sıra özel TÖMER'lerde kurulmuş ve Türkçe öğretimi alanında hizmet vermeye başlamıştır. Türkçe, TÖMER'ler sayesinde daha geniş kitlelere öğretilmeye devam edilmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü; Türkçe öğretimi ile birlikte, Türk kültürünün, tarihinin ve edebiyatının iyi tanıtılması ve öğretilmesi amacıyla araştırmalar yapmak, TÖMER'ler ve diğer kurumlarla işbirliği içinde bilimsel çalışmalarını destekleyip sonuçları yayınlarla somutlaştırma faaliyetleri yürütmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü Türk dili, tarihi, kültürü, sanatı ve müziği ile ilgili uzmanlar yetişmesine katkı sağlamak ve yetişmiş uzmanlarla çalışarak sertifika programları oluşturmaktadır. Çeşitli ülkelerde kurulan Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri Türkiye'nin, Türk dilinin, kültürünün sanatı ve tarihinin tanıtılması için çalışmaktadır.

Yurt dışındaki Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde bilimsel çalışmalar ve kültürel etkinlikler yapılmakta, böylece Türk dili ve kültürünün yanı sıra diğer ülkelerle dostluk ilişkileri kurulmakta ve kültürlerarası etkileşim sağlanmaktadır. Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde sadece yabancılara Türkçe öğretimi değil aynı zamanda merkezlerin kurulduğu ülkelerde yaşayan Türkiye Türkü ve diğer Türk soyluların da Türkçe ve Türk kültürüne yakınlaşmaları amaçlanmaktadır. Yunus Emre Enstitüsüne ait Türk Kültür Merkezleri şu ülkelerde bulunmaktadır:

“Arnavutluk, Belçika, Bosna-Hersek, İngiltere, Japonya, Kazakistan, Suriye, Mısır, Polonya...”

Yunus Emre Enstitüsü Öğretim Merkezleri (YETEM) sayesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi ve bu alanda araç gereç hazırlama faaliyetleri devam etmektedir. YETEM, Avrupa Birliği Ortak Dil Programına uygun yabancı dil öğretim teknik ve yöntemlerinin rahatlıkla uygulanabileceği ders kitapları hazırlama çalışmalarına başlamıştır. 2009 yılının Ocak ayında Türkçe öğretim seti hazırlama çalışmaları başlamış ve ders işlenirken kullanılacak teknik ve yöntemler belirlenmiştir. 2009 yılı Nisan ayı itibariyle uzmanlardan oluşan bir komisyon ders kitapları ve kaynakların hazırlanması faaliyetlerini sürdürmektedir. Avrupa Birliği Ortak Dil Programına göre A1-A2, B1-B2, C1-C2 seviyelerinde hazırlanacak olan Yunus Emre Türkçe Öğretim Setinde şu materyaller bulunacaktır: Ders Kitapları, çalışma ve dil bilgisi kitapları, öğretmen kitapları, etkileşimli DVD’ler, çalışma kartları, poster ve afişler.

Yunus Emre Enstitüsü ve TÖMER’ler sayesinde yurtdışında ve yurt içinde Türkçenin yabancılara öğretimi gerçekleştirilmektedir. Bu kurumların çalışmaları ile YTÖ ile ilgili bilimsel araştırmalar yapılmakta ve bilimsel yayınlar çıkarılmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretiminin uygulanışını ve bilimsel teknik, yöntem ve anlayışı belirlemek için işbirliğine gidilmektedir. Yunus Emre Enstitüsü öncülüğünde TÖMER’ler ve alan uzmanları ile görüş alışverişleri ve ortak çalışmalar yürütülmektedir. Bu ortak çalışmalardan biri de yapılan çalıştaylardır. Yunus Emre Enstitüsünün öncülüğünde oluşturulan “1.Türkçe Çalıştayı”, Türk Dil Kurumu Başkanı, Üniversitelerin Türkçe bölümlerinden temsilciler, Atatürk Kültür Merkezi Başkanı, Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkan Yardımcısı, Dış

İlişkiler Genel Müdür Vekili, Üniversitelere bağlı TÖMER başkanları ve temsilcilerinin katılımlarıyla 01–02 Mayıs 2010 tarihinde gerçekleşmiştir. Çalıştay; Türkçe Zirvesi, Türkçe Ders Kitapları ve Eğitim Araçları, Türkçe Yeterlilik Sınavı, Uzaktan Türkçe Öğretimi, Yabancılara Türkçe Öğretimi Sertifika Programı ve Türkoloji Projesi adlı başlıkları içeren bildiriyle sonuçlandırılmıştır. Bu sonuç bildirisine göre Türkçe ders kitapları ve eğitim araçları oluşturulacak, Türkçe öğretim seti hazırlanacak, diğer dillere ait yeterlik sınavları gibi Türkçe için de yeterlik sınavı oluşturulacaktır. Uzaktan Türkçe öğretimi gerçekleştirmeye yönelik çalışma hazırlıkları başlayacak, YTÖ sertifika programı ve semineri oluşturulacaktır. Çalıştayın ardından Yunus Emre Enstitüsünde seminer ve sertifika programları başlamıştır. Yurt dışında Türk Dili ve Edebiyatı ve ilgili bölümlerden mezun olan yabancı öğrencilere Türkçe staj programı düzenlenmesi ve kontenjan oluşturma çalışmaları başlatılacaktır. Yunus Emre Enstitüsü'nün düzenlediği bu çalıştayda alınan kararlar sağlıklı bir şekilde uygulanabilirse YTÖ alanında hızlı gelişmeler sağlanabilir, ayrıca Yunus Emre Enstitüsü ve TÖMER'lerin işbirliği içinde çalıştaylar oluşturmaya devam etmesi ve YTÖ alanını hak ettiği noktaya taşımak için daha çok çaba gösterilmesi bir zorunluluktur.

8. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE AVRUPA DİL PORTFÖYÜ

8.1. AVRUPA DİL PORTFÖYÜ

Avrupa Dil Portföyü (Portfolyosu) 1998 ve 2001 yılları arasında on beşten fazla Avrupa ülkesinde geliştirilmeye çalışılmıştır. Türkiye de bu ülkelerden biridir. Bir ülkeye ait dil portföyü, ülkenin ana dilini konuşanların değişik dil kullanım becerilerinin belgelendirildiği bir diller pasaportudur. Avrupa Dil Portföyü üç bölümden oluşmaktadır:

1. Dil Pasaportu: Dil öğrenen kişinin dil becerisinin, dil yeterliliğinin ve kültürler arası deneyimlerinin belgelendirilmesidir. Üç kısımdan oluşur:
 - Dil becerileri profili
 - Sertifika ve diploma kaydı
 - Dil öğrenimi ve kültürlerarası deneyim özeti
2. Dil Geçmişi: Dil öğrenim hedeflerinin, kendini değerlendirme şemasının ve dil yetkinlikleri ve ilerlemelerinin kaydedilmesine dil geçmişi denir. “Günlük

kayıt Defteri” dil öğreniminin süreçlerinin kişisel bir günlük gibi düzenli olarak kaydedildiği defterdir ve dil geçmişinin oluşturulmasına yardımcı olur. Dil geçmişinin dil pasaportundan farkı da günlük dil öğrenim birikimi ile ilgili kayıt tutulmasıdır.

3. Dil Dosyası: Dil öğrenimi sırasında yapılan çalışmaları içerir. Kişi, kendi dil bilgilerini örneklerle dosyada anlatır. Genellikle dil sertifika ve diplomaları dil dosyasında bulunur.

Avrupa Dil Portföyü; dil öğrenimi ve deneyimlerini geliştirmek, kişilerin kendi dil yeterliliklerini değerlendirebilmesini sağlamak, çok sayıda dil öğrenimini ve bu dillerin öğrenimi ile eğitim ve iş alanlarını, uluslar arası boyutta sağlıklı bir biçimde yürütülmesine ve kişilerin kişisel dil hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmak, çok dillilik ve çok kültürlülüğün önemini vurgulamak, Avrupa ülkeleri arasında dil öğrenmeyi kolaylaştırarak turistik, yerleşme, eğitim... gibi alanlarda dolaşımı sağlamak amacıyla oluşturulmuştur.

8.1.1. Avrupa Dil Portföyü ve Yabancılara Türkçe Öğretimi

Türkiye’de 1980’lerden başlamak üzere Türkçe ve Türk kültürünün ciddi bir biçimde programlı olarak dış ülkelerde ve dış ülke vatandaşlarına öğretilme çalışmaları başlamıştır. Özellikle ilk başta Türk Cumhuriyetlerinden olmak üzere, daha sonra da dünyanın birçok ülkesinden eğitim amaçlı öğrenci projeleri başlamıştır. Türkiye’ye birçok yabancı öğrenci eğitim ve iş bulma amaçlı gelmiştir. Devletlerarası ilişkiler ve ekonomik durum dengelenerek her yıl Türkiye’ye öğrenciler gelmeye devam etmektedir. Bur durum çok acil ve ciddi oranda bir YTÖ ihtiyacı oluşturmuştur. YTÖ için uzmanlardan oluşan kurumlar açılmıştır. Türkçe Öğretim Araştırma Merkezleri (TÖMER) yabancılara Türkçe öğretiminde en güvenilir, istikrarlı ve başarılı kurumlardır. İlk olarak Türkiye’nin köklü üniversiteleri olan Ankara ve Gazi Üniversitesi, daha sonra diğer üniversitelerde TÖMER’ler (Türkçe Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezleri) açıldı. TÖMER’lerde gelişigüzel bir YTÖ yerine Avrupa Dil Portföyüne uygun yabancılara Türkçe öğretimi çalışmaları başlatıldı. Böylelikle önce, Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretilmesi Avrupa Dil Portföyüne uygun hale getirildi ve teknik ve yöntem değişiklikleri yapıldı. Avrupa Dil Portföyünün Türkçenin yabancı dil olarak

öğretilmesinde belirlediği seviyeler ve bu seviyelerdeki becerilerin hedef ve kazanımlarına göre YTÖ için kitap hazırlama çalışmaları başladı. Ankara Üniversitesi TÖMER'e ait Hitit ve Yeni Hitit setleri Avrupa Dil Portföyüne tam anlamıyla uyularak hazırlanan ders kitapları olmuştur. Gazi Üniversitesi TÖMER "Yabancılar İçin Türkçe 1-2" kitaplarını da ADP'yi dikkate alarak hazırlamıştır. Bugün artık YTÖ için açılan bütün merkezler az çok mutlaka ADP'ye uygun yayınlar çıkarmakta ya da çıkmış yayınları takip etmektedir.

Avrupa Dil Portföyünün yabancılar için Türkçe öğretimini şekillendirmesi yeni teknik ve yöntemlerin en iyi şekilde uygulanması ve ders kitaplarının çağdaş yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitapları haline getirilmesinde büyük faydası olmuştur. Ancak Avrupa Dil Portföyünün YTÖ'ye uyarlanmasında hâlâ dahi ciddi uyumsuzluklar mevcuttur. Türkçenin dil yapısına uygun bir öğretim geliştirilmesi ve uluslar arası küresel kültürün yanı sıra Türk kültürünün dil öğretilmesiyle birleştirilmesi noktalarında kat edilecek uzun bir yol vardır.

İKİNCİ BÖLÜM

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OKUMA METİNLERİ VE YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI

1. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OKUMA METİNLERİ VE YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI

Eğitim, günümüzde gördüğünü, izlediğini anlamaya dayanmaktadır. Okuma da gördüğünü anlama demektir. Zihnimizin düşünerek anlamlandırma süreci eğitim için en önemli sonuç aşamasıdır. Bu nedenle okuma ve anlamlandırmanın öğretim için önemi büyüktür. Türkçe öğretiminde anlamlı okumanın verimli bir süreç oluşturması ve doğru yargılara varılabilmesi için şüphesiz okuma metinlerine büyük önem verilmesi gerekir. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarına geçmeden önce metin kavramını ve metin türlerini açıklamak yararlı olacaktır.

1.1. METİN KAVRAMI

Metin kelimesi sözlükte şöyle tanımlanmaktadır. “Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst” (TDK, 2005: 1382). Metin birbiriyle bağlantılı ifadelerin bir arada anlamlı bir bütün oluşturması ve parçadan bütüne, bütünden parçaya doğru anlamın korunması ile oluşur. Metin dilbilim, metin kavramını derinine inceleyen bilimdir. Yazılı ve sözlü bir metin niteliklerini, iç-dış yapısını inceler. Metin dilbilime göre metin dilin kullanımını betimleyen araçtır.

Metin dilbilim araştırmaları metni insanlığın var oluşu kadar eskiye götürür. Çünkü dil insanların var oluşuyla başlar. İşaretler, semboller, sesler ve nihayet yazı insanlar arasındaki iletişimi gösterirken aynı zamanda bir metin özelliği de gösterir. Çünkü insanların birbirleriyle konuşmalarını, bir avı anlatan-betimleyen resimleri ya da anlamlı ses ve sembollerin yine anlamlı olarak bir araya gelmesi metindir. Sözlü ve sözsüz metinler dili ilmek ilmek bir araya getiren uyumdur. “Bir yazının metin olabilmesi için o metnin bir bildirişim işlevi taşıması, bir anlam üretmesi gerekir”(Uçan, 2008: 37). Ayrıca metin incelemek için oluşmuş bilime “Metinbilim” denir. “Söylem çözümlemesi, metin incelemesi, anlatıbilim(narrotologie), yazınsal

göstergebilim olarak adlandırılan yöntem önerileri de metinbilim ile ilişki içinde olan terimlerdir”(Uçan, 2008: 37).

Metin dilsel birimlerin anlamlı olarak bir araya gelişidir. Metin bahsettiğimiz gibi sadece yazılı ürünlerden değil görsel ve sözlü ürünlerle de desteklenmelidir.. Çünkü metnin iletişimsel boyutu göz ardı edilemez. “İletişim sadece sözle gerçekleşmez, fakat iletişimin söze dökülen kısmı metni oluşturur”.(Akyol ve Kırkkılıç, 2007: 235)

Metnin, dili işlevsel olarak kullanımına söylem denir. Metinde ifade edilen olgunun dilin incelikleri kullanılarak oluşturulması söylemi gösterir. Her metinde söylemsel unsurlar bulunur ancak her söylem metin oluşturmaz. Çünkü söylemlerin anlamlı bir bütünle bir araya gelişi metni oluşturur.

Metin, söylemin tutarlı ve birbirine bağlı olarak belli bir amaçla oluşturulduğunu gösterir. Tutarlı ve anlamlı bir bağlılık yoksa oluşan yazıya metin diyemeyiz. Metin kavramı denilince özetle şunlar vurgulanmaktadır: *Tutarlılık, bağdaşıklık, söylemsellik, anlamı bir bütün oluşturma, sözlü ve yazılı olma.*

Metnin dil öğretimindeki temel işlevi okuma ve yazma becerileriyle doğrudan ilişkili olmasıdır. Okuma becerisi metni anlamayı, yazma becerisi de metni oluşturarak anlatmayı hedefler. Metni okuma, yazma ve metin oluşturma Türkçenin ana dil olarak öğretimi ve yabancı dil olarak öğretiminin temelini oluşturur. Metin bütün dil becerilerini geliştirmek için işlenebilir ve dil becerilerinin kazanımı için merkezi bir öneme sahiptir. Okuma ve yazma becerileri ise metinle bütünleşmiştir. Bu becerilerin en üst düzeye çıkması elbette yazınsal metinlerin kavranması ve çözümlenmesi ile mümkündür. Metin türleri ve yazınsal metinleri özümsemek nihayetinde üretmeye doğru atılan adımlardır. Dil öğretimi, yabancı dil öğretimi ve bu bağlamda Yabancılara Türkçe öğretimi için metin türlerine ve özellikle yazınsal metinlere büyük önem verilmesi gerekir. “Çünkü yazınsal metnin işlevi okutmak, duygulandırmak, düşündürmek ve sonuç olarak yazdırmaktır” (Uçan, 2006: 43).

1.2. METİN TÜRLERİ

Metin türleri belirlemesi, farklı bakış açılarına göre çeşitlilik gösterir. Metnin sınıflandırmasında metin tipi, türü ve tonu... vb. kavramlar kullanılmıştır. “Metin tipi yazar tarafından belirlenmiş, metnin kendine dönük özellikleri; metin tonu ise metnin

okuyucuya dönük etkileri söz konusudur”(Uzdu, 2008: 11). Metin türü bizim sınıflandırmada kullanacağımız kavramdır. Çünkü metin türü; genelde herkesçe kabul edilmiş, örneklere dayanan ve belirlenen ölçülerde doğal şekilde oluşturulabilen metinleri belirtir.

Her metin yazarı oluşturduğu metinde bir ya da birkaç metin türünün biçimini gösterir. Metin çözümleme sayesinde metnin hangi tür ya da türlere örnek olabileceği konusu aydınlatılabilir. Metinde aynı konuyu işleyen iki metin yazarı, metni farklı türlere örnek olacak şekilde yazmış olabilir. Mesela kıskançlık anlatan bir masal, haber metni ya da deneme olarak yazılabilir.

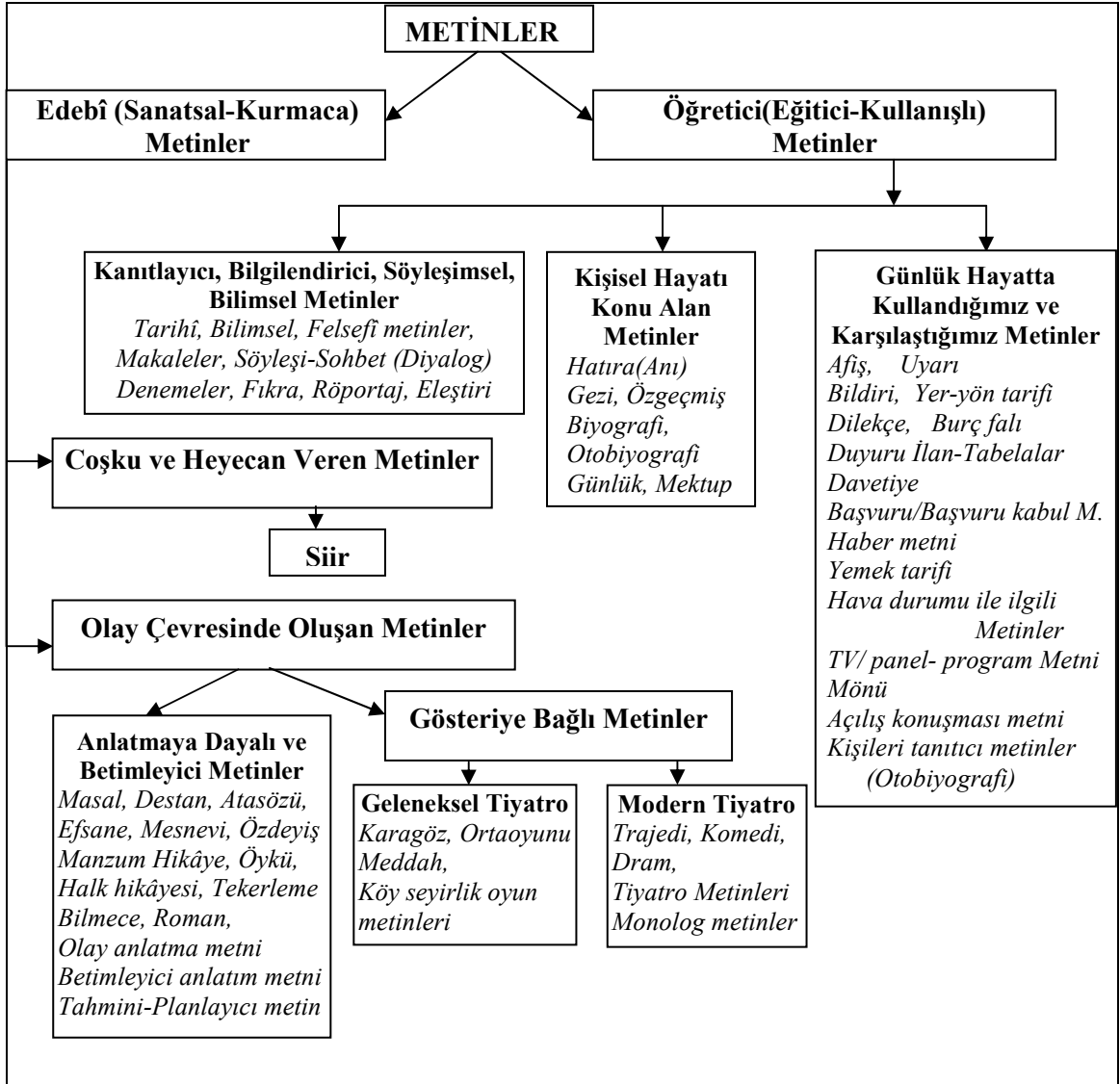
Metin çözümleme sırasında, metin şeması ile metnin ait olduğu türün taşıdığı genel nitelikler ve metni oluşturan elementler ortaya çıkarılır. Metin şemaları okutulan metinde fark edilen unsurlarla uyumlu olduğu takdirde metin çözümlemesi doğru yapılıyor demektir. Bu da metin türünün doğru belirlenmesi anlamına gelir.

İletişim açısından metin türlerini düşünecek olursak; “1. *Kullanışlı* (gerçek hayatta yararlı) metinler, 2. *Kurmaca* (hayali-gerçekle bağı olmayan) metinler. Olarak ikiye ayırabiliriz”(Demircan, 1990: 99).

Metinler başka bir sınıflandırmaya göre de “*Bilgilendirici Metin*” ve “*Yazınsal Metin*” olarak ikiye ayrılır. “Bilgilendirici metinler” de “kullanışlı metinler” gibi gerçek dünyayla bağlantılı ve gerçek yaşamda yararlıdır. “Yazınsal metinlerde” ise “kurmaca metinler” gibi gerçekle bağlantılı olma şartı yoktur. Türkçe öğretiminde Yeni Türkçe Ders kitaplarında öğrencilerin karşılaştığı metin türleri de şöyle sınıflandırılmıştır: “*Öyküleyici metin*”, “*Bilgilendirici metin*” ve “*Şiirler.*”

Yapılmış metin sınıflandırmalarını bir araya getirirsek, metinlerin sınıflandırılmasını tablo halinde aşağıdaki şekilde gösterebiliriz:

Tablo 1: Metinlerin Sınıflandırılması

Tabloda da görüldüğü üzere; klasik-geleneksel, eğitici ve sanatsal metinler, içinde bulunduğumuz şartların ve teknolojinin gelişmesi, ihtiyaçların artmasıyla günlük yaşamla bağlantılı olmak üzere çeşitli türlere ayrılma açısından epey büyümüştür, genişlemiştir. Aslında teknolojinin ve bilgi akışının en hızlı yayıldığı internet ortamında karşılaştığımız metinleri de sayacak olursak metin türleri daha da artacaktır. Sosyal paylaşım siteleri bugün her yaştan insanın kitaplardan daha çok yüzüne baktığı bir ortam olmuştur. Kuşkusuz dil öğreniminde internet ortamlarının da büyük etkisi vardır. Sosyal paylaşım sitelerinde “anlık ileti” olarak kabul edilen, kişilerin anlık durumlarını, hislerini, düşüncelerini paylaştıkları ve kendilerini tanımladıkları bölümler mevcuttur. İnternet kullanımında en çok karşımıza çıkan

yazılar aslında bu anlık ileti-sohbet konularıdır. Tabi ki bunları tam bir metin olarak kabul etmek doğru olmaz. Çünkü metin tanımlarımıza bakarsak bu ileti ve sohbet yazılarının çoğunluğunun bir bağlam ve hatta söylemden yoksun olduğunu görebiliriz. Duygu ve düşünce paylaşımına, ihtiyaca, haberleşmeye... vb insanı ilgilendiren her şeye dönük bu kısa yazılar insanların metin yazma ve okumaya olan sabırsızlığı ve isteksizliğinin bir kanıtıdır. Bu durum okuma metni ve kitaplarının doğrudan etkilediği dil öğretimini de derinden sarsmaktadır.

İnternet kullanım oranının süratle arttığını düşündüğümüzde bu alan göz ardı edilmemelidir. Oluşturulacak okuma metinlerinde, internette kullanılan kısa yazılara Türkçeye uygun doğru bir şekilde yer verilmelidir. Her alanda olduğu gibi bu alanda da Türkçenin anlam zenginliğinden ve kelime hazinesinden yararlanılmazsa; internet iletişimi dediğimiz bu kıt ve adeta işaretel dil, bizi Türkçe öğretimindeki hedeflerimizden de uzaklaştıracaktır.

Metin sınıflandırması tablosunda yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan metinleri de açıkça ortaya koymaya çalıştık. Özellikle öğretici-eğitici (kullanışlı) metinler içindeki türlerin hepsi yabancılara Türkçe öğretimi ders kitabı setlerinde karşımıza çıkan metin türlerindedir. Tabloda yabancılara Türkçe öğretimi için seçilen metinlerden olmayanlar genellikle geleneksel ve günlük-gerçek yaşamdan uzak metinlerdir. Çünkü yabancılara Türkçe öğretiminde metinlerin kullanışlılığı ve yaşayan Türkçeyi çeşitli bağlamlarda ele alışı önemlidir.

Yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan metinlerin, metni okuyan öğrenci tarafından doğru algılanması için de metnin belli özelliklere sahip olması gerekir. Özellikle hangi türde metinler seçilmesi ve bu türlere ait metinlerin hangi ölçütler düşünülerek seçilmesi konusu oldukça önemlidir.

1.3. TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OKUMA METİNLERİNİN ÖNEMİ VE NİTELİKLERİ

Dil eğitiminde metinlerin yeri çok önemlidir. Türkçe öğretimi de metinler merkezinde gelişen bir öğretimdir. Okuma metinlerinin niteliği ve öğrenme-öğretme sürecinde nasıl kullanıldığı Türkçe söz varlığının anlamlandırılarak öğretiminde önemlidir. Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin önemini şu şekilde maddelendirebiliriz:

- ❖ Türkçe öğretimi sadece bir dil öğretimi değil aynı zamanda Türk kültürü ve Türk milletinin bakış açısının da öğretimidir. Bu öğretimlerin hepsinin bir arada bulunduğu yegâne öğretim aracı da okuma metinleridir.
- ❖ Okuma metinleri, Türkçe öğretimini hayatın içine indirgeyen unsurdur. Metinler gerçek hayatla öğrenci arasındaki bağıdır. Okuma metinleri sayesinde Türkçe öğrenen öğrenci yaşamı ve dünyayı daha iyi tanır.
- ❖ Türkçe öğretiminde okuma metinleri yazınsal-edebî özelliklerinden dolayı öğrencinin duygusal zekâsını geliştirici ve bilişsel açıdan ufkunu açıcı özellikler gösterir.
- ❖ Okuma metinleri Türkçe öğrenen öğrencilere eleştirel düşünmeyi, değerlendirmeyi ve farklı görüşlerle karşı karşıya kalmayı öğretir.
- ❖ Okuma metinleri günlük hayat problemlerini de ele alması nedeniyle Türkçe öğrenenleri çağdaş sosyal hayatla bağını kuvvetlendirir.
- ❖ Okuma metinleri; Türkçe öğretiminde sadece ders kitaplarında değil; gazetelerde, dergilerde, görsel medyada ve internette de kendini gösterir.
- ❖ Öğrencinin dil bilinci edinmesine yardımcı olur. Türlerine göre ayrılan metinler Türkçenin öğretiminde öğrenciyi dilin farklı yapılarıyla karşılaştırır.
- ❖ Öğrenci, Türkçenin sözvarlığını okuma metinleri aracılığıyla tanır. Öğrencinin söz dağarcığının gelişmesi dile hâkimiyetini artırır, duygu ve düşüncelerini daha iyi ifade edebilmesini sağlar.
- ❖ Okuma metinleri, bilgileri yinleme, geliştirme ve yeni bilgilerle birleştirme fırsatı sunar.

- ❖ Okuma metinleri sayesinde Türkçe kelimeler, söz öbekleri ve cümleler arasında bağlantılar kuran öğrenci, parçadan bütüne ve bütünden parçaya doğru dil öğrenimini gerçekleştirebilir.
- ❖ Okuma metinleri, Türkçe öğrenenlerin Türkçeyi anlamlandırma konusunda ufkunu açar. Böylece dil öğretimi, dil bilgisel kalıplarla sınırlanıp kısırlaşmadan özgün bir anlama ve anlatım yeteneği kazandırır.
- ❖ Okuma metinleri; sadece okuma becerisini değil, yapılan etkinliklerle dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin de kaynağını oluşturur. Dört temel dil becerisini işlevselliği ile geliştirir.

1.4. TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YARDIMCI OKUMA KİTAPLARININ ÖNEMİ VE NİTELİKLERİ

Türkçe öğretiminde okuma metinleri kadar yardımcı okuma kitapları da önemlidir. Bugün ilköğretimden yükseköğretime kadar Türkçeyi kullanma yeteneğinin gelişmesi, iletişimi geliştirmek, çok yönlü bakış açıları kazanmak için okuma kitaplarına ihtiyaç duyulur. Türkçe öğrenen insan için eğitim sadece okul sıralarında devam etmez. Yardımcı unsurlar olarak okuma kitaplarının bulunduğu her yerde Türkçeyi geliştirmek de vardır. Yazınsal metinlerden oluşan okuma kitapları dil öğretiminin canlılığını korur ve zihnin sözel yeteneklerini durmadan geliştirir. Elbette okuma kitaplarının biçimsel ve içerik özellikleri, o okuma kitabının niteliğini etkiler ve nitelikli okuma kitapları okumak, gelişime daha berrak kazançlar sağlar.

Okuma kitaplarının Türkçe öğretimindeki önemini şu ifadelerle maddeleştirebiliriz:

- ❖ Türkçenin kelime hazinesini yoğun bir şekilde yardımcı okuma kitaplarını kullanarak artırabiliriz. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde farklı seviyelerde olmakla birlikte Türkçenin güncel, edebî, bilimsel ve teknik sözvarlığını gösterebileceğimiz en geniş araç okuma kitaplarıdır.
- ❖ Türkçe öğretiminde yardımcı okuma kitapları, okuma metinlerinden söylemsel açıdan daha uzun olduğu için bağlamın sürdürülebilirliğini artırır. Böylece bir metinde tam anlaşılamayan söz öbekleri arasındaki ilişkiler daha yoğun ve tekrarlanan yapıyla daha rahat anlaşılır. Bir durumun betimlenmesi

elbette bir metinden daha uzun olacağından Türkçenin ifade zenginliği açıkça hissedilir.

- ❖ Okumak; bilişsel, duygusal ve sezgisel açıdan gelişimi tetikleyeceğinden okuma kitapları insan zihninin kavrama sınırlarını genişletir. Böylece yardımcı okuma kitapları ile dilimizi etkin bir şekilde kullanarak her alanda gelişmeye kucak açmış oluruz.
- ❖ Dil öğretimindeki en büyük sorun dil eğitiminde kullanılacak yazılı malzeme yetersizliğidir. Özellikle uygun biçimde düzenlenmiş kaynak kitap bulmanın yetersizliği dil öğretiminin niteliğini etkiler. Bu nedenle okuma kitaplarının oluşturulması Türkçe öğretimi için elzemdir.
- ❖ Okuma kitapları doğru, sürekli ve anlayarak okuma becerisi kazandırır ve anlatım gücünü zenginleştirir. Günümüzde kolayca elde edilebilecek bu araçlar basılmış olarak her zaman elimizin altındadır. Ayrıca e-kitap uygulaması ile de elektronik ortamda da erişebileceğimiz bir kültür aracıdır.
- ❖ Okuma kitapları çocuklardan yetişkinlere herkesin konusuna ve türüne göre hayal gücünü ve yaratıcılığını artırır. Okumaktan zevk almak okuma kitapları sayesinde mümkündür. Seviyeye uygun okuma kitapları edinmek zevkli bir şekilde dil yeteneğimizi geliştirir ve bize bilgi verir.

2. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DERS KİTAPLARINDAKİ OKUMA METİNLERİ VE YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI

2.1. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OKUMA METİNLERİ

Türkçenin yabancılar için öğretiminde okuma metinlerinin önemi çok büyüktür. YTÖ, ancak amaca uygun, ihtiyaçları karşılayabilen ve nitelikli yardımcı okuma kitapları ile desteklenirse gerçek hedefine ulaşır. Farklı türlerdeki okuma metinleri, Türkçe öğrenen bir yabancıya karşılaşacağı sosyal, bilimsel, duygusal ve sezgisel ifadeleri en açık şekilde anlatır ve onun Türkçeyi ezbere ve sığ bir biçimde öğrenmesindenense anlamlı bir şekilde içselleştirmesini sağlar.

2.1.1. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Önemi

Dil öğretiminin temelinde metin vardır. Sadece okuduğumuz ya da yazarak oluşturduğumuz değil günlük hayatta konuşurken de birbirine bağlı metinler oluştururuz. Dil iletişimi için metin en önemli unsurdur. Bu nedenle Yabancılara Türkçe öğretiminde de metnin yeri çok önemlidir.

Yabancı dil öğretiminde okuma metinleri, yabancı dil öğretimi için kullanılacak materyaller olan ders kitaplarında bulunur. Ders kitaplarındaki okuma metinleri, yabancı dil öğretimi ve dolayısıyla YTO için en önemli materyallerdir ve onların özellikleri titizlikle belirlenmelidir. Yasemin Bayyurt (2009: 37), makalesinde, B.Tomlinson'un görüşlerini esas alarak ders malzemelerinden okuma metinlerinde ve bunların bulunduğu ders kitaplarında bulunması gereken özellikleri şu şekilde belirtmiştir: “Yenilik, Çeşitlilik, İlgi çekici bir sunuş ve Konuların ilgi çekici olması.”

Yabancı dil öğretiminde dili öğrenmeyi kolaylaştıran araçların başında metin gelir. Çünkü metinler dilin işlendiği araçlardır. Dilin yapısal ve anlamsal unsurlarını en açık gördüğümüz uygulama birimleri metinlerdir. Dil ancak bir metin olarak vücut bulduğunda öğrenenin zihninde yer eder. Kelimeler ve cümleler bizim dilin anlam bütünlüğünü görmemize yetmez. Metin, söylemlerin tek tek bir bağlam içinde bir araya gelmesiyle bize bütünü gösterir.

2.1.2. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metin Seçimindeki İlkeler

Metinlerde cümlelerin birbirine bağdaşık ve tutarlı olduğunu belirtmiştik. Bir metnin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılabilmesi için bazı özellikleri olması gerekir. Yabancılara Türkçe öğretimi için seçilecek metinler şu özellikleri taşımalıdır:

- ❖ Okunabilir bir metin olma ve okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmalı,
- ❖ Farklı türde olmalı,
- ❖ Bilgilendirici ve amaçsal metinler yanı sıra özgün metinlere çokça yer verilmeli,
- ❖ Seviyeye uygun bir uzunluğu olmalı,
- ❖ Kelime ve cümle yapıları seviyeye uygun olmalı,
- ❖ Öğrencinin ilgisi, amaçları ve ihtiyaçlarına uygun olmalı,

- ❖ Alımlama estetiğine sahip olmalı,
- ❖ İçerdiği konular dil ve kültür öğretimine uygun olmalı,
- ❖ Dil özellikleri açısından uygun olmalı,
- ❖ Yabancı dil ile ana dil arasında karşılaştırılabilir kültürel özellikleri barındırmalı,
- ❖ Metnin konusu esnek, canlı ve geliştirilmeye açık olmalı,
- ❖ Metinler, Türk kültürünü, Türkçeyi öğrenen bireylerin kültürünü ve evrensel-ortak kültür unsurlarını içermelidir.

Okunabilirlik metin seçimi için olmazsa olmazdır. Çünkü okuma metnini kullanabilmek için hedef kitlenin metni okuyabilmesi gerekir. Okuma metninin uygulanacağı sınıfın düzeyi okuma metninin okunabilirliğini etkiler. “Sınıfın düzeyi belirlenerek okuma materyalinin nasıl oluşturulacağı (Hangi dil bilgisel yapılar, ne kadar yeni sözcüğe, hangi okuma becerilerine yer verileceği) belirlenecektir” (Aygüneş, 2007: 130). Yeni sözcükler, kelime ve cümlelerin yapısal zorluğu, anlaşılabilirlik ve kullanılabilirlik gibi özellikler okunabilirliği etkileyen özelliklerdir.

Farklı türde metinler seçilmesi okuma ve diğer dil becerilerini geliştirmek için önemlidir. Gerçek hayatta kullanacağımız ve karşılaşabileceğimiz metinler (dilekçe, form, bilet, fatura-fiş, menü, uyarı...), anlatmaya dayalı metinler (betimleyici, olay-anlatım, hikâye, roman...), coşku ve heyecan oluşturan metinler (şiir), kişisel hayatı anlatan metinler (biyografi, gezi yazısı, günlük, otobiyografi...) ve kanıtlayıcı, bilgilendirici, açıklayıcı, söyleşimsel, bilimsel metinlerin (deneme, köşe yazısı, röportaj, makale...) YTO boyunca Türkçe öğrenen yabancı öğrencilere gösterilmesi gerekir. Bu nedenle bu metinlerden örneklerin mutlaka ders kitabında bulunması gerekir. Böylece Türkçe öğrenen yabancılar, farklı anlatım biçimleri ve bakış açılarını, hayatla bağlantılarını Türkçe düşünerek kurabilir ve Türkçe kavrama ve anlatmayı geliştirebilir.

Özgünlük, öğreticilikten ve yapaylıktan uzaklaşmaktır. Günlük hayatta okuduğumuz sohbet-söyleşi, köşe yazısı, deneme, gazete haberleri, ilanlar, tanıtım broşürleri gibi türler özgün olma özelliği taşır. Makale ya da bilgilendirici ve açıklayıcı metinler öğreticilik ve bilgi verme yönü öne çıkan türlerdir. Basit, doğal ve

samimi olan metinler özgün metinlerdir. Bilgilendirici ve açıklayıcı metinler yanı sıra dil öğretimindeki isteği artırmak için özgün metinlere çokça yer verilmelidir.

YTÖ için kullanılacak bir okuma metninin en önemli özelliklerinden biri de seviyeye uygun olmasıdır. “Temel, Orta ve Yüksek” olarak Avrupa Dil Portföyündeki A1-A2, B1-B2, C1-C2 seviyelerine göre hazırlanan YTÖ ders kitaplarındaki okuma metinleri bu seviyelere uygun olarak oluşturulmaya çalışılır.

Temel seviyede nasıl diyalog, kısa tanıtma yazıları gibi amaca yönelik, basit anlatımlı ve kısa metinler varsa, yüksek seviyede de normal uzunlukta, anlatımı yoğun ve söylemi kuvvetli okuma metinleri kullanılmalıdır. Orta seviye hem basit hem de giderek yoğunlaşan bir anlatım içeren okuma metinlerinden oluşmalıdır. İçerik belirlenirken de yaş seviyesini dikkate almak gerekir. Türkçe öğrenimine yeni başlayan on-on beş yaş arası yabancı çocuklarla, on sekiz yaş ve üstü olan, yeni başlayan yabancı bir gruba aynı içerikte ve anlatımda metinler oluşturulamaz. Yabancılar Türkçe öğretiminde seviyeye ve yaşa dikkat edilerek okuma metinleri oluşturulmasıyla YTÖ büyük ölçüde hedeflerini yakalayacaktır.

Okuma metinlerinde kültürlerarası karşılaştırmaların bulunması YTÖ için önemlidir. Kültürlerarası etkileşim için okuma metinlerinde Türk kültürü ve diğer kültürlerle ait özelliklerin karşılaştırmalı olarak verilmesi gerekir. Karşılaştırmalı kültür için şu durumlar karşımıza çıkar: Her iki kültürde de bulunan ve içyapıda birbirine benzeyen kavramlar, sadece öğrenilen dilde bulunan kültürel kavramlar, yalnızca yabancı dil öğrenen kişinin ana dilinde bulunan kültürel kavramlar ve her iki dilde de aynı gibi gözükse ancak içyapıda farklılıklar bulunan kavramlar. Bu durumlardaki kavram, kelime ve kültürel unsurların okuma metinlerinde bulunması gerekir, böylece öğrenilen yabancı dil ve kültürle bağ kurulabilir.

Öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve amaçlarına göre oluşturulan okuma metinleri YTÖ içinde yer almalıdır. Mesela öğrenci grubu genellikle genç ve üniversite öğrencilerinden oluşuyorsa ve YTÖ Türkiye’de gerçekleşiyorsa, bu üniversitelerde gençlerin Türkiye’de karşılaşılabileceği sıkıntılar, karşılarına çıkacak bazı durumlarla ilgili metinler oluşturulabilir. Yüksek seviyeye devam eden üniversite öğrencisi ya da akademisyen yabancı bir gruba Türkçe öğretimi uygularken, sosyal, sağlık ya da fen bilimleri ile ilgili bir makalenin en anlaşılır ve açık bölümünün bir kısmı okuma

metni olarak YTÖ ders kitabına alınabilir. İş adamlarının çoğunlukta olduğu bir YTÖ grubu düşünelim; bu gruba da ticari ve sanayi alanlarındaki iş kollarıyla ilgili, içinde teknik kelimelerin geçeceği okuma metinleri sağlanabilir. İlgi ve ihtiyaçlara yönelik metinlere örnek olarak; pasaport ve vize, otel müşterisi olma, yolculuk, ev kiralama... vs konularda diyaloglar ya da bu durumlarla ilgili olay metinleri hazırlanabilir.

Okuma metinleri, sadece okuma becerisini geliştirmeye yönelik değildir. Çeşitli alıştırmalar, etkinlik ve uygulamalarla okuma metinleri diğer dil becerilerini geliştirmeye de yöneliktir. Seçilen ya da oluşturulan okuma metinlerinin dört temel dil becerisini de harekete geçirecek esneklikte ve sürükleyicilikte olması gerekir. Alıştırma ve uygulama yapmaya yatkın okuma metinleri oluşturulmalıdır. Bir okuma metni; öğrenciye benzer okuma metinleri yazma, okunabilir olma ve konuşma etkinliklerinde kullanılabilir olma, okuma metnindeki konu ile ilgili kişinin kendi anıları olması ve bunları paylaşması ya da okuma metnindeki bir karakterin rolünün canlandırılabilir olması, konusunun geliştirilmeye açık olması gibi canlı, esnek ve eğitici-öğretici faaliyetlere izin verir nitelikte olması gerekir. Ayrıca okuma metinleri elbette dil bilgisi öğretimi için de oldukça önemlidir. Dil bilgisi kural ve kavramları metin bağlamında ve dil becerileri içinde öğrenciye sezdirilmeli, tek başına bağlam oluşturulmadan kurallar ezberletilmeye çalışılmamalıdır. “Dil bilgisi öğretiminin amacını, kurama dayalı bilgi değil, öğrencilerin Türkçedeki anlama ve anlatma yollarını geliştirmelerine yardım etmek, onlara uygulama gücü kazandırmak olarak belirlemek gerekir” (Demir ve Barın, 2008: 221).

Yabancılara Türkçe öğretiminde bir okuma metninin yabancı öğrenci tarafından algılanmasıyla, Türkçe öğretiminde bir okuma metninin öğrenci tarafından alımlanması arasında fark vardır. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan okuma metni, o metnin yazıldığı dilde hiç altyapısı olmayan bir beynin karşısına çıkar. Bu nedenle metnin hazırlanış sürecinin mükemmelle yakın olması gerekir. Her okuma metni algılama estetiği dediğimiz, metni okuyan kişinin düşünce yapısını tetikleyici ve bağdaşmaları kolayca kurup bir bütün olarak algılabileceği şekilde düzenlenmelidir. YTÖ’de alımlama estetiğine sahip bir metin; bildirişim kopukluğu olmayan, okuyana bir bütün olarak ve parçalar halinde ayrı ayrı görünebilen,

mantıksız bir bağ hissettirmeyen ve anlatımı açık ve tamamlayıcı metinlerdir. YTÖ için kullanılan metinlerin mutlaka alımlama estetiğine sahip olması gerekir.

YTÖ için hazırlanan ya da seçilen okuma metninin konu olarak da uygun olması son derece önemlidir. Bir okuma metninin, mutlaka Türkçe öğrenen yabancıya çekici ve ilginç gelmesi gerekir. Ayrıca dil ve kültür öğretimini sağlayabilen okuma metinleri seçilmelidir. Bu noktada kültürlerarası etkileşim kavramı ortaya çıkar. Okuma metinleri aracılığıyla, YTÖ'de Türkçeyi öğrenmek isteyen yabancı dil ve kültürü ile Türkçe ve Türk kültürü arasında etkileşim kurulmalıdır. Böylece farklı, tanıdık ve birbirini andıran kelimeler, davranışlar, alışkanlıklar görülebilir. YTÖ'deki bir yabancı öğrenci öğrenmek istediği toplumu yakından tanır ve dilin kültürle canlılık kazandığını görebilir. Kültürlerarası gelişen bu yakınlık Türkçenin sevilerek ve istenerek öğrenilmesini sağlar. Evrensel ve ortak özelliklerin de okuma metinlerinde yer alması, Türkçenin öğretilmesinde faydalı olacaktır.

YTÖ için seçilecek okuma metninin dil özelliklerinin uygunluğu da gerekir. Verilmesi gerekli dil bilgisi yapıları yanı sıra kalıp sözlerin de okuma metinleri bağlamında gösterilmesi gerekir. Kalıplaşmış dil bilimleri iki, üç, dört sözcükten oluşabilen, toplumun kültürel bakış açısını yansıtan ve belli durumlarda akla gelen sözlerdir. Kalıp sözler dil kültür ilişkisini en açık şekilde ortaya koyar.

Leyla Martı, makalesinde, S. Doğançay'ın kalıp sözlerin işlevlerini şu şekilde maddeleştirdiğini belirtir:

- Bizi orijinal sözler bulma çabasından kurtarır.
- Toplum içinde karmaşık durumlarda bize kolaylık sağlar.
- Mesajın daha açık seçik iletilmesini sağlar.
- Yanlış anlama olasılığımızı en aza indirmiş olur.
- İletişim kanallarının açık kalmasına katkıda bulunur. (Bayyurt ve Yaylı, 2009: 110)

Yabancı dil öğretiminde, yabancı bir dilin öğrenilmesi o dili konuşan milletlerin kültürel dünyasını tanımak ve yaşam biçimlerini anlamak demektir. YTÖ, Türkçenin yanı sıra Türk kültürü ve yaşam biçimini de öğretmek ve tanıtmakla yükümlüdür. Yabancı, Türkçeyi ve Türk kültürünü öğrenirken Türkçeyi ve Türk kültürünü kendi kültürü ve diliyle karşılaştıracaktır. Doğum, ölüm, evlilik, kutlama, bayram gibi her kültürün yaşadığı durumların, kendi kültüründe ve öğrenmek istediği dilin kültüründe nasıl yaşandığı, bunu hangi kelimelerin, kalıpların, deyim, atasözü,

özdeyiş ve vecizelerin ifade ettiği karşılaştırmalı olarak okuma metinleri aracılığıyla verilmelidir. Bu kesinlikle bir dil ve kültür asimilasyonu ya da baskısı değildir. Bir dil sadece evrensel ve ortak unsurlara atıfta bulunan okuma metinleriyle öğretilemez. Çünkü öğretilen dil, kendi milletlerinin özelliklerini yitirerek küreselleşen ve aynılaştan toplulukların birleşmesiyle oluşan bir küresel ulusa ait değil; bir milletin özelliklerini barındıran ve o millete ait öz kültürün ürünüdür. Bu nedenle Türkçe, yabancı dil öğretiminde belirlenmiş ortak teknik ve konulara göre, yabancı dil olarak sanki öğretilen diğer yabancı dillerden bir farkı yokmuşçasına öğretilmemelidir. Dil öğretiminin kültür öğretimi olması düsturu, elbette, dünyanın en büyük dil ve kültürlerinden olan Türkçe ve Türk kültürü için de geçerlidir. Türkçenin yabancılara öğretimi ancak Türk kültürünün yabancılara öğretilmesiyle başarıyla sürdürülebilir.

2.2.YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI

Yabancılara Türkçe öğretiminde oluşturulan ders kitapları tek başlarına Türkçenin yabancılara öğretiminde yeterli değildir. Nasıl ki ana dili Türkçe olanlara Türkçe öğretiminde, ders kitapları yanında okuma kitapları da hazırlanıyor ve öğrencilerin okumaları teşvik ediliyorsa, YTÖ'de için de yardımcı okuma kitapları hazırlanmalıdır. Ancak ana dili Türkçe olan birine Türkçe öğretmekle, bir yabancıya Türkçe öğretmek arasında derin farklar vardır. En basit şekilde ana dili Türkçe olanlara göre hazırlanmış bir okuma kitabını, Türkçe öğrenen bir yabancıya verdiğimizde, ana dili Türkçe olan kişiden çok daha zorlanarak kitabı okumaya çalışır. Çünkü formel eğitim-öğretim görmemiş ama bebekliğinden itibaren Türkçe duyan ve konuşan bir bireyle, Türkçe ile neredeyse hiç karşılaşmamış birine aynı Türkçe öğretimini uygulamak doğru olmaz. Elbette Türkçe öğretiminden, YTÖ ayrılacak ve yabancılara Türkçe öğretimine has okuma metinleri ve ders kitapları oluşturulduğu gibi özel olarak yardımcı okuma kitapları da hazırlanacaktır.

2.2.1. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yardımcı Okuma Kitaplarının Önemi ve Nitelikleri

Yabancılara Türkçe öğretimi için sadece ders kitapları ve kitaplardaki okuma metinlerinin yeterli olmadığı bir gerçektir. Türkçe öğrenmek isteyen yabancıların Okuma-anlama becerisinin ve diğer dil becerilerinin geliştirilmesi, kelime

hazinesinin artırılması, Türk kültürünü ve Türkçeyi daha iyi anlamasını, Türkçe düşünmesini ve yaşamasını sağlamak için okuma kitapları oluşturulmalıdır.

Yabancı dil öğretiminde ders kitapları için seçilen okuma metinleri, o dilin yabancı dil olarak öğretimi için yeterli değildir. Çünkü okuma metinleri bir bütün oluşturan ancak kısa ve belli sayıda kelime barındırabilecek bir yapıya sahiptir. Tekrar ve alıştırma her zaman diğer dil becerilerinde olduğu gibi okuma becerisini geliştirmede de önemlidir. Ders kitabındaki okuma metninden daha uzun, daha karmaşık ve sürükleyici bir okuma kitabıyla, yabancı dil öğrenen kişi okuma ediniminde süreklilik kazanabilir. Süreklilik ve bu süreklilik sürecinin doğru bir şekilde engelsizce akması, yabancı dil öğrenen kişiyi öğrendiği yabancı dili isteksizce değil tam tersi hevesli bir şekilde öğrenmeye itecektir.

Ders kitaplarındaki okuma metinleri ve bu metinlerin birçok alıştırmayla incelenmesi yanı sıra, okuyucuyu serbest bırakan ama aynı zamanda bu serbestlikle birlikte kelime sayısı, kelime zorluğundaki kontrol ve seviyeye göre düzenleme ile çıkabilecek engelleri azaltan bir yardımcı okuma kitabı, hem yabancı dil öğretimine isteği artıracak hem de öğrenilmek istenen yabancı dilde daha geniş bir düşünce akışı gerçekleştirecektir.

Yabancı dil öğretiminde seviyeye göre ders kitapları, yardımcı alıştırma kitapları ve dinleme yoğunçalarını yanı sıra seviyeye göre yardımcı okuma kitapları da oluşturulmalıdır. Dünyada dillerin yabancı dil olarak öğretiminde en az ders kitapları ve bu kitaplardaki okuma metinleri kadar yardımcı okuma kitapları hazırlamaya da büyük önem verilmektedir. Elbette bu öncelikle, çok yoğun bir ön çalışma gerektirir. Çünkü bir dilin yabancı dil olarak öğretilmesi için seviyelere, ihtiyaçlara ve amaçlara göre o dildeki kelime hazinesinden seçilmiş kelimelerin derlenmesi, seviye, ihtiyaç ve amaca göre sınıflandırılarak yardımcı okuma kitaplarına yerleştirilmesi gerekir. Böyle bir çalışma yapmak için de; temel, orta ve yüksek seviyelerde hangi Türkçe kelimeler ve yapıların belirleneceği konusunda araştırmalar yapılmalıdır.

Yabancılara Türkçe öğretiminde hazırlanacak bir yardımcı okuma kitabının sadece temel, orta ve yüksek seviyelere göre belirlenmiş kelimeler ve yapılardan oluşması da yeterli olmaz. Yabancı dil öğretiminde seviyeden kasıt, dili öğrenmeye

yeni başlama ya da ilerlemiş olmanın yanı sıra yaşla da ilgilidir. Yurtdışında Türk okullarındaki yabancı öğrenciler ilköğretim seviyesinde Türkçe dersleri görmektedir. İlköğretim seviyesi için hazırlanan bir yardımcı okuma kitabının içeriği ve yapısıyla, üniversite ve üstü eğitim gören, gruplar için hazırlanacak bir yardımcı okuma kitabı arasında da fark olmalıdır.

YTÖ için yardımcı okuma kitaplarının hazırlanmasının bir diğer önemi de Türkçenin kelime hazinesini Türkçe öğrenenlere gösterebilmektir. Özellikle yüksek seviyede hazırlanacak yardımcı okuma kitaplarında edebî metinler ve eserler aracılığıyla Türkçenin anlatım zenginliğini yabancıların fark etmesi sağlanabilir. Edebî eserler, yabancılarla Türkçe öğretimi için düzenlenerek yardımcı okuma kitapları haline getirilebilir.

Yardımcı okuma kitapları sayesinde YTÖ için faydalı olabilecek bir başka unsur da Türk kültürü, yaşayış tarzı, Türkiye ve Türklerin hayata bakış açısı ile ilgili konularda yabancıları bilgilendirmek ve onlara Türk kültür ve medeniyetini yaşatmaktır.

3. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OKUMA METİNLERİ VE YARDIMCI OKUMA KİTAPLARINA ADP'NİN ETKİLERİ

Avrupa Dil Portföyüne göre belirlenen metin bağlamları, hayatla bağlantılı, her an karşımıza çıkabilecek metin türleridir. Yabancı bir dili öğrenmeye çalışan bir birey, o dille günlük hayatta kullanabileceği ve karşılaşabileceği metinleri görmek ister. Başlangıç seviyesinde bu basit içerikli metinlerin verilmesi yabancı dil öğrenen bireyin, öğrendiği yabancı dile karşı ilgisini artırır. Mektup, telgraf, yer tarifi, yemek tarifi, diyalog, eğitici öğretici metinler, duyuru, ilan, dilekçe, uyarı... vb. birçok metin türü, ADP'ye göre yabancı dil öğretiminde olması gereken metinlerdir. Bu tür metinlerin yabancılarla Türkçe öğretiminde en açık şekilde görüldüğü örnekler Ankara TÖMER Yeni HİTİT serisi ve Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe kitaplarıdır. Bu kitaplarda kartpostaldan dilekçeye, denemeden efsaneye kadar çok çeşitli metin türleri yabancılarla Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Özellikle temel seviyedeki kitaplarda günlük hayatta karşımıza çıkabilecek ve kullanabileceğimiz metin türlerine birçok örnek vardır. Avrupa Dil Portföyüne göre

hazırlanmış YTÖ kitaplarında kullanılan metinlerde amaç, ihtiyaca karşılık vermek ve dil öğretim amacına hizmet etmektir.

Avrupa Dil Portföyü, yabancı dil öğretimi için sadece okuma metinleri değil dergiler ve yardımcı okuma kitapları gibi araçlar da kullanır. Dil öğretiminde Avrupa’da yayınlanan yardımcı okuma kitaplarında geçen kelimeler seviyelere göre ayrılır ve genellikle ilk derecede (seviyede) 2100–3100, ikinci derecede 3100–3700, üçüncü derecede de 3700–5000 arası kelime bulunur. Mesela Avrupa Dil Portföyüne uygun hazırlanmış İngilizcenin bir yabancı dil olarak öğretilmesi amaçlı oluşturulan bir yardımcı okuma kitabı örneğine bakalım. Oxford Üniversitesi basımeviden çıkan “Oxford Prograssive English Reades” (Swift, 1987: 1-102), kitap setine baktığımızda dört ayrı derece (Grade 1,2,3,4) görüyoruz. Bu derecelerden hariç bir de giriş derecesi (introductory Grade) mevcuttur. Oxford Prograssive English Readers seti klasiklerden oluşur. İngiliz edebiyatından seçilmiş dünyaca ünlü hikâyeler vardır. Gülliver’in Maceraları, Sherlock Holmes’in Maceraları, Yedi Hikâye, Frankenstein... bu hikâyelerden birkaçıdır. Birinci derecede on sekiz; ikinci derecede on yedi; üçüncü derecede 21; dördüncü derecede yedi okuma kitabı bulunur. Giriş-başlangıç derecesinde ise sekiz yardımcı okuma kitabı vardır. Giriş derecesinde 1400; birinci derecede 2100; ikinci derecede 3100; üçüncü derecede 3700 ve dördüncü derecede 5000 kelime vardır. Kelimeleri yabancı dil olarak öğretim için belirlemek ve seviyelerine ayırmak çok zorlu bir araştırma ve çalışma gerektirir. Bu yardımcı okuma kitapları ilk olarak 1973’de basılmıştır. Bu da bize bu tür çalışmaların çok uzun zamandan beri yapıldığını göstermektedir.

Avrupa’nın yabancı dil öğretimi ile ilgili geliştirdiği teknik ve yöntemleri bilmemize ve uygun gördüklerimizi uygulamamıza rağmen ders kitapları ve okuma metinleri dışında kalan yardımcı okuma kitaplarına yeteri kadar önem verilmemiştir. Oluşturmaya çalıştığımız yardımcı okuma kitaplarında bir seviyelendirme yapılmıştır, ancak kelimeler seviyelere göre belirlenmemiş ve Avrupa’da yardımcı okuma kitaplarındaki kelime sayılarına ulaşamamıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde (Okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları hazırlarken), dünyadaki diğer dillerin yabancı dil öğretimi sırasında uygulanan ve geliştirilen okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları ile ilgili çalışmalar dikkate alınmalı ve bize ait kültür unsurları yeni teknik ve yöntemlerle birlikte verilmelidir.

Avrupa Dil Portföyünde okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları ile ilgili dil becerilerinin kazandırılmasını sağlayacak hedef ve kazanımlar vardır. Bu hedef ve kazanımlardan seviyelere göre şu şekilde birer örnek verilebilir:

- ❖ A1 (Temel 1) düzeyinde; bir metnin üstündeki kişilik ve adres bilgileri, konser biletinin başlama ve bitiş saatleri ve etkinliklerin nerede olduğu... gibi bilgilerin olduğu metinleri okuyabilme ve anlayabilme,
- ❖ A2 (Temel 2) Düzeyinde: Günlük konuşmaları içeren diyalog metinlerini ve kişisel mektupları okuyup anlayabilme,
- ❖ B1 (Orta 1) Düzeyinde: Bir haber gibi kısa metinlere bakıp; kim yapmış ne olmuş, nerede olmuş bilgilerini anlayabilme,
- ❖ B2 (Orta 2) Düzeyinde: Özgür fikir ve görüşlerin aktarıldığı genel bir konuda rapor ve makaleleri anlayabilme,
- ❖ C1 (Yüksek 1) Düzeyinde: Bir edebî eserin sosyal, siyasal ve tarihî geçmişini anlayabilme,
- ❖ C2 (Yüksek 2) Düzeyinde: Gizli değerleri içeren ve ifadelerin dolaylı ve bilersiz verildiği edebî köşe yazıları ve açıklama metinlerini okuyabilme ve anlayabilme.

Örnek verdiğimiz bu seviyelerdeki kazanımlar, okuma metinleri ve metinlerin bir anlam bütünlüğü içinde kurgu çerçevesinde bir araya geliş şekli olan yardımcı okuma kitaplarında sadece okuma-anlama becerisi değil, etkinlik ve uygulamalarla diğer dil becerilerini geliştirmeye yönelik metin merkezli hedef ve kazanımlar da bulunmaktadır.

Sonuç olarak Avrupa Dil Portföyü, yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları üzerinde içerikten biçime kadar etkilidir. Avrupa Dil Portföyünün yabancı dil öğretiminde tavsiye ettiği teknik ve yöntemler ve okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarının oluşturulmasında uyguladığı ilkelerin yanı sıra YTÖ için teknik ve yöntem belirleyip okuma metni ve yardımcı okuma kitabı hazırlamada Türk kültürü ve Türkçenin yapısını da mutlaka göz önünde bulundurmak gerekir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDAKİ OKUMA METİNLERİ VE YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI İNCELEMELERİ

1. YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİM SETLERİ

Yabancılara Türkçe öğretimi için resmî ve özel kurumların hazırladığı birçok Türkçe öğretim set kitapları bulunmaktadır. Bilinen Türkçe öğretim setleri ve YTO için hazırlanan Türkçe öğretim kitapları şunlardır:

1. Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti
2. Yabancılar İçin Türkçe 1-2
3. Sevgi Dili Türkçe Öğretim Seti
4. Gökkuşuğu Türkçe öğretim seti
5. Ebru Türkçe Öğretim Seti
6. Ana dilim Türkçe Öğretim Seti
7. Adım Adım Türkçe Öğretim Seti
8. Turkuaz Türkçe Konuşalım Seti
9. Turkofoni Türkçe Öğrenim Seti 1-2-3-4-5-6
10. Türkçe Öğrenelim 1-2-3-4
11. Türkçe Öğreniyoruz 1-2-3-4
12. Türkçenin Kapıları/Yabancılar İçin Türkçe
13. Türkçe Öğrenelim& Let's Learn Turkish
14. Yabancılar İçin Türkçe / Turkish For Foreigners
15. Güzel Türkçeyi Öğreniyorum
16. Yabancılara Pratik Türkçe Dersleri
17. Türkçe Öğreniyoruz- GÜNEŞ
18. Türkçe Öğreniyoruz- ORHUN
19. Beginners Turkish
20. Turkish
21. Elementary Turkish
22. Türkçe-Turkish
23. Güle Güle
24. Yabancı Dilim Türkçe-Dilmer

Ankara TÖMER “Yeni HİTİT” ve Gazi TÖMER “Yabancılar İçin Türkçe” setleri, oluşturulan yayınlar arasında YTÖ alanında en köklü, sistemli ve kullanılma oranının yüksek olması ve Ankara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi gibi köklü kurumlarca hazırlanıp tercih edilmesi nedeniyle diğer yayınlara göre üstündür. Bu iki setin ve setlere ait ders kitaplarının özellikleri ve kitaplardaki okuma metinleri ayrıntılı olarak ele alınıp incelenecektir. Bu iki önemli set dışında kalan set ve kitaplar özel ve resmî kurumlarda kullanılmış ve kullanılmaya devam edilmektedir. Türkiye’deki TÖMER’ler ve Türkçe öğreten özel kurumlar, Türkiye dışında Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezleri, özel Türkçe öğretim merkezleri, Türkoloji bölümleri ve Türk okullarında belirttiğimiz bu yayınlar kullanılmaktadır. Ancak belirtildiği üzere; teknik, yöntem ve dil-anlatım gibi özelliklerin daha iyi sistemleştirildiği setler olan Yeni Hitit ve Yabancılar İçin Türkçe setleri, bu yayınların en kalitelisi, en iyisi ve en çok tercih edilenleridir.

2. ANKARA TÖMER VE YENİ HİTİT TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ

Yabancılar Türkçe öğretiminde uygulamalar yapan Türkçe öğretim merkezleri arasında Ankara Üniversitesi TÖMER uzun yıllardır çalışmalarına devam etmektedir. 1984 yılında, yabancılar Türkçe öğretmek amacıyla “Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER)” adıyla Ankara Üniversitesinin kurduğu TÖMER, diğer TÖMER’lere nazaran oldukça deneyimli ve alana hâkimdir.

Ankara TÖMER adını “Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi” olarak 2001’de değiştirmiştir. Ankara TÖMER’in 2010 yılı itibarıyla Türkiye genelinde; Ankara-Kızılay, Ankara-Tunalı, Ankara-Gölbaşı, Antalya, Antalya-Alanya, Bursa, Samsun, İstanbul-Taksim, İstanbul-Kadıköy, Trabzon ve İzmir olmak üzere on bir şubesi bulunmaktadır.

Ankara TÖMER öncelikle yabancılar Türkçe öğretimi ve genel yabancı dil öğretimi, uygulama, inceleme ve araştırmaları yapan bir eğitim-öğretim kurumudur.

“TÖMER’in kuruluş amacı, başta yabancılar Türkçe olmak üzere isteyen herkese yabancı dilleri öğretmek, bu amaç doğrultusunda eğitim-öğretim, araştırma, inceleme, uygulama ve yayın faaliyetlerinde bulunmak, bu faaliyetleriyle ilgili alanda yapılan ve yapılacak olan çalışmalara öncülük etmektir”(<http://www.tomer.ankara.edu.tr/index.html>).

Ankara TÖMER’de, 1989-1990 yıllarından başlanarak İngilizce, Fransızca, Almanca...vb. birçok yabancı dil ve Avrasya Türklerinin dilleri de öğretilmektedir.

Ankara TÖMER bu faaliyetleri doğrultusunda yayınlar da çıkarmaktadır. Türkiye’ye yayılmış on bir şubesi ile özel ve genel amaçlı kurslarında yabancılara Türkçe öğretimi ve yabancı dil öğretimi yapmakta, ölçme ve değerlendirmede bulunarak dil yeterlilik tespiti yapmakta, dil öğretimi alanında araştırma-incelemeler yaparak yayınlar çıkarmakta ve genel olarak dil öğretimine büyük katkı sağlamaktadır. Bunların yanı sıra alandaki gelişmeleri takip etmekte ve kendi araştırma ve incelemelerini bilimsel toplantılar düzenleyerek paylaşmaktadır.

Ankara TÖMER Yabancılara Türkçe öğretimi ve yabancı dil öğretimi faaliyetlerine ek olarak sosyal ve kültürel faaliyetleri ile de eğitime katkı sağlamaktadır.

AÜ TÖMER’in yabancılara Türkçe öğretimine yaptığı katkılardan en önemlilerinden biri yabancılara Türkçe öğretimi için oluşturduğu set kitaplarıdır. AÜ TÖMER’in oluşturduğu set kitaplarının ilki 2002 yılında yayımlanan “HİTİT Yabancılar İçin Türkçe” setleridir. “Hitit” ismi Ankara Üniversitesi’nin sembolü olan Hitit uygarlığı ambleminden gelmektedir. Bu setler 2006 yılından itibaren geliştirilip temel seviye için “Öğretmen Kitabı” da eklenerek “Yeni HİTİT “ seti oluşturuldu. Yeni HİTİT 1 ve Yeni HİTİT 2 ders kitapları 2008 yılından, Yeni HİTİT 3 ders kitabı da 2009 yılından itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Set Kitaplar; ders kitabı, çalışma kitabı, öğretmen kitabı, (orta ve yüksek seviye için öğretmen kitabı 2010 yılı sonu itibariyle henüz kullanılmaya başlanmamıştır) ve bir dinleme yoğunlarından oluşmaktadır. Üç set halindedir. Temel, orta ve yüksek seviyelerde olan kitaplar; İngilizce, Almanca, ...vb. yabancı dillerin ülkemizde öğretilmesi için, ilköğretim ve ortaöğretimde hatta bazı yükseköğretim kurumlarında okutulan yabancı dil set kitaplarını akla getirmektedir. Bu kitaplarda da olduğu gibi var olan set, yeni eklemeler yapıldıkça yeniden basılmaktadır. Ayrıca kâğıt kalitesi, baskı yapısı, renkli içeriğiyle genel olarak “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe” seti, diğer yabancı dil öğretim setleriyle aynı özellikleri taşımaktadır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe seti, Avrupa Konseyinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (The Common European Framework of Reference for Languages) doğrultusunda

oluşturulmuştur. Yeni Hitit seti yurtdışında bazı Türkoloji bölümleriyle özel dil kurslarında da uygulanmaktadır.

Yeni Hitit seti, Avrupa Dil Portföyünün belirlediği kriterlere ve konulara uygun olarak hazırlanmıştır. Set; Temel, Orta ve Yüksek seviye olmak üzere üç Ders Kitabı, Üç Çalışma Kitabı ve Temel 1'e ait Öğretmen kitaplarından oluşmaktadır. Her ders kitabı on iki ünitedir. Çalışma kitapları ve Temel 1 öğretmen kitabı da ders kitaplarına uygun şekilde on iki üniteden oluşmaktadır.

Yeni Hitit serisi kitapları, seviyeye ve dil becerilerini kullanmaya uygun etkinlikler içermektedir. Yeni Hitit serisi kitaplarındaki metinler, dört temel dil becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalarla desteklenmektedir. Dinleme, karşılıklı konuşma, okuma, yazılı ve sözlü anlatımı destekleyen etkinlik ve uygulamalar yeni Hitit kitaplarında bulunmaktadır.

Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında ünitelerin konularına paralel olarak; günlük hayatta görülebilecek fotoğraf kareleri, Türk kültürünü yansıtan renkli resim ve fotoğraflar bulunmaktadır. Buna ek olarak Türkçe öğrenen yabancıların kültürlerine ait fotoğraflar da kitaplarda yer almaktadır. Ünitelerde okuma, dinleme-anlama çalışmaları ve bunlara ait alıştırmalar ve etkinliklerin ardından, bütün ünitelerde, “Karşılıklı Konuşma” ve “Dil Bilgisi Desteği” adında iki bölüm daha yer almaktadır. “Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1”, kur olarak Temel=A1 ve A2'yi göstermekte, yani Temel seviyeyi bitiren ve değerlendirmeden başarıyla geçenler A1 ve A2 seviyelerini bitirmiş olmaktadır. “Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2” ise Orta=B1 seviyesine denk hazırlanmıştır. “Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 3” Orta=B2 ve Yüksek C1 seviyesine uygundur.

Yeni Hitit serisinin çalışma kitapları renksizdir. Buradaki resim ve fotoğraflar siyah beyazdır. Ünitelerle bağlantılı birçok alıştırmalar mevcuttur. İlk olarak hazırlanan ve kullanılan Yeni Hitit 1 Öğretmen Kitabı; ders kitabı ve yabancılar için Türkçe öğretimi dersinin işlenişine ilişkin öğretmeni yönlendirici genel bilgiler içermektedir. Ünitelerin kaç ders saati sürmesi planlanmıştır ve ders kitabındaki alıştırmaların açıklamalarının hepsi bu kitapta bulunur. Çalışma kitabı, yanıt anahtarı ve dil bilgisi

desteğinin öğretmen tarafından nasıl verileceği de öğretmen kitabında yer almaktadır.

Yeni Hitit serisini fiziksel özellikler açısından değerlendirirsek büyüklüğü 30x20 ebadındadır. Ders kitaplarının sayfa sayısı ortalama 196 sayfa, alıştırmalar kitapları ise 78 sayfadır. Ders kitaplarının okuma metinleri içermesi aslında sayfaları da diğer bütün biçimsel özellikleri gibi yabancı dil öğretimi için kullanılan kitap setleriyle aynı paralelliktedir.

Yeni Hitit kitaplarında ciltleme bölüm bölüm dikişle birbirine bağlı, bütün olarak da dış kapağa ve birbirlerine yapıştırma yöntemiyle bağlı bulunmaktadır. Günümüzde baskıda en kullanışlı sistem “presleme” yöntemi ile baskılamadır. Yani sayfalar sıkıştırılıp bastırılarak bir araya getirilir. Dikiş ve yapıştırma, sadece yapıştırma sistemine nazaran daha iyi, dayanıklı bir baskılamadır. Yeni Hitit setinde dış kapaklar ayrı renklindedir; Yeni Hitit 1 (Temel) ders kitabı mavi, Yeni Hitit 2 (Orta) ders kitabı pembe, Yeni Hitit 3 (Yüksek) ise turuncu renklindedir. Kapağın üstünde kitabın adı, seviyesi, AÜ TÖMER’in adı ve Ankara Üniversitesi’nin logosu ile AÜ’yü temsil eden Hitit arması bulunmaktadır.

Yeni HİTİT set kitaplarının kâğıt kalitesi ders kitaplarında kuşe ve renkli; çalışma kitaplarında ise kaliteli mat hamur ve renksiz kâğıt kullanılmıştır. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında Yeni HİTİT kitaplarının biçimsel özellikleri de, içeriksel düzenleme konular gibi Avrupa Dil Portfolyosu’na uyan diğer yabancı dil öğretim setleriyle uyumludur.

Dil öğretim yöntemlerini düşündüğümüzde, Yeni HİTİT kitap serisinin araç olarak kullanıldığı bir YTO sınıfında birçok yöntemin bir arada kullanılabileceğini söyleyebiliriz. Dinleme anlama, okuma anlama, yazma, karşılıklı konuşma ve dil bilgisi desteği gibi becerileri geliştirmeye yönelik bir içeriği olan kitabın kullanımında “Seçmeli(Seçmeci)” yöntem kullanılabilir. Mesela ünitelerin sonunda bulunan her üniteye ait karşılıklı konuşma etkinliklerinde iletişimci yaklaşım kullanılabilir. Genel olarak dört temel dil becerisini öne çıkaran yöntemlerin uygulanmasında Yeni HİTİT seti uygun bir dil öğretim aracı olabilir.

Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin ve yardımcı okuma kitaplarının üzerine yaptığımız bu araştırma için, yabancılara Türkçe öğretimi

alanında adını yurtiçi ve yurtdışında duyurmuş ve yaptığı uygulamalar ve basılan YTÖ kitapları ile yabancılara Türkçe öğretimi alanında en sistemli olan ve en çok katkı sağlayan ANKARA TÖMER'in Yeni HİTİT seti incelenmiştir. Amaç YTÖ için okuma metinleri ve varsa yardımcı okuma kitaplarının en iyi örneklerinin incelenerek sağlam veriler oluşturmaktır.

2.1.YENİ HİTİT-1 DERS KİTABI VE OKUMA METİNLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Yeni Hitit 1(Temel A1-A2) ders kitabı on iki üniteden oluşmaktadır.

1. Ünite: Merhaba
2. Ünite: Günlük Hayat
3. Ünite: Yakın Çevremiz
4. Ünite: Zaman Geçiyor
5. Ünite: Afiyet Olsun
6. Ünite: Bürokrasi Her Yerde
7. Ünite: Gelecek de Bir Gün Gelecek
8. Ünite: Rivayet Odur ki...
9. Ünite: Farklı Dünyalar
- 10.Ünite: Medya
- 11.Ünite: Sağlıklı Bir Yaşam
- 12.Ünite: Yolculuk

Ünite isimlerine baktığımızda, isimlerin yabancılara Türkçe öğretimi temel seviyesi için gerekli olan konuların işlendiğini anlayabiliriz. YTÖ temel seviyesi için belirlenen konuları kapsayan bu ünitelerde, bu konuları ele alan metin örnekleri bulunmaktadır. Ders kitabının ve hatta tüm setin ana unsurunu metinler oluşturmaktadır. Çünkü dört temel dil becerisi, dil bilgisi ve kelime öğretimi çalışmalarının uygulama alanı metinlerdir.

Yeni Hitit 1, yabancılara Türkçe öğretimi için belirlenen ilkelere uygun olarak alfabe öğretimi ile başlamaktadır. Harflerin büyük-küçük şekilleri ve söylenirken harflere yardımcı seslerle birlikte olan şekilleri verilmiş, ünlü-ünsüz harfler de belirtilmiştir. Ayrıca aylar, günler, mevsimler, rakamlar ve bazı sayıların

okunuşları da belirtilmiştir. Telefon numarası ve tarih söyleme alıştırmaları, acil telefon numaraları ve çoğul ekleri (-ler, -lar) girişte verilenler arasındadır.

“Merhaba” adı verilen ilk ünite, alışveriş, yemek siparişi verme(restoranda), eşyaların konumları...vb. konular işlenmiştir. Bu konular işlenirken; selamlaşma ve ayrılma kalıpları (Merhaba, İyi günler, Güle güle...) ülke ve milliyet isimleri, yer isimleri (oda ismi, sokak ismi, mekân ismi...) sebze ve meyve isimleri, yemek ve giyim eşyası isimleri, eşya isimleri de konular içinde verilmiştir. “Merhaba” adlı bu ilk ünite, metin olarak diyaloglar, yani iletişim yanlı metinler bulunmaktadır. Tam olarak verilmiş diyalogların yanı sıra birçok diyalog ders işlenişi sırasında birlikte tamamlanacak şekilde yarım bırakılmıştır. Diyalog metinleriyle ilgili alıştırmaların çoğu boşluk doldurma, eşleştirme ve sıralama uygulamasıdır. Bu ünite: “*Tanışma*”, “*Ne? Kim? Neresi?*”, “*Ne Var? Ne Yok?*” olmak üzere üç bölümden oluşur. “Merhaba” ünitesinde bulunan metinler şunlardır: “*Tanışma(Diyalog), Nerede(Diyalog), Manavda, Tabela, Hadi Tanışalım*”

Diyalogların bu ilk ünite, çokça bulunması, işlenen konuların en iyi diyalog metinlerle verilebilecek olmasıyla ilgilidir. İşlenen konular yabancı bir dili öğrenen yabancının en öncelikli ve elzem olarak bilmesi gereken konulardır. Diyaloglar dinleme-konuşma etkinlikleri aracılığıyla işlev kazanmış, okuma ve yazma etkinlikleriyle genel olarak konuların ve ünite, verilen kelimelerin, uygulamalı öğretimi ile unutulmaması sağlanmaya çalışılmıştır. Diyalogların yanı sıra kişilerin kendilerini tanıttıkları kısa metin parçaları bulunmakta ve bu kendini tanıtmaya bölümleri arasındaki boşlukların tamamlanması istenmektedir. Diyalogların ağır bastığı birinci ünite, diyalog metinlerinin alıştırmaya yapmak için kısa ve çok sayıda oluşturulduğunu görmekteyiz. Bu ünite, dil bilgisi olarak “*Koşak Tümcesi (Haber Kipi) –(İ)nci, (y)im, -sin, (y)iz, -(sınız, -Er) eklerinin kullanımı verilmiştir.*

“*Günlük Hayat*” isimli ikinci ünite, “*Ne yapıyorsunuz?*”, “*Nereden Nereye?*” ve “*Saatler*” adlı üç bölüm bulunmaktadır. Dil bilgisi konusu olarak şimdiki zaman fiili, ulaçlar ve ilgeçler öğretilmektedir. İşlenen konular; çeşitli uğraşlar, eylemler, meslekler, çeşitli ülkeler ve sınıfta yapılabilecek faaliyetler, “*5N 1K*” soruları-cevapları, radyo spikeri (Dj) konuşması, hobiler (uğraşlar), saat-zaman

kavramları ve program oluşturma, TV programı örneği. Bu konular diyalog metni, kısa metin parçaları ve metinlerle işlenmektedir.

Kişinin kendini ve mesleğini tanıttığı kısa metin parçası, farklı ülkelerde yapılan mesleği ve oralarda nasıl vakit geçirildiğini anlatan metinler, bir radyo sunucunun konuşma metni, hobileri (uğraşları) anlatan bir metin, boşlukları doldurulması istenen metin parçaları, kişilerin gün içinde yapacakları programları konuştukları bir diyalog metni ve TV programını gösteren yayın akışı metni bu üniteye bulunan metinlerdir. Bu üniteye de ilk üniteye benzer; boşluk doldurma, cümle tamamlama, soru-cevap, eşleştirme, yazma (kendini ve mesleğinin tanıtan yazı), yerleştirme, program oluşturma... vb. alıştırmalar yer almaktadır. İlk üniteye olduğu gibi konularla ilgili resim ve fotoğraflar da kullanılmıştır.

Birinci üniteye nazaran biraz daha uzun metinler göze çarpar. “Şehir Uyanıyor” adlı metinde konuşma-sohbet havası öne çıkar.

“*Farklı ülkeler*” adlı metin ise, kişilerin çalıştığı-yaşadığı ülkeler ve ne tür etkinlikler yaptıklarından bahseden anlatımsal bir metindir.

“*Hobiler*” adındaki metin kısa cümlelerden oluşur. Boş zamanlarda yapılan uğraşlardan bahsedilir. “*Okuyalım-tamamlayalım*” alıştırmaları içinde yer alan “*Cumartesi Planı*” adlı diyalogun da ilk üniteye benzer diyaloglardan daha uzun olduğu görülmektedir.

“Yakın Çevremiz” adlı üçüncü ünite; “*Ailem ve Arkadaşlarım, Evimiz ve Semtimiz, Şehirler*” olmak üzere üç bölüme ayrılır. Aile bireylerinin tanıtımı, birbirleriyle aralarındaki akrabalık isimleri ve bunların fotoğraflarla desteklenmesi, birinin bir eşyayı bulmak için yönlendirilmesi, şehir ve köy hayatı arasındaki farklar, bazı önemli başkentlerin özellikleri, İstanbul’un güzellikleri ve İstanbul’da hayat bu üniteye benzer metinlerin konularıdır. İsim cümleleri, geniş zaman ve şimdiki zamana ait cümleler oluşturulmuş, “iyelik ekleri” ve “ad tamlaması” konuları işlenmiştir. “*Köy ve Şehirde Hayat*”, “*Başkentler*” ve “*İstanbul*” adlı metinler dikkat çekicidir. Görsellikler metinlerle uyum içindedir ve ilgiyi arttırmaktadır. Özellikleri anlatan başkentler; *Madrid, Londra, Kahire, Singapur* ve *Paris*’tir. Bu şehirlerin seçilmesi, hedef kitle için teşvik edici ve ilgi çekicidir. Ancak YÖÖ’de dil kadar kültüründe önemi söz konusu olduğundan başkentler içine Ankara’da katılmış olsaydı ve

ülkemizin hatta Orta Doğu'nun başkenti olma özelliklerinden bahsedilmiş olsa, bu bölümün tam olarak hedefine ulaşmasına büyük katkı sağlanacağını da söyleyebilirdik. Şunu hiçbir zaman unutmamalıyız ki Türkçe öğretimi aynı zamanda Türk kültürü ve Türk'e ait olanların öğretimidir. Elbette kültürel karşılaştırmalar yapılmalı, evrensel konulara değinilmelidir. Ancak uygun bir bağlam içinde mutlaka kendimize ait unsurları, uyguladığımız YTÖ boyunca anlatmalı ve vurgulamalıyız. Ayrıca TÖMER'lerde Türkçe kursu alan yabancıların ülke dağılımını da göz önüne alıp, kursiyerlerin çoğunluğunu oluşturan ülke başkentleri de bu başkentler içine metin olarak konulabilir.

“Zaman Geçiyor” adındaki dördüncü ünite: “*Ne Zaman Ne oldu?, Düünden Bugüne ve Anılar*” olarak üç bölüme ayrılır. Metinlerde; son yüz yılda olan önemli olayların tarihsel sıralaması, özgeçmiş oluşturma, mesleklerle ilgili sohbet-röportaj örneği, bir ünlünün hayatı-otobiyografisi, geçmiş ve şimdi, çocukluk anıları, geçmişten günümüze gelişen teknoloji ve günlük hayat, görsellerle desteklenmiş ailevi hatıralar konu olarak işlenmiştir. Bu ünite; *Özgeçmiş Formu, Bayan Taksici, Yıldız Kenter, Ben Çocukken, Geçmişten Günümüze ve Anneannemin Fotoğraf Albümü* adlı metinler bulunmaktadır. Bu metinler üzerinde ve metinler kullanılarak; yanlışları düzeltme, boşluk doldurma, cümle tamamlama, cümlelerin yüklemelerini zamana göre tamamlama, metin hakkında sorular eşleştirmeler, doğru-yanlış alıştırmalar oluşturulmuştur. Üniteye hâkim olan zaman geçmiş zaman olup dil bilgisi olarak hikâye kipi, -(y)ken, i-ken ulaçları ve “ile” (y)le bağlaçları verilmiştir. Tarihsel sıralama, yakın anlamlı kelimeler, elektrikli ev aletlerinin isimleri, düğün davetiyesi örneği, kişilerin fiziksel özelliklerini betimleme... gibi konulara değinilmiştir.

“Afiyet Olsun” adlı beşinci ünite “*Ne Yiyelim?*”, “*Ne Alırsınız?*”, “*Dünya Mutfakları*” olmak üzere üç bölüm bulunmaktadır. Beşinci ünite; alışveriş ihtiyacı konulu bir diyalog, “*Alışveriş Önerileri*”, restorana gitme ve sipariş üzerine bir diyalog, “*Menü, Nasıl Ödeyeceksiniz?*” adlı diyalog, *Nasıl Alışveriş Yapıyoruz?*, *Mutfak Kültürleri ve Sağlığımız, Kaliteli Bir Hayat için 10 Emir*” adlı metinler ve bu metinler üzerinde ve metinler kullanılarak yapılmış alıştırmalar vardır.

Dördüncü ve beşinci üniteyle birlikte çeşitli metin türleriyle öğrenciler karşı karşıya getirilmektedir. Bunlar; özgeçmiş, davetiye, menü, program, kronolojik metin, deneme (gazete yazısı), alışveriş konulu tavsiye-uyarı metni...vb. Öğrencinin, günlük hayatta karşısına çıkacak ve kullanmak isteyebileceği metin türleriyle karşılaşması Türkçeyi hayata indirgeyerek canlandırabilmesini sağlar. Bu YTÖ için oldukça faydalıdır. Her metin türü üzerinde özenle durulmalı ve bu metin türlerini öğrencilerin iyice kavrayabilmeleri için dört temel dil becerisini geliştirici alıştırmalar ve etkinlikler yapılmalıdır. Bu üniteye dil bilgisi olarak, “-sin, -(y)in emir kipleri, -(y)E istek kipi, sıfatlaştırma, karşılaştırma ve üstünlük (en) verilmiştir.

“Bürokrasi Her Yerde!” adlı altıncı ünite, “*Sayın Yetkili*”, “*Başımız Dertte*”, “*Yardım İstiyorum*” bölümlerinden oluşmaktadır. “*Türkiye’de ilk Günlerim, Dilek-Şikâyet, Trafik Kazası, İki Film iki Roman*” metinleri ve resmî belgeler için fotoğraf çekme, gecikme ve aksilik, posta ve elektrikli eşya satın alma konulu diyalog şeklinde metinler altıncı üniteye bulunmaktadır. Kimlik, fatura, kredi kartı hesap özeti ve mesleki kart örnekleri verilmiş, bunların üstündeki bilgilere dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Bu şekilde Türkçe, resmî ve bilgi içerikli belgeler üzerinde de öğrencilere gösterilmektedir. Ayrıca “Karşılıklı Konuşma” bölümünde “Tanıtım-brosür” türünde “Yonca Spor Merkezi” ve “Ankara Spor Merkezi” adlı metinler bulunmaktadır. Dil bilgisinde, “Şimdiki zaman”, “de-da” bağlaçları verilmiştir.

“Gelecek de Bir Gün Gelecek” adlı yedinci ünite; “*Planınız Ne?*”, “*Neler Olacak?*”, “*Böyle mi Olacaktı?*” bölümlerinden oluşmaktadır. Bu üniteye ait metinler:

- Büyük Ödül
- Planımız Neydi?
- Hayalim Bu değildi
- Kim Ne Yapacak?,
- Bebeğimiz Olacak,
- İdoller-Hevesler,
- Kampta
- Burçlar, 20.yy.ın ortalarından 2000’li Yıllara Ait Tahminler,

“Gelecek zaman” bu üniteye hâkimdir. Yerleştirme, eşleştirme, boşluk doldurma, metinlerle ilgili alıştırmalar, yazma etkinlikleri, “gibi, kadar, ...e-göre” ilgeçleri, “ üniteye bulunan uygulamalardır. Metinler kullanılarak dinleme, konuşma, yazma ve okuma-anlama becerilerinin (diğer ünitelerde olduğu gibi) geliştirilmesi hedeflenmiştir.

“Rivayet Odur Ki” adlı sekizinci ünite “*Bir Zamanlar*”, “*Öyle miymiş?*”, “*Ne Olmuştur?*” bölümlerinden oluşur. Ünitedeki metinler şunlardır:

- Evvel Zaman İçinde	- Nergis
- Ah Tamara	- Dün Ne Yaptım
- Tuğba Evleniyormuş (diyalog)	- O Devirlerde...
- Dedikodu için En Uygun Zaman	- İster İnan İster İnanma
- Kapadokya	- Bir Kent
- Gazete İlanları	- Acaba Ne Yapıyordu?

Görüldüğü üzere bu üniteye önceki ünitelerden sayıca epey fazla metin bulunmaktadır. Sekizinci üniteye metinler; sayıca fazla olması, gerçek hayatta kişilerin karşılaşacağı uzunlukta olması açısından dikkat çekicidir.

Farklı türlerde metinlerin bulunması, metin alıştırmalarının daha çok soru-cevap şeklinde açıklayıcı cevaplar istemesi bakımından farklılık gösterir. Dil bilgisi olarak “Geçmiş zamanın rivayeti” (-miş, i-miş, -ecekmiş, (ı)yormuş) ve pekiştirme metinler aracılığı ile verilmiştir. Masal türü bu kipi vermek için uygun bir bağlam olduğundan bu tür metinlere yer verilmiştir. Geçmiş zaman rivayeti, ilk ünitelerde verilmek yerine haklı olarak sekizinci üniteye verilmiştir. Bu dil bilgisi yapısı Türkçe öğreniminde belli bir ilerleme kaydedildikten sonra verilmelidir.

“Farklı Dünyalar” ismindeki dokuzuncu üniteye; “*Çok Kültürlü Bir Dünya*”, “*Erkekler Mars’tan, Kadınlar Venüs’ten*”, “*Farklı Zamanlar*” adlı üç bölüm bulunur. Üniteye aşağıda isimleri bulunan on bir metin bulunmaktadır.

- Eskimolar	- Afrikalılar
- Bedeviler	-Tibetliler
- Dünyada Yılbaşı Kutlamaları	- Biz Erkekler Çok Şanslıyız
- Biz Kadınlar Çok Şanslıyız	- Erkek Dadılar
-Dertleşme (diyalog)	- Kadınlar ve Erkekler
- 70’li Yıllardan Küçük Detaylar	

Dokuzuncu ünitenin geneline hâkim olan konular, bölüm adları ve metin isimlerinden de anlaşılacağı üzere farklı kültürel özellikler, kadın-erkek arası farklar, iletişim ve 1900–2000 arası sosyal yaşamdır. Genellikle çok kültürlülük kavramı ele alınmıştır. Kültürel özelliklerin baskın bir biçimde ve etkileyici fotoğraflarla verildiği

metinler arasında Türk kültürü ve Türkiye'deki sosyal yaşama değişen bir metin bulunmaması ilginçtir. Dil, kültür bağlamında verilmezse temelsiz bir dil öğretimi ile karşılaşırız. Bu temeli sağlayacak olan ise dili oluşturan kültürel unsurları metinler aracılığı ile ortaya çıkarmaktır. Dil bilgisi olarak, geniş zaman hikâye ve rivayet kipleri gösterilmiştir.

“Medya” adlı onuncu ünite; “*Haberiniz Var mı?*”, “*Medya ve İnsan*”, “*Televizyonda Ne Var?*” isimleri altında üç bölümden oluşur. Bu üniteye on bir metinden oluşmaktadır:

- Televizyon Dünyası
- Tam Haberlik Bunlar
- Dizi Kirliliği
- Hangi Kanal?
- Reklama Dikkat!
- Kumanda Kavgası
- Gazete Haberleri
- Haber mi İnsan mı?
- Dünya Umurunda Değil
- Ekranların Kralı Futbol
- Televizyonu Eğitim için Kullanın

Bu metinler dışında; “Karşılıklı Konuşma” bölümünde haber metni türünde; “Küresel Isınmanın Türkiye’ye Etkileri”, “Yoksul Ülke Gençleri Daha Mutlu”, “Google İnternette Tarih Yazıyor” “Dedikodu Yapmanın Faydaları”, “Dışarıdan Formda İçeriden Şişman Olmak”, “Etkili Kar Yağışı Güldürüyor”, “Kırmızı Gülün Boyu Uzadı” ve “5 Bin Yıllık Çifti Ayırmadılar” adlı metinler vardır.

Onuncu üniteye medya ve medya araçlarının insanlar ve günlük yaşam üzerindeki etkisi damgasını vurmuştur. Canlı ve hayatla bağlantılı bu konunun seçilmesi Türkçenin, TV programları ve günlük yaşamda iletişim araçlarıyla ilgili nasıl kullanıldığını belirtilmesi açısından önemlidir. Metinlerle görseller arasında diğer ünitelerde olduğu gibi bir birlik vardır ve metinler ilgi çekici hale getirilmiştir.

Onuncu üniteye dil bilgisi olarak, dolaylı anlatım, emir kipi ve adlaştırma konusu işlenmiştir.

“Sağlıklı Bir Yaşam” adındaki on birinci ünite; “*Sağlığımız İçin*”, “*Strese Girmeyin*”, “*Neyiniz Var*” isimleriyle belirlenmiş üç bölümden oluşur. On birinci üniteye bulunan metinler şunlardır:

- Sağlıklı Olmak
- Her Zaman Genç
- Basit ama Etkili Doğal Maskeler
- Spor Yapalım

- Mutlu Hayat Uzundur
- Ruhumuza Sağlık
- Canın Sağ olsun
- Bekleme Odasında
- Eczanede
- Doğa Otel (Otel tanıtım-reklam metni)
- Hayatı Nasıl Yaşıyorsunuz?
- Kendimi İyi Hissetmiyorum
- Geçmiş Olsun

Ünitede bulunan bu on üç metin boşluk doldurma, dinleme, konuşma... vb etkinliklerle işlevsel hale getirilmiştir. Belirttiğimiz metinlerden “Canın Sağ olsun” ve sonraki metinler diyalog metinleridir. Metinlerin başlıklarından da sezilebileceği gibi, sağlık durumu, hastalık ve hastalanınca ihtiyaç duyabileceğimiz sözlü metinler oluşturulmuştur. Bu metinler hayatla bağlantılı, faydalı ve ilgi çekicidir. Özellikle hastalık isimleri, hastalık durumunda kullanılan ifade kalıplarını bu ünitedeki metinlerde görmek mümkündür. Dil bilgisi olarak, “-up,-mayıp, -madan...” ulaçları konu olarak işlenmiştir.

“Yolculuk” ünitesi, Yeni Hitit 1 (Temel) kitabının son ünitesidir. Bu ünitedeki bölümler şunlardır: “*Nereye Gidelim?*”, “*Nasıl Gidelim?*”, “*Tatiliniz Nasıl Geçti?*”

On ikinci ünite, bir dili öğrenmeye başladığımızda öncelikle önem vermemiz gereken bir konuya değinilir. Seyahat etmek ve seyahat araçları, tatile çıkmak ve tatilin nasıl geçtiğini anlatmak gibi temel konular şu metinlerle işlenmiştir:

- Seyahat; Yollar ve Haritalara Dair Bir Röportaj
- Gemi Seyahati
- Manolya Oteli (Değerlendirme formu metni)
- Tatil Sonrası
- Stressiz Bir Tatil (1)
- Rezervasyonunuz Tamam
- Stressiz Bir Tatil (2)

Bu metinler dışında, havaalanı, uçak kalkış-iniş seferlerinin zaman çizelgesini gösteren ve “Üç Macera: Karada, Havada, Suda...” adı verilen (boşluk doldurma alıştırmaları için kullanılmış) bir bölüm de vardır. Dil bilgisi olarak; “-ma, -mek, -mak,” ulaçları, “için” ilgeci, “çünkü, bu nedenle, bu yüzden” bağlaçları işlenmiştir.

Konu bütününe uygun metinler; Türkçe öğrenimini Türkiye’de alan ya da Türkçe öğrenimini Türkiye dışında alırken Türkiye’ye gelme imkânı bulabilecek yabancı öğrenciler için sadece dil öğretimi açısından değil, dilini öğrendiği ülkede

rahatça tatil yapılabileceğini öğrenmesi açısından da önemlidir. Doğal güzellikleriyle göz kamaştıran ülkemizin turizmde gelişmesinde elbette YTÖ faaliyetlerinin de önemli bir payı vardır. Dilimizi öğretmek, kültürümüzü tanıtmak ve vatanımızın doğal güzelliklerini dünyaya göstermek millî vazifemizdir.

On ikinci üniteden sonra, bütün ünitelere ait konular, metinler ve görseller doğrultusunda “Karşılıklı konuşma” bölümü ve arkasından “Dil Bilgisi Desteği” bölümü gelmektedir. Dil Bilgisi desteği bölümünde de ünitelerde metinler ve alıştırmalarla uygulamalı olarak gösterilmeye çalışılan kurallar bütün olarak verilmiştir. Yeni HİTİT 1 Temel kitabının sonunda (Yeni HİTİT 2 ve 3’de olduğu gibi) “Türkçe-İngilizce” dil bilgisi terimler sözlüğü bulunmakta ve ADP ile Yeni HİTİT 1 kitabının denkliğini gösteren ünitelere göre kazandırılacak becerileri belirten bir bölüm vardır.

Kitaptaki Türkçe dil bilgisi terimleri için, Türkçe-İngilizce dil bilgisi terimler sözlüğü oluşturmak; Türkçenin dil bilgisi terimlerinin, İngilizce bilen ve Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için terimleri anlamaya yardımcı olacağı kesindir. Bu açıdan bu ek doğru bulunabilir. Ancak Türkçe öğretimi yapılan ve İngilizce bilmeyen yabancı öğrenciler için, “Dil Bilgisi Desteği” bölümünün sonuna eklenen “Türkçe-İngilizce” sözlük ne anlam ifade edecektir? İngilizcenin kıtalararası küresel bir dil olduğu, neredeyse her ülkenin öğretilmesine önem verdiğinin kabul edilmesiyle YTÖ’ de kullanılan ders kitabının sonuna Türkçe-İngilizce dil bilgisi terimler sözlüğü koymak, Türkçenin dünya dili sayılan İngilizceyle karşılaştırmalı çeviri yöntemiyle öğretilmesi anlamına gelir. Oysaki çeviri yöntemi ve karşılaştırmalı yöntem, dil öğretiminde çok az başvurulan, öğretilen dilin etkinliğini ve o dille düşünmeyi kısıtlayıcı olarak görülen bir yöntemdir. Ayrıca YTÖ alanında genel tartışma konusu olan; öğrencinin ana diliyle karşılıklı olarak ve çeviriyle Türkçenin öğretilmesi konusu bu noktada karşımıza çıkar. Türkçeyi öğrenen kişinin, Türkçeyi kendi ana diliyle karşılaştırmalı olarak öğrenmesi demek; yabancılara Türkçe öğretiminin, dünyada ne kadar dil varsa ya da Türkçe öğrenmek isteyen ne kadar farklı dile mensup kişi varsa onların ana diline göre bölümlere ayrılması demektir. Yani Yeni Hitit 1 kitabının sonuna; Türkçe-Almanca, Türkçe-İngilizce, Türkçe-İspanyolca, Türkçe-Farsça-vb. şeklinde onlarca sözlük koymak gerekir. Milyonlarca kişinin konuştuğu güçlü ana dillerden tutunda bölgesel ve yerel dillere

hatta kabile dillerine kadar bu ayrımı oluşturmak mümkündür. Bu durum YTO alanını alabildiğince genişletir ve içinden çıkılmaz bir hale getirebilir. Genel olarak dilleri, dünyada en çok konuşulan dil İngilizce ile temsil etme ise en az bütün dillerde Türkçe öğretimi oluşturmak kadar zorlayıcı olur. Ayrıca Türkçeyi İngilizce olmadan öğretilemez konumuna sokmak Türkçe öğretiminin geleceği açısından tehlikelidir. Bu durum, yabancılara Türkçe öğretim derken İngilizceye de hizmet etmek anlamına gelmez mi?

Bugün ilköğretimden hatta okulöncesi eğitimden tutun da üniversite ve üstü eğitim-öğretim kurumlarında kullanılan yabancı dil kitaplarında karşımıza çıkan durum şudur: Yabancı bir ülkede ve yabancı yazarlar tarafından, onların kendi dillerini öğretmek için yazdıkları yabancı dil öğretim setlerinin hiçbirinde kitabın kullanılacağı ülkenin ana dili düşünülerek düzenlemeler yapılmamıştır. Yani dil bilgisi ya da dil öğretiminin herhangi bir becerisi, öğretilecek kişilerin ana dilleriyle karşılaştırmalı olarak verilmemiştir.

İngilizcenin ya da Almancanın yabancı dil olarak öğretimi; İngilizce-Türkçe, İngilizce-İspanyolca; Almanca-Türkçe, Almanca-Rusça... vb. şeklinde bölümlere ayrılmadan, tek bir dil yani öğretilecek dil merkeze alınarak yapılmaktadır.

İngiltere, Fransa..., vb. ülkelerin geçmişlerinden gelen sömürge ve asimile faaliyetleri, onları kendi dillerini yabancı dil olarak öğretme yöntemlerini geliştirmeye yüzyıllar öncesinde itmiş ve bugünlere kadar yabancı dil öğretme yöntemlerinde çığır açmışlardır. Bu gün yabancı dil öğretimi ile ilgili bir makale ya da tez yazılacak olsa, İngiltere, Fransa ve Almanya gibi Avrupa ülkelerinin yabancı dil öğretim yöntemlerinden mutlaka bahsedilmektedir. Yabancı dil öğretimi alanında gelişmiş ülkelerin uygulamalarından yararlanmak ve gelişmeleri takip etmek, yabancılara Türkçe öğretimi için de elbette yararlı olacaktır. Yabancı dil öğretimi alanında tecrübeli ülkeler kendi dillerini merkeze alan bir dil öğretimi oluştururken, biz Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken niçin bir başka dili merkeze alalım ya da öğrettiğimiz bireyin ana diline göre düzenlemeler yapalım? Niçin Türkçeyi Yabancılara Türkçe Öğretiminde merkezden uzaklaştıralım?

Yeni HİTİT 1-2-3 ders kitaplarının sonundaki dilbilgisi desteğine eklenmiş olan dil bilgisi terimler sözlüğünün değerlendirilmesinin ardından kitabın sonundaki,

ADP ile Yeni Hitit 1 kitabının konularının denk olduğunu gösteren tablonun değerlendirilmesine geçelim. ADP ile ilgili genel bilgileri birinci bölümün sonunda vermiştik (Bkz. s.32-33-50).

ADP'ye göre belirlenen kurların AÜ TÖMER Yeni HİTİT 1–2–3 kitaplarının oluşturulmasında temel alındığını söylemiştik. Yeni Hitit 1 Temel ders kitabındaki on iki ünite, ADP'nin yabancı dil öğretim konusunda Temel seviyenin dört kura bölünmesine uygun olarak kısımlara ayrıldığını oluşturulan tabloda görüyoruz. İlk üç ünite (Merhaba, Günlük Hayat, Yakın Çevremiz) 1. Kur için; 4. 5. ve 6. Üniteler (Zaman Geçiyor, Afiyet Olsun, Bürokrasi Her Yerde) 2. Kur için; 7. 8. 9. Üniteler (Gelecekte Bir Gün Gelecek, Rivayet Odur ki, Farklı Dünyalar) 3. Kur içindir. Son üç ünite de (Medya, Sağlık Yaşam, Yolculuk) 4. Kur için okutulmaktadır.

Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi–1 Temel ders kitabındaki ilk altı ünite A1 seviyesini, sonraki altı ünite de A2 seviyesini oluşturmaktadır.

Ünitelerde kazandırılmak istenen dinleme, okuma-anlama, karşılıklı konuşma, sözlü anlatım ve yazılı anlatım becerileri temel kurlar ve ünitelerin gösterildiği tabloda yer almaktadır.

Okuma metinleri, kazandırılmak istenen becerilerin merkezindedir. Çünkü beceriler, okuma metinleri bağlamında alıştırmalar, uygulamalar ve etkinliklerle kazandırılmaya çalışılmaktadır.

İlk altı ünite de metinler yardımıyla kazandırılmak istenen becerileri şu şekilde özetleyebiliriz:

- ❖ Selamlaşma, tanışma, aile ve aile ilişkileri hakkında sözcük ve ifadeler diyalog halinde yazılmış okuma metinleri ve metinler üzerinde yapılan alıştırmalarla dinleme, okuma-anlama, sözlü anlatım, karşılıklı konuşma becerileri geliştirilmeye çalışılmıştır.
- ❖ Adı, soyadı, doğum tarihi, giriş formu... vb. kişisel bilgileri içeren ve sayılar, fiyat, miktar, tarih ve saat ile ilgili sözcük ve ifadeler diyalog metni ve diğer metinlerde alıştırmalar yardımıyla dinleme, okuma, karşılıklı konuşma, sözlü anlatım ve yazılı anlatım becerileri kazandırılmak istenir.

- ❖ Genel olarak okuma metinleri bağlamında yapılan alıştırma ve etkinliklerle; günlük hayatta kullanılan nesnelere adlarını anlama, ricada bulunma ve ricayı anlama, basit ve kısa metinlerdeki bilgileri, kalıplaşmış iletileri anlama, konuşma ve yazıda kullanma, jest mimik kullanarak ifadeyi destekleme, basit yönerge, açıklama ve bilgileri anlama gibi beceriler kazandırılmak istenir.

İkinci altı üniteye metinler yardımıyla kazandırılmak istenen becerileri şöyle özetleyebiliriz:

- ❖ Alışveriş, lokanta ve doktorda yöneltilecek soru ve ifadeleri, günlük dilde ihtiyaç duyulabilecek yönerge ve basit metinleri, boş zaman faaliyetlerini ve sosyal yaşamla ilgili konuları anlayabilme ve bunlarla ilgili konuşma ve yazma etkinlikleri gerçekleştirme becerileri kazandırılmak istenmiştir.
- ❖ Kaydedilmiş basit içerikli mesajları anlama, görsel araçlarda dinlenen ve okunanların içeriğini anlama, kalıp ifadeler içeren yazışmaları (mektup, faks, davetiye... vb) anlama ve yazılı-sözlü ifade edebilme, toplu taşıma ile ilgili bilgileri anlama ve anlatabilme, geçmiş ve gelecek hakkında bilgileri anlama ve anlatma, bağlaçlar “önce-sonra ...” gibi zaman kelimelerini metin içinde anlama ve bunları kullanma becerileri kazandırılmak istenir. Bu beceriler temelde okuma metinleri ve metinlerle ilgili çalışmalar aracılığıyla kazandırılmaya çalışılır.
- ❖ Yer yön tariflerini anlama ve yer-yön tarif edebilme, bir tartışmanın ana konusunu anlayabilme, iletişim araçlarındaki açık ve basit iletileri anlama, plan yapabilme (bir yere gitme, buluşma...), sipariş verme (yiyecek-içecek) ... vb becerileri oluşturulan okuma metinleri bağlamı ve bu bağlamlarla ilgili etkinlik, uygulama ve alıştırmalar aracılığıyla kazandırılmak istenmiştir.

Bu bölümde Yeni HİTİT 1 Temel ders kitabında yer alan üniteler ve ünitelerde kazandırılmak istenen becerilerin özetine değinilerek hem ünite ve becerilerin dağılışını hem de okuma metinleri ve okuma metinleri üzerine yapılmış alıştırmalarla kazandırılmak istenen hedefler belirtmiştir.

Yeni HİTİT 1 ders kitabında yer alan metinler; daha önce tablo halinde işlevsel ve niteliksel özellikleri dikkate alarak gruplandırdığımız metin türlerine göre(Bkz. s.38), aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2: Yeni HİTİT 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (1)

Günlük Hayatta Kullandığımız ve Karşılaştığımız Metinler	Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 TEMEL(A1-A2)											
	1.KUR			2.KUR			3.KUR			4.KUR		
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite
Afiş-Tabela (Film-Tantım)	Afiş-Tabela					İki Film İki Roman						
Dilekçe(Dilek-Şikâyet)						Dilekler Şikâyetler						
Duyuru ve İlan Metinleri					İkinci El Oto			Gazete İlanları	İşe hangisini Alalım			
Tantım(Reklam içerikli)Metin											Doğa Otel	
Davetiye				Düğün Davetiyesi								
Haber Metinleri										* Tam Haberlik Bunlar * Gazete Haberler		
Yemek Tarifi					Berber Pişirelim							
TV/Panel-Yayın Akışı Günlük Prog.		Yayın Akışı Günlük Prog.										
Mönü					Mönü							
Açılış Konuşması Metn (TV,Radyo,Konferans,		Şehir Uyanıyor										
Değerlendirme Formu Metni												Manolya Otel
Yer-Yön Tarifi(Kroki) Metni			Yön-Yer Tarifi			Yer -Yön Tarifi						
Fal Bakma(Kahve-Burç)							Fal Bakım					
Tavsiye-Öneri Metinleri (Sağlık-Spor,Alış-Veriş)					Alış-Veriş için öneriler						* Doğa Her derde deva * Genç Kalmanın Yolları	
Kişi Tanıtma Metinleri	Hadi Tanışalım		* Aile Fotoğrafı *Arkadaşım Emre									
Matbu Evrak Metinleri Fatura,Fiş,Kimlik,Hesap özet, Örnek Metinler						Fatura, Kimlik, Hesap Öz.						
DİĞER Metinler (Ulke- Milliyet,Slogan Metinleri Uçak iniş-kalkış saatleri	Ülke ve Milliyet									Slogan		Uçak İniş-Kalkış Saatleri

Tablo 3: Yeni HİTİT 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Türlere Göre Dağılımı (2)

Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel Kantlayıcı	Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 TEMEL(A1-A2)											
	1.KUR			2.KUR			3.KUR			4.KUR		
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite
Tarihi, Tarihle İlgili ve Kronolojik Metinler				* Hangi Yılda				Tarihle ilgili Metin		Medya Tarihinden Notlar		
Bilgilendirici Metinler								* O Devirlerde * Biliyor muydunuz?	Eskimolar Bedeviler Afrikalılar Tibetliler	* Dünya Umrunda Değil * Ekranların Kralı Futbol	Ruhumuza Sağlık	
Sohbet-Söyleşi Metinleri		Hobiler				Türkiye'de İlk Günlerim						
Röportaj Metinleri				Bayan Taksicisi								Seyahat ve Yollara dair Bir Röportaj
Diyalog Metinleri	* Tanışma * Nerede? * Manavda * Var mı Yok mu?	Cumartesi Planı * Takside * Rock Festivali	* Dosya Nerede?		* Bir Şey Lâzım mı? * Çınar Restoran * Nasıl Ödeyecek	Fotoğrafçıda * Karakolda Paketiniz Var * TV'niz Bozuk	* Büyük Ödül * Planımız Neydi? * Hayalim Bu Değildi	Tuğba Evleniyormuş	* Dertleşme * Çok Yoğunum		Canın Sağolsun * Kendimi iyi Hissetmiyorum * Bekleme Odasında Geçmiş Olsun * Eczanede	Rezervasyonunuz Tamam
Deneme			Köyde ve Şehirde Hayat	Geçmişten Günümüze	* Nasıl Alış-Veriş Yapıyoruz * Bir Gezzinin Gözüyle Mutfak Kültürleri ve Sağlığımız			70'li Yıllardan Küçük Detaylar	Dünyada Yılbaşı Kutlamaları Kadınlar ve Erkekler	* Televizyon Dünyası * Haber mi İnsan mı? * Dizi Kirliliği * Kumanda Kavgası	* Sağlıklı Olmak * Spor Yapalım * Mutlu Hayat Uzundur.	Stresiz Bir Tatil(1)
Gazete ve Dergi Metinleri Köşe Yazısı, Fıkra					Uzmanından Kaliteli bir Hayat için 10 Emir		20. yy'ın Ortalarından 2000'li Yıllara ait Tahminler	Dedikodu için En uygun Zaman İster İnan İster İnanma	* Biz Erkekler Çok Şanslıyız * Biz Kadınlar Çok Şanslıyız		Basit Ama Etkili Doğal Maskeler	Tatil Sonrası
Eleştirel Metinler										* Reklamlara Dikkat Televizyonu Eğitim için Kullanın		

Tablo 4: Yeni HİTİT 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (3)

Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler	Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 TEMEL(A1-A2)											
	1.KUR			2.KUR			3.KUR			4.KUR		
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite
Hatıra (Anı) Metni				Ben Çocukken								
Gezi Yazısı (Yer Tanıtımı)		Farklı Ülkelerde	*Başkentler *İstanbul				Kampta	*Kapadokya *Bir Kent				*Üç Macera -Karada -Havada -Suda *Gemi Seyahati *Stressiz Bir Tatil(2)
Özgeçmiş Metni				Özgeçmiş Formu								
Biyografi												
Otabiyografi				Yıldız KENTER								
Günlük				Anneanemi n Fotoğraf Albümü				*Dün Ne Yaptın *Acaba Şimde Ne Yapıyordur?				

Tablo 5: Yeni HİTİT 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (4)

Anlatmaya Dayalı Metinler	Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 TEMEL(A1-A2)											
	1.KUR			2.KUR			3.KUR			4.KUR		
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite
Masal								Ewel Zaman İçinde				
Efsane								*Nergis *Ah Tamara				
Olay-Anlatım Metni						Trafik Kazası						
Betimleyici Anlatım Metni								Eskiden Nasıldı?				
Tahmini ve Planlayıcı Anlatım Metni							*Kim NeYapacak *Düğün Hazırlığı *Bebeğimiz Olacak *İdoller Hevesler					

Yeni HİTİT 1 ders kitabındaki ünitelere genel olarak değindikten sonra, ünitelerin içeriğini bir de tablolaştırarak görmek istedik. Tablolarda, Yeni HİTİT 1 Ders kitabında bulunan; “Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel ve Kanıtlayıcı Metinler”, “Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler”, “Günlük Hayatta Kullandığımız ve Karşılaştığımız Metinler” ve “Anlatmaya Dayalı metinlerin” isimleri, hangi ünite ve kurda verildikleriyle beraber gösterilmiştir.

Yeni HİTİT 1 Temel ders kitabında toplamda 122 metin vardır. Metinlerin 69'u "Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel ve Kanıtlayıcı Metinler", 29'u "Günlük Hayatta Kullandığımız ve Karşılaştığımız Metinlerdir". Geriye kalan metinlerin 15'i "Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler" ve 9'u da "Anlatmaya Dayalı Metinlerdir".

Tabloları incelediğimizde birinci kuru oluşturan ilk üç ünite; "Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel ve Kanıtlayıcı Metinlerden" söyleşimsel özellik gösteren "Diyalog Metinleri" ve "Günlük Hayatta Kullandığımız ve Karşılaştığımız Metinlerin" daha yoğunlukta bulunduğunu görmekteyiz. Bu da, yabancılara Türkçe öğretimine başlarken Temel 1 ders kitabında iletişim ve ihtiyaca yönelik giriş becerilerine uygun metinler bulunduğunu göstermektedir.

İkinci kuru oluşturan dört, beş ve altıncı üniteler ise diyalogların çokluğu yanı sıra daha karmaşık olan metinlere geçişi de sağlayan bir özellik gösterir. Tablolardan görüldüğü gibi tüm metin çeşitlerinden örnekler bu ünitelerde yer almaktadır. Sadece Anlatmaya Dayalı Metinlere geçilmediği (Bu tür sayılabilecek sadece bir metin mevcuttur.) görülmektedir. Anlatmaya Dayalı Metinlerin anlatım yoğunluğu nedeniyle daha sonraki kurlarda olduğu görülmektedir.

Üçüncü kuru oluşturan yedi, sekiz ve dokuzuncu ünitelerde "Anlatmaya Dayalı Metinler" ile "Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel ve Kanıtlayıcı Metinler" ağırlıktadır. Bunların yanı sıra "Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler" ve az da olsa "Günlük Hayatta Kullandığımız ve Karşılaştığımız Metinlere" de rastlamak mümkündür. "Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel ve Kanıtlayıcı Metinlerin" özellikle iletişimsel-söyleşimsel tarafını gösteren diyaloglar neredeyse bütün ünitelerde fazlaca kullanılmıştır. Yeni HİTİT 1 ders kitabında da olması gereken budur.

Diyaloglar Temel 1'in üçüncü ve dördüncü kurlarında uzamış, daha karmaşık metinler oluşturmuştur. Ancak diyalogların seviyesi, Temel 1'in sonuna doğru zorlaşmışsa da bu zorluk yeterli seviyede değildir. Diğer metin türlerinin kurlara göre seviye artışı ise olması gerektiği gibidir. Bu nokta çok incedir ve onu dengelemek zordur. Metinlerin seviyeye göre gereğinden basit ve gereğinden zor olması öğrencide isteksizliğe yol açacaktır.

Temel Seviyedeki son kur artık Orta Seviyeye geçiş ve temel bilgilerin yerleşikliği açısından önemlidir. Tablolarda da görüldüğü gibi metinler daha işlevsel, farklı türlerde ve öğrenciyi ilgilendiren konularda seçilerek bıkkınlığı önlemekte ve öğrenmeye isteği arttırmaktadır. Son kurda öğrencilerin artık kendilerini basit cümlelerle ifade etmesi, basit ifadelerden oluşmuş metinleri anlayabilmesi, karşılıklı iletişim içeren metinlerde daha rahat bir iletişimi yakalaması ve belli bir konuyu, basit ifadelerle anlatabilmesi sağlanmış olur. Öğrenci neredeyse her metin türüyle karşılaştırılmış ve metin türleri sade, yalın bir anlatımla verilerek anlaşılabilirliği kuvvetlendirilmiştir.

Yeni HİTİT 1 Temel Ders kitabı metinleri; okunabilir, çeşitliliği zengin, özgün, seviyeye uygun, öğrencinin ilgi, amaç ve ihtiyacını karşılayan bir yapıda ve alıştıurma-uygulama etkinliklerinde uygun hazırlanmıştır. Ancak biçimsel ve işlevsel yönlerindeki uygunluğun yanı sıra içerik ve konu açısından dilimizin ve kültürümüzün özellikleri başlangıç seviyesine uygun olarak sezdirilememiştir. Türkçe öğrenen yabancı öğrencinin dilin temel prensiplerini algılamasının yanında, hangi dili öğrendiğini ve hangi kültürü tanıdığının da farkında olması Yabancılara Türkçe Öğretimi açısından son derece önemlidir. Yabancı dil öğrenen öğrenci, öğretimi sırasında öğrendiği dilin ve kültürün özelliklerini hissetmesi hatta kendini o dil ve kültür dünyasına girmiş olarak görmesi gerekir.

2.1.1.Yeni HİTİT 1 Ders Kitabından Örnek Metinler

Yeni HİTİT 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabından; birinci ünitenin “*Ne Var? Ne Yok?*” bölümünden “*Manavda*” isimli diyalog metni, dördüncü ünitenin “*Dünden Bugüne*” bölümünde bulunan “*Yıldız Kenter*” isimli metni ve son ünitenin “*Nasıl Gidelim?*” bölümünden “*Gemi Seyahati*” isimli metni örnek olarak inceledik. Bu metinleri seçmemizin sebeplerinden biri her metnin ayrı bir türün özelliğini göstermesidir. Bir diğer sebep metinlerin farklı kurlara ait olmasıdır. “*Manavda*” metni birinci kura, “*Yıldız Kenter*” metni ikinci kura ve “*Gemi Seyahati*” metni de son kura aittir. Metinler başlangıçtan sona doğru bir aşama ile kolaydan zora; basitten karmaşığa ilkelerini rahatlıkla görebileceğimiz metinlerdir.

”*Yıldız Kenter*” ve “*Gemi Seyahati*” metni Yeni HİTİT 1 kitabındaki metinlerin uzunluk ve zorluklarına göre orta ve üst seviyede; “*Manavda*”

diyalog metni temel (basit) seviyededir. Böylece Temel 1 kitabında olması gereken seviyelerdeki metinleri seçmiş olduk.

2.1.2.“Manavda” Adlı Metnin İncelenmesi

“Manavda” isimli diyalog metni ihtiyaca yönelik sosyal bir diyalog metnidir. Yeni Hitit 1 kitabının birinci ünitesine uygun basitlikte ve açık bir biçimde manavda ya da alışveriş merkezlerinde bulunan manav bölümünde görevli kişiyle müşteri arasında geçebilecek doğal, basit ve temel ihtiyacı karşılayan bir konuşma metnidir. Kısa olması ve manavda alışveriş sırasında sorulan sorulara verilebilecek farklı yanıtları içermesiyle hem anlaşılması kolay hem de işlevsel-kullanışlı bir metindir.

Diyalog, manav ile müşteri arasında geçmektedir. Alışveriş yapılan bir mekâna giren bir müşteriye, satıcı güler yüzle: “Hoş geldiniz” , “Buyurun, ne arzu edersiniz?”...vb karşılama ifadeleriyle seslenir. Bu metinde de manav: “Hoş geldiniz.” Diyerek karşılar müşterisini. Müşteri bu karşılama ifadesi karşısında “Hoş bulduk” ifadesini kullanabilir ya da doğrudan ne istediğini söyleyebilir. Metinde görüldüğü gibi müşteri “Hoş bulduk” demeyi tercih etmiştir. İnsanlar arası iletişimde bu tür giriş cümle ve ifadeleri çok önemlidir, çünkü nezaketli ve anlaşılır ifadeler kullanmak iletişimi kolaylaştırır.

Alışverişte ya da herhangi bir yerde bir nesnenin, eşyanın, yiyeceğin olup olmadığını sorma “... var mı?” sorusu ile ifade edilir. Burada da bu soru kalıbı kullanılmış ve Türkçe cümle yapısına uygun şekilde istenilen meyvenin olup olmadığı sorulmuştur. Karşıdaki kişi bu soruya; “Evet, var” ya da “Hayır, yok” diyerek karşılık verebilir. Burada manav “Evet, var” ifadesini kullanır ve arkasından ne kadar istenildiğiyle ilgili soru gelir. Manavda yiyecek maddeleri genellikle kilo ile satıldığı için soru: “Kaç kilo?” dur. Aslında bu noktada Türkçe öğrenen yabancıların bazıları bu soruyu yadırgayabilir. Mesela İsviçre gibi Avrupa ülkelerinde yaşayan bir yabancı kendi ülkesinde manavdan yiyecekleri tane ile alıyor olabilir. Kendi ülkesinde az ve pahalı olan ürünlerin Türkiye’de bol ve ucuz olması şaşkınlık oluşturabilir. Neticede kişi, istediği ve ihtiyacı olan miktarda almak için, “Kaç kilo?” sorusuna “Yarım kilo”, “1 kilo”, “2 kilo”... gibi cevaplar verecektir. Burada cevap “1 kilo” olmuştur. Manav onaylamak, kabul etmek ve istenilenin hemen yapılacağını belirtmek amacıyla “Tabii” veya “Tabii Efendim” ifadesini kullanabilir. İstenilenin

çok doğal biçimde karşılanacağı ya da kabul edildiğini belirten bu ifadeyi öğrenmek, günlük hayatta Türkçe öğrenen yabancılar için çok önem arz eder. Çünkü her zaman karşılanabilecek bir ifadedir. Müşteri daha sonra “Muz var mı?” diye sorar ve bu sefer manav “Hayır” der. Bu isteğin ardından “Peki, üzüm var mı?” sorusu gelir. Üst üste sorulan ve farklı şeylerin aynı soru kalıbı kullanılarak söylenmesi sırasında ikinci sorunun başına “Peki” ifadesi getirilebilir. Bu ifade ile de günlük hayatta karşılaşma ihtimali yüksektir. Manav cevap olarak: “Maalesef, bugün üzüm de yok” der. “Maalesef” ifadesi, istenilen şeyin elde olmadığını üzümlere bildirerek bildirmek için kullanılır. Ardından gelen “Bugün üzüm de yok” kısmı da bu ifadeyi tamamlar. Muz gibi üzümün de o gün bulunmadığı belirtilmiştir. Bağlaç olan “de” nin kullanımı burada aslında diyalog sırasında karşılaşılabilecek kalıp cümleler içinde verilmiştir. Bu diyalogdaki cümlelerin çoğu ilk aşamada Türkçe öğrenenlerin aşına olması amacıyla verilir, çünkü çokça karşılaşılabileceği için bu tür ifadeleri duymuş olmak ilk aşamada önemlidir. Müşteri anlaşıldığını ve durumun kabul edildiğini bildiren ifade olan “Tamam” kelimesini kullanır ve daha önce istediği meyvenin fiyatını sorar: “1 kilo kiraz kaç lira?”. Manav “2 YTL”³ der. Müşteri: “Buyurun, İyi Günler” diyerek meyvenin parasını manava teslim eder ve alışverişini tamamladığı için manava “İyi günler” demiştir. Manavda karşılık olarak müşterinin yaptığı alışveriş için memnuniyetini şu sözlerle ifade eder: “Teşekkürler, Güle Güle.” Bir mekândan, yerden... ayrılan bir kişi için, o yerde kalanlar “Güle güle” ifadesini kullanır. Bu kalıp ifade günlük hayatla ayrılmaz bir bütündür.

“Manavda” diyalogunu şu şekilde değerlendirebiliriz:

- ❖ Okunabilir, anlaşılır bir metindir.
- ❖ Seviyeye uygun bir metindir.
- ❖ Seçilen konu ihtiyaca yöneliktir.
- ❖ Türkçenin, günlük hayata yönelik kullanımını gösterir niteliktedir.
- ❖ “Hoş geldiniz, Hoş bulduk, var, yok, evet, hayır, tabii, peki, maalesef, tamam, buyurun, iyi günler, teşekkürler, güle güle” ifadeleri diyalogda geçmektedir. Bu ifadeler günlük hayatta birçok bağlamda karşımıza çıkan ve kullandığımız

³ Kitabın basıldığı dönemde para birimimiz “Yeni Türk Lirası” olarak kullanılmaktadır. Şu anda Para birimi TL’dir

kelimelerdir. Diyalogda bu ifadelerin kullanılması Türkçenin iletişim esnekliğini gözler önüne serer.

- ❖ Kısa, günlük ve ihtiyaca yönelik olan bu diyalog metninde kiraz, muz, üzüm gibi meyve isimleri yer almaktadır.
- ❖ Metinde, "... Var mı?", "Kaç lira?", "Kaç kilo?" gibi amaçsal soru kalıpları bulunmaktadır.

"Manavda" diyalog metni ile ilgili iki alıştırma verilerek diyalogun anlaşılması pekiştirilmeye çalışılmıştır. İlk alıştırma diyalogdan anlaşılan ve çıkartılabilecek ifadelerin doğru mu yanlış mı olduğu ile ilgilidir. Diğer alıştırma dört sorudan oluşur. Sorular, "manavda" diyaloguyla paralel verilmiş manav tezgâhı resmi ile ilgilidir ve "... var mı?" sorusu kullanılır.

2.1.3. "Yıldız Kenter" Adlı Metnin İncelenmesi

"Yıldız Kenter" isimli metin, dördüncü ünitenin "Dünden Bugüne" isimli ikinci bölümünde yer almaktadır. "Yıldız Kenter" metni ünlü tiyatrocumuz Yıldız Kenter'in hayatını anlattığı bir metinden alınmış bir parçadır.

Kişilerin kendi hayatlarını anlattıkları metinler "Otobiyografi" olarak adlandırılır. Başarılı, ünlü ve toplumca takdir edilen kişilerin hayatları birinci ağızdan anlatılırsa bu metinler otobiyografik; bir başkası tarafından kaleme alınırsa bu metinler biyografik metinler olur. Yıldız Kenter'in otobiyografisinden alınmış bu metin dört paragraftan oluşmaktadır. Birinci paragrafta beş, ikinci paragrafta sekiz, üçüncü paragrafta dokuz ve son paragrafta üç cümle vardır. Toplamda yirmi beş cümle yer alır. Hem kısa hem de uzun cümleler vardır. Kısa cümlelerde kelime sayısı ortalama dört; uzun cümlelerde kelime sayısı ortalama dokuzdur.

Metinde Yıldız Kenter, doğumu 1928'den Devlet sanatçısı olduğu yıla 1981'e kadar yaşadıklarını kronolojik olarak anlatmaktadır. Dili sohbet havasındadır. Tarihler ve olaylar anlatılırken didaktik bir yapı yoktur. Yıldız Kenter'in kendi yaşamını anlattığı bu parça tahminimize göre Yıldız Kenter'le yapılan bir röportajdan alıntılanmıştır. Yıldız Kenter'in kendi hayatını anlattığı cümlelerde doğal olarak geçmiş zaman kullanılmıştır. "Zaman Geçiyor" adlı dördüncü ünite ve "Dünden Bugüne" bölümü için seçilmiş ve geçmiş zamanın rahatlıkla kullanıldığı bu

metin aynı zamanda öğrenciyi otobiyografik türle de tanıştırma açısından önemlidir. Öğrenci, Türkçeyi ne kadar farklı metin türünde görürse, dilimizin işlevselliğini o ölçüde kavramış olur. Bu nedenle sohbet havasında geçen bu otobiyografik metnin öğrenciye gösterilmesi YTÖ açısından faydalı olmuştur.

Yıldız Kenter'in hayatını anlattığı bu metin, Yıldız Kenter'in fotoğraflarıyla desteklenmiştir. Fotoğraflar genellikle oyunlarından seçilmiş fotoğraf kareleridir. Alıştırmaların bulunduğu sayfada da Yıldız Kenter'in hayatının merkezinde olan bir tiyatro salonu resmi konmuştur. Yıldız Kenter'in hayatı tiyatro ile bir bütün oluşturduğu için bu fotoğrafların seçimi yerinde olmuştur.

Yıldız Kenter'in hayatını anlattığı bir metinden alıntılandığını tahmin ettiğimiz bu otobiyografik metnin alıntısının aynen mi yapıldığı yoksa cümlelerin değiştirilip seviyeye uygun olarak mı düzenlenmiş olduğunu bilmiyoruz. Ancak metnin genel itibarıyla seviyeye uygun olduğunu söyleyebiliriz. İlk üç paragrafı, Temel 1 seviyesinde dördüncü üniteye gelen bir öğrencinin anlayabileceği basitlikte cümlelerden oluşur. Son paragraftaki anlatım, ilk üç paragrafa göre daha soyut bir anlatım özelliği gösterir. Son paragraftaki; “Bana göre tiyatro ile ilgilenmek dünyanın ortasında durmak demektir” cümlesinde tiyatroyla uğraşmanın dünyanın merkezinde olmakla aynı olduğunu söyleyen ifade, temel seviye dördüncü ünite/ikinci kura uygun bir ifade değildir. Burada öğrenciye Türkçenin anlam zenginliğinin sezdirilmeye çalışıldığını söyleyebiliriz. Bu soyut ifadeyi, yeni Türkçe öğrenmeye başlayan kişi anlamlandırmakta zorlanacaktır. Ancak, aslında her metin bir önceki ve sonraki metin arasındaki seviyeyi dengeleyici bir özellik taşımalıdır. Bu nedenle ilk üç paragraf o ana kadar görülen metinler ve dördüncü ünitenin vermek istediğini içerirken, son paragraf bir sonraki üniteye ve seviyeye öğrenciyi hazırlamaktadır. Metnin değerlendirilmesini aşağıdaki şekilde maddelendirebiliriz:

- ❖ Okunabilirliği yüksek ve okuma becerisini geliştirmeye yönelik bir metindir.
- ❖ Kişiyi ait bilgilerin verildiği metin türlerinden otobiyografik türün özelliğini gösteren bu metin, Türkçe öğrenen yabancıları farklı metin türleriyle karşılaştırma açısından faydalı olmuştur.
- ❖ Yıldız Kenter'in bir söyleşi sırasında kendi hayatını anlattığı bir metinden alındığını tahmin ettiğimiz bu metin, Yıldız Kenter'in hayatını kendine ait

sade bir üslupla ele alması açısından düşünüldüğünde özgün bir metin olarak karşımıza çıkar.

- ❖ Yeni HİTİT 1 ders kitabında dördüncü üniteye bulunan bir metin olan Yıldız Kenter metni, seviye açısından uygun uzunluktadır.
- ❖ Cümlelerde kelimelerin sıralanışı, devrik cümle bulunmaması Türkçe cümle yapısına uygun bir örnek teşkil eder.
- ❖ “Yıldız Kenter” metni bir kişinin kendisi ve hayatıyla ilgili bilgileri Türkçe ifade edebilmesi açısından örnek teşkil eder. Metin, Türkçe öğrenen yabancı öğrencinin kendisi ve hayatıyla ilgili Türkçe ifadeler kullanmasına yardımcı olur. Bu nedenle ilgi ve ihtiyaca yönelik bir metindir.
- ❖ Yıldız Kenter’in hayatındaki tiyatro unsuru ve tiyatroyu anlatırken kullanılan terim, isim, kavram ve genel olarak anlatılan yaşanmış olaylar, metnin, seviyeye uygun bir konusu olduğunu gösterir.
- ❖ Metin alıştırma, uygulama ve etkinlik düzenlemeye uygundur.
- ❖ Yıldız Kenter metninde temel seviye dördüncü üniteye kadar karşılaşılmamış kelimeler vardır. Bu kelimeler başka Türkçe cümleler içinde kullanılarak metindeki ve diğer anlamları öğretilmelidir. Metinde, seviye düşünüldüğünde anlamı bilinmeyen kelimeleri şöyle sıralayabiliriz. “Diplomat, maddi durum, masal, işten ayrılmak, taşınmak, komik durum, trajik durum, kayıt yaptırmak, oyun(tiyatro oyunu ve diğer), yer almak(oyunda ve diğer...), kurmak (topluluk kurmak ve diğer anlamlar...), oyunculuk, eğitim, acı, heyecan, rol almak, ödül almak, seçilmek, devlet sanatçısı, ilgilenmek (uğraşmak anlamı ve diğer...), savaşmak.”
- ❖ Metinde cümlelerin yüklemeleri geçmiş zamanda bulunur. Bilinen geçmiş zamanı göstermek için uygun bir örnektir. Bunun yanı sıra “ve, ama, sonra, ile” bağlaçları da metinde bulunur.
- ❖ Kültürel unsurlar açısından incelersek, metinde, yıldız Kenter gibi büyük tiyatro sanatçıları çıkaran bir millet olduğumuz ve geçmişten günümüze ülkemizde sanatçıya verilen önem anlaşılmaktadır.

Yıldız Kenter metniyle ilgili dört alıştırma bulunur. İlk alıştırma metinle ilgili verilmiş bilgilerin metne göre doğru olup olmadığıyla ilgilidir. Bu alıştırma metni doğru anlamış olma açısından önemlidir. İkinci alıştırma metinde koyu harflerle yazılmış kelimelerin yakın anlamlarını bulmakla ilgilidir. Metinde kelimelerin yerleri belli edilmiş ve o kelimelerin yerine metindeki cümleye verilmiş kelimelerden hangisi getirilirse yakın anlam oluşacağı sorulur. Verilen kelimelerin anlamları farklı Türkçe cümlelerde örnek içinde gösterilip öğretilmelidir. Böylece öğrencinin kendisi hangi kelimeyi seçeceğini bulabilir, “Acılar” kelimesi için metindeki cümle bağlamında “sıkıntılar” kelimesi yakın gösterilmiştir. “İlgilenmek” kelimesi için ise “uğraşmak” yakın kabul edilir. Bu kelimeler arasındaki yakınlık metindeki cümle dışında başka cümlelerle de gösterilebilir.

Üçüncü alıştırma, metinden seçilen oyun adı, önemli tarih ve kişi adlarının metin içinde neyi ifade ettiğini sorar. Bu alıştırma da metinde geçen önemli noktaların anlaşılması için önemlidir. Son alıştırma, metnin sonundaki üç nokta ile devam ettiği belirtilen kısma eklenecek uygun cümlelerin bulunması ile ilgilidir. Cümlelerin anlamlarının ve son paragrafın iyi anlaşılmasıyla öğrencilerin doğru cümleyi seçmesi sağlanır. Bu alıştırma, cümleler arası bağlantı kurma ve düşüncüyü uygun şekilde devam ettirmek için uygun bir alıştırmadır.

2.1.4.“Gemi Seyahati” Adlı Metnin İncelenmesi

“Gemi Seyahati” metni gemi seyahatini tanıtmak, gezme ve tatil yapma seçenekleri arasında gemiyle yolculuğun özelliklerine dikkat çekmek için yazılmış bir metindir. Bu nedenle metin için doğrudan “gezi yazısı” özelliği gösterir diyemeyiz. Çünkü metin geziyi değil gezi çeşidini anlatmakta ve tanıtmaktadır. Ancak yazının neticede geziye çıkmak ile ilgili olması ve gemi seyahatinin tatillerde yapılacak gezilerin birçoğunun özelliklerini bir arada bulundurması açısından gezi yazısı olarak kabul edilebilir. Metin sınıflandırmamızda “Kişisel Hayatla ilgili Metinler” kısmında “gezi yazısı ve yer tanıtımı” olarak belirttiğimiz bölümdeki metinler gezi yazıları ve otel ya da şehir gibi yerlerin tanıtımıyla ilgilidir. Yazının başında da söylendiği gibi lüks bir otel tanıtımı ile o oteli ve daha birçok şeyi bir arada bulunduran gemi yolculuğu da gezi yazısı ve yer tanıtımı bölümü içinde rahatlıkla gösterilebilir. Günümüzde gezi anlayışı çok lüks, içinde her şeyi barındıran

otel, tatil köyü ya da bu metindeki gibi gemi seyahatleri içinde tatilde yapılan eğlenceler ve vakit değerlendirmeler olarak görülür. Bunların içinde aslında geziyi eski anlamına en yakın anlatan tür gemi yolculuğudur. Çünkü her ne kadar geminin içindeki etkinliklerde insanlar kendini alamasa da bir yerden başka bir yere gitmenin, deniz yolculuğunun tadına varmanın, koylara yaklaşmanın ve eşsiz deniz manzarasının yaşadığı tür gemi seyahatleridir.

Bir gezi ve tatil olarak gemi yolculuğunu anlatan bu metnin giriş bölümü, “Sıkılacak mıyım?” ve “Pahalı bir yolculuk mu?” isimli bölümlerden oluşur. Giriş bölümünde iki paragraf, “Sıkılacak mıyım?” bölümünde iki paragraf ve “Pahalı bir yolculuk mu?” bölümünde bir paragraf vardır. Giriş bölümünde altı cümle, “Sıkılacak mıyım?” bölümünde dokuz, “Pahalı bir yolculuk mu?” bölümünde yedi cümle bulunmaktadır.

Gemi yolculuğunu anlatan bu metinde, gemi yolculuğunda yapılacak aktiviteler, uğraşlar ve eğlenceler hakkında bilgi verilmekte ve yolculuğun pahalı olup olmadığıyla ilgili yorumlar yapılmaktadır. Cümleler iki üç satır olacak kadar uzunluktadır. En uzun cümle on sekiz kelimedenden oluşmaktadır.

“Gemi Seyahati” metni, bu tür seyahatlerin yapılabileceği donanımda büyük gemilerin fotoğrafıyla desteklenmiştir. Gemilere ait bir oda-kamara fotoğrafı ve geminin güvertesindeki restorandan bir fotoğraf metinle yan yana gösterilmiştir.

“Gemi Seyahati” metninin değerlendirmesini maddeler halinde şu şekilde ifade edebiliriz:

- ❖ Okunabilir bir metindir. Okuma ve diğer dil becerilerini metnin kendisi ve metinle ilgili alıştırmalar aracılığıyla geliştirilebilir.
- ❖ Gemi seyahati tanıtımı olan bu metnin merkezinde gezme ve tatil yapma vardır. Bu nedenle gezi yazıyı ve geziyi tanıtmayı amaçlayan bu metnin alışılmışın dışında olması, öğrenciyi farklı türlerle karşılaştırma açısından faydalıdır.
- ❖ Yeni Hitit 1 ders kitabının son ünitesinde yer alan bu metin, öğrenciyi son üniteye kadar öğrendiklerini bir arada göstermekte ve öğrenciyi orta seviyeye hazırlayabilmektedir.

- ❖ Gemi seyahati ile ilgili noktalarda bilgi vermesi ve alıştırmalarda gemi seyahatine çıkmak isteyen birinin bu seyahatle ilgili konuşup bilgi alabilmesini sağlaması ve gezilen yeri değil ama gezinin kendisini tanıtmayı açısından farklı bir tür oluşturmasıyla ihtiyaca yönelik bir metin olduğu söylenebilir.
- ❖ Metinde, “popüler, dezavantaj, alternatif” kelimeleri geçmektedir. Bu kelimeler Türkçe sözlüğe girmiş, Türkçede kullanılan kelimelerdir. Ancak kökenleri yabancıdır ve bu kelimelerin Türkçe karşılıkları da kullanılmaktadır. Popüler kelimesi “ünlü olan” ve tercih edilir” anlamında kullanılmaktadır. “Dezavantaj” kelimesi de “avantajsız, yararsız” şeklinde kullanılmaktadır. Alternatif kelimesi ise “seçenek, seçilebilecek bir başka yol, yöntem” olarak kullanılır. Metinde geçen popüler, dezavantaj ve alternatif kelimeleri yerine metinle ilgili bir alıştırma yoluyla “tercih edilir-ünlü, avantajsız-yararsız, seçenek” kelimelerinin kullanılabileceği belirtilseydi hem aynı anlamı karşılayan kelimeler öğretilmiş olurdu hem de kastedilen anlamların Türkçe ile ifade edilişindeki zenginlik gösterilirdi.
- ❖ Metinde geçen “aktivite” kelimesi de sonradan Türkçeye geçmiş ve Türkçe sözlüğe girmiş bir kelimedir. Aktivite kelimesinin Türkçe sözlükteki karşılığı “etkinlik”tir. Aynı anlamı veren “etkinlik” ve “aktivite” kelimeleri “Sıkılacak mıyım” bölümünün ilk paragrafında geçmektedir. Metinde aynı anlama gelen kelimelerin kullanımı faydalıdır ve metin işlenirken bu kelimelerin aynı anlamı karşıladığı ve birbirlerinin yerine kullanılabileceğinden bahsedilmesi Türkçenin zenginliğini göstermiş olurdu.

Yeni Hitit 1 ders kitabında “Gemi Seyahati” metni ile bağlantılı üç alıştırma vardır. İlk alıştırma metinle ilgili cümlelerin metindeki bilgilere göre doğru mu yanlış mı olduğunun belirlenmesidir. Bu alıştırma metnin doğru anlaşılmasına yardımcı olur. “Bir tur satın alalım” adlı konuşma alıştırması da aslında gemi yolculuğu ile ilgilidir. Gemi yolculuğuna çıkmak isteyen kişinin gemi yolculuğu ile ilgili öğrenmesi gereken kelime ve kavramlar verilmiş ve bir konuşma metni oluşturması istenmiştir. Bu alıştırmadan sonra da “Yerleştirelim” adlı alıştırma gelir. Burada da seyahat araçlarının resimleri yanına o seyahat şekliyle ilgili kelimelerin

yazılması istenmiştir. İlk fotoğrafta bir gemi vardır ve buraya yazılması istenen kelimeler şunlardır: “liman, feribot, vapur, kaptan”.

Gemi Seyahati metni yeni Hitit 1 Ders kitabının son ünitesinde yer alacak seviyede; o üniteye kadar öğrenilenler sayesinde kolay anlaşılabilir ve orta seviyeye öğrenciyi hazırlayan bir okuma metnidir.

2.2.YENİ HİTİT 2 DERS KİTABI VE OKUMA METİNLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Yeni HİTİT 2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (Orta Seviye B1)'de on iki ünite bulunmaktadır. Bunlar:

1. Ünite: İş Dünyası
2. Ünite: Şimdi Spor Zamanı
3. Ünite: Hayaller Gerçek Olsa
4. Ünite: Bu Yıl Moda Ne?
5. Ünite: Eğitim Şart
6. Ünite: Estetik ve Yaratıcılık
7. Ünite: İcatlar ve Mucitler
8. Ünite: Tabiat Ana
9. Ünite: Sinema Dünyası
10. Ünite: İster İnan İster İnanma
11. Ünite: Bugün Bayram
12. Ünite: İnsana Dair

Yeni HİTİT 2 Orta Seviye Ders Kitabında, Yeni HİTİT Temel Seviye Ders kitabına nazaran daha kapsamlı, söylem gücü yüksek ve dilimizin zenginliğine doğru daha hızlı adımlarla ilerleyen metinler karşımıza çıkmaktadır. Temel seviyedeki gibi orta seviyede de okuma metinleri öğretimin merkezindedir. Ünite isimleri, ünitelerin içinde yer alan metinlerin konularına göre belirlenmiştir. Ünite isimlerine göz attığımızda, orta seviye ders kitabının, temel seviyedeki ihtiyaca yönelik bilgilerini takiben, sosyal hayat ve sosyalleşmeyle ilgili konuları ele alan bir yapıda olduğunu görmekteyiz. Yeni Hitit 1'e göre orta seviye daha karmaşık bir örgüye doğru ilerlemektedir. Temel seviye ile Yüksek seviye arasında köprü oluşturan Orta seviyenin metinleri de geçiş özelliği göstermektedir.

“İş Dünyası” adlı ilk ünite de bulunan üç bölüm şunlardır: “*Yeni Bir İş Bulmalıyım*”, “*İş Yerinde*” ve “*Başarının Sırları*”.

Bölüm isimlerinden de tahmin edileceği gibi; iş bulmanın zorlukları ve iş bulmak için yapılması gerekenler, iş yerinin baskısı ve sıkıntıları, başarıya ulaşmak için yapılanlar, ilk ünite de konu olarak seçilmiştir. Dil bilgisinde, “gereklilik”, “-meli, -malı gereklik kipi”, “-meliymiş... rivayet kipi”, “-meliydi... hikâye kipi”, “zorunluluk” (-mak zorunda, -zorunda değilmiş) konuları işlenmiştir.

Bu ünite de bulunan metinler şunlardır:

- Gençler İşsizlikten, Patronlar İşçisizlikten..., - Özgeçmiş Hazırlama,
- Hangisinde Ne Eksik?, - Pazartesi Sendromu,
- İşkolik Olabilir misiniz?, - Ne Yapmam Gerek?,
- Rahmi Koç'tan Konferans, - Rüya Meslekler Gerçekten Rüya mı?.

On iki ünitenin sonunda “Karşılıklı Konuşma” bölümünde birinci ünite ile ilgili karşılıklı konuşma alıştırmaları vardır. Burada, hakkında karşılıklı konuşma yapılacak “İş ilanı” metinleri bulunur. Bu ilanların başlıkları şunlardır:

- Ada Otel: Otelimize Mini Kulüp Animatörü Alınacaktır!
- Hayat Spor Merkezi: Merkezimize Spor Eğitmenleri Alınacaktır.
- Doğukan İnşaat: İnşaat Firmamıza Genel Müdür Yardımcısı Alınacaktır.
- Papatya Giyim: Konfeksiyon Mağazamıza Müdür Alınacaktır.
- Farmonte İlaç: Firmamıza; ... satış elamanı alınacaktır!

Ünite de iş dünyası ile ilgili kavramlar, terimler ve iş yaşamında karşılaşılabilecek bazı durumlarla ilgili deyimler bulunur. Bu kavram, terim ve deyimler, alıştırmalarla işlevsellik kazanır ve onları anlama kolaylaşır.

“Şimdi Spor Zamanı” adlı ikinci ünite de: “*Biraz Hareket!, Düünden Bugüne Spor, En Büyük Kim?*” bölümleri bulunur. Spor yapmak, sağlık için spor, sporun yararları, spor tarihi, başarılı sporcular, spor karşılaşmalarında üstünlük, maçlar ve fanatiklik konuları bu ünite de işlenen konulardır. Dil bilgisinde, “İşteşlik” (birbirimiz-e, ben ve kardeşim), Dönüşlülük, Pekiştirme ve “dönüşlü ve istek çatı” işlenmiştir.

İkinci ünite de aşağıdaki metinler bulunur:

- Sağlık ve Spor
- İlk Sporlar
- Sporun Altın Çocukları
- Şampiyonluk Maçı
- Kadın Fanatikler
- Fanatizmin Sınırı Yok

“Hayaller Gerçek Olsa” ismindeki üçüncü ünite de: “Bir Dilek Tut”, “Ne Yazık ki İmkânsız”, “Hayal Et Olsun” bölümleri bulunur. Dil bilgisinde, “-se, -sa, -seydi, -saydı dilek kipleri”, “-i-ken ulacı” konuları işlenmiştir. Ünite de bulunan metinler şunlardır:

- Hayallerimiz,
- Sana Çok özeniyorum,
- Bir Kartal Masalı,
- Hayatımda ‘Keşke’ Yok,
- Sizinle Niye Geldim ki,
- Hayal Dünyası,
- Sınırları Zorlamak,

Hayal etmek, özenmek, hayallerimizi yaşamak, hayallere ulaşmak için yapılması gerekenler, keşkeler olmadan yaşamak, pişmanlık, hayallerimizin peşinden koşmak konuları bu ünite de işlenen konulardır.

“Bu Yıl moda Ne?” adındaki dördüncü ünite: “*Modanın Dünü, Bugünü*”, “*Vitrinde Neler Var*”, “*Bu Benim Tarzım*” bölümlerinden oluşur. Dil bilgisinde, “-dil, -dik, -eli ulaçları”, “-denberi, -dir ilgeçleri” konuları işlenmiştir. Ünite de bulunan metinler şunlardır:

- Dünden Bugüne Moda,
- Anadolu’da Giyim,
- İndirim, Online Alışverişi,
- Trend Avcıları,
- Marka Çılgınlığı,
- Stil Sahibi Olmak,
- Burcuna Göre Giyim

Moda tarihi, giyim tarzları, Anadolu’da eski giyim tarzı, giyim alışverişinde indirim, internetten giyim alışverişi, markanın giyimdeki önemi, moda tahminleri. Bir giyim tarzına sahip olmak, burçların giyimimiz üzerindeki etkisi konuları dördüncü ünite de işlenen konulardır. Karşılıklı Konuşma bölümünde bu ünite de moda tarihi ile ilgili metin parçaları bulunur.

Beşinci ünite “Eğitim Şart” adını almıştır. Bu ünite: “*Ders Başlıyor*”, “*Asla Geç Değildir*”, “*Öğrenmenin Sınırı Yok*” bölümlerinden oluşur.

Dil bilgisi konusu olarak, “-se, -sa koşul kipi”, “-i-di, -seydi... dilek hikâye kipi” işlenmiştir. Üniteye bulunan metinler şunlardır:

- Öğrenmeyi Öğrenmek,
- Öğrenmenin Yaşı Yok,
- Kendinizi Nasıl Geliştirebilirsiniz?,
- Bütün kurslar Benim İçin.
- Bir Okul anısı,
- Erzurum’dan Harvard’a,
- Okulda Sorun,

Eğitim, öğrenmenin önemi, öğrencilerin yaşam şartları, okulda çıkabilecek sorunlar, her yaşta öğrenim, öğrenme isteği, azmetmek ve eğitim hayatında başarılı olmak, kendimizi geliştirmenin yolları, farklı beceriler kazanmak için kurslara katılmak konuları beşinci üniteye yer alır. Karşılıklı konuşma bölümünde “Ev Arkadaşım” adlı bir diyalog metni de bulunmaktadır.

Altıncı ünite, “Estetik ve Yaratıcılık” isimli üniteye. Bu üniteye; “*Sanat Hayattır*”, “*Sanat Her Yerde*”, “*Sahnedeki Neler Oluyor*” bölümleri vardır. Üniteye bulunan metinler şunlardır:

- Sanat Nedir?,
- Sanat Dört Duvara Sığmazsa,
- Anadolu Ateşi.
- Kumdan İstanbul,
- Tiyatro Eseri Tanıtımı,

Altıncı ünitenin “Karşılıklı Konuşma” bölümünde “Yeni Evimiz” adlı bir diyalog metni bulunur. Sanat, resim sanatı ve ünlü tablolar, farklı sanat yapıtları, sanatın sınır tanımazlığı, sokak sanatları ve festivaller, tiyatro oyunu, ünlü bir dans topluluğu, konser planı, bu üniteye bulunan konulardır. Dil bilgisini, “ettirgen ve çoklu ettirgen (-dir, -er, -ir), işteş+ettirgen çatı” konuları oluşturur.

“İcatlar ve Mucitler” adlı yedinci üniteye; “*Buldum!*”, “*Onlarsız Olmuyor*”, “*İcat Edildi Ama...*” bölümleri bulunur. Dil bilgisinde, “edilgen çatı (-il- tarafından), işteş+ettirgen+edilgen çatı) konuları işlenir. Yedinci üniteye bulunan metinler şunlardır:

- Tesadüfen Bulundular,
- Çocuk Gözüyle,
- Muhteşem Buluşlar,
- Zihni Sinire Şapka Çıkartacak Buluşlar,
- E-postanın Mucidi,
- Buluş Şenliğinde Buluşalım,
- Zihni Sinir Projeleri,

İcat etme ve tesadüfi buluşlar, mucitler, vazgeçilmeyen icatlar, çocukların bilime ve icat etmeye bakışı, ilk bulunduğu icatların değer görmemesi, ilginç buluşlar konuları yedinci ünite işlenmiştir.

Sekizinci ünite, “Tabiat Ana” adlı ünite. Bu ünite; “*Hayvanlar Alemi*”, “*Doğayla İç içe*”, “*Ne Yaptık Biz?*” bölümleri bulunur. Ünite şunları içerir:

- Nesilleri Birer Birer Tükeniyor, - Tabiatla Geçen Çocukluğumuz,
- Doğaya Dönüş - Şehirliye Anlatmak,
- Doğa İçin Henüz Vakit Varken,

Ayrıca Karşılıklı Konuşma kısmında da “Yeni Robinson Bulundu” adında bir diyalog vardır. Bu ünite; nesilleri tükenmekte olan hayvanlar, doğal yaşama özen gösterme ve doğal yaşamayı isteme, doğaya karşı duyarsızlık, tabiatın yok oluşu ve dengelerin bozulmasıyla küresel ısınma, doğayı bozmamak ve tüketmemek için çaba gösterme konuları işlenir. Dil bilgisi konuları, “-en, -miş olan öznesel ortaçları”, “-dik, -duk... tümleşsel ortaçları”, “-mez, -ecekmiş... sözlüksel ortaçları”dır.

“Sinema Dünyası” adındaki dokuzuncu ünite; “*Başlıyor!.. Başlıyor!..*”, “*Ödüller Sahiplerini Buluyor*”, “*Unutulmayanlar*” bölümleri bulunur. Ünite şunları içerir:

- Sinema Bir Tutkudur, - Oscar,
- Ödül Konuşmaları, - Altın Portakal’ın Genç Yüzleri,
- Sevdiğim Filmler, - Haftanın Filmleri.

Bu ünite; film türleri, sinemada film izleme, yurtdışı ve yurtiçinde sinema ödülleri, film festivalleri, sevilen ve unutulmayan filmler ve film değerlendirmeleri konuları bulunur. “-dik, -ecek, sırada, -kadar, -dek” ulaçları dil bilgisi konularıdır.

Onuncu ünite, “İster İnan İster İnanma” adındadır. Bu ünite; “*Mitoloji*”, “*Batıl İnançlar*”, “*Gizemli Olaylar*” bölümleri yer alır. Ünite bulunan metinler şunlardır:

- Mitler, - Eros’un Aşkı,
- Binlerce Hurafe, - Merdiven Altı Korkusu,
- Şansınız Bol Olsun, - Anadolu’nun Sırları,
- Titanic Neden Battı?

Efsaneler ve doğruluğu bilimsel olarak kanıtlanamayan inanışlar-hurafeler, batıl inanışların hayatımıza etkileri, uğurlu ve uğursuz sayılan nesnelere, tarihî ve gizemini koruyan yerler, nasıl olduğu bilinmeyen oluşum ya da olaylar bu ünitenin konularını oluşturur. Dilbilgisi konuları ise tüm zamanlarda “dolaylı aktarım”dır.

“Bugün Bayram” isimli on birinci ünite; “*İyi Bayramlar*”, “*Kutlu Olsun*”, “*Nice Yıllara*” bölümleri vardır. Dil bilgisi konuları, “-dik, -ecek, -için ulaçları”, “Nedenleştirme (dolaylı, nedeniyle, yüzünden, diye) ve “Adlaştırmadır”. Üniteye bulunan metinler şunlardır:

- Ah Nerede O Eski Bayramlar, - Amerika’da Cadılar Bayramı
- Bahar Bayramları,- Domates Festivali, - Yılın En Şahane Günü.

Karşılıklı konuşma bölümünde de Telefon diyalogları vardır. Bayramlar ve bayramları geçiş şeklimiz, uluslar arası özel günler (anneler günü, babalar günü...), farklı kültürlerde bahar bayramları, eski bayramları anma, her kültürün kendisine özel bayramlar geçirmesi, doğum günlerini kutlayış şeklimiz konuları on birinci üniteye işlenen konulardır. Ortak kutlanan günler ve kültürlerin kendi bayramlarının bulunması YTO için işlenmesinde fayda olan konulardır.

Son ünitenin adı “İnsana Dair” olup, “*Farklılıklara Rağmen*”, “*Kime Göre Normal*”, “*Bana Biraz İzin Ver*” adlı bölümler vardır. Üniteye bulunan metinler:

- Farklılıklara Rağmen, - Ben Böyleyim,
- Kime Göre Normal, - Marjinal Olmak İçin Yaşamadım,
- Kim Akıllı, Kim Deli, - Büyük Adada Bir Yalnız Adam: Ergüder Yoldaş,
- Sadece Şort ve Doğanın Dostluğunu Giyinen Adam.

Farklı özelliklerimize rağmen ortak yönler bulabilme, hayata ve kendimize bakışımız, hayatı özgün yaşayabilmek ve kendimiz olmak, toplumun kabulü ve normallik anlayışının herkese göre değişebileceği, farklılıklardan içimize doğru kaçış, farklı yaşam tarzları konuları on ikinci ünitenin konularıdır. Dil bilgisinde, “-ecek, halde, rağmen ulaçları” ve “...rağmen, -karşın, - bile karşıtlıkları” işlenmiştir.

Yeni HİTİT 2 Orta Seviye Ders kitabının sonunda “TÖMER-ADP Denkliği” tablosu bulunmaktadır. Bu tabloda Avrupa Dil Portföyü’ne Yeni Hitit 2’nin üniteleri ve kazandırılmak istenen becerilerin uygun olduğu gösterilir.

Ders kitabı, B1 seviyesinde dört orta kura uygun olarak ünitelere ayrılmış ve ünitelerde kazandırılacak beceriler belirtilmiştir. Yeni Hitit 2 Ders kitabı B1 seviyesine uygun hazırlanmıştır. B2 Orta seviye ve C1 Yüksek seviye Yeni HİTİT 3 ders kitabındadır.

B1 seviyesine uygun olarak hazırlanmış Yeni Hitit 2 ders kitabında, okuma metinleri merkezinde kazandırılmak istenen becerileri şöyle özetleyebiliriz:

- ❖ Günlük konuşma metinlerini anlayabilme ve bilinmeyen sözcükleri tahmin edebilme, TV, radyo gibi araçlarda çıkan konuşma ve okuma metinlerinin ana fikrini anlayabilme,
- ❖ Kısa bir öykü, deneme, kişisel mektup gibi metinlerde geçen duygu ve düşünceyi anlayabilme ve anlatabilme,
- ❖ Gazete ve dergi haberleri, duvar panoları, duyuru ve ilanları ana hatlarıyla anlayabilme ve anlatabilme,
- ❖ Bir konu, olay ya da durumla ilgili bilgileri ve bağlantıyı anlayabilme, resmî yazışma, özgeçmiş, günlük ihtiyaç duyulan bilet, adres, kullanım kılavuzu, talimat, ödeme... ile ilgili metinleri anlayabilir ve bu konularla ilgili istenileni anlatabilme becerilerini kazandırmak.

Genel olarak B1 seviyesinde hazırlanan Yeni Hitit 2 Orta ders kitabı metinleri ile bir fikrin, duygunun, durumun, olayın ya da bunları belirten metinlerin ana hatlarını, gidişatını ve duruma göre ne tür bir karşılık verilmesi gerektiğini anlayabilme becerisini geliştirme hedeflenir. Algılama ve anlatma ayrıntılı boyutlarda iyi olmayabilir, ancak ana hatların gayet iyi anlaşılması sağlanır.

Yeni HİTİT 2 Orta (B1) ders kitabında bulunan metinleri türlerine ve genel oluşum şekillerine göre tablolar halinde gösterebiliriz (Bkz. s.91–92):

Tablo 6: Yeni HİTİT 2 Ders Kitabındaki Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (1)

Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel Kanıtlayıcı Metinler	Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2 ORTA (B1)											
	1.KUR			2.KUR			3.KUR			4.KUR		
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite
Bilgilendirici (Açıklayıcı) Metinler	*Özgeçmiş Hazırlama	*İlk Sporlar		*Anadoluda Giyim *Moda Tarihi (K.K)			*Tesadüfen Bulundular			*Mittler *Şansız Bol olsun *Anadolunun Sırları	*Amerika'da Cadılar Bayramı Telaşı *Domates Festivali *Bahar Bayramları	
Sohbet-Söyleşi	*Pazartesi Sendromu				*Kendinizi Nasıl Geliştirebilirsiniz? *Bütün Kurslar Benim İçin		*Muhteşem Buluşlar	*Tabiatla Geçen Çocukluğumuz	*Sevdiğim Filimler	*Merdiven Altı Korkusu	*Ah Nerede O eski Bayramlar.	
Diyalog			*Sana Çok Özeniyorum. *Sizinle Niye Geldim ki?		*Ev Arkadaşı (K.K)	*Yeni Evimiz (K.K)					*Telefon Diyalogları	
Röportaj	*Rüya Meslekler Gerçekten Rüya mı?						*E-postanın mucidi	*Yeni Robinson Bulundu (K.K)	*Altın Portakal'ın Genç Yüzleri			
Köşe Yazısı (Fıkra, Gazete ve Dergi Yazısı)	*İşkolik Olabilir misiniz?	*Sağlık ve Spor *Fanatizmin sınırı yok.		*Stil Sahibi Olmak *Burcuna Göre Giyim	*Öğrenmeyi Öğrenmek *Öğrenmenin Yaşı Yok	*Kumdan İstanbul *Anadolu Ateşi	*Çocuk Gözüyle *Buluş Şenliğinde Bulşalım *Zihni Sınır Pencereleleri *Zihni Sınire Şapka Çıkartacak	*Nesiller Birer Birer Tükeniyor *Küresel Isınma *Doğa İçin Herüz Vakit Erken	*Oscar	*Binlerce Hurafe		
Deneme	*Gençler İşsizlikten Patronlar İşsizlikten		*Hayallerimiz *Hayatında Keşke Yok	*Dünden Bugüne Moda *İndirim *Marka Çılgınlığı		*Sanat Nedir? *Sanat Dört Duvara Sığmazsa		*Doğaya Dönüş	*Sinema Bir Tutkudur.	*Titanic Neden Battı	*Yılın En Şahane Günü	*Farklılıklara Rağmen Hayatlarımız ve Satandartlar *Kim Akıllı Kim Deli

Tablo 7: Yeni HİTİT 2 Ders Kitabındaki Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (2)

Anlatmaya Dayalı Metinler	Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2 ORTA (B1)											
	1.KUR			2.KUR			3.KUR			4.KUR		
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite
Efsane (mit)										*Eros'un Aşkı		
Öykü (Hikaye)			*Bir Kartal Masalı *Hayal Dünyası					*Şehirliye Anlatmak Zor				
Betimleyici Anlatım Metni		*Kadın Fanatikler										
Günlük Hayatta Kullandığımız ve Karşılaştığımız Metinler	Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2 ORTA (B1)											
	1.KUR			2.KUR			3.KUR			4.KUR		
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite
Duyuru ve İlan Metinleri	İş İlanları (K.K)											
Konuşma (Konferans) Metinleri	Rahmi Koçtan Konferans											
Tanıtım-Film Metni									Haftanın Filmleri			
Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler	Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2 ORTA (B1)											
	1.KUR			2.KUR			3.KUR			4.KUR		
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite
Özgeçmiş	Hangisinde Ne Eksik?											
Danışma İçerikli Metin (Mektup)	Ne Yapmam Gerek?											
Biyografik Metinler		*Sporun Altın Çocukları	Sınırları Zorlamak		Erzurumdan Harvard'a							*Marjinal Olmak İçin Yaşamadım *Büyük Adada Bir Yalnız Adam *Sadece Şort ve Doğanın Dostluğunu Givinen Adam
Anı (Hatıra)		Şampiyonluk Maçı			Bir Okul Anısı							

Yeni HİTİT 2 ders kitabında bulunan metinler, içerik ve kullanım amacı açısından; “Kanıtlayıcı, Bilgilendirici, Söyleşimsel Metinler”(60 adet), “Günlük Hayatta Kullanılan ve Karşılaştığımız Metinler (3 adet), “Anlatmaya Dayalı Metinler (5 adet) ve “Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler(10 adet) olarak karşımıza çıkar.

“Kanıtlayıcı, Bilgilendirici, Söyleşimsel” metinlerden; bilgilendirici metin, söyleşi-sohbet, diyalog, röportaj, köşe yazısı (Fıkra, Gazete ve Dergi Yazıları), Deneme türleri Yeni Hitit 2 ders kitabında bulunur. Tabloda görüldüğü gibi bu türler ilk üniteden son üniteye kadar yayılmış durumdadır. Özellikle dört ve on birinci üniteler arasında bu türlerin yoğunlaştığı görülmektedir. Bu türler arasında en çok köşe yazısı ve deneme türünden örnekler vardır. Tür özellikleri açısından köşe yazısı, söyleşi-sohbet, deneme ve bilgilendirici metinler birbirine yakın özellikler gösterir. Mesela bir deneme metni içinde bilgi verilir ve bilgi verilen bir metin söyleşi-sohbet türü özelliği de gösteriyor olabilir. Metinleri türlere göre tablolaştırırken o metinde baskın olarak hissettiğimiz türü, metnin türü olarak belirlemeyi uygun gördük. Günümüz metinlerinde metinlerarasılık yani farklı türlerin söylemsel açıdan bir birine yaklaşması görülür. Ayrıca metinlerarasılık kavramı denildiğinde şu tanım aklımıza gelir: ”Metinlerarasılık kavramı, oluşturulan bir metnin kendinden önce aynı konuda oluşturulmuş metinlerden etkilenmesi ve benzer özellikler göstermesidir”(Uçan, 2006: 71). Yabancılara Türkçe öğretilmesi için hazırlanan bu ders kitaplarında da metinler güncelliği yakaladığından, metinlerde farklı türlerin özellikleri seçilebilmektedir. Deneme, söyleşi ve köşe yazısı türlerinin ders kitabında artışı ve dağılımı, orta seviyeye uygundur. Türler kendi özelliklerini, uzunluk ve söylem zenginliği açısından da Yeni Hitit 1 Temel seviyeye göre daha çok hissettirmektedir. Ayrıca Temel 1’in vazgeçilmezi diyaloglar, Yeni Hitit 2’de de, sayısı daha az olmak üzere görülmektedir.

Anlatmaya dayalı metinler içinde efsane, öykü ve betimleyici anlatım metni örneklerine Yeni Hitit 2 ders kitabında rastlanır. Öykü türünde daha çok metnin olması Yeni Hitit 2 ders kitabı için seviye açısından daha iyi olabilirdi.

Yeni Hitit ders kitabı, B1 seviyesine göre hazırlandığından, “Günlük Hayatta Kullandığımız ve Karşılaştığımız Metinlerin” Temel 1’e göre çok daha az sayıda bulunduğu görülür. Bu metinler basit içeriğe sahip olduğundan ve birçok örneği

Temel 1’de verildiğinden artık Yeni Hitit 2’de, yükseğe geçişi sağlayan daha karmaşık metinler bulunmaktadır.

“Kişisel Hayatı Konu Alan metinlerden”; özgeçmiş, mektup (danışma içerikli), biyografik metin ve anı (hatıra) türü Yeni Hitit 2 ders kitabında karşılaştığımız türlerdendir. Bu türler genellikle ilk beş ünite içinde kendini gösterir.

Genel olarak tabloları değerlendirirsek Yeni Hitit 2 metin türleri, basitten karmaşığa doğru bir akış sağlamakta ve hem Yeni Hitit 2 hem de Yeni Hitit 3’ün metin zorluklarını kendi bünyesinde toplamaktadır. Yeni Hitit 2 bu açıdan kolaydan zora bir geçiş seviyesidir.

2.2.1.Yeni HİTİT 2 Ders Kitabından Örnek Metinler

Yeni Hitit 2 Orta Seviye ders kitabının örnek olarak inceleyeceğimiz metinler şunlardır: “Pazartesi Sendromu”, “Sanat Nedir?”, ve “Eros’un Aşkı”. Bu metinler sırasıyla sohbet-söyleşi, deneme ve efsane türlerine ait metinlerdir. Farklı türlerde ve farklı kurlarda olan bu metinler Yeni Hitit 2 ders kitabının genel metin özellikleri ve dağılımına örnek olmak açısından uygun metinlerdir.

2.2.2.“Pazartesi Sendromu” Adlı Metnin İncelenmesi

Yeni Hitit 2 ders kitabında metinlerin neredeyse tamamı gibi bu metinde de yazarı ve metnin nereden alındığı belirtilmiştir. “Pazartesi Sendromu” metni Yonca Tokbaş’ın “www.hurriyet.com.tr” internet adresinden alınan bir metindir.

“Pazartesi Sendromu”, ilk ünitenin ikinci bölümü olan “İş Yerinde” adlı bölümde bulunmaktadır. Birinci ünite birinci kurda bulunan bu metin, kurun ve ünitede işlenen konunun özelliklerini taşımaktadır. Yazı serbest şekilde yazılmıştır. Yazının özelliklerinden daha çok sohbet-söyleşi türüne yakın olduğu sonucu çıkarılmaktadır. Öncelikle sohbet-söyleşi türünün özellikleri şu şekilde ifade edilebilir:

“Sohbet yazıları da bir fikri açıklayan, düşüncüyü geliştiren yazılardır. Makale ve fıkralardan farklı anlatımdadır. Yazar, okuyucu karşısında bir arkadaş canlısı ve alçakgönüllü bir dost olarak çıkar; aynı zamanda o, insan ruhunu ve zaaflarını bilen, tarafsız gözle gerçekleri görebilen, ortaya serebilen, çözümleyebilen bir psikolog gibidir. Makalenin ciddi ve ağır başlı havası burada yerini tatlı bir samimiyete bırakır. Sohbet yazısını okurken, birde yazarla sohbet ediyormuşuz etkisi bırakır (Babacan, 2008: 166).

Sohbet havası içinde yazılan Pazartesi Sendromu metni on bir paragraftan oluşur. Arkadaşlarımızla günlük konuşma dilinde sohbet ederken kullandığımız cümle kalıpları, kelimeler ve ifadeler bulunur. Duygular serbest ve doğal bir şekilde karşımıza çıkar, metnin ilk paragrafındaki şu iki cümle de bunu açıkça gösterir: “Pazartesiden nefret ediyorum! Atlayıp Salıya geçmem mümkün mü?”

Metinde “aklını çelmek” ve “çaktırmamak” deyimleri ve “belli etmemek” anlamına gelen bir deyim kelime bulunmaktadır. Metinle ilgili alıştırmalarda da bu iki deyim yer verilmiş ve bunların geçtiği cümlelere dikkat çekilerek anlamların tahmin edilmesi istenmiştir. Metinde bu deyimler dışında soyut anlam öbekleri taşıyan kelime, kelime grupları ve cümleler vardır. Bu soyut anlam öbekleri benzetme, kelimelerin farklı anlamda kullanılışı, ünlem belirtici ifadeler olarak görülür. Bu soyut anlamlı kelime öbeklerine şu örnekleri verebiliriz: “Öylesine takılmak”, “mantığım melek, yüreğim şeytan”, “sağlık olsun”, “yüreğinin sesini dinlemek, başka şey istememek”. Bu deyimlerin örnek başka cümlelerle incelenerek alıştırmalar aracılığıyla anlatılması faydalı olurdu, ancak metinle ilgili sadece iki alıştırma vardır; bunların biri “çaktırmamak ve aklını çelmekle” ilgilidir. Diğer yazaraın son paragrafta söylediklerini yorumlamaktır.

Metinde otuz dört cümle vardır. Konuşma özelliği yüksek bir metindir ve duyguları vurgulamak için ünlem ve diğer noktalama işaretleri yerli yerinde kullanılmıştır. Virgüllerle birbirine bağlanmış birleşik cümle yapıları çokça kullanılmış ve “Sağlık olsun da, istifa etmeyelim hayattan.” Gibi devrik cümle yapısı da metinde bulunmaktadır.

Metnin adında geçen “sendrom” kelimesinin Türkçe sözlükteki anlamı şudur: “Sendorm (is.Fr. syndrome tıp) Özel bir bozukluğu belirleyen, bir arada görülen, teşhisi kolaylaştıran bulgu ve belirtilerin tümü: Pazartesi sendromu, komşu sendromu”(TDK.2005: 1730). Kelime Fransızca kökenli olup, Türkçeye “sendrom” olarak geçmiştir. TDK’nin verdiği örnekler arasında da zaten metnin adı vardır. Türkçeye, Türkçenin ses özelliklerine uygun olarak geçen yabancı kelimelerin Türkçe karşılıkları var olabilir ya da bulunabilir ve Türkçeleri yaygın olarak kullanılıyor da olabilir. Türkçe karşılıkları ile birlikte, Türkçeleşen yabancı kelimeler de artık Türkçe sayılır ve dilimizi zenginleştirir. İngilizce gibi dünyaya yayılmış

büyük bir dil, yabancı kelimeleri İngilizceye uygun hale getirerek kullanılmış ve büyük kelime hazinesini bu şekilde oluşturmuştur. Ancak dilimize yabancı dillerden, kendi söyleyişimize uygun olarak kelimeler alınırken, kendi dilimizde o nesneye ya da görüngüye verilen Türkçe adlar unutulmamalı ve kullanım dışı bırakılmamalıdır. Bir nesne ya da görüngüye verilen ne kadar çok Türkçe ve Türkçeleşmiş isim varsa dilimiz o kadar zengin bir söz varlığına sahip olmuş olur. Bu nedenle sendrom kelimesinin, Yabancılara Türkçe öğretimi amaçlı hazırlanan bu ders kitabında bir metin başlığı şeklinde karşımıza çıkması gayet doğaldır.

2.2.3.“Sanat Nedir?” Adlı Metnin İncelenmesi

“Sanat nedir?” metni altıncı ünitenin “Sanat Hayattır” isimli birinci bölümünde bulunan deneme türünde bir metindir. Metin ikinci kurda yer alır.

“Sanat Nedir?” metninin gösterdiği özelliklerden dolayı deneme türünde bir metin olduğu belirlenmiştir. Deneme metnlerinin özellikleriyle ilgili şunlar söylenebilir:

Deneme, yazarın herhangi bir durum ve konudaki kişisel duygu, görüş ve düşüncelerini, kurallara uymadan ve kesin bir sonuca varmadan ortaya koyduğu yazı türüdür. Denemeci, fıkra ve sohbetle olduğu gibi okuyucuyla senli benlidir, fakat bu iki türden ayrı olarak nüktelere, ince alaya yer verir. Deneme yazılarında amaç yaratıcılık ve özgürlüktür... Denemeci devamlı bir yoklayış ve arayış içerisindedir. Denemeci hep kendi dünyasından hareket eder. Olayları ve insanları anlatırken hep kendisiyle kıyaslamaya girer(Babacan, 2008:171).

Denemenin özgün ve samimi oluşu ile “ben” tarafından dile getirilmesini “Sanat Nedir?” metninde görebiliriz. “Sanat Nedir?” denemesinde, sanattan sanatçıya doğru bir geçiş vardır. Bu tür geçişlere denemelerde sıkça rastlanabilir. Kimlere sanatçı denilmesiyle ilgili olarak yazarın görüşleri ve yazarın bazı ince örnekleri bulunur. Yazı bir sonuç, kesin bir yargıyla bitmez. Yazar konuyla ilgili düşüncelerini gelişigüzel sıralar. Deneme türüne güzel bir örnek olan bu metnin YTO için hazırlanan bu Orta seviye ders kitabında yer alması faydalı olmuştur. Bu metin, kitabın sonunda yer alan, metinlerin nereden alındıklarını bildiren internet adreslerine göre www.fotoğrafya.gen.tr adresinden alınmıştır. Ancak metnin yazarı belirtilmemiştir.

Yeni Hitit 2 ders kitabında yer alan metinler gibi bu metinde sade bir şekilde verilmiştir. Temel 1’deki gibi konuyla bağlantılı resim ya da fon kullanılmamıştır.

Sadece metnin köşesinde bir resim bulunur. Metinle ilgili, metinde geçen ve geçmeyen bilgilerin yer aldığı ve bunu öğrencilerin “metinde var ya da yok” kutucuğunu işaretleyerek bulması istenilen bir alıştırma vardır. Metin yedi paragraftan oluşur. Metinde “sanat” kelimesinin bir kaynağa göre tanımı verilmiştir. Bu tür alıntılarının metinlerde kullanımı ve metne bağlantı tarzına dikkat çekilebilir ve bunlarla ilgili alıştırmalar düzenlenebilirdi. Ayrıca metnin son paragrafında sanatçının kime denileceğiyle ilgili yazarın kendi ilgilendiği sanattan ve başka bir sanattan yaptığı karşılaşma da öğrencilere bu tür başka bir karşılaştırma yapmalarına fırsat tanımış ve Türkçe düşünme ve Türkçeyi kullanma becerilerini geliştirme olanağı vermiştir. Dil becerilerini geliştirici alıştırmalar kullanarak aynı durumla ilgili farklı sanatlardan örnekler verilmesi istenebilirdi. Bu tür alıştırmalar elbette yardımcı çalışma kitabında da yer alabilir ancak metinle bir bütün oluşturması ve Türkçenin metin sayesinde işlevselliğini gözler önüne sermek açısından ders kitabında bulunmalarında fayda vardır.

“Sanat Nedir?” deneme metni, diğer sohbet-söyleşi ve köşe yazısı metinleri gibi özgün, okunaklı ve dil becerilerini geliştirmeye yöneliktir.

2.2.4.“Eros’un Aşkı” Adlı Metnin İncelenmesi

“Eros’un Aşkı” metni, onuncu ünitenin “mitoloji” bölümünde yer almaktadır. Metin son kura ait bir metindir. Metnin uzunluğu orta seviyeden yüksek seviyeye geçiş için uygundur. Metin bir Eros heykeli resmiyle birlikte verilmiştir. Okunabilirlik açısından uygun bir metindir. Metin, yunan mitolojisiyle ilgilidir. Efsane türü için yunan mitolojisinin seçilmesi, dünyaca tanınmışlığı açısından yerinde olmuştur. Ancak mitoloji ve inançlarla ilgili onuncu ünite Eros’un Aşkı metni yanı sıra Türk efsanelerinden de bir metnin bulunması dilimizin engin malzemesi ve oluşumunu gösteren Türk kültür ve anlayışını anlatmak açısından daha faydalı olabilirdi.

“Eros’un Aşkı”, isminden de tahmin edileceği üzere efsane özelliği taşıyan bir metindir. Mitolojide eros’un ve Psykhe’in aşklarını anlatan bu efsanenin paragrafları karışık olarak verilmiş ve öğrencinin anlatımın devamlılığına göre sıraya koyması istenmiştir. Metindeki anlatım, Orta seviyedeki bir öğrencinin anlayabileceği ve paragrafların doğru sıralanışını bulabileceği seviyededir. Efsane

türü, anlatımdaki akıcılığı ve konu açısından olağanüstülükler barındırmasıyla ilgi çeken bir türdür. YTÖ için böyle bir metnin seçilmesi öğrenciyi metni anlamada istekli hale getirir. Metin olağanüstü özelliklerle anlatılır ve yaşanan olaylar da anlatıma sürükleyicilik katmıştır. Türkçe öğrenen bir yabancı öğrenci bu metni anlamak ve metinle ilgili alıştırmaları yapmak için kendisini tam olarak metni anlamaya verebilir.

Metinle ilgili paragraf sıralama da dâhil beş alıştırma bulunur. Metinde geçen ve geçmeyen bilgilerin belirlenmesi, metne göre oluşturulan çıkarımların doğru ya da yanlış olması, metindeki durumları anlatan cümleleri tamamlama ve metinde karakterlerin birbirleriyle hangi iletişimleri yaptıklarıyla ilgili olan bu alıştırmaların hepsi metni daha iyi anlamlandırmaya yöneliktir. Metinde, “ayaklarına kapanmak” ve “yola koyulmak” fiilleri vardır. Bu fiillerin yalvarmak (af dilemek) ve yola çıkmak anlamlarında olduğunu belirtmek için başka örnek cümlelerden yararlanılabildi. Metinde kıskançlık ve merak gibi duygular geçmektedir. Bu duyguları anlatan deyimlerden birer örnek seçilip örnek cümleler verilebilir, metinle ilişki kurularak alıştırmalar oluşturulabilirdi.

Genel olarak Yeni Hitit 2 ders kitabında bulunan sohbet-söyleşi, köşe yazısı, deneme ve efsane gibi türlerin seviyeye uygun, özgün, okunabilir ve dil becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu söylenebilir.

2.3.YENİ HİTİT 3 DERS KİTABI VE OKUMA METİNLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Yeni HİTİT 3 Ders kitabında bulunan on iki ünite şunlardır:

1. Ünite: Edebiyat Dünyasından
2. Ünite: Yaşadıkça
3. Ünite: Kurtulamadıklarımız
4. Ünite Dünyaca Ünlü
5. Ünite: Para... Para... Para...
6. Ünite: Dile Gelmek
7. Ünite: Hadi Beni Güldür
8. Ünite: Ruhun Gıdası
9. Ünite: Yapı ve Yapım

10. Ünite: Tele-vizyon

11. Ünite: İnsanın Büyük Sırrı

12. Ünite: Uzaydayız

Yeni HİTİT 3 Ders kitabının ilk ünitesi “Edebiyat Dünyasından” ismini almıştır. Bu ünite; “Okur Yazar mısınız?”, “Türkçe Yazın”, “Sizin Klasiğiniz Ne?” olmak üzere üç bölüm vardır. Ünite;deki metinler şunlardır:

- Okumanın e-hali
- Şimdiki Çocuklar Harika
- Aşık Veysel: Dostlar Beni Hatırlasın
- Üçüncü Şahsın Şiiri
- Kısa Öykü Yazıyoruz
- Beyaz Gemi
- Japonya'nın Şiir Geleneği: Haiku

Ünite;de; edebiyat, okumak, edebî metinler ve dünya edebiyatı konularına ilişkin metinlere değinilmiştir. Dil bilgisinde, bileşik zamanlar (hikâye, rivayet, şart) konuları işlenmiştir.

İkinci ünitenin ismi “Yaşadıkça” dır. Bu ünite;de; “Gençlik Başımda Duman”, “Hayatınızda Kim Var?”, “Eyvah! Yaşlanıyorum!” bölümleri bulunur. Ünite;de şu metinler bulunmaktadır:

- Gençlik Böyledir İşte
- Güzel Günler
- Gencim, Çabuk Silerim
- Aşk mı? İhanet mi?
- Her Şey Sende Gizli
- Büyümek mi? Yaşlanmak mı?
- İhtiyar Delikanlı

Ünite;de gençlikte yaşanan heyecanlar, gençlerin arkadaşlıktaki sıkıntıları, ilişkiler, kendimizi ve hayatı anlayış, olgunlaşmak, her daim genç kalmak gibi konular metinler aracılığıyla işlenmiştir. Dil bilgisi konuları, “-dikçe, -süresince, -ecek, -kadar” ulaçlarıdır.

Üçüncü ünite, “Kurtulamadıklarımız” adlı ünitedir. Bu ünite;de; “Neden Korkuyorsunuz?”, “Onsuz Olmaz”, “Takmayın Kafanıza” bölümleri vardır. Dil bilgisinde, “Bileşik zamanlar”, “-miş gibi, ..cesine” ulaçları konuları işlenmiştir. Ünite;deki metinler şunlardır:

- Hangisi?,
- Yardıma İhtiyacın Var mı?
- Tutku... Acı... Tango...
- Korkudan Fobiye
- Aşk mı Tutku mu?
- Takıntılı Aşklar

Ünitede, korkularımız ve onların hayatımızı zorlaştırması, hislerimizi tanımlamak, takıntı haline getirdiğimiz davranışlar ve hisler gibi konular işlenmiştir.

Dördüncü ünitenin adı “Dünyaca Ünlü” dür. Bu ünite; “Dünya Mutfakları”, “Dünyanın Dansı”, “Giysiler” olmak üzere üç bölüm vardır. Dil bilgisinde, “yeterlik” (–edebilir misin), “Sürme”, (-uyuya kaldı...), “Tezlik” (yapıver, geliver...) konuları işlenmiştir. Ünitede bulunan metinler:

- Hızlı Hayat Hızlı Yemek
- Farklı Mutfaklar
- İskoçya Denince Akla...
- Yemek İsimleri Üzerine
- Oryantal Dansı

Bu ünite şu konuları bulabiliriz: Farklı kültürlerin yemekleri, hızlı yaşanan hayata uygun yeme alışkanlıkları, farklı kültürlerde dans ve giyim stilleri.

Beşinci ünite, “Para... Para... Para...” ünitesidir. Bu ünite; “Paranın Ne Önemi Var?”, “Lüks Hayat”, “Az Para ile Çok Mutluluk” bölümleri vardır. Bu üniteye ait metinler şunlardır:

- Ah Bir Zengin Olsam
- Lüksün Sınırı Yok
- Parayla Mutluluk Olur mu?
- Ülkemin Banknotunu Tasarlasaydım
- Zengin olmanın 15 Püf Noktası

Ünitede; banknotlar, zenginlik hayalleri, lüks yaşamda hep daha fazla lüksün istenmesi, zengin olmaya giden yol, paranın mutluluğa etkisi konuları işlenmektedir. Dil bilgisi konuları; Ulaçlar (-mektense, -mek varken, mek yerine...), Bağlaçlar (-ki’ler), Sıfatlar (-sel) konularıdır.

Altıncı ünite “Dile Gelmek” adlı ünitedir. Bu ünite; “Dil ve İletişim”, “Bedenimizin Dili”, “Dilin kemiği” isimli üç bölüm bulunur. Ünitede yer alan metinler şunlardır:

- Diller
- Bedenin Söyledikleri
- Yazalım mı Konuşalım mı?
- İkinci Dilim Türkçe
- Bedinim Ne Söylüyor
- Ben de Amerikan Delikanlısıyım

Ünitede şu konulara değinilmiştir: Farklı diller ve özellikleri, yabancı dil öğrenme, kullanılmayan diller, beden dilinin iletişimdeki etkisi, yazı ve konuşma dili, argo dil ve etkileri. Dil bilgisi konuları; Ulaçlar (-e göre, kadarıyla, taktirde, durumunda), olumsuzluk (değil) konularıdır.

Yedinci ünitenin adı, “Hadi Beni Güldür” ünitesidir. Bu ünite; “Gülümse”, “Mizahın Türkçesi”, “Komedi Dünyası” bölümleri vardır. Ünite şü metinler bulunmaktadır:

- Mizahın Gücü
- Sessiz ve Derinden
- En Miskin En Komik Kedi
- Yabancı Diller
- Bir Komedi Klasığı Benny Hill Şov

Bu ünite de değinilen konular; “espriler, mizahın hayatımızdaki yeri, günlük hayatta kullanılan ürünlerin yabancı isimlerinde telaffuz zorluğu, konuşma dili ve mizah, mizahın sessizi (sessiz film), komedi programları ve komik çizgi karakterleri”. Dil bilgisi olarak, ulaçlar (...-(y)e), yinelemeler (gelir mi gelir, hiç mi hiç...), belirteçler (hiç yoktan, hiç değilse) konuları işlenmiştir.

Sekizinci ünite “Ruhun Gıdası” isindedir. Ünite “Müzik Başucumda”, “Çare Müzikte”, “Şarkı Söylemek Lazım” bölümleri mevcuttur. Bu ünite şü metinler yer alır:

- Müziğin Matematiğı
- Notalarda İsyen
- Müzikle Tedavi
- Hayatımda Müzik

Bu ünite de; müzik türleri, müziğın matematikle ilgisi, MP3 müzik albümü ve internetten müzik indirmenin müziğı ve bizi nasıl etkilediğı, müziğın hayatımızdaki yeri, müziğın iyileştirici gücü, bazı müzik türlerinin ortaya çıkışı ve etkileri konuları işlenmiştir. Dil bilgisinde, ulaçlar (-meksizin), belirteçler (henüz, daha, artık, zaten, şimdilik) konuları işlenmiştir.

Dokuzuncu ünite, “Yapı ve Yapım” olarak adlandırılmıştır. Bu ünitenin bölümleri şunlardır: “Dünyanın Bin Bir Harikası”, “Taşın Estetiğı”, “Saygılı Kentleşme”. Ünite şü metinler bulunur:

- Eski Türk Evlerinin Mimarisi
- Ömer Emlak
- Trevi ya da Türkçedeki Adıyla Aşk Çeşmesi
- Assos
- Mimaride Çevreci Tasarımlar

Dokuzuncu ünitenin metinlerinde; muhteşem mimari eserler, eski Türk evlerinin mimari özellikleri, ülkemizdeki en güzel heykeller, en güzel mimari eserlerden örnekler, antik ve turistik yerler, mimaride çevreye duyarlı tasarımlar gibi konular işlenmiştir. Türkiye'ye ait mimari ve tarihî özelliklerin metinlerde geçmesi YTÖ'yü hedefine ulaştıran adımlar arasındadır. Dil bilgisinde “-mekle beraber, -mek şartıyla, -mekle birlikte” ulaçları, “-ki” bağlacı konuları işlenmiştir.

“Tele-vizyon”, Yeni HİTİT 3 ders kitabının onuncu ünitesidir. Bu ünite ; “Her An Her Yerde”, “Bir Dizi Dizi”, “Yarışalım mı?” bölümleri bulunur. Onuncu ünite de şu metinler yer almaktadır:

- Televizyona Bağlı Hayatlar
- Issız Bir Adaya Düşseniz
- Mavi Ay
- Hayata Kısa Bir Mola
- Televizyonda Yarış Var
- Ben Yarışır mıyım?

Ünite de bu metinler aracılığıyla; televizyonun hayatımızda büyük bir yer kaplaması, televizyon izleme alışkanlıkları, diziler ve dizilerin sosyal hayata etkisi, televizyon izlemenin nedeni, yarışma programları ve onların etkileri gibi konulara değinilmiştir. Dil bilgisi konuları, “yalnız, sadece, ancak” belirteçleri, yinelemelerdir.

“İnsanın Büyük Sırrı”, on birinci ünitenin adıdır. Bu ünite de; “Bizi Biz Yapan Beyin”, “Zeka Küpü müsünüz?”, “Güç Bende Artık” isimli bölümler bulunur. Bu ünite de bulunan metinler şunlardır:

- İşitseller-Görseller-Dokunsallar
- Kadın ve Erkek Beyni Farklı mı?
- Zeka Bir İşe Yarar mı?
- Çare Sizsiniz
- Beyin Hakkındaki Gerçekler

Beynimizin dünyayı hangi duygumuzu merkeze alarak algıladığı, kadın ve erkek beyinlerinin özellikleri, beyin lobları ve zeka türleri, zeki olmanın bir insana neler getirebileceği, NLP(Beyin dilinin programlanması) ile daha başarılı bir hayat, beyin fonksiyonlarını etkileyen ve beynin etkilendiği unsurlar metinlerin konularıdır. Dil bilgisinde, “-meden önce/sonra/itibaren” ulaçları, “-de/den” durum ekleri konuları işlenmiştir.

Yeni Hitit 3 ders kitabının son ünitesi, “Uzaydayız” adını almaktadır. Bu ünite; “Evrende Yolculuk”, “Uzaya Yolculuk”, “Yıldızların Söyledikleri” adlı bölümlerden oluşmaktadır. Üniteye yer alan metinler şunlardır:

- Paralel Evrenler
- Uzaya Gitmeden Önce Bilmeniz Gerekenler
- Astrolojinin Doğuşu

Metinlerde; “Paralel evrenler teorisi”, uzayla ilgili bilinmeyenler, astronot olma, uzay araştırmalarını tanıtıcı ortamlar, astrolojinin doğuşu ve hayatımıza etkileri konuları işlenmiştir. Bu konular oldukça ilgi çekici olma özelliği ile YTÖ ‘ye fayda sağlar. Dil bilgisi konuları, “-dışında, -den başka, yanı sıra) ilgeçleri, sıfatlardır.

Genel olarak ünite ve bölüm başlıklarına uygun konularda metinler seçilmiş ve metinler Avrupa Dil Portföyüne uygun olarak belirlenmiştir. Avrupa Dil Portföyüne tamamen uygunluk gösteren okuma metinlerinde, dil-kültür ilişkisi, özellikle de mevzu bahis olan Türkçe ve Türk kültürü arasındaki güçlü bağ yeterince görülmemektedir.

Ünitelerine ve ait oldukları kurlara göre metinlerin türlerini tablolar halinde hazırladık. Günümüz metin türlerinin kullanıldığı Yeni Hitit 3 ders kitabında, metinlerin sadece tek bir türün özelliklerini gösterdiğini söylemek doğru olmaz. Birkaç türün özelliğini aynı metinde görmek mümkündür. Biz tabloyu oluştururken ve metinlerin türlerini belirlerken, metinlerde hangi türün özellikleri daha çok baskınsa metni o türe ait gösterdik. Ayrıca metinleri anlatım yöntemlerine göre de ayırıp bunu metin türleriyle birlikte gösterdik. Çünkü bazı metinlerde anlatım yöntemi adeta bir tür gibi baskın bir biçimde kullanılmıştır. Mesela “Bilgilendirici-Açıklayıcı, metinler” olarak gösterdiğimiz metin türü esasında metnin yazılış yöntemiyle ilgili olsa da, metinde makale, köşe yazısı ya da diğer türlerden birinin daha baskın olarak ortaya çıkmaması nedeniyle bilgilendirici-açıklayıcı yöntem, kitapta verilen bazı metinlerde bir tür özelliği olarak görülmüş ve diğer türlerden ayrılmıştır. Bu düşüncelerle oluşturulan tablolarda; metinlerin türleri, hangi üniteye ve hangi kurlara ait olduğu, amaçlarına göre yazılan metinlerin kurlara göre dağılımı ve sayısı... Gibi özellikler görülebilir.

Yeni HİTİT 3 Ders kitabının sonunda, Yeni Hitit 1 ve Yeni Hitit 2’de olduğu gibi, “TÖMER-ADP Denkliği” tablosu yer almaktadır. Tabloda, ünitelerin hangi

kurlara ait olduğu ve dil becerileri ile ilgili kazanımlar B2 ve C1 seviyesine göre gösterilmektedir.

Okuma metinleri merkezinde kazandırılmak istenen beceri ve kazanımları Şu Şekilde maddeleştirebiliriz. B2 (İlk altı Ünite 1,2,3,4,5,6. Üniteler):

- ❖ Çeşitli metin türlerini oldukça rahat okuyabilme ve dinleyici ya da konuşmacı olarak sözlü bir metni (konuşmaları, tartışmaları...) anlayabilme,
- ❖ İlgili alanlarına ait metinleri anlayabilme ve anlatabilme,
- ❖ Bir makaleyi okuyup anlayabilme ve özet çıkarabilme, haber-röportaj gibi türlerdeki metinleri anlayabilme ve sözlü olarak özetleyebilme ve rapor, kompozisyon gibi metinlerin önemli noktalarını çıkarabilme,
- ❖ Özgün metinleri anlayabilme, tiyatro metni, film senaryosu, hikaye, Şiir... vb. türlerdeki metinleri ince ayrıntılarını da kavrayabilecek kadar anlayabilme, fikirleri mantık sırasıyla belirtebilen konuşma metni hazırlayabilme ve bir sav ortaya koyabilme, bu tür görüş ve düşünceleri e-posta..vb. Şekillerde ifade edebilme,
- ❖ Kullanım kılavuzuna bakarak sorunu çözebilme, uzun hikâyeleri anlayabilme ve kolay anlaşılır hikâyeler oluşturabilme, bir filmin, kitabın... vb. konusunu anlayabilme ve bunlar hakkında görüş bildirebilme.

C1 (Son altı ünite, 7,8,9,10,11,12. Üniteler)

- ❖ Uzun ve karmaşık sözlü yada yazılı ifade veya metinleri rahatlıkla anlayabilme ve uzun, karmaşık, kuralları uygun metinler hazırlayabilme,
- ❖ Her türlü yazışmayı sözlük yardımıyla anlayabilme, bilimsel-mesleki sözlü-yazılı ifadeleri anlayabilme ve anlatabilme,
- ❖ Argo, deyim, atasözü ya da üstü kapalı anlatımları kavrayabilme, iş ilanlarına göre başvuru özelliklerinin anlama ve özgeçmiş oluşturabilme, günlük hayatta her türlü ihtiyacı karşılayabilecek anlama ve anlatma becerisine vâkıf olabilme,
- ❖ Bir edebî eserin arka planında yer alan sosyal, siyasal ya da tarihî gerçeği fark edebilme.

Yeni HİTİT 3 Ders kitabındaki metinleri türlerine göre şu şekilde tablolaştırabiliriz (Bkz. s. 105–106–107):

Tablo 8: Yeni HİTİT 3 Ders Kitabındaki Metinlerin Türlere Göre Dağılımı (1)

Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel Kanıtlayıcı Metinler	Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 3 YÜKSEK (B2-C1)											
	1.KUR			2.KUR			3.KUR			4.KUR		
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite
Bilgilendirici (Açıklayıcı) Metinler			*Hangisi? *Korkudan Fobiye *Takıntılı Aşklar	*Yemek İsimleri Üzerine *Oryantal Dans *İskoçya Denince Akla...		*Dil ve İletişim *Bedenin Söyledikleri		*Müziğin Matematiği *Notalarda İsyan	*Eski Türk Evlerinin Mimarisi *Mimaride Çevreci Tasarımlar	*Ben Yarışır mıyım	*İşitseller *Görseller *Dokunsallar *Kadın ve Erkek beyni Farklı mı? *Çare Sizsiniz *Beyin Hakkındaki Gerçekler	*Paralel Evrenler *Astrolojinin Doğuşu
Deneme	Okumanın e-hali	*Güzel Günler *Aşk mı? İhanet mi?			*Ah bir Zengin Olsam *Lüksün Sınırı Yok	*Yazalım mı Konuşalım mı?		*Hayatımda Müzik		*Hayata Kısa bir mola		
Köşe Yazısı (Fıkra, Gazete ve Dergi Yazısı			*Aşk mı, Tutku mu?	*Zengin Olmanın 15 Püf Noktası *Parayla Mutluluk Olur mu?	*ikinci Dilim TÜRKÇE	*Sessiz ve Derinden *En Miskin En Komik Kedi	*Müzikle Tedavi	*Trevi Ya da Türkçedeki Adıyla Aşk Çeşmesi	*Televizyona Bağlı Hayatlar *Televizyonda Yarış Var		*Uzaya Gitmeden Önce Bilmemiz Gerekenler	
Sohbet-Söyleşi		*Büyüme mi? *Yaşlanmak mı?	*Tutku..., Acı... Tango...	*Hızlı Hayat Hızlı Yemek		*Mizahın Gücü *Yabancı Diller *Bir Komedi Klasığı Beny Hill Şov			*Issız Bir Adaya Düşseniz *Mavi Ay	*Zeka Bir İşe Yarar mı		
Röportaj						*Ben de Amerikan Delikanlı- sıyım.						

Tablo 9: Yeni HİTİT 3 Ders Kitabındaki Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (2)

Anlatmaya Dayalı Metinler	Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 3 YÜKSEK(B2-C1)											
	1.KUR			2.KUR			3.KUR			4.KUR		
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite
Hikâye (Öykü)	*Kısa Öykü Yazıyoruz											*Filozof Ne Dedi? (K.K)
Roman (Romandan metin parçası)	*Beyaz Gemi											
Betimleyici Anlatın metni		*İhtiyar Delikanlı										
Tahmini ve Planlayıcı Anlatım Metni					*Ülkenin Banknotunu Tasarlasaydım							

Tablo 10: Yeni HİTİT 3 Ders Kitabındaki Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (3)

Günlük Hayatta Kullandığımız ve Karşılaştığımız Metinler	Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 3 YÜKSEK(B2-C1)											
	1.KUR			2.KUR			3.KUR			4.KUR		
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite
Başvuru Formu												*Yarışma Başvuru Formu
Emlak Formu									*Ömer Emlak			
Coşku ve Heyecan Getiren Metinler	Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 3 YÜKSEK(B2-C1)											
	1.KUR			2.KUR			3.KUR			4.KUR		
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite
Şiir	*Aşık Veysel Dostlar Beni Hatırlasın *Üçüncü Şahsın Şiiri	*Gençlik Böyledir İşte *Her Şey Sende Gizli										
Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler	Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 3 YÜKSEK(B2-C1)											
	1.KUR			2.KUR			3.KUR			4.KUR		
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite
Mektup	*Şimdiki Çocuklar Harika											
Günlük		*Gencim Çabuk Silerim										
Biyografik Metin												
Gezi Yer Yazısı-Tanıtım									Assos			

Yeni HİTİT 3 Yüksek B2-C1 ders kitabında, “Kanıtlayıcı, Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel Metinler”, “Anlatmaya Dayalı Metinler”, “Günlük Hayatta Kullandığımız ve Karşılaştığımız Metinler”, “Coşku ve Heyecan Verici Metinler” ve “Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler” bulunmaktadır. Yeni HİTİT 3 ders kitabında bu amaç ve yöntemlerle yazılan toplam 66 okuma metni vardır. Kanıtlayıcı, bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel metinlere ait 52, Anlatmaya Dayalı metinlerden 5, Günlük Hayatta Kullandığımız ve Karşılaştığımız metinlerden 2, Coşku ve Heyecan Verici metinlerden 4 ve Kişisel Hayatı Konu Alan metinlerden 3 metin bulunmaktadır. Görüldüğü üzere, Kanıtlayıcı, Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel metinler Yeni Hitit 3 ders kitabında en fazla yer alan metinlerdir.

Metinlerin kurlara dağılımına baktığımızda; ilk üç üniteyi kapsayan birinci kurda daha çok deneme, sohbet, diyalog gibi “Kanıtlayıcı, Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel Metinler” görülmekle birlikte neredeyse her türden metinlere rastlanmaktadır. İkinci kur; dört, beş ve altıncı üniteleri kapsar ve bu kurda sadece “Kanıtlayıcı, Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel Metinler” bulunur. “Bilgilendirici ve Açıklayıcı Metinler”, denemeler, köşe yazısı, sohbet ve röportaj örneklerini ikinci kurda görmek mümkündür. Üçüncü kur; yedi, sekiz ve dokuzuncu ünitelerden oluşur. Bu kurda da “Bilgilendirici, Açıklayıcı Metin”, deneme, köşe yazısı, sohbet-söyleşi metinleri bulunur. Bunların dışında bir form örneği ve bir gezi yazısı-tanıtım metni vardır. Son kur; on, on bir ve on ikinci ünitelerden oluşur. Bu ünitelerde en çok “Bilgilendirici-Açıklayıcı” metinler bulunmaktadır. Bir deneme örneği, köşe yazısı ve sohbet metinleri, bir form örneği ve bir hikâye bulunur. Hikâye ünitenin “Karşılıklı Konuşma (K.K.)” bölümünde yer alır.

Tabloları genel olarak değerlendirirsek birinci kurda neredeyse her türden metin örneklerini görebiliriz. Yüksek seviyenin ilk kuru, Temel 1 ve Orta 2’de de bulunan metin örneklerini de kapsar. Sonraki kurlarda Yüksek seviyeye uygun olup söylemleri zengin, anlatımları karmaşık ve uzun metinler yer alır. Bu ders kitabında, Temel 1 ve Orta 2’de bulunmayan şiir metnine de yer verilmiştir. Şiir anlatımın yoğun olduğu ve anlamlandırılması güç bir türdür. Bu haliyle şiir yüksek seviye için uygun bir metindir.

Özellikle modern tiyatro metinlerinden bir örneğin olmaması bir eksiklik sayılabilir. Çünkü tiyatro metinleri söyleşimsel özellikleri yanı sıra göstermeye dayalı yanlarıyla da hem dilimize ilgiyi artırır hem de Türkçenin anlatım zenginliğini bu türde de görmeyi sağlar. Ayrıca Yabancılara Türkçe Öğretimi alanında Türkçeyi öğrencilerle etkinlik çevresinde de paylaşmayı sağlar. Mesela öğrencilere, Türkçe kursu aldıkları dönemde gösterimde olan bir tiyatro oyununun metni daha önceden verilip üzerinde konuşulduktan sonra, öğrencilerin bu oyunu topluca seyretmeleri bir etkinlik düzenlenerek sağlanabilir. Tiyatro metni yanı sıra atasözlerine de önem verilmemiştir. Deyimler birçok metinde yer almış ve alıştırma ile açıklanıp desteklenmiş ancak atasözlerine aynı ilgi gösterilmemiştir. Özellikle Yeni Hitit 3 ders kitabının son metinlerinde ünite ve konuyla bağlantılı atasözleri ve açıklamaları verilseydi hem seviyeye uygun bir çalışma yapılmış hem de Türkçe anlama ve anlatma kapasitesi artırılmış olurdu.

2.3.1.Yeni HİTİT 3 Ders Kitabından Örnek Metinler

Yeni Hitit 3 yüksek seviye ders kitabının örnek olarak inceleyeceğimiz metinler şunlardır: “Gençlik Böyledir İşte”, “Yabancı Diller” ve “Televizyona Bağlı Hayatlar”. Farklı türlerde ve farklı kurlarda olan bu metinler Yeni Hitit 3 ders kitabının genel metin özellikleri ve dağılımına örnek olmak açısından uygun metinlerdir.

2.3.2.“Gençlik Böyledir İşte” Adlı Metnin İncelenmesi

Bu şiir metni ikinci ünite de bulunur ve birinci kura aittir. “Gençlik Böyledir İşte” metni, şiir türünde bir metin olup, ünlü şairlerimizden Cahit Sıtkı Tarancı’ya ait bir şiirdir. Şiir dördlük yapısıyla bakıldığında dört dördlükten oluşur, ancak ilk iki ve son iki dördlük bir aradadır. Bu nedenle sekiz mısralık iki kıta oluşmuştur. Şiirin kafiye yapısına bakınca ilk sekiz mısra için “abcdabcd” yapısı; sonraki sekiz mısra için ise “klmnklmn” yapısı görülmektedir. İlk iki dördlük kendi içinde, sonraki iki dördlük kendi içinde kafiyelidir. Şiirde mısra başındaki kelimelerin ilk harfleri büyük yazılmış, duygu ve anlatımı doğru ifade etmek için mısralarda noktalama işaretleri kullanılmıştır. Biçim açısından Türkçe öğrenen yabancı öğrencinin karşılaşmadığı çok değişik bir şiir yapısı yoktur. Bu şiirde normal ve anlaşılabilir bir biçim vardır.

Öğrencinin her mısra sonundaki Türkçe kelimeler arası uyakları da görmesi sağlanabilir bu şiir işlenirken.

“Gençlik Böyledir İşte” şiiri sade bir Türkçe ile yazılmış, anlaşılması, okunması kolay bir şiir örneğidir. YTÖ için seçilebilecek özellikte bir şiir metnidir. Şiirde işlenen duyguları, yüksek seviyeye gelen bir öğrenci anlaşılır bir okumayla kavrayabilir. Şiirde ünitenin konusuna uygun olarak yaşlanmak ve gençlik yıllarının yavaş yavaş sona ermesi konu ediliyor. Şair kendini sorguluyor şiirde. O yaşına kadar neler yaptığını, gençliğini neyle harcadığını... Ömrün yarısına geldiğini ve gençlik döneminin bittiğini söylüyor. Boşa geçen ve değer bilinmeyen günler özlemle anılıyor. Harcanmış anılar şairi kedere boğuyor. Akıp giden günlerin ve gençliğin artık birer hatıra olarak kaldığı döneme vardığını belirtiliyor. Cahit Sıtkı bu duyguları yalın, açık bir üslupla işlemiştir şiirinde. Şiirde anlaşılması güç bir deyim ya da söyleyiş yoktur. Yüksek seviyeye geçmiş bir öğrenci, okuduğu bu Türkçe mısralarla kolayca şiirin havasını yakalayabilir ve şiirde verilen duyguları hissedebilir.

Soyut ve yoğun anlatım şiirin olmazsa olmazıdır. Ancak bu şiirde işlenen soyutluk yüksek seviyeye gelmiş Türkçe öğrenen bir yabancıya anlayabileceği derecededir. Nitekim şiirle ilgili alıştırmalar da, şiirin anlaşılmasını pekiştirmek üzere oluşturulmuştur. İlk alıştırmada şairin anlatmak istediğini öğrencinin belirtilen cümlelerden seçmesi istenir. Şairin şiirinde genel olarak hakim duygu diğer bir alıştırmada sorulur.

“Gençlik Böyledir İşte” şiiri; “Yaşadıkça” ünitesinde, “Gençlik Başımda Duman” bölümünde yer almaya uygun ve seviyeye de uygun olarak seçilmiştir. Şiir özgün ve okunabilir olması, öğrenciyi farklı türlerle karşılaştırması, Türkçe söylemin estetiğini göstermesi ve şairin duyguları, yalın ve etkileyici bir üslupla işlemesi sebebiyle anlaşılır olması açısından, YTÖ için kullanılabilir güzel bir okuma metnidir.

2.3.3.“Yabancı Diller” Adlı Metnin İncelenmesi

“Yabancı Diller” metni, anlatım özelliklerinden dolayı “Söyleşi-Sohbet” türüne ait bir metindir. Bu sohbet metni, “Hadi Beni Güldür” adındaki yedinci ünitenin “Mizahın Türkçesi” bölümünde yer alır. Üçüncü Kura ait bir metindir.

“Yabancı Diller” metninin yazarı Gani Müjde’dir. Yazının nereden alındığı belirtilmemektedir.

“Yabancı Diller” isimli sohbet türündeki okuma metni sekiz paragraftan oluşur. Metnin içinde kullanılan deyim ve söyleşiler koyu renkle yazılarak dikkat çekilmiştir. Metinde, yabancı dillere ait ülkemizde çeşitli alanlarda kullanılan kelimelerin söyleyiş zorlukları ve bunun ticaret ve alıcı üzerindeki etkisinden bahsedilmektedir. Yabancı firmaların ya da Türk firmaların mallarına Türkçe isimler vermeleri, aksi halde malların yabancı kelimelerden seçilmiş isimleri telaffuz edilemediği için talepte sıkıntı yaşandığından bahsedilmektedir. Bu sohbet metninin konusu yabancılara Türkçe öğretimi için kullanılabilir, ayrıca genel olarak Türkçe öğretimi için de uygundur.

Sohbet-söyleşi özelliği gösteren anlatım sade ve samimidir. Metinde, tam argo olmamakla birlikte sadece konuşma dilinde karşımıza çıkan “Yav, oğlum..., ... yok bişey yav ...vb.” ifadeler vardır. Ayrıca bir hitap kelimesi olarak konuşma dilinde kullanılan, “abi” ifadesi de metinde yer alır. Bu ifadeler, metne samimiyet ve mizah katmıştır. Bu metin derste işlenirken bu tür ifadelerin konuşma dilinde yer aldığını belirtmek gerekir. Çünkü yazı dilinde bu ifadeler kullanılmaz. Günümüzde bu tür ve bundan çok daha beter kısaltıcı ve garip ifadeler internet ortamındaki yazışmalarda ve cep telefonu mesajlarında karşımıza çıkmaktadır. Ana dili Türkiye Türkçesi olanlara eğitimle bunu her ne kadar kazandıramadıysak da, YTÖ sırasında yabancılara Türkçeyi doğru kullanmayı öğretmemiz gerekir.

Metinde; “oldum olası, ama şu... yok mu..., boş sayılmam, olsun bitsin, köşeyi dönmek, nitekim, kestirip atmak, ... alemi var mı?, çıkıyor işin içinden, benden söylemesi” deyim ve söyleyişleri koyu renkle yazılmış ve alıştırılarda bu ifadelerin anlamlarının verilenler arasından tahmin edilmesi istenmiştir. Bu metinden hareketle bunlara benzer söyleyişler örneklerle açıklanabilir.

Metin; okunaklı, dil becerilerini geliştirmeye yönelik, özgün, konu açısından uygun, barındırdığı deyim ve ifadelerle söylem açısından zengin, öğrencinin rahatlıkla algılayabileceği YTÖ de kullanılabilir bir metindir.

2.3.4.“Televizyona Bağlı Hayatlar” İsimli Metnin İncelenmesi

“Tele-vizyon” isimli onuncu ünitenin “Her An Her Yerde” bölümünde bulunan “Televizyona Bağlı Hayatlar” metni son kura ait bir metindir. Metin Bilim Teknik Dergisinin 425. sayısından alınmıştır.

Televizyona Bağlı Hayatlar metni yedi paragraftan oluşmaktadır. Metin, televizyon izleme ile ilgili fotoğraflarla desteklenmiştir. Bilim Teknik Dergisinden alınmış bu metin, gazete ve dergi yazıları kapsamında köşe yazısı türüne yakındır. Bu okuma metnin konusu televizyon bağımlılığı ve bundan rahatsız olduğu halde televizyon izlemenin azaltılamayışıdır. Metinde televizyon izlemeyle ilgili çeşitli bilgiler yer alıyor. Ancak bu bilgiler didaktik bir tarzda verilmiyor. Bilgiler köşe yazılarına uygun bir rahatlık içinde veriliyor. Televizyon izlemeye ve televizyonun etkilerine farklı açılardan bakılıyor ve sonuçta bağımlılığın farkında olduğu halde azaltılamamasının sorun olduğu söyleniyor. Konu ve konunun köşe yazısı formunda oluşturulmuş olması Türkçe öğrenen yabancıların anlamlandırmasına uygundur. Metnin uzunluğu, takip edilebilirliği, okunaklı oluşu ve dil becerilerini geliştirici yönü YTO için uygun bir metin olduğunu gösterir. Ayrıca Yeni Hitit 3’ün son kuruna ait olan bu metin seviye açısından da uygundur.

Alıştırmalar metnin anlaşılabilirliğini artırmaktadır. Metinde yer alan ve almayan bilgilerin öğrenciler tarafından fark edilmesi, metinden yapılan çıkarımların doğru olup olmadığının öğrenciler tarafından bilinmesi ve metinde geçen bazı düşüncelerin öğrencilerce tamamlanması alıştırmalar yoluyla istenir.

Öğrencinin anlamakta zorlanacağı deyimlere rastlayamayız. Bunun yanı sıra metnin kelime hazinesi zengindir ve cümlelerin söylem değerleri basit değildir. Metin, okunabilirliğinin rahat olması açısından sayfa ikiye bölünerek kitaba alınmıştır. Satır uzunluğu kısadır ancak uzun cümleler kurulmuştur. Metinde dört beş satırlık uzun cümleler bulunur. Metin, barındırdığı onca bilgiye rağmen karmaşık değildir. Belirli bir plan çerçevesinde köşe yazılarına uygun şekilde düzenlenmiştir.

Televizyona Bağlı Hayatlar metni yüksek seviye son kura uygun, yabancılarla Türkçe öğretimi için faydalı bir metindir. Ancak Metnin; deyim, özdeyiş gibi ifadelerle zenginleştirilmesi bu faydayı artıracaktır.

3. GAZİ TÖMER VE “YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE 1-2” DERS KİTAPLARI

Gazi Üniversitesi TÖMER (Türkçe Öğretim, Araştırma ve Uygulama Merkezi), 22.02.1994 tarihinde faaliyete geçmiştir. Türkiye Türkçesinin, Türk devlet ve toplulukları, bölgemiz ve dünyada etkinliğini arttırabilmesi için Türk devlet ve topluluklarından gelen öğrenciler ve diğer isteklilere dilimizi öğretmek amacıyla kurulmuştur. Ayrıca Türkiye Türkçesiyle ilgili bilimsel araştırmalar ve yayınlar da ortaya koyan Gazi TÖMER, yabancılara Türkçe Öğretimi alanına katkıda bulunarak çalışmalarına devam etmektedir.

Gazi TÖMER, Gazi Üniversitesinin ve ülkemizin yurt dışında tanıtılmasında önemli bir merkezdir. Gazi TÖMER öğrencilerinin büyük bir kısmı Türk Cumhuriyetlerinden, Asya ve Balkanlardaki Türk ve akraba topluluklarından olan ve yabancı uyruklu öğrencilerden oluşmaktadır(Bkz EK 4). Gazi TÖMER, Türkiye’deki Türkçe öğretim merkezleri arasında köklü, disiplinli ve YTÖ alanına katkısı olan TÖMER’ler arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Gazi TÖMER verdiği YTÖ hizmetiyle, bu hizmetten yararlanmak isteyenlerin öğrenim, iş ve sosyal hayatlarında Türkçeyi yapıcı bir şekilde kullanmalarını, dilimizin ve kültürümüzün zenginliğini görmelerini sağlamaktadır. Gazi TÖMER’de şu yayınlar çıkmıştır: “Yabancılar İçin Türkçe 1–2” seti, “Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi”, “TLS-YÖS’ e hazırlık test kitabı” ve Yabancılar İçin Türkçe yeterlilik test kitabı.

Gazi TÖMER, yabancılara Türkçe öğretimi alanına “Yabancılar İçin Türkçe 1–2” adındaki YTÖ setini kazandırmıştır. Bu set, Gazi TÖMER’de ve dünyadaki birçok Türkoloji bölüm ve merkezlerinde yararlanılan bir kaynaktır. “Yabancılar İçin Türkçe 1–2’ ders kitaplarında okuma metinleri, dil bilgisi, yazma, konuşma ve dinleme bölümleri, alıştırmalar bulunmaktadır. Gazi TÖMER bu kitapları kelime sıklığına, metin özelliklerine ve çağdaş dil öğretim yöntemlerine dikkat ederek hazırlamıştır. Gazi TÖMER YTÖ kursları, bilimsel çalışmaları ve yayınlarıyla YTÖ alanına en çok katkı sağlayan kurumlar arasında gelir.

Gazi TÖMER’ in Türkiye Türkçesi ve Türk lehçeleri öğretiminde uzmanlaşmış öğretim elemanlarının oluşturduğu bir komisyon tarafından hazırlanmış “Yabancılar İçin Türkçe 1-2” öğretim seti, Yabancılara Türkçe Öğretimi

uygulamaları için kullanılan kaynak kitaplardır. TÖMER'lerin Avrupa Dil Portföyüncü belirlenen seviyelerden Temel Düzey:A1-A2 seviyelerinde Yabancılar İçin Türkçe 1 ders kitabı kullanılır. Temel Düzey A1-A2 seviyesini 350 saatlik bir programla, Türkiye Türkçesi “Yabancılar İçin Türkçe 1-“ kitabı yardımıyla öğretilir. Yabancılar İçin Türkçe 1-2 kitaplarına ait CD'ler de kitaplarla birlikte öğretime katkı sağlamaktadır.

Yabancılar İçin Türkçe 1 ders kitabında Avrupa Dil Portföyünde belirtilen konulara uygun olarak; tanışma, sosyal hayat, boş zaman etkinlikleri, yaşanılan yer ve çevre, iş hayatı ve meslekler, günlük hayat gibi konular ünitelerde işlenmektedir. Yabancılar İçin Türkçe 2 ders kitabı ise Avrupa Dil Portföyünde belirlenen Orta(B1-B2) ve Yüksek(C1-C2) seviyeleri için oluşturulmuştur. Bu kitapta da seviyeye uygun olarak şu konular üzerinde durulur: Dil ve anlama, bilimin insan yaşamına etkileri, sağlığımız ve çevreyi korumak, iletişim, sanat ve sanatçı, kültürel hayatımız, insanda biyolojik gelişim, gelecekte bizi bekleyenler, kavramlar ve anlama. Ayrıca hem Yabancılar İçin Türkçe 1 hem de Yabancılar İçin Türkçe 2 kitaplarının sonunda ünitelerde görülen kelimeler alfabetik olarak listelenmiştir. İçerik açısından Yabancılara Türkçe Öğretimi için uygun bir kaynaktır.

Yabancılar İçin Türkçe 1 ders kitabı 289 sayfadır. Yabancılar İçin Türkçe 2 ise 349 sayfadır. Kitaplarda görsel öğeler yer almaktadır. Baskı olarak ofset baskı tekniği kullanılmıştır ve kâğıt kalitesi yüksektir. Kitapların kapaklarında Gazi Üniversitesi TÖMER'in amblemi, kitabın adı ve basıldığı yer ve tarih bulunur. Yabancılar İçin Türkçe 1'in kapağı yeşil, Yabancılar İçin Türkçe 2'nin ise kırmızı renk ağırlıktadır. Biçim özellikleri açısından YTÖ'de kullanılmaya elverişlidir.

3.1.“YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE 1” DERS KİTABI VE OKUMA METİNLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Yabancılar İçin Türkçe 1 ders kitabında dil bilgisi, yazılı anlatım, sözlü anlatım, okuma-anlama ve dinleme bölümleri bulunmaktadır. Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders kitabında bulunan on beş ünite isimleri şunlardır.

- 1.Ünite: Tanışma
- 2.Ünite: Hayatımız
- 3.Ünite: İş Hayatı
- 4.Ünite: Boş Zamanlarda
- 5.Ünite: Evimiz ve Çevremiz
6. Ünite: İnsanlar ve Meslekleri
7. Ünite: Tarihten ve Günümüzden.
8. Ünite: İnsanlar ve Buluşlar
9. Ünite: Günlük Hayat
10. Ünite: Memleketimiz, Şehrimiz, Çevremiz
11. Ünite: Sosyal Hayat
12. Ünite: Geçmişte ve Gelecekte
13. Ünite: Sorular ve Hikâyeler
14. Ünite: Hayatın İçinden
15. Ünite: Teşekkürler ve Veda

Ünitelerdeki her metin için okuma-anlama, yazılı anlatım, sözlü anlatım ve dil bilgisi alıştırmaları bulunur.

Yabancılar İçin Türkçe 1 ders kitabının ilk ünitesi “Tanışma” adındadır. Bu ünite “Tanışma, Sayılar, Tanıtma, Karşılaşma” ifadeleri yer alır. Metinlere, metinlerin işlevi isim olarak verilmiştir. Bu ilk ünite diyalog ve kendini tanıma metni bulunur. Ünite bulunan metinlerin başlıkları şöyledir:

- Tanışma (diyalog)
- Tanıtma
- Karşılaşma (Diyalog)

Metinlerin başlıklarından da anlaşılacağı üzere tanışma, karşılıklı konuşma, kendini tanıma ve karşılaşma konuları bu ünite işlenen konulardır. Dil bilgisinde, Harfler (ünlü-ünsüz), sayılar, şahıs zamirleri, çoğul ekleri konuları işlenmiştir.

İkinci ünite, “Hayatımız” adlı ünedir. Bu ünitedeki metinlerde aile bireyleri ve akrabalık ilişkileri, alışveriş ve sipariş verme konuları işlenmektedir. Dil bilgisi konuları ise, “ünsüz uyumu/benzeşmesi/yumuşaması, hal ekleri, zamirler (ve) bağlacı isimler (özel isim, cins isim) konularıdır. Üniteye şu metinler bulunur:

- Ali'nin Ailesi
- Hakan'ın ailesi
- Arkadaşıma Mektup
- Pastanede

Üçüncü ünitenin adı “İş Hayatı”dır. Bu üniteye meslekler, kişi ve ailelerin hayatları, meslekleri ve uğraşlarıyla ilgili tanıtıcı yazılarla hayatımızda olanlar konu olarak işlenmiştir. Dil bilgisinde, “Ne, Kaç, Kim” soruları, kesme işareti, ismin hal ekleri, -mi soru eki, isim tamlaması, geniş zaman konuları işlenmiştir.

Bu üniteye şu metinler bulunur:

- Ümit ile Zeynep
- Deniz
- Aysun Hemşire
- Keskin Ailesi

“Boş Zamanlarda” adlı ünite dördüncü ünedir. Dil bilgisi konuları; geniş zaman, hal ekleri (i,ı,u,ü), “ile” kelimesi. Bu üniteye bulunan metinler şunlardır:

- Turist Rehberi
- Ben Mutlu Bir Babayım
- Mektup Arkadaşı
- Seyahat Acentesinde

Kişileri tanıtan, meslek ve uğraşlarıyla ilgili bilgi veren metinler aracılığıyla hayatımızda olanlar, başka bir ülkeden mektup arkadaşı edinme ve bir seyahat acentesinden tatil için öneriler alma konuları işlenmiştir.

Beşinci ünite, “Evimiz ve Çevremiz” adlı ünedir. Üniteye yer alan metinler şunlardır:

- Evimizin Salonu
- Bizim Evimiz
- Yayladaki Evim
- Büyük Fırsat

Ayrıca üniteye bir “Kayıp İlanı” metni de vardır. Üniteler ilerledikçe çeşitli metin türleri karşımıza çıkmakta, cümle ve metin uzunlukları artmaktadır. Gramer olarak, şimdiki zamanda fiil çekimleri, isim hal ekleri, soru zarfı (niçin), soru zamirleri (nereye, nerede...) verilmiştir. Odalar ve eşyalar, eşyaların buldukları yerler, ev ve apartman özellikleri ve ilan türünden konuları metinlerde görebiliriz.

Altıncı ünite, “İnsanlar ve Meslekleri” adını almaktadır. Bu ünite de şu metinler yer alır:

- Naim Süleymanoğlu
- Kökler ve Oğulları
- İki Dilekçe
- Cengiz Aytmatov
- İş İlanı
- Kutlama Telgrafı

Biyografik metinler, dilekçe, ilan ve kutlama telgrafı metinleriyle, öğrenciler çeşitli okuma metinleriyle karşılaştırılır. Dil bilgisinde, “yeterlik fiili (-yapabilirim), bağlaçlar (çünkü, fakat, ama), soru sıfatı (hangi) konuları işlenir.

“Tarihten ve Günümüzden” adlı ünite yedinci ünite dir. Ünitenin Dil bilgisi konusu “görülen geçmiş zaman”dır. Bu ünite de aşağıdaki metinler bulunur:

- Atatürk
- İstiklâl Marşı
- Tarzan
- Parmakların Ucundaki Işık
- Mehmet Akif Ersoy

Türk milletinin ebedî lideri Atatürk’ün hayatını, İstiklâl şairimiz Mehmet Akif’i anlatan biyografik metinlerin yanı sıra “Braille” adında beş noktadan oluşan “körler alfabesini” bulan *Lours Braille*’yi ve İstiklâl Marşımız da bir şiir türü olarak Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için bu ünite metinlerinde yer almıştır.

Sekizinci ünite, “İnsanlar ve Buluşlar” adını taşır. Ünite de şu metinler bulunmaktadır:

- Telleri Konuşturan Adam
- Son Kibrit
- Evlilik Yıl Dönümü
- Alexander Graham Bell
- Yaralı Kuş

Bu ünite de telefonun buluşu ve insan hayatına etkileri, zor durumdaki insanlara yardım etmek, hayvanları korumak, özel günlerin kutlanması konuları okuma metinleri aracılığıyla işlenmektedir. Ünite de, dil bilgisi konusu olarak “dün, geçen gün/ay/yıl..., şimdi” zaman zarfları işlenmiştir.

Dokuzuncu ünite “Günlük Hayat” adındadır. Ünite de bulunan metinler şunlardır:

- Lokantada
- Serap Markette
- Evde Akşam Yemeği
- Markette Alışveriş
- Otelde

Bu ünite de farklı konularda ve yerlerde ihtiyaca göre nasıl iletişim kurulacağıyla ilgili diyalog metinleri yer almaktadır. Ünitenin dil bilgisi konularında; sayı sıfatları, soru sıfatları (Ne kadar, Kaç?), ek fiilin “görülen geçmiş zamanı” (yorgundum, güzelmişsin...) işlenmiştir.

“Memleketimiz, Şehrimiz, Çevremiz” adlı ünite onuncu ünitedir. Ünite de bulunan metinler:

- Ankara
- İstanbul
- Topkapı Sarayı
- Yavuz Amcanın Yol Hikâyesi
- Adres Tarifi

Metinlerde, Ankara ve İstanbul şehirleri çeşitli özellikleriyle anlatılıp, tanıtılmış, Topkapı Sarayının çeşitli özelliklerine dikkat çekilmiştir. Bunların yanı sıra hikâye ve adres tarifi şeklinde iki metin de Türkçe öğrenen yabancılara, farklı türleri göstermek amacıyla bu ünite de yer almıştır. Dil bilgisi bölümünde, “pekiştirme sıfatları” (masmavi...), “öğrenilen geçmiş zaman” (görmüş mü?...), belirsizlik zamirleri (herkes, bazıları, hiçbiri, hepsi, kimisi, birçoğu) işlenmiştir.

On birinci ünite, “Sosyal Hayat” ismini almıştır. Ünite de şu metinler bulunmaktadır:

- Selcen Hanımın Misafirleri
- Üç Kardeş
- Türkü
- Mağazada

Türk kültürünü en iyi yansıtan türlerden biri olan “Türkü” bu ünite de karşımıza çıkar. Bir giyim mağazasında ihtiyacımıza göre gelişen konuşmaları da bu ünite de görebiliriz. Ayrıca renkler ve akrabalık, özellikle kardeşlerle ilgili bir metin de bu ünite de yer alır. Renkler ve yakınlık dereceleri ile ilgili konuların daha önceki ünitelerde yer alması daha uygun olabilirdi. Bu tür temel bilgilerin ilk ünitelerde yer verilmesi gerekir. Dil bilgisi konuları; “bu-şu” işaret zamirleri, “Kim” soru zamiridir.

“Geçmişte ve Gelecekte” adlı ünite on ikinci ünitedir. Bu ünite de bir spor ve uğraş olarak dağcılık ve gelecekte yaşamak istediklerimizle ilgili konulu metinler yer almaktadır. Dil bilgisi bölümünde, “emir kipi”, isim fiil (-mek, -mak), “durum zarfları”(çabuk, yavaş, hızlı, kolay, zor) işlenir. Ünite de şu metinler bulunmaktadır:

- Dağcı Doktor
- Alper’in Umutları
- Sevinç Hanımın Emeklilik Planları
- Posta Kartı

On üçüncü ünite “Sorular ve Hikâyeler” adlı ünedir. Ünite de bulunan metinler şunlardır:

- Bunları Biliyor musunuz? - Umudun Yazarı
- Erzurum’da Kış - Çalığışu (Kitap Tanıtma)

Bu ünite de ünlü bir yazarımızı ve ünlü bir edebî eserimiz tanıtılmaktadır. Ayrıca bir hikâye ve Türkiye’nin kışın en güzel şekilde yaşandığı il olan Erzurum ile ilgili bir metin bulunur. Dil bilgisi konuları, “gelecek zaman”, (dün, bugün, yarın, şimdi) zaman zarflarıdır.

“Hayatın İçinden” adlı ünite on dördüncü ünedir. Bu ünite de yer alan metinler şunlardır:

- Hayatımda... - Hoca Parasını Mutlaka Alır
- Ödüllü Romancı - Telefonda Diyalog

Ünite de bir anı ve fıkra bulunur. Fıkra; köşe yazısı niteliğinde değil güldüren ve düşündürülen olay ya da durumlar olarak bildiğimiz türdedir. Türkçe öğrenen yabancılara fıkranın bu nükteli ve düşündürülen yapısını göstermek, YÖİ için çok faydalı olmuştur. Ünite dil bilgisi bölümünde; “gereklilik kipi” (-meli, -malı), “kesinlik zarfları” (asla, daima, hala, henüz, hiç) konuları işlenmiştir.

“Teşekkür ve Veda” isimli ünite Yabancılar İçin Türkçe 1 ders kitabının son ünitesidir. Son ünite de ki metinler şunlardır:

- Teşekkür Mektubu - Hiçbir Şey Eskisi Gibi Olmayacak
- Saklıkent - Nihal Yeğınobalı Nasıl Vincent Ewing oldu?

Bu ünite de bir mektup örneği, şiir ve bir gezi yazısı metni vardır. Ayrıca bir dil çevirmenin hayatıyla ilgili bibliyografik olarak değerlendirilebilecek bir metin de bulunur. Dil bilgisi bölümünde “sıfat fiiller” (koşar adım...) konusu işlenmiştir.

Kitabın sonunda ünite lerde bulunan yeni kelimelerin listesi alfabetik sırayla verilmiştir. Başlangıç seviyesi olduğu için kısa metinler kullanılmıştır. Ancak metinlerin başlangıç seviyesi için olsa dahi, olması gerekenden daha kısa tutulduğu söylenebilir. Metinlerde geçen kelimelerin cümlelerden anlamlarını çıkarmak ve başka cümlelerle pekiştirmek gibi alıştırmalar yapılmamıştır. Alıştırmalar daha çok dil bilgisi yapılarını kavratmaya yöneliktir. Okuma-Anlama bölümlerinde de sadece

metinle ilgili sorular bulunur. Metinleri okuma-anlamlandırma ve kelimelerin anlamlarını öğrenmeyle ilgili yeterli alıştırma olmadığını belirtmek gerekir. Ancak seçilmiş metinler nitelikli ve farklı türlerdedir. Bu da öğrencinin derse ilgisini artırır ve Türkçeyi metin türleriyle anlamlandırma ve somutlaştırma açısından faydalıdır. Her ne kadar Yabancılar İçin Türkçe 1 ders kitabındaki metinlerde tür ayrımı yapmak, farklı türlerin bir arada görülme olasılığından dolayı zor olsa da, bariz şekilde öne çıkan özellikleri düşünerek metinleri türlerine ve yazılış amaçlarına göre şu şekilde tablolaştırabiliriz:

Tablo 11: Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Türlere Göre Dağılımı (1)

Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler	Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders Kitabı TEMEL (A1-A2)															
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite	13. Ünite	14. Ünite	15. Ünite	
Biyografik Metinler						*Naim Süleymanoğlu *Cengiz Aytmatov	*Atatürk *Parmakların Ucundaki Işık *Mehmet Akif Ersoy					*Dağcı Doktor	*Umudun Yazarı	*Ödüllü Roman		*Nihal Yeğincobalı Nasıl Vincent Eving Oldu
Hatıra (Anı)								*Yaralı Kuş								
Gezi Yazısı ve Yer-Şehir Tanıtım Metni											*Ankara *İstanbul *Topkapı Sarayı *Yavuz Amcanın Yol Hikayesi			*Hayatımda	*Saklıkent	
Mektup		*Arkadaşıma Mektup *Mektup		*Mektup Arkadaşı												

Tablo 12: Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı (2)

Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel Kanıtlayıcı Metinler	Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders Kitabı TEMEL (A1-A2)														
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite	13. Ünite	14. Ünite	15. Ünite
Diyalog	*Tanışma *Karşılaşma	*Pastanede		*Seyahat Acentasında					*Lokantada *Markette *Alışveriş *Otelde *Evinde Akşam Yemeği		*Mağazada				*Telefon Konuşması
Bilgilendirici Metinler								*Telleri Konuşturan Adam						*Eunları Biliyor musunuz	
Deneme							*Tarzan								
Köşe Yazısı													*Erzurum da Kiş		
Günlük Hayatta Kullandığımız ve Karşılaştığımız Metinler	Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders Kitabı TEMEL (A1-A2)														
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite	13. Ünite	14. Ünite	15. Ünite
İlan					*Büyük Fırsat (Satılık İlan) *Zayı (Kayıp İlan)	*İş İlanı									
Dilekçe						*Doğuş Lis. Müd. *TÖMER'e (Dilekçe)									
Posta Kartı, Telgraf ve Kitap Tanıtımı						*Kutlama Telgrafı						*Marmaris (Posta Kartı)	*Çalkuşu (Kitap)		
Adres Tarifi										*Adres Tarifi					
Kişileri Kısaça Tanıtıcı Metinler	*Tanıtma	*Ali'nin Ailesi *Hakan'ın Ailesi	*Ümit ile Zeynep *Deniz *Aysun Hemşire *Keskin Ailesi	*Turist Rehberi *Ben mutlu Bir Babayım											

Tablo 13: Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Türlere Göre Dağılımı (3)

Anlatmaya Dayalı Metinler	Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders Kitabı TEMEL (A1-A2)														
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite	13. Ünite	14. Ünite	15. Ünite
Betimleyici Anlatım Metinleri					*Evimizin Salonu *Bizim Evimiz *Yayladaki Evim	*Köker ve Oğulları						*Selcen Hanımın Misafirleri *Üç Kardeş			
Fıkra														*Hoca Parasını Mutlaka Alır	
Hikâye								*Son Kibrit *Evlilik Yılı Dönümü					*Biletsiz Yolcu		
Olay-Anlatım Metni									*Serap Markette						
Tahmini ve Planlayıcı Anlatım Metni												*Alper'in Umutları *Sevinç Hanımın Emeklilik Planları			
Coşku ve Heyecan Veren Metinler	Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders Kitabı TEMEL (A1-A2)														
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	9. Ünite	10. Ünite	11. Ünite	12. Ünite	13. Ünite	14. Ünite	15. Ünite
Şiir							*İstiklâl Marşı				*Türkü				*Hiçbir Şey Eski Gibi Olmayacak

Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders kitabında şu yöntem ve amaçta seçilmiş metin türleri vardır: “Kanıtlayıcı, Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel Metinler”, “Günlük Hayatta Karşılaştığımız ve Kullandığımız Metinler”, “Coşku ve Heyecan Verici Metinler”, “Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler”, “Anlatmaya Dayalı Metinler”. Bu yöntem ve amaçlarda sınıflanan metinler tablolaştırılarak ünitelerine göre ayrılmıştır. Kitap, Avrupa Dil Portföyünün belirlediği seviyelerden A1-A2 seviyesine göre hazırlanmıştır. Ancak seviyelerin kapsadığı üniteler belirtilmemiştir. Bu nedenle biz metinlerin özelliklerine göre tahmini olarak, A1 seviyesinin ilk yedi ya da sekiz üniteyi, A2 seviyesinin de sekizden sonraki üniteleri kapsadığını söyleyebiliriz.

“Bilgilendirici, Kanıtlayıcı, Bilimsel ve Söyleşimsel” metinler olarak gruplandığımız metinlerden diyalog, bilgilendirici metin, deneme ve köşe yazısı türlerini Yabancılar İçin Türkçe 1 ders kitabındaki metinlerde görebiliriz. Kitaptaki okuma metinlerinde metin türünü belirlemek oldukça zordur. Çünkü YTÖ için hazırlanmış bu sade ve basit dille yazılan metinler, çoğu yerde belirlenmiş bir türün ya da tek bir türün özelliğini göstermez. Metin sınıflamasında tür isimlerini bu metinlerin özelliklerine göre düzenleyerek ve metinlerden yakaladığımız bazı özellikler yardımıyla onları bir türe daha yakın görerek metinleri türlerine ayırdık. Bu düşünce şekli itibarıyla, ikinci olarak, “Günlük Hayatta Kullandığımız ve Karşılaştığımız Metinlerden” ilan, dilekçe, telgraf, posta kartı, kitap tanıtımı metinleri, kişileri kısaca tanıtan metin ve adres tarifi türündeki metinler Yabancılar İçin Türkçe 1 ders kitabında bulunur. “Coşku ve Heyecan Veren Metin” türündeki şiir de kitapta yer alan türlerdendir. “Kişisel Hayatı Konu Alan Metinlerden” biyografik özellik gösteren metinler, hatıra(Anı), gezi yazısı ve yer tanıtım (Tarihî, Turistik)” metni ve mektup türleri de kitapta bulunmaktadır. Bunların dışında “Anlatmaya Dayalı Metinler” den; Betimleyici Anlatım Metni, Tahmini ve Planlayıcı Anlatım Metni, Olay-Anlatım Metni, hikâye ve fıkra türlerine ait okuma metinleri de Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders kitabında bulunur.

Yabancılar Türkçe Öğretiminin başladığı ilk beş üniteye genellikle diyalog ve kişileri tanıttıcı kısa metinler göze çarpmaktadır. Bunların dışında kısa mektup ve oda, ev, eşya... vb. betimleyici kısa metinler de bu bölümde bulunmaktadır. İlk beş üniteye bu tür metinlerle karşılaşmamız doğaldır. Diyalogların sayısının biraz daha fazla olması ve kişileri tanıtan metinlerin daha belirgin bir biçimde ve biraz daha

uzun olması faydayı artırmış olurdu. Ancak genel itibariyle ilk beş ünite, YTO'ye yeni başlanmış olduğu göz önüne alındığında kısa ve betimleyici metinler ve diyalog metni bulunması uygun bir başlangıçtır.

Tablolarda görüldüğü gibi sonraki beş ünite (6.7.8.9. ve 10. Üniteler), diyalog metinlerinin sayısı artmış, ilan, dilekçe ve telgraf türlerinde metinler yer almakta ve hikâye, olay-anlatım metni, gezi yazısı ve yer tanıtımı, anı ve şiir türleri gibi birçok tür yer almaktadır. Bu bölümde çeşitli türlerde birçok metin karşımıza çıkmıştır. Temel 1: A1-A2 seviyesinde birçok farklı türde metnin yer alması yabancılara Türkçe öğretimine başlangıç için oldukça faydalı olmuştur.

Son beş ünite; iki diyalog metni, bilgilendirici metin, deneme özelliği gösteren bir metin, posta kartı, telgraf, şiir, biyografik metin özelliğinde dört metin, gezi yazısı ve yer tanıtımı, bir Nasreddin Hoca fıkrası, hikâye, tahmini planlayıcı ve betimleyici metinler ve bir mektup yer alır. Bu bölümde de orta ünitelerde olduğu gibi çeşitli metin türlerine rastlarız. İlk ünitelere nazaran daha uzun cümle ve metinler bulunur ve anlatımın bir derece daha yoğunlaştığını görürüz.

3.1.1. “Yabancılar İçin Türkçe 1” Ders Kitabından Örnek Metinler

“Yabancılar İçin Türkçe 1” ders kitabından örnek olarak inceleyeceğimiz metinler şunlardır: “Pastanede”, “Yaralı Kuş”, ve “Saklıkent”. Farklı türlerde ve farklı kurlarda olan bu metinler “Yabancılar İçin Türkçe 1” ders kitabının genel metin özellikleri ve dağılımına örnek olmak açısından uygun metinlerdir.

3.1.2. “Pastanede” İsimli Metnin İncelenmesi

“Pastanede” metni, ikinci ünite bulunan bir diyalog metnidir. Diyaloglar Yabancılara Türkçe Öğretiminin başlangıç aşaması için çok önemlidir. Kelimelerin ve cümlelerin anlamlarının, diyalog gibi bir karşılıklı konuşma metni sırasında anlamlandırılması sağlanır.

“Pastanede” diyalogu üç bölümden oluşur. İlk bölümde müşteri gözleme ve portakal suyu siparişi verir. Konuşma “Günaydın” ile başlar. Kahvaltı için pastaneye giden birinin, ilk ifadesi de genellikle “Günaydın” ya da doğrudan “Buyurun” olur. Burada garson; “Buyurunuz efendim, ne arzu edersiniz?” demektedir. “Buyurunuz” ifadesinin kullanım sıklığı azdır, bunun yerine kısaca “Buyurun” kullanılmaktadır.

“Ne arzu edersiniz?”, “Ne istemiştiniz?” ifadeleri kullanılabilir. “Buyurunuz” kelimesinin iki defa söylenmiş olması yersizdir. Günümüzde bu ifade doğrudan “Buyurun” olarak kullanılır. “Peki Efendim” gibi bir onaylama ifadesinin kullanılması yerinde olmuştur. deme yapacak kişi “borcum kaç lira?” ya da doğrudan aldığı yiyeceğin parasını da şu şekilde sorabilir: “... Kaç lira? , ...nın fiyatı ne kadar?”.

İkinci bölümde; “... Var mı?” sorusuna yer verilir. Cevap da “Evet var” olarak gösterilir. Metinde, müşteriye bir şey daha istetip “Hayır, yok” cevabı da gösterilebilirdi. Ayrıca “Bir porsiyon... Verir misiniz?” soru kalıbında verilmiş olması, “porsiyon” olarak satılan yiyecekler düşünüldüğünde faydalı olmuştur.

nc bölümde, “Hoş geldiniz, ne arzu edersiniz?” ifadesi yer alır. “Hoş geldiniz” ifadesi de günlük hayatta kaa kullanılan bir ifadedir. Ayrıca “Lütfen, Verir misiniz?” sorusu da diyalogla verilir. “Lütfen” de bu tür diyaloglarda kullanılan bir ifadedir. “Tabi”, bir onay kelimesi olarak bu diyalogda yer almıştır.

Diyaloglarda, konuşmaya başlarken kullanılan zamana göre de belirlenen “Günaydın, Tünaydın, Merhaba, İyi Akşamlar, İyi Geceler...” ifadelerinin yer alması konuşmaya başlama açısından önemlidir. Konuşmanın bittiğini gösteren ifadeler de (iyi günler, iyi akşamlar, görüşmek üzere, Allahaismarladık) anlamlı bir iletişim kurma açısından mutlaka diyaloglarda verilmelidir.

“Pastanede” diyalogu, yeni Türkçe ğrenmeye başlayan bir yabancının sipariş verme, ödeme yapma, konuşmaya başlama ve konuşmayı bitirme gibi sosyal iletişimi anlayabileceği yeterliliğe sahiptir. Pastanede diyalogu ile ilgili okuma-anlama çalışmalarında sipariş vermeyle ilgili kalıp sorular ve cümleler tekrarlanır ve örnek diyaloglar karşılıklı okunarak tekrar ettirilir. Bu alıştırmalar diyalogun amacını ve anlamını öğrenciye anlatmak için oluşturulmuştur. rnek diyaloglarda özellikle “... Tost daha ucuz... Biraz pahalı” gibi ifadeler dikkat çeker. Bir yiyeceğin diğerine göre daha ucuz ya da pahalı olması durumunun da örnek diyaloglarla yer alması gerekir. Ayrıca konularla ilgili daha fazla alıştırmaların yer alması gerekir ve “daha ucuz, daha çok, biraz, az...” gibi ifadelerin ayrıca bir bölüm oluşturularak gösterilmesi kelime haznesinin gelişmesinde daha faydalı olacaktır.

3.1.3.“Yaralı Kuş” Adlı Metnin İncelenmesi

“Yaralı Kuş” metni sekizinci ünite de bulunan bir metindir. Bu metin anı türünde değerlendirilebilecek bir metindir. Yaralı Kuş metni dört paragraftan oluşur. Metinde bir çocuğun yaralı bir kuş bulması ve onu iyileştirmesinin ardından ailesiyle birlikte kuşa bakmaya devam etmesi anlatılır. Metin, kuşu bulan çocuğun anlatımıyla oluşur. Yaralı bir kuşun iyileştirilip evcilleştirilmesiyle ilgili bu anı metninde cümleler kısadır. En uzun cümle on bir kelimedenden oluşur. İki ya da üç kelimelik cümleler vardır metinde. Metin oldukça sade ve anlaşılır bir yapıdadır. Soyut bir anlatım ya da karmaşık bir söylem içermez. Açık ve anlaşılır bir dile sahiptir. Metinde bahsedilen bir anı olduğu için, yüklemeler genelde geçmiş zamanı gösterir. Geniş ve şimdiki zamanı da metinde görmek mümkündür. Metin, metinde geçen olaylarla bağlantılı ve olayların anlatımı ile aynı sırada verilmiş fotoğraflarla desteklenmiştir. Okuma-anlama bölümünde metinle ilgili sorular bulunur. Sorular metnin anlaşılmasına yönelik sorulardır. “Ne, nerede, niçin/neden” soruları metne göre düzenlenerek sorulmuştur. Yazılı Anlatım bölümünde metinde geçen üç kelimelik cümlelerin, kelimeleri ayrı sütunlara yazılmış ve anlamlı olarak bir araya getirilmeleri istenmiştir.

Yaralı Kuş metni, başlangıç Temel 1 seviyesi için uygun bir okuma metnidir. Okunabilir, dil becerilerini geliştiren ve özgün bir metindir. Ancak bu okuma metni ile ilgili alıştırmalar yetersizdir. A1 ve A2 seviyesi arasında bulunan metin bu basitlikte olmakla birlikte kısa cümleler arasında biraz daha uzun cümlelerden oluşabilir ve bir iki paragraf daha uzatılabilirdi. Hayvan sevgisi ve hayvanları koruma, daha ilgi çekici bir kurguyla anlatılabilirdi. Metinlerin nasıl bir hedef kitleye yönelik hazırlanacağı, konusu, kurgusu ve anlatımı YTÖ için önemlidir.

Bu haliyle “Yaralı Kuş” metni, temel seviyeye başlayan on sekiz ve üstü yaş gruplarından çok, on ila on beş yaş arasında Türkçeyi öğrenmeye yeni başlayanlar için daha uygun görülmektedir.

3.1.4.“Saklıkent” İsimli Metnin İncelenmesi

“Saklıkent” metni Yabancılar için Türkçe 1 kitabının son ünitesinde yer alan, gezi yazısı türüne ait bir metindir. Metin iki paragraftan oluşur. Cümleler kısadır, en uzun cümle on bir kelimedenden oluşmuştur. Saklıkent metni ilgi çekici ve Temel 1 seviyesine uygun bir metindir. Metinde ülkemizin cennet köşelerinden Antalya’nın doğal güzellikleriyle ünlü Saklıkent kanyonu ve Saklıkent kayak merkezinden bahsedilmektedir. Metinde bu iki yerin birbiriyle karıştırılarak kanyona gitmek istenirken aynı isimdeki dağlık kayak merkezi bölgesine gidilmesi anlatılır. Metinde yanlışlıkla gidilmiş olan Saklıkent’in bir kayak merkezi olduğundan bahsedilmiş ama asıl gidilmek istenen Saklıkent’in doğal güzelliğinin bir kanyon olma özelliğinden kaynakladığına değinilmemiştir. İki yerin de kendine has doğal güzellikleri vardır ama ikisi arasındaki fark hem metni daha iyi anlamlandırmayı sağlayacak hem de ülkemizi bu metinlerle kısmen tanımakta olan öğrenciler için daha belirleyici olacaktır.

Metnin son bölümünde farklı bir yere gelindiğinin anlaşılmasından ve bu durumun kötü bir sürpriz olarak değerlendirilmesinin ardından bunun yorucu olduğuna doğrudan geçilebilirdi. Dağa tırmanırken zorlanan aracın inişte zorlanmadığının bu son kısımda belirtilmesi gereksiz olmuştur. Temel 1’in son ünitesinde, bu metinde olduğundan daha uzun cümleler olması ve metnin daha uzun olması daha faydalı olacaktır.

Metin kanyon olan Saklıkent’ten bir fotoğrafla desteklenmiştir. Fotoğraf metinde gidilmek istenen yerin doğal güzelliğini gösterir ancak metinde gidilmek istenen yerin kanyon özelliğinden bahsedilmediği için metin işlenirken öğreticinin metinle fotoğraf arasındaki bağı açıklamasında fayda vardır. Saklıkent isimli bu okuma metni okunabilir, okuma ve alıştırmalarla diğer becerileri geliştirebilecek özgün bir metindir. Metnin alıştırmaları, okuma metnini daha iyi kavramaya yöneliktir ama azdır. Okuma ve anlam bölümündeki sorular, metnin daha iyi anlaşılmasını desteklemektedir.

3.2. “YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE 2” DERS KİTABI VE OKUMA METİNLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders kitabı on bölümden oluşur. A1-A2 seviyelerini kapsayan Yabancılar İçin Türkçe 1 Ders kitabının on beş üniteden oluşması, B1-B2, C1-C2 seviyelerini içeren Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders kitabının daha fazla üniteden oluşma beklentisini getirir. Ancak Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders kitabı ünitelere değil bölümlere ayrılmıştır. Her bölüm içinde dört metin bulunur ve metinler B1-B2 ve C1-C2 seviyelerini karşılayabilecek seviyede ve yoğunluktadır.

Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders kitabındaki bölümler şunlardır:

1. Bölüm: Dil ve Edebiyat
2. Bölüm: Bilim ve Teknoloji
3. Bölüm: Sağlık ve Çevre
4. Bölüm: İletişim
5. Bölüm: Güzel Sanatlar
6. Bölüm: kültürel hayatımız
7. Bölüm: İnsan
8. Bölüm: Geçmiş ve Gelecek
9. Bölüm: Kavramlar ve İnsanlar
10. Bölüm: Paragraf ve Anlama

Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders kitabında bölüm isimleri ve bölümlerde işlenen konular Avrupa Dil Portföyüne göre belirlenmiştir. Bölüm isimlerinde anlaşılacağı üzere Temel 1’in ardından, orta ve yüksek seviyeleri bir araya getiren daha karmaşık ve söylemi kuvvetli metinler bu bölümlerde karşımıza çıkmaktadır.

Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders kitabının ilk bölümü “Dil ve Edebiyat” ismini alır. Bu bölümde şu dört metin bulunmaktadır.

- Anlamayı Öğrenmek	- Aynalardaki Saklı Bir Yüz
- Dilin İmkânları	- Edebî Türler

Bu bölümde; bir dili anlamayı öğrenmek, bir yazarın bakış açısı, iyi kullandığımız bir dilin bize sağladıkları, insanın yaşam gerçekliğini somutlaştıran edebî türler konuları işlenmiştir. Metinlerin uzunluğu ve metinlerdeki cümleler, eğer

ilk beş üniteyi B1 ve B2 seviyelerine göre orta seviye düşünürsek, seviyeye uygundur. Köşe yazısı, sohbet-söyleşi gibi türleri de öğrencilere göstermesiyle ilk bölüm zengin bir metin kapasitesine sahiptir. Bölümün dil bilgisi konuları, “filimsiler” ve “cümle kurma” çalışmalarıdır.

Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders kitabının ikinci bölümü, “Bilim ve Teknoloji” adını taşır. Bu bölümde şu metinler bulunmaktadır:

- Evrende Yalnız mıyız?
- Teknoloji Karşısında İnsan
- Büyük Patlama ve Evrenin Oluşumu
- Son Bilimsel Gelişmeler

Evrende bizden başka canlıların olup olmadığı, evrenin nasıl oluştuğuyla ilgili görüşler ve bilimsel gelişmeler bu bölümdeki metinlerin konularını oluşturur. Konular seviyeye uygun ve ilgi çekicidir. Dil bilgisi bölümünde, “noktalama işaretleri”, “birleşik zaman” ve cümle yapısı konuları işlenmiştir.

Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders kitabının üçüncü bölümü, “Sağlık ve Çevre”dir. Bu bölümde bulunan metinler şunlardır:

- Sağlığı Tehdit Eden Unsurlar
- Kanser
- Çevre Bilinci
- Doğal Hayatın Gerçekleri

Çevre kirliliği, kanser hastalığı sebepleri ve tedavisi, çevre bilincinin gelişmesi kirliliğin azaltılması, doğal dengenin korunmasının gerekliliği konuları üçüncü bölümdeki metinlerin konularıdır. Dil bilgisinde, kelime yapısı (basit, türemiş, bileşik), fiillerin yapısı (bileşik fiiller) konuları işlenmiştir.

Dördüncü bölüm, “İletişim” adını almıştır. Bu bölümde bulunan metinler şunlardır:

- İnsanlarla İletişim
- Reklamlarla Değişen Hayatımız
- Kablolardan Dünyaya Açılan Pencere: İnternet
- Çok Yönlü Bir Kelime: İletişim

İletişim şekilleri, reklamların hayatımıza etkileri, iletişimimizde internetin yeri ve iletişimin hayatımızı esir alması gibi konular dördüncü bölüm metinlerinde işlenmiştir. Dil bilgisi konuları; edatlar, bağlaçlar, eş anlamlı kelimeler ve ünlemler olarak görülür.

“Güzel Sanatlar” adlı bölüm beşinci bölümdür. Bu bölümün metinleri şunlardır:

- Güzel Sanatlar
- Düş Bahçesinde Bir Minik Serçe: Sezen Aksu
- Resim
- Tiyatrodan Sinemaya

Sanat dalları, resim sanatı, tiyatro ve sinema konuları metinler aracılığıyla işlenmiştir. Beşinci bölüm de dâhil olmak üzere bu bölümlerde yer alan metinlerde, işlenen konu ya da bahsedilen kişi ile ilgili bilgi verici bir açıklayıcılık yanında canlı, samimi bir hava vardır. Köşe yazısı, deneme ve söyleşi gibi türler yanı sıra bilgilendirici ve açıklayıcı metinler de vardır. Bilgiler, kanıtlayıcılık ve kaynak belirtilerek bilimsellik de içermez. Beşinci bölümde “Tiyatrodan Sinemaya” metninin ikinci ve yedinci paragrafı tek bir cümleden oluşur. Paragraf normal bir sayfa düzeni içinde üç satırdan oluşmuştur. Cümle ve metin uzunlukları, bu tür metinlerde olması gereken uzunluklardadır. İlk beş üniteyi Orta:B1-B2 seviyeleri olarak düşünürsek metinler arasında sohbet, köşe yazısı, deneme gibi türlerin olması faydalı olmuştur. Dil bilgisi konuları ise eşanlamlı, sesteş kelimeler ve cümlede anlam konularıdır.

“Kültürel Hayatımız” altıncı bölümün adıdır. Bölümde dil bilgisi olarak, cümlenin öğeleri ve gizli özne verilmiştir. Bu bölümde bulunan metinler şunlardır:

- Kitap ve İnsan
- Geçmişte ve Gelecekte Kütüphaneler
- Neler Okuyoruz?
- Kültür ve Medeniyet

Kitap okumanın düşünce dünyamıza etkileri, geçmişten geleceğe kütüphanecilik, hangi tür kitaplar okuyoruz, kültür ve medeniyet etkileşimi gibi konular altıncı bölüm metinlerinin konularıdır.

Yedinci bölümün adı “İnsan”dır. Bu bölümde şu metinler bulunmaktadır:

- Modern Çağda Yalnızlaşan İnsan
- Genetik Bilimi
- İnsanoğlunun Düşünce Macerası
- İnsan Psikolojisi

Bu bölümde; teknoloji gibi insanı meşgul eden icatlarla insanların birbirleriyle etkileşim kurmayı bırakması, türleri korumak için genetik biliminin yaptıkları, geçmişten günümüze düşünürler ve onların fikirleri, insan psikolojisini

anlama konuları metinlerde işlenen konulardır. Bölümde dil bilgisi olarak, isim/fiil cümlesi, kurallı/devrik cümle, basit/bileşik/sıralı cümle konuları işlenmiştir.

“Geçmiş ve Gelecek” sekizinci bölümün adıdır. Bu bölümde bulunan metinler şunlardır:

- Hayalden Gerçeğe Doğru Ütopyalar
- Ay’a ilk Adım
- Dünya Savaşları
- Gelecekte Dünyamız

Geçmişten günümüze ideal toplum hayalleri, insanın Ay’a ayak basması ve onun etkileri, dünya savaşları ve milletlerin kaderi, gelecekte dünyamızda olması beklenen değişiklikler konuları sekizinci bölüm metinlerinde işlenmiştir. Dil bilgisi konuları, cümlede özne-yüklem ilişkileri (etken, edilgen, işteş, dönüşlü, sıralı) dir.

Dokuzuncu bölüm, “Kavramlar ve İnsanlar” adlı bölümdür. Bu bölümde bulunan metinler şunlardır:

- Oyun ve Eğlence
- Gülmek ve Ağlamak
- Unutmak ve Hatırlamak
- Spor

Hayatımızda oyun ve eğlence, gülmek ve ağlamanın etkileri, unutma ve hatırlama eylemleri, sporun insana yararları konuları bu bölümün metinlerinin içeriğini oluşturur. Dil bilgisinde “cümlede anlatım bozukluğu” konusu işlenir.

Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders kitabının son bölümü, “Paragraf ve Anlama” adını taşır. Bölümün metinleri şunlardır:

- Paragraf
- Düşüncenin Akışı
- Paragrafın Yapısı
- Paragrafta Anlatın Teknikleri
- Paragrafta Yardımcı Düşünücüler

Bölümün adından ve metin isimlerinden de anlaşılacağı üzere bu bölümde; paragraf oluşturma, düşünce bağları, paragrafın yapısı ve paragrafta anlam bütünlüğünü koruma, paragrafın hangi çeşit anlama tekniğiyle yazıldığını kavrama konuları işlenmektedir. Bu bölümde Paragrafta anlama, paragrafın yapısı ve anlama tekniklerinden bahsedilmesi yabancılar Türkçe Öğretiminde kullanılan metinleri anlamlandırma için çok yerinde ve faydalı olmuştur. Ancak bu bölüm ve metinleri C1-C2 seviyesinin başında olması daha faydalı olabilirdi. Böylece paragraf çözümlene ve anlama ile ilgili bilgileri Türkçe olarak öğrenen öğrenci, kitapta

karşılaşacağı Türkçe metinler üzerinde uygulayabilirdi. Sonuçta böyle bir bölümün yapılması hem konu hem de bu konunun Türkçe olarak işlenmiş olması açısından okuma ve anlama için çok yararlı olmuştur. Bölümde dil bilgisi olarak, sert sessizlerin yumuşaması-dönüşümü (“p,ç,t,k” harflerinin “b,c,d,g-ğ” harflerine), isim tamlaması ve sıfatlar işlenmiştir.

Bölümlerde bulunan okuma metinlerinin türlerini tablolaştırarak şu şekilde gösterebiliriz (Bkz. s.133).

Tablo 14: Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders Kitabındaki Metinlerin Türlere Göre Dağılımı

Bilgilendirici, Bilimsel, Söyleşimsel Kanıtlayıcı Metinler	Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders Kitabı (B1-B2, C1-C2)									
	1. BÖLÜM	2. BÖLÜM	3. BÖLÜM	4. BÖLÜM	5. BÖLÜM	6. BÖLÜM	7. BÖLÜM	8. BÖLÜM	9. BÖLÜM	10. BÖLÜM
Sohbet-Söyleşi Metinleri	*Aynalarda Saklı Bir Yüz		*Doğal Hayatın Gerçekleri	*İnsanlarla İletişim *Reklamlarla Değişen Hayatımız		*Kitap ve İnsan			*Oyun ve Eğlence *Unutmak ve Hatırlamak	
Bilgilendirici, Açıklayıcı Metinler		*Büyük Patlama ve Evrenin Oluşumu *Son Bilimsel Gelişmeler	*Kanser		*Tiyatrodan Sinemaya		*Genetik Bilimi *İnsanoğlunun Düşünce Macerası	*Aya İlk Adım *Dünya Savaşları		*Paragraf *Düşüncenin Akışı *Paragrafın Yapısı *Paragrafın Anlatım Teknikleri *Paragrafta Yardımcı Düşünceler
Deneme	*Anlamayı Öğrenmek	*Ewende Yalnız mıyız?		*Çok Yönlü Bir Kelime: İletişim	*Güzel Sanatlar	*Neler Okuyoruz? *Kültür ve Medeniyet	*Modern Çağda Yalnızlaşan İnsan	*Hayalden Gerçeğe Doğru Ütopyalar	*Gülmek ve Ağlamak	
Köşe Yazısı (Fıkra)	*Dilin İmkânları *Edebî Türler	*Teknoloji Karşısında İnsan	*Sağlığı Tehdit Eden Unsurlar *Çevre Bilinci	*Kablolardan Dünyaya Açılan Pencere: İnternet	*Resim	*Geçmişte ve Gelecekte Kütüphaneler	*İnsan Psikolojisi	*Gelecekte Dünyamız	*Spor	
Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler	Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders Kitabı (B1-B2, C1-C2)									
	1. BÖLÜM	2. BÖLÜM	3. BÖLÜM	4. BÖLÜM	5. BÖLÜM	6. BÖLÜM	7. BÖLÜM	8. BÖLÜM	9. BÖLÜM	10. BÖLÜM
Biyografik Metin					*Düş Bahçelerinde Bir Minik Serçe "Sezen Aksu"					

Yabancılar İçin Türkçe 2 Ders kitabında yer alan metinler, tür olarak anlatımı yoğun, söylemi zengin ve kelime sayısı fazla metinleri içermektedir. Bu özelliklerin bir arada bulunduğu sohbet-söyleşi, köşe yazısı, deneme ve bilgilendirici metinler kullanılmıştır. On bölümden oluşan kitapta her bölümde dört metin, toplamda kırk(40) metin bulunur. Bölümlere göre metinlerin dağılımına bakarsak sohbet-söyleşi, bilgilendirici-açıklayıcı, deneme ve köşe yazısı türlerini on bölümde de görmek mümkündür. Deneme ve köşe yazısı türleri neredeyse her bölümde bulunur. Bilgilendirici ve açıklayıcı özelliğe sahip metinler iki, yedi, sekiz ve onuncu bölümlerde yoğunlaşır. “Kişisel Hayatı konu Alan” metinlerden biyografik özellik gösteren bir metin beşinci bölümde bulunmaktadır. Söyleşi-sohbet türündeki metinler ise dört ve dokuzuncu bölümlerde yoğunlaşır. Yabancılar İçin Türkçe 2 kitabında, günlük hayatta kullandığımız ve karşılaştığımız metinler, diyalog, röportaj gibi karşılıklı konuşma metinleri, anlatmaya dayalı metinler ve coşku ve heyecan getiren metinler yer almaz. Metin çeşitliliği az olan Yabancılar İçin Türkçe 2 kitabında, metinlerin anlatım yoğunluğuna önem verilmiştir. B1-B2 ve C1-C2 seviyelerine göre hazırlanan kitaptaki metinler B2, C1 ve C2 seviyelerini daha çok karşılar. B1 seviyesi için geliştirilmiş diyalog ya da röportaj kullanılabilirdi. Ayrıca Orta ve Yüksek seviyeleri kapsayan bu kitapta, anlatmaya dayalı, coşku ve heyecan içeren ve göstermeye bağlı (Modern ve Geleneksel Tiyatro) metinlerin olmayışı önemli bir eksik sayılabilir. Tiyatro metinleri, hikâye, roman (Roman türünden kısa bir parça), şiir gibi türlerin Yabancılara Türkçe Öğretiminde öğrencilere gösterilmesi gerekir. Çünkü YTÖ de öğrencilerin Türkçenin anlatım zenginliğini farklı türlerde görmesi daha faydalı olacaktır.

Yabancılar İçin Türkçe 2 ders kitabındaki görseller Türk kültürü ve Türkiye'nin özelliklerini yansıtmaktadır. Okuma metinlerinde ilgi çekici konulara yer verilmiştir. Türk kültürü ve kültürler arası iletişim konuları okuma metinlerinde daha çok işlenmiş olsaydı YTÖ'nün amacına ulaşmasında katkı daha büyük olurdu.

3.2.1. “Yabancılar İçin Türkçe 2” Ders Kitabından Örnek Metinler

“Yabancılar İçin Türkçe 2” ders kitabının örnek olarak inceleyeceğimiz metinler şunlardır: “Dilin İmkânları”, “Modern Çağda Yalnızlaşan İnsan”, ve “Paragrafta Yardımcı Düşünceler”. Bu metinler sırasıyla sohbet-söyleşi, deneme ve

efsane türlerine ait metinlerdir. Farklı türlerde ve farklı kurlarda olan bu metinler “Yabancılar İçin Türkçe 2” ders kitabının genel metin özellikleri ve dağılımına örnek olmak açısından uygun metinlerdir.

3.2.2.“Dilin İmkânları” İsimli Metnin İncelenmesi

“Dilin İmkânları” metni, birinci bölümde bulunan ve seviye olarak Orta: B1 seviyesine denk düşen bir metindir. Orta seviyenin ilk metinlerinden olma durumu düşünülünce bu metnin seviye olarak Orta seviyenin ikinci yarısından sonra yani, B2 seviyesine ait bir metin olabileceği düşünülür. B1 seviyesinde daha çok röportaj, sohbet-söyleşi gibi türlerin basit ve sade yazılmış şekillerinin bulunması faydalı olacaktır.

“Dilin İmkânları” metni tür itibariyle taşıdığı özellikler düşünülünce köşe yazısı-fıkra özelliği göstermektedir. Okuma metninde dil anlaşılır ve sadedir. Basit cümlelerle birlikte anlamda yoğunluk taşıyan cümleler de vardır. Okuma metni, fıkra türünde olduğu gibi, günlük hayatta ve iletişimde dilin bize sağladıkları gibi toplumu ilgilendiren bir konuda yazılmış ve metin, okuma metninde anlatılan konuya dikkat çeken bir fıkra ile bitirilmiştir. Bazı köşe yazıları-fıkralar, toplumu ilgilendiren bir konuda yazılmakta ve yazıların sonuna konuyu toparlayan bir fıkra konmaktadır. Fıkra ismini de buradan alır. Ancak sonunda fıkra olmayan ve daha didaktik ifadelerle makaleye yaklaşan ya da samimi ifadeleri ve yazılışındaki serbestlikle deneme veya sohbete kayan köşe yazıları da bulunmaktadır. “Dilin İmkânları”, samimi ifadeleri ve sonunda konunun fıkra ile kapatılmasıyla klasik bir köşe yazısı metnidir. Bu türün en belirgin örneği olarak bu metnin kullanılması Yabancılar Türkçe Öğretimi için faydalı olmuştur. Böylece öğrenci Türkçenin ifade kuvvetini farklı şekillerde görebilmektedir. Bu da Türkçe öğrenen yabancıların dilimizi kullanmadaki esnekliğini attıracaktır.

Okuma-Anlama alıştırmaları metnin hacmine göre, Yabancılar İçin Türkçe 1 kitabındaki alıştırmalardan daha fazladır. Alıştırmalarda; metinde geçen ifadelerden hangisinin yanlış olduğu, metinden çıkarımla oluşturulan cümlelerden doğru olanların bulunması ve okuma metninde geçen bazı kelimelerin eş anlamlarının bulunması istenir. Bu alıştırmalarla öğrenci metni daha iyi anlamlandırarak ve

okuma metninde geçen bazı kelimeleri eş anlamlılarıyla birlikte öğrenecektir. Bu kelimelerle ilgili örnek cümlelerin de oluşturulmasında fayda vardır.

Dilin İmkânları metni okunabilir ve dil becerilerini geliştirici, özgün, konu olarak uygun, alımlama estetiği yüksek ve YTÖ için uygun bir metindir.

3.2.3. “Modern Çağda Yalnızlaşan İnsan” Adlı Metnin İncelenmesi

“Modern Çağda Yalnızlaşan İnsan” metni yedinci bölümde bulunur. Yedinci bölüm C1 seviyesine denk gelmektedir ve bu metin seviyeye uygun bir metindir. Modern Çağda Yalnızlaşan İnsan metni, düşünceleri serbestçe aktarışı ve anlatımıyla deneme türüne yaklaşır. Bu metinde konu olarak insanların modernleşen dünyanın hızlı yaşamı içinde yalnızlaşması anlatılır. Düşünceler farklı yönlerden serbestçe dile getirilir ve cevabı aranmakta olan sorular sorulur. Bir sorunun çözümü için uğraş yoktur. Metinde, bahsedilen konuda gözlenenler, hissedilenler, sorunlar ve onlar için neler yapılmaya çalışıldığından bahsedilir.

Türkçe öğrenen ve C1 seviyesine gelen bir yabancı bu metni okurken zorlanmaz. Metnin içinde teknik terimler ya da aşırı soyut bir anlatım yoktur. Seçilen konu evrensel bir konudur. YTÖ için kurs alan yabancıların on sekiz yaşından büyük olduğu düşünüldüğünde bu metinde geçen konuyla ilgili kendi dilindeki düşünce yapısıyla hayatın içindeki yalnızlaşmanın farkındadır. Şimdi farkında olduğu bu konuyu öğrenmek istediği dille düşünmesi onu Türkçe algılamaya ve düşünmeye yönlendirir. Cümleler ve metin uzunluğu C1 ve C2 seviyesindeki diğer metinlerde olduğu gibi, ana dili Türkiye Türkçesi olan birinin okuyabileceği uzunlukta ve yapıdadır. Türkiye Türkçesi ana dili olan birçok insan dilinin iyi kullandığını düşünür ancak eğitim sistemi ve kitap okuma konusundaki bilinçsizlik bunun tam tersi olduğunu gösterir. Yabancılar Türkçe Öğretiminde amaç Türkçeyi iyi öğretmek ve Türkçe düşünce ve Türk kültür dünyasının içine girişin sağlanmasıdır. “Modern Çağda Yalnızlaşan İnsan” gibi metinlerin bulunduğu Yabancılar İçin Türkçe 2 kitabının YTÖ için kullanılmasıyla, Türkçe öğrenen yabancılar Türkiye Türkçesini iyi öğrenecek ve kullanabilecektir.

“Modern Çağda Yalnızlaşan İnsan” adındaki okuma metni; okunabilirliği, öğrencilerin farklı bir tür olarak deneme türünde Türkçe bir metinle karşılaşması,

özgün bir metin olması ve ilgi çekici bir konuya sahip olması açısından YTÖ için kullanılabilir, faydalı bir metindir.

3.2.4.“Paragrafta Yardımcı Düşünceler” Adlı Metnin İncelenmesi

“Paragrafta Yardımcı Düşünceler” metni öğretici, bilgilendirici ve açıklayıcı bir metindir. Okuma metninde paragraf çözümleme çalışmalarında, paragrafın ana düşüncesi yanı sıra çıkarılabilecek yan düşüncelerin bulunması ile ilgili ve okuma metninin başlığının belirlenmesi konuları ele alınır. Okuma metninin konusu, YTÖ gören yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenirken yapması gerekenlerle ilgilidir. Bu nedenle seçilen konu öğrencilerin ilgisini çeker ve metni tam olarak anlamak ve metinde yer alan bilgileri uygulamalarında kullanmak isterler. Türkçe öğretimi sırasında öğrencilerle testler uygulanmakta ve bunlar arasında okuduğunu anlamayı ölçmek için paragraf soruları da bulunmaktadır. Bir paragrafın yardımcı düşüncelerini bulmak da testlerdeki paragraf soruları içindedir. Yabancı Dil öğretiminde öğrenilecek dilde oluşturulmuş paragrafları doğru çözümleyebilme ve yardımcı düşünceleri çıkarabilme o dili öğrenme açısından yararlı alıştırmalardır. Bununla ilgili bilgiler içeren bu metin öğrencilere hem paragraf çözümleme sırasında kafalarına takılan sorunları çözme hem de bilgilendirici ve açıklayıcı bir Türkçe metinle karşılaşmaları açısından YTÖ için yararlı bir metindir.

Okuma metninin içinde bir paragraf örnek olarak verilmiş ve paragraftan çıkarılabilecek cümleler yardımcı düşünce örnekleri olarak şıklarla belirtilmiştir. Daha sonra bu paragrafa uygun başlıklar sıralanmış ve en uygun başlık sorulmuştur. Okuma metni, verilen bilgilerin uygulanması için bol bol metin okuma ve kelimeleri metnin içinde öğrenme tavsiyesiyle biter.

“Paragrafta Yardımcı Düşünceler” metni bilgilendirici ve açıklayıcı ifadeleri yanı sıra belirgin bir metin türüne ait değildir. Sohbet gibi samimi bir dile ya da makale gibi bilimsel veriler ve bu verilerin alındığı yerlerin dipnotlarla belirlenmesine bu okuma metninde rastlayamayız.

Öğretici bir dille bilgiler verilmiş ve bu bilgiler örneklendirilmiştir. Bu nedenle tür olarak bilgi verme ve açıklama amacı düşünülerek bu okuma metninin bilgilendirici-açıklayıcı metin türünde olduğu söylenebilir.

“Paragrafta Yardımcı Düşünceler” metni; okunabilir, konu olarak ilgi çekici ve bilgilendirici bir metindir. Yabancılara Türkçe Öğretimi için bu tür okuma metinlerinin kullanılması faydalı olacaktır.

4. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İÇİN HAZIRLANMIŞ YARDIMCI OKUMA KİTABI ÖRNEĞİ İNCELEMESİ

Yabancılara Türkçe öğretimi için sadece ders kitapları ve kitaplardaki okuma metinlerinin yeterli olmadığından, YTÖ’ye uygun olarak yardımcı okuma kitabı hazırlama çalışmaları yapılmaktadır. Tam anlamıyla; Avrupa Dil Portföyüncü yabancı dil öğretimi için belirlenmiş nitelikte, Türkçenin yapısına ve seviyeye uygun Türkçe kelimeleri içeren ve Türk kültürü ve yaşayış şeklini tanıtan yardımcı okuma kitapları oluşturulamamıştır. Ankara ve Gazi TÖMER’de dahi yardımcı okuma kitaplarına rastlayamayız. Ancak her ne kadar seviyelere göre kelime hazinesi belirlenmemiş olsa da seviye dikkate alınarak hazırlanmaya çalışılmış yardımcı okuma kitaplarından söz edilebilir. Buna en uygun örnek Dilset yayınlarının “Adım Adım Türkçe Öğretim Seti”ndeki yardımcı okuma kitaplarıdır. Bu setteki kitaplar kısmen de olsa yardımcı okuma kitabı olarak örnek gösterilebilir. Temel, orta ve ileri seviyelerde ders kitapları olan sette, temel ve orta seviyelerde yardımcı okuma kitapları oluşturulmuştur. Temel seviyeye ait on yedi yardımcı okuma kitabı, orta seviyeye ait dokuz yardımcı okuma kitabı vardır. Temel seviye “1 ve 2” olarak iki ayrı düzeye; orta seviye “3 ve 4” olarak iki ayrı düzeye ayrılır. Bu seviyelerin A1-A2 ve B1-B2 seviyelerine uygun olarak belirlendiği düşünülebilir. Burada inceleyeceğimiz yardımcı okuma kitabı orta 3 seviyesine ait bir yardımcı okuma kitabıdır.

“İlk Sıçrayış” adlı yardımcı okuma kitabı Peyami Safa’nın aynı adlı eserinden hazırlanmıştır. Dilset yayınlarına ait bu yardımcı okuma kitabı, 108 sayfadan oluşur. Kitapta “Göztepe Soygunu”, “O Geceden Sonra”, “Bıçağı Sapla”, “Mezarlıktaki Hayalet” ve “İlk Sıçrayış” hikâyeleri bulunmaktadır. Hikâyelerin bitiminde “Sorular” bölümü yer alır. Burada her hikâye ile ilgili doğru-yanlış, çoktan seçmeli ve boşluk doldurmaya yönelik sorular bulunur. Sorular bölümünden sonra son olarak kitapta geçen, seviyeye göre anlamı bilinme ihtimali az olan kelimelerin anlamları verilmektedir.

İlk Sıçrayış yardımcı okuma kitabının kapağında “İlk Sıçrayış” hikâyesinden bir sahne resimle canlandırılmıştır. Kitabın genel görünümü, harflerin puntosu ve hikâyelerin içeriği ve anlatımı Türkçe öğrenen 18 yaş altındaki bir yabancı öğrencinin ilgisini çekecek şekilde düzenlenmiştir. YTÖ için hazırlanan yardımcı okuma kitaplarının geneli ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin ilgisini çekecek şekilde hazırlanmış ve Türkçe öğrenen on sekiz yaş ve üstü kişilerin ilgisini çekmemektedir. Hikâyeler basit bir anlatım, kurgu ve dil ile yazılmıştır. Yetişkinlerden çok çocuklara yöneliktir. Oysa yardımcı okuma kitaplarının hedef kitlesi sadece küçük yaşta Türkçe öğrenmek isteyenlerden oluşmaz hatta büyük bir kısmı yetişkindir. Yetişkinler için Türkçe seviyelerine göre anlatımı basit ama içeriği yoğun ve ilgi çekici konu ve olaylar yardımcı okuma kitaplarında yer almalıdır.

Orta seviyeye ait bir yardımcı okuma kitabı olan “İlk Sıçrayış”ın içindeki beş hikâye de aynı kahramanların farklı hikâyeleridir. Hikâyelerde hırsız bir kadın ve her defasında onun planlarını çözen ancak hırsız kadını hep son anda elinden kaçıran bir dedektif vardır. Hikâyeler hırsızın planladığı farklı hırsızlık hikâyelerinden oluşur. Peyami Safa’nın YTÖ için hazırlanmış bu hikâyeleri sürükleyici ve ilgi çekicidir. Ancak hitap ettiği yaş grubu on sekiz yaş altıdır. Kısa cümlelerle anlatılan hikâyelerde mücevher ve para soygunları anlatılır. Hikâyelerin geçtiği mekânlar köşk, apartman dairesi, terzi dükkânı ve bir mağazadır. Günlük hayatta kullandığımız birçok kelime hırsızlık olayının bu mekânlarda geçmesi anlatılırken karşımıza çıkar. Mezarlıkta Hayalet isimli hikâyede Dedektif Selim’in olayı ortaya çıkarmak için yaptığı bir plan vardır. Bu planın bulunduğu sayfaya planın krokisine ait bir çizim konya, planda belirlenen noktaları anlatan Türkçe cümleler, Türkçe öğrenen yabancılar tarafından daha kolay anlaşılabilirdi.

Adım Adım Türkçe Öğretim setinde orta seviyeye ait olan İlk Sıçrayış adlı okuma kitabı 13-18 yaş grubu öğrencilere hitap etmektedir. Dil, imlâ ve cümle yapısı tekrar ele alınmış ve bu seviyeye uygun hale getirilmeye çalışılmıştır. Adım Adım Türkçe Öğretim setinde yer alan diğer orta seviye yardımcı okuma kitapları şunlardır: “Bir Yaz Hatırası”, Mesneviden Seçmeler”, Gülistandan Seçmeler”, “Kel ile ve Dimme”, “Duvardaki Sır”, “Boğuk Ses”, “Uğursuz Ev”, “Cingöz Tehlikede”.

Temel seviye için hazırlanan yardımcı okuma kitapları da şunlardır: “Çevreci Gençler”, “Kralın Yeni Elbiseleri”, “İyiliksever Keloğlan”, “Mermer Tezgâh”, “Nasreddin Hoca Fıkraları”, “Üç Küçük Robinson”, “Kaşağı”, “Değirmenci Oğlu ve Eşegi”, “Ali Baba ve Kırk Haremiler”, “Ali Cengiz ve Hileleri”, “Yeraltındaki Ölü”, “Keloğlan ve Sihirli Saçlar”, “Mezarlıktaki Hayalet”, “Kral ve Bülbül”, “Bilge Adam ve Uçan Kurbağa”, “Acı Haber”, “Tom Sawyer”.

Genel olarak temel seviyedeki kitaplarda 1200 ve üstü kelime, orta seviyedeki kitaplarda ise kelimelerin 2200’ün üstünde olduğu görülmektedir. Kitaplardaki kullanılan kelimeler temel iletişimde karşılaşılan kelimelerdir.

Adım Adım Türkçe Öğretim seti içinde bulunan yardımcı okuma kitapları Temel ve Orta olarak seviyelendirilmiş ve sadece 18 yaş altındaki Türkçe öğrenen yabancıların ilgisini çekebilecek hikâyelerden oluşmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

1. ANKET ÇALIŞMASININ AMACI

Okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarının yabancılara Türkçe öğretimi sırasındaki önemi ve etkisini, Türkçe öğrenen öğrenciler temel alınarak inceleyip değerlendirmektir.

2. ANKETİN HAZIRLANMASI

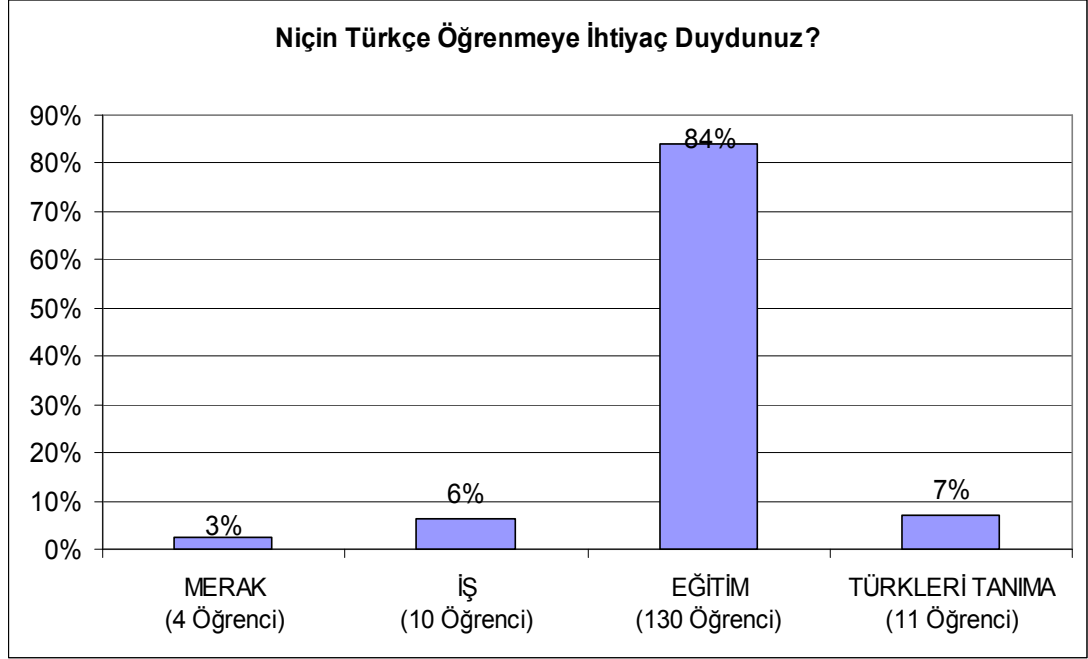
Ankara Üniversitesi TÖMER ve Gazi Üniversitesi TÖMER’lerde Türkçe Öğrenimi gören yabancı öğrencilere okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları ile ilgili bir anket yapmak amacıyla öncelikle Avrupa Konseyinin hazırladığı Avrupa Dil Pasaportu kriterleri ve eğitimde ölçme ve değerlendirme teknikleri dikkate alınarak bir “Anket Deneme Formu” hazırlanmıştır. Bu formda dil öğrenimindeki dört temel dil becerilerinden “okuma-anlama” becerisi ve okuma metinleri ile ilgili on dört maddelik, ayrıca okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarına yönelik dokuz maddelik genel soru tespit edilmiştir. Hazırlanan bu form Türk Amerikan Derneği Antalya Şubesi’nde Türkçe kursu alan on öğrencide anket şeklinde uygulanmıştır. Daha sonra anket, eğitimde ölçme ve değerlendirme uzmanları ile yeniden değerlendirilmiş, gerekli düzeltmeler yapılarak son şekli verilmiştir (Bkz. EK 3).

3. ANKETİN UYGULANMASI

Ankara Üniversitesi TÖMER ve Gazi Üniversitesi TÖMER’de Haziran 2010 döneminde Türkçe kursu alan 155 yabancı öğrenciye anket uygulanmıştır. Öğrenciler birinci bölümde okuma metinleri ve okuma kitapları ile ilgili genel bilgiler için hazırlanan dokuz soruyu yanıtlamışlardır. İkinci bölümde okuma ve anlama becerileri ile ilgili on dört maddeye verecekleri cevap için; “Evet”, “Biraz”, “Hayır,” şeklinde üçlü derecelendirmeyi kullanmışlardır.

Hazırlanan bu anket, Ankara Üniversitesi TÖMER’den 79, Gazi Üniversitesi TÖMER’den 76 olmak üzere toplam 155 yabancı öğrenciye uygulanmıştır. Yabancı öğrencilerin ülkelere göre dağılımını tabloda görebilirsiniz (Bkz. EK 4).

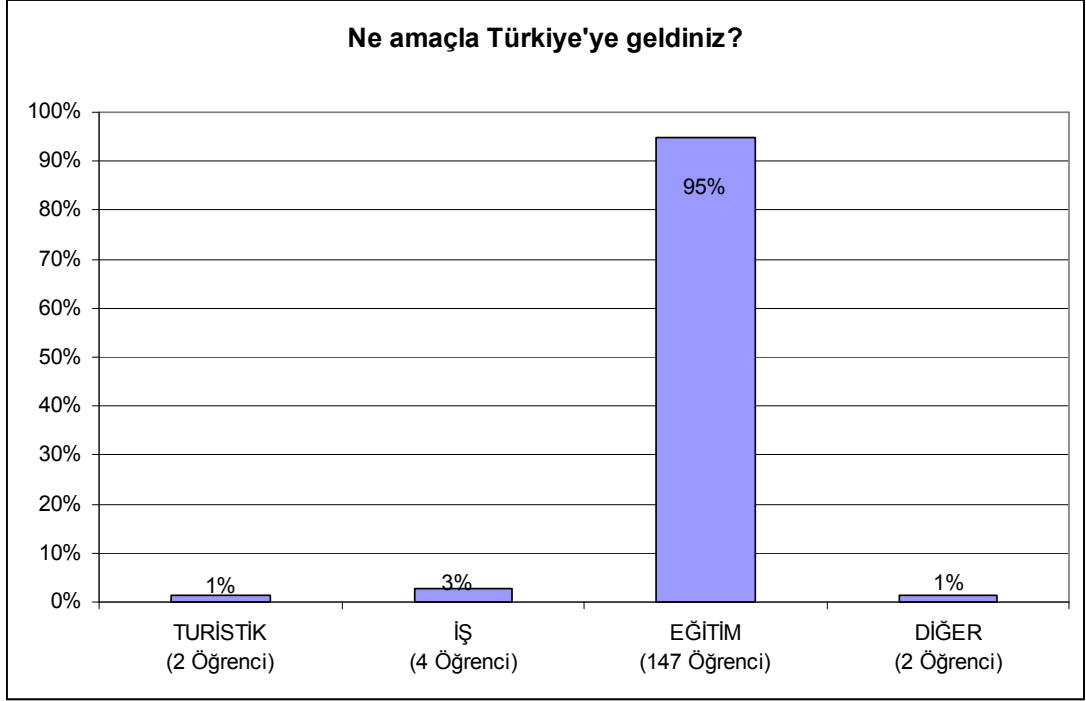
Şekil (1)

Grafikte “Niçin Türkçe öğrenmeye ihtiyaç duyduunuz?” sorusuna, ankete katılan 155 yabancı öğrenciden 130’ u “Eğitim”, 11’i “Türkleri tanıma”, 10’u “İş” ve 4’ü “Merak” olarak cevap vermişlerdir. Bu değerler grafikte yüzde oranlarıyla da gösterilmektedir. Bu sonuçlara göre, öğrencilerin %84’ü Türkçeyi eğitim amacıyla öğrenmek istediği ortaya çıkmıştır.

Okuma metinleri belirlenirken daha önceki sayfalarda belirtildiği üzere “ihtiyaç-amaç” dikkate alınması gereken belirleyici özelliklerdendir. Bu sebeple okuma metinleri belirlenirken veya hazırlanırken bu özelliğin dikkate alınması yabancılara Türkçe öğretiminde daha verimli olacaktır.

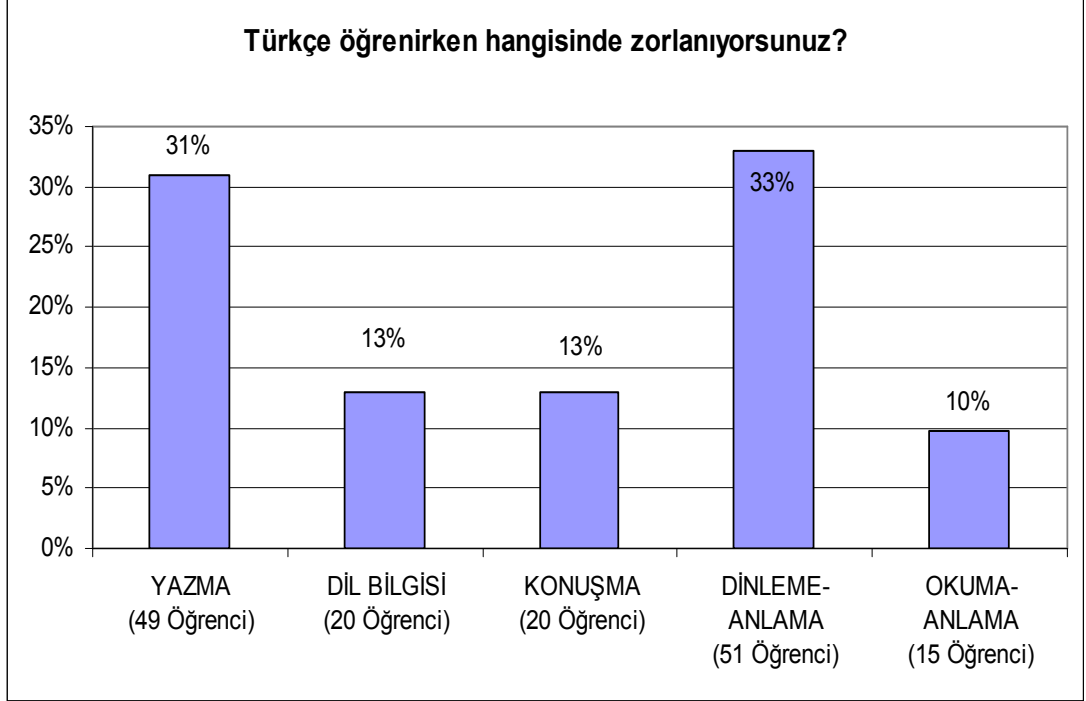
Şekil (2)

Bir önceki grafik sonuçlarına benzer bir sonucu burada da görmekteyiz. “Ne amaçla Türkiye’ye geldiniz?” sorusuna, ankete katılan 155 öğrencinin %95’i (147’si) “Eğitim” cevabını vermiştir. İki öğrenci “Turistik”, dört öğrenci “İş” ve iki öğrenci diğer sebeplerden şeklinde yanıt vermişlerdir.

Okuma metinlerinin hazırlanmasında dil öğretimindeki hedef kitlenin amaçlarının dikkate alınması faydalı olacaktır. Türkiye’ye eğitim amacı ile gelmenin bu derecede çok olması mutlaka okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları için de dikkate alınmalıdır. Yabancı dil öğretimi öğrencilerin amaçlarını gerçekleştirebileceği en önemli araç olmaktadır. Araç ve amaç ne kadar birbirine yaklaştırılırsa başarı o kadar artacaktır.

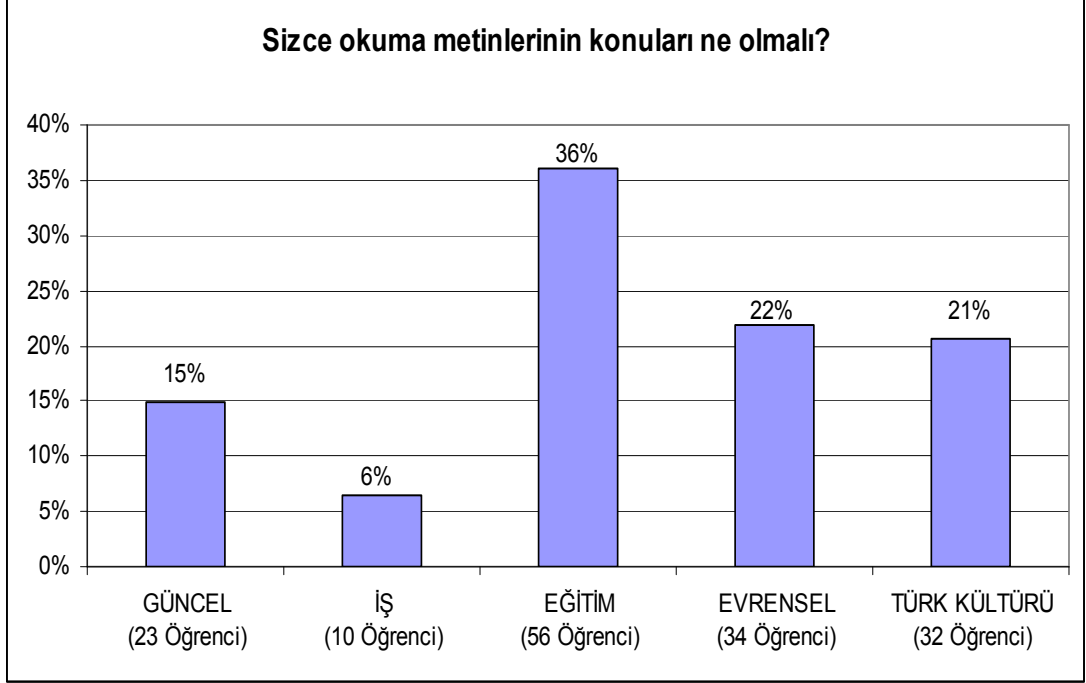
Şekil (3)

“Türkçe öğrenirken hangisinde zorlanıyorsunuz?” sorusuna, ankete katılan 155 yabancı öğrenciden 49’u (%31’i) “Yazma”, 20’si (%13’ü) “Dil bilgisi”(Gramer), 20’si (%13’ü) “Konuşma”, 51’i (%33) “Dinleme-Anlama” ve sadece 15’i (%10’u) “Okuma-Anlama” cevabını vermişlerdir.

Dil öğrenimindeki dört temel dil becerilerinden okuma becerisi denince akla okuma metinleri gelmektedir. Bu sonuçlara göre, öğrencilerin Türkçe öğrenirken en az zorlandıkları okuma-anlama becerisi olduğu görülmektedir. Bu dikkat çekici bir sonuçtur. Grafikten, öğrencilerin en çok zorlandıkları becerilerin dinleme-anlama ve yazma olduğu görülmektedir.

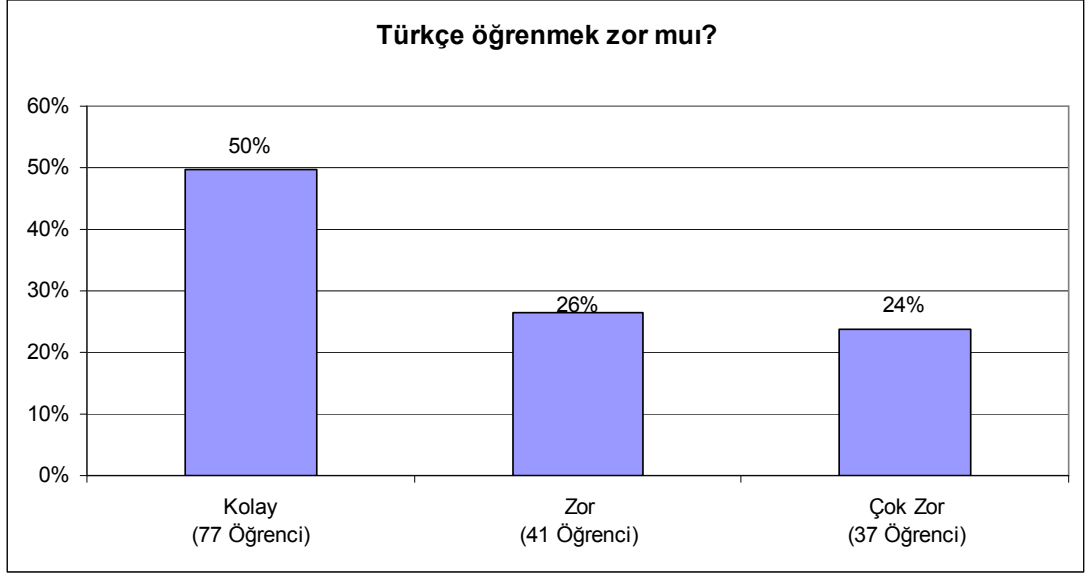
Şekil (4)

“Sizce okuma metnlerinin konuları ne olmalı?” sorusuna, ankete katılan 155 yabancı öğrenciden 23’ü (%15’i) “Güncel”, 10’u (%6’sı) İş, 56’sı (%36’sı) “Eğitim”, 34’ü (%22’si) “Evrensel” ve 32’si (%21’i) “Türk Kültürü” cevabını vermişlerdir.

Bu sonuçlara göre okuma metinleri belirlenirken ve seçilirken, öncelikle dil öğrenme amacı (burada eğitim), sonra evrensel ve Türk kültürü sonra da güncel konular öne alınmalıdır sonucunu çıkarabiliriz.”Okuma metnlerinin konuları ne olmalı?” sorusuna verilen bu cevaplar oldukça önemlidir. Türkçe öğrenme amacı olarak eğitimin öne çıkması, okuma metinleri için de amaca uygun konuların YTÖ için ne kadar faydalı olacağını açıkça göstermektedir. YTÖ için hazırlanmış setlerde genellikle evrensel kültür unsurları çok daha ön plana çıkarılmakta, Türk kültürü ihmal edilmektedir. Bu anket sonucuna göre hem evrensel hem de Türk kültürüne eşit önem verilmesi gereği açıkça görülmektedir.

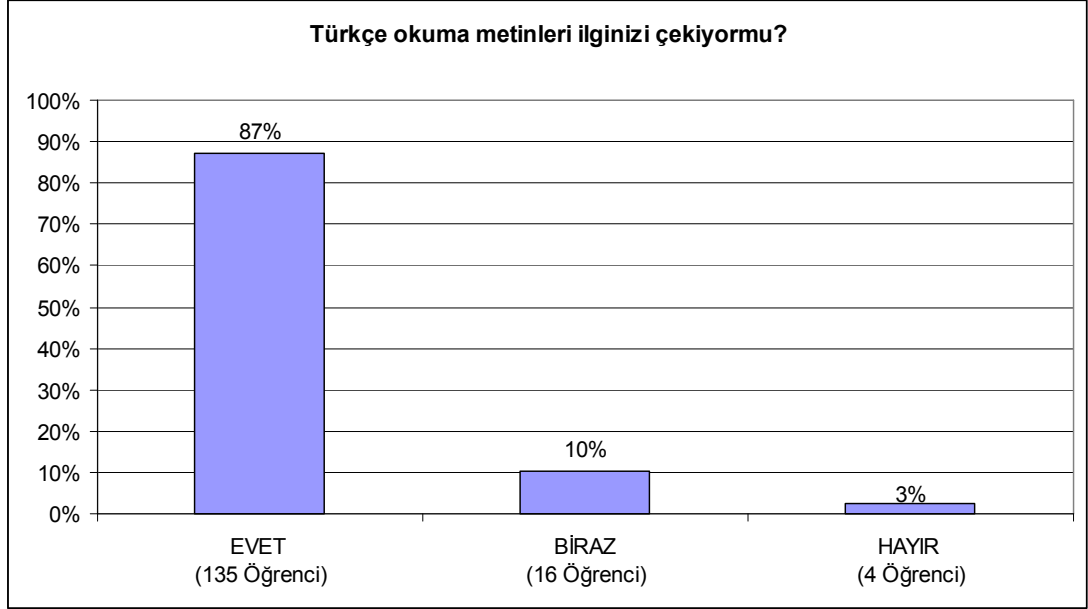
Şekil (5)

Anketteki "Türkçe öğrenmek zor mu?" sorusuna, ankete katılan 155 yabancı öğrenciden 77'si (%50'si) "Kolay", 41'i (%26'sı) "Zor", 37'si (%24'ü) "Çok zor" yanıtını vermişlerdir.

Bu sonuçlara göre yabancı öğrencilerin, Türkçenin zorluğuna yönelik verdikleri cevaplarda, Türkçe öğrenmeyi yarı yarıya zor olarak kabul ettikleri görülmektedir. Bu rakamın fazla olduğu düşünülebilir. Bu sebeple öncelikle Türkçenin kolaylıkları, güzellikleri ve zenginliği Türkçe öğrenmek isteyenlere anlatılmalı, inandırılmalıdır. Okuma metinlerinin ilgi çekici, heyecan verici olması, öğrencilerde istek ve merak uyandıracak, onlara Türkçe öğrenmeyi kolaylaştıracaktır.

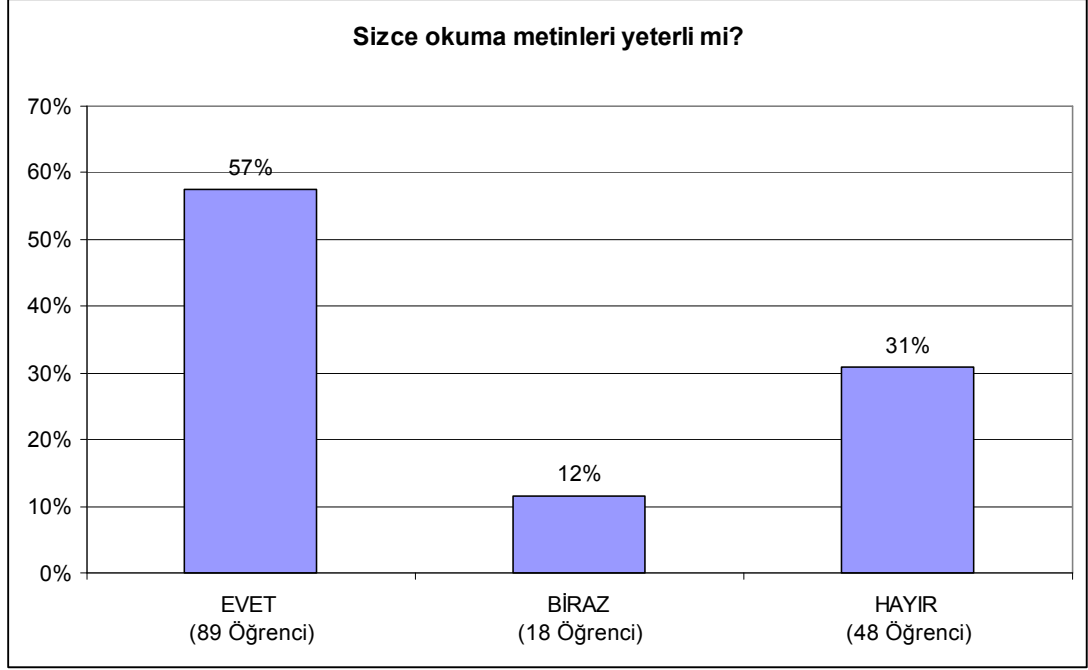
Şekil (6)

Anketteki “Türkçe okuma metinleri ilginizi çekiyor mu?” sorusuna, ankete katılan 155 yabancı öğrenciden 135’i (%87’si) “Evet”, 16’sı (%10’u) “Biraz” ve sadece 4’ü (%3’ü) “Hayır” yanıtını vermişlerdir.

Sonuçlara göre yabancı öğrencilerin sadece %3’ü ders kitabındaki okuma metinlerinin ilgilerini çekmediğini söylemiş, % 97’si ilgisini çektiğini belirtmiştir. Bu da bize, metinlerin ilgi çekmekle ilgili yönünün gayet başarılı olduğunu gösterir.

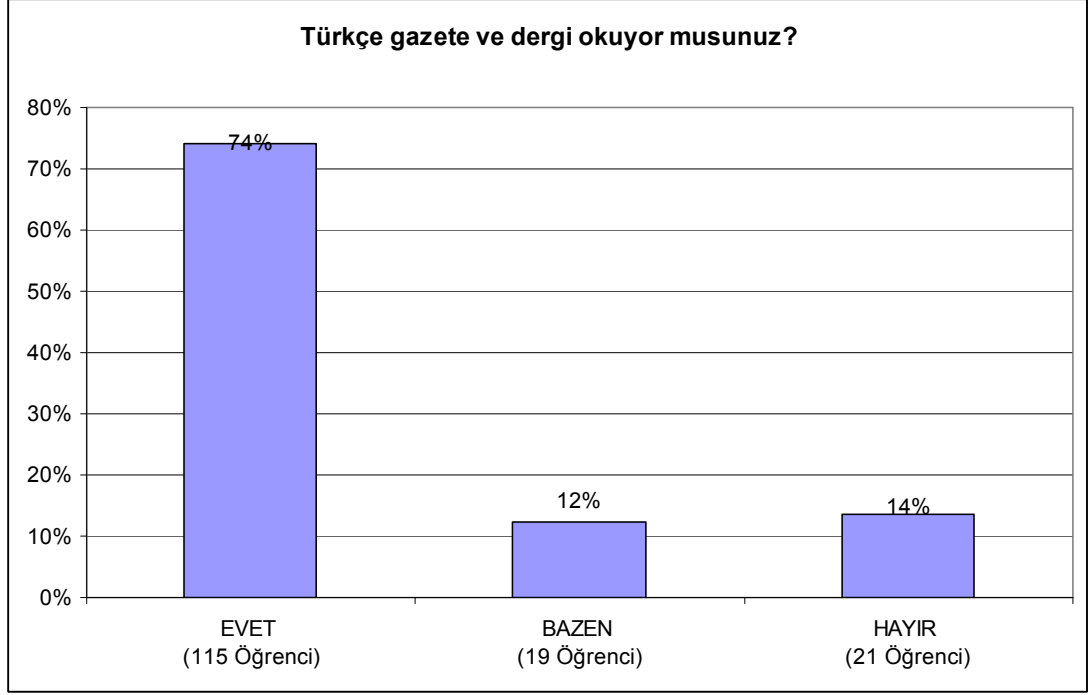
Şekil (7)

Anketteki “Sizce okuma metinleri yeterli mi?” sorusuna, ankete katılan 155 yabancı öğrenciden 89’u “Evet”, 18’i “Biraz” ve 48’i “Hayır” yanıtını vermişlerdir. Ayrıca grafikte verilen yanıtların yüzde oranları da gösterilmiştir.

Sonuçlara göre yabancı öğrencilerin %31’inin yani 48 öğrencinin ders kitabındaki okuma metinlerinin yeterli olmadığını söylemesi, okuma metinlerinin daha da artırılması gerektiğini işaret etmektedir. Gerek okuma metinlerinin uzunluğu gerekse miktarı, mutlaka seviyeye uygun şekilde artırılmalı ve doyurucu bir dil öğretimi sağlanmalıdır.

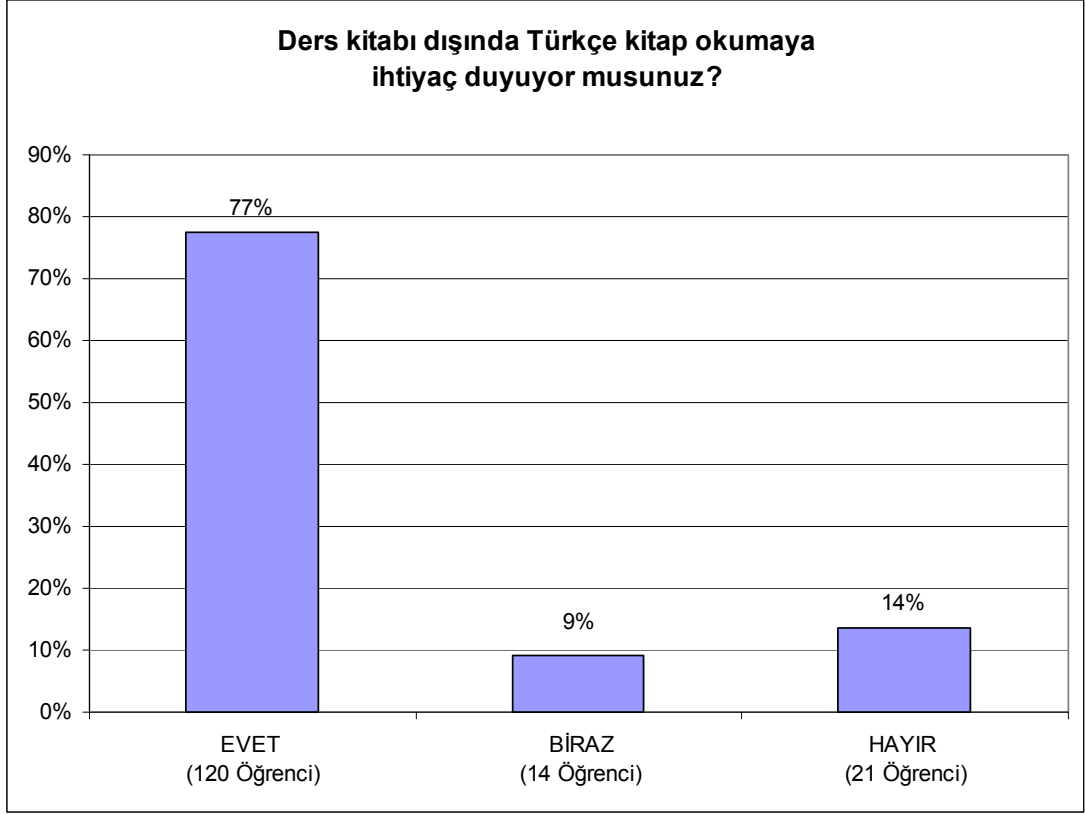
Şekil (8)

Anketteki “Türkçe gazete ve dergi okuyor musunuz?” sorusuna, ankete katılan 155 yabancı öğrenciden 115’i (%74’ü) “Evet” demiş, 19’u (%12’si) “Bazen” ve 21’i (%14’ü) “Hayır” yanıtını vermişlerdir.

Bu sonuçlara göre ders kitaplarındaki okuma metinlerinde, özellikle orta ve yüksek seviyelerde gazete ve dergilerden rahatlıkla metin kullanılabileceği görülmektedir. Hatta bazen örnek gazete ve dergiler sınıfa bizzat getirilerek seviyeye uygun örnek metinler derste işlenebilir. YTÖ’ye uygun yardımcı okuma kitaplarının olmaması ve bu türden okuma metinlerinin yetersiz olması, öğrencileri kendi imkânlarıyla yeni okuma arayışına itmiş, YTÖ’ye uygun olmayan gazete ve dergi yazılarını zorlanarak da olsa okumaya çalıştıkları görülmektedir.

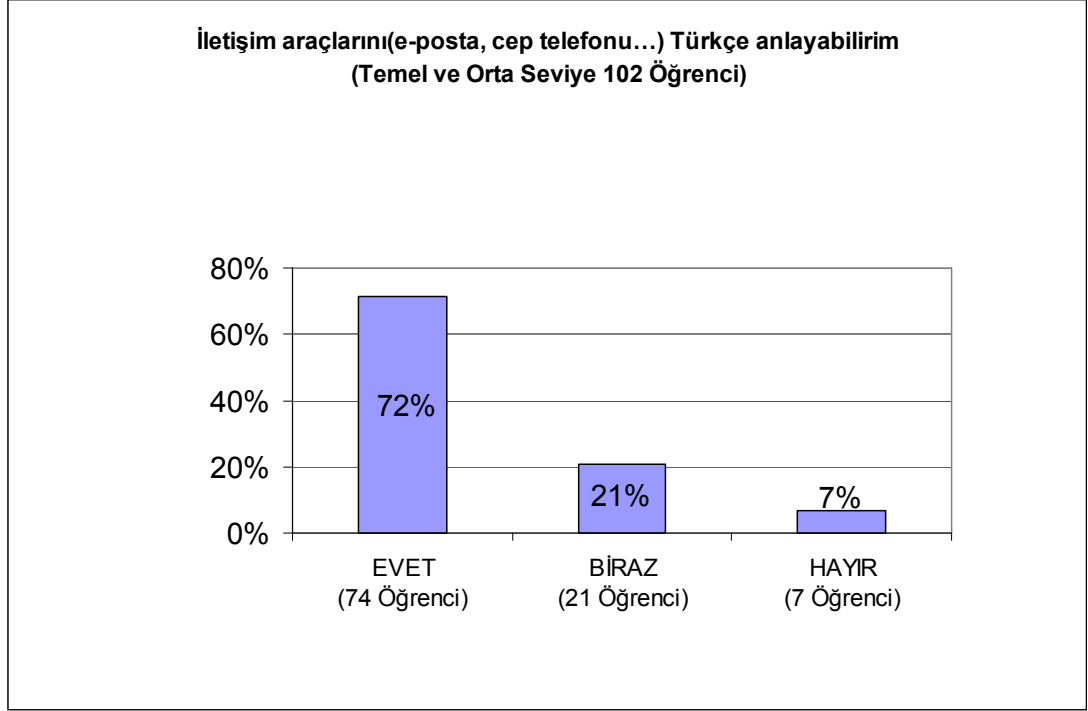
Şekil (9)

“Ders kitabı dışında Türkçe kitap okumaya ihtiyaç duyuyor musunuz?” sorusuna, ankete katılan 155 yabancı öğrenciden 120’si (%77’si) “Evet” demiş, 14’ü (%9’u) “Biraz” ve 21’i (%14’ü) “Hayır” yanıtını vermişlerdir.

Anket sonuçlarında en dikkat çeken konu “Ders kitabı dışında okuma kitaplarına ihtiyaç duyuyor musunuz?” sorusuna yabancı öğrencilerin sadece %14’nün “Hayır” demiş olmasıdır. Yabancılara Türkçe Öğretim Merkezlerinden Gazi ve Ankara TÖMER, ülkemizin bu alanda en köklü, kaliteli ve etkin kurumları olmasına rağmen her iki TÖMER’in de yardımcı okuma kitabının bulunmaması üzerinde düşünülmesi gerekmektedir. YTÖ’de yetkin kurumların mutlaka bir an önce yardımcı okuma kitapları hazırlama çalışmaları başlatması gerekir.

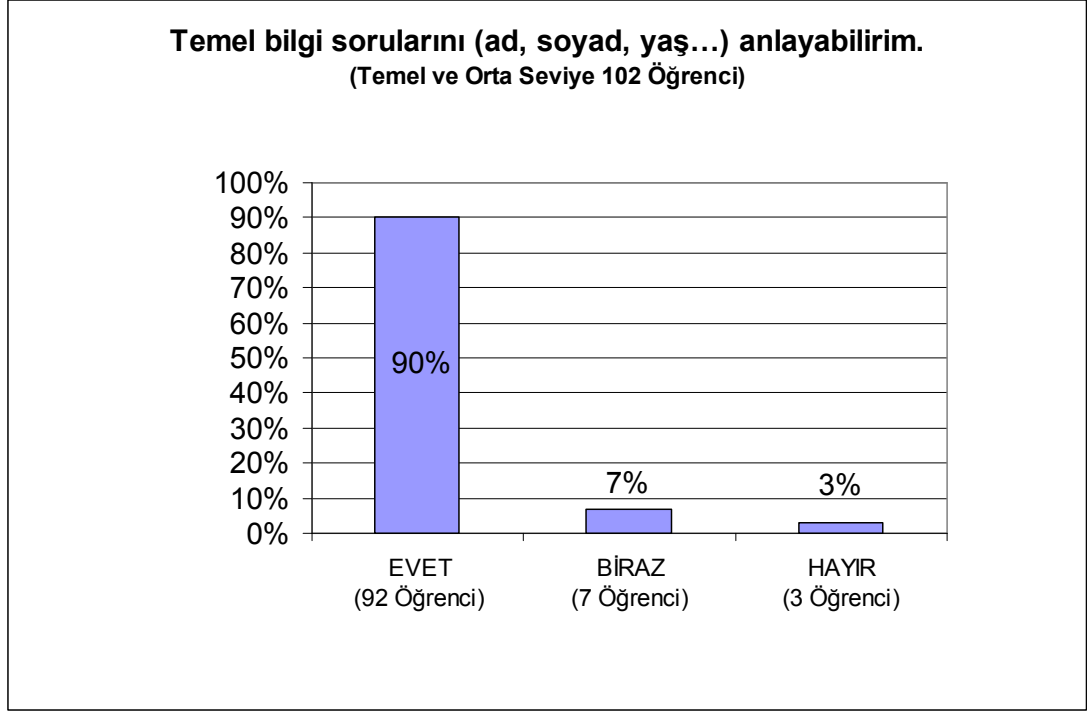
Şekil (10)

Türkçe kursu alan Temel ve Orta seviyedeki ankette katılan 102 yabancı öğrenciden “İletişim Araçlarını Türkçe Anlayabilirim.” maddesine 74’ü (Toplam öğrencinin % 72’si) “Evet” demiş; 21 öğrenci (%21’i) “Biraz” ve 7 öğrenci (% 7’si) ise “Hayır” diye cevap vermiştir.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğu İletişim araçlarının tanıtılması, kullanılması ile ilgili metinleri anlayabilecekleri; bu tür metinlerle ilgili bir sorunlarının da olmadıkları ortaya çıkmaktadır. Ancak geri kalan %28’in de iletişim araçlarını Türkçe kullanmalarına yardımcı olacak çalışmalar yapılmalıdır. Çünkü iletişimin öğrenilen dille tam olarak her ortamda gerçekleştirilmesi çok önemlidir.

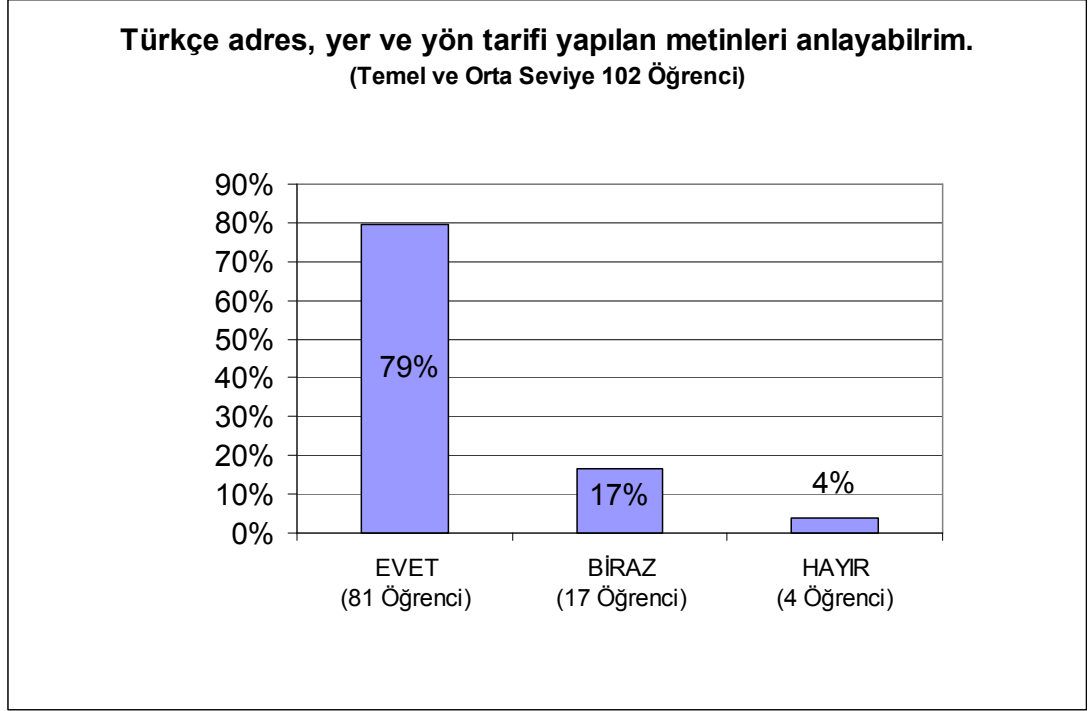
Şekil (11)

“Temel bilgi sorularını (adı, soyadı, yaş...) anlayabilirim.” maddesine orta ve temel seviyede Türkçe kursu alan 102 öğrenciden 92’si “Evet”, 7’si “Biraz” ve 3’ü “Hayır” cevabını vermiştir. Ayrıca grafikte verilen yanıtların yüzde oranları da gösterilmiştir.

Bu sonuçlara göre, bir anketteki temel bilgilerle ilgili metinlere “Hayır” diyenlerin oranı sadece %3’tür. Bu da metinlerde “adı, soy adı, yaş ..” gibi kişisel temel bilgi içeren kelimelerin rahatlıkla daha da artırarak kullanılabileceğini göstermektedir.

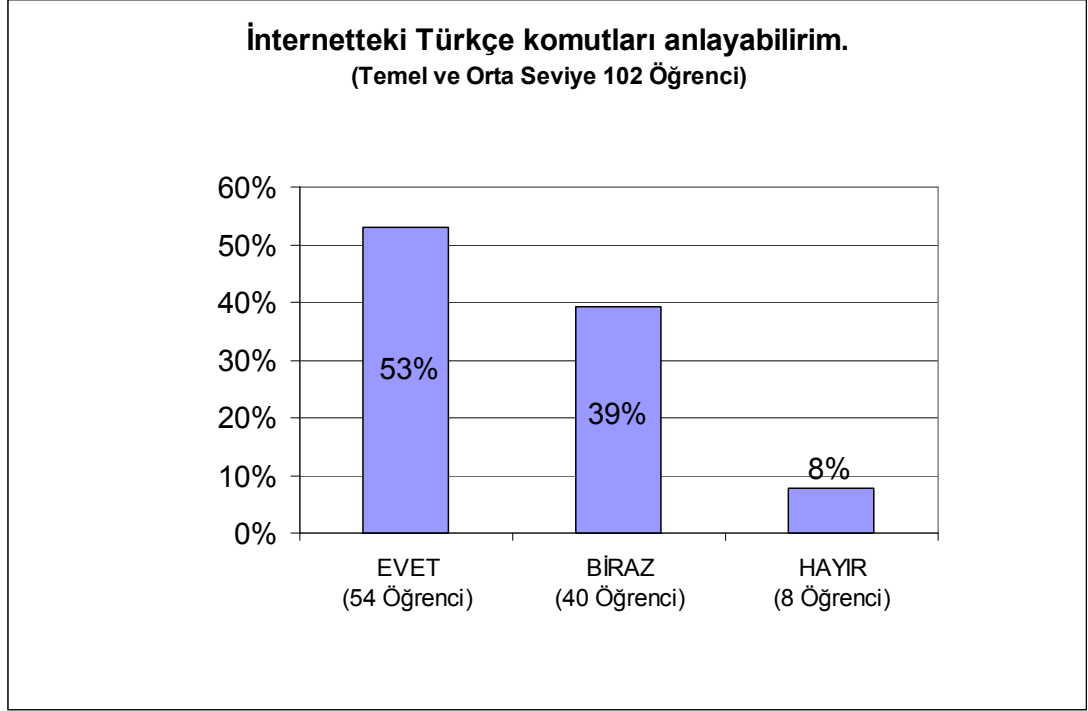
Şekil (12)

Ankette bulunan “Türkçe adres, yer ve yön tarifi yapılan metinleri anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Temel ve Orta seviyedeki 102 yabancı öğrenciden 81’i (Toplam öğrencinin % 79’u) “Evet” demiş; 17 öğrenci (%17’si) “Biraz” ve 4 öğrenci (% 4’ü) ise “Hayır” diye cevap vermiştir.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğu adres, yer ve yön tarifi yapılan metinleri anlayabilmekte; bu tür metinlerle ilgili bir sorunlarının da olmadıkları ortaya çıkmaktadır. Bu da bize bu tür metinlerin biraz daha kelime hazinelerini geliştirici yoğunlukta olabileceğini gösterir.

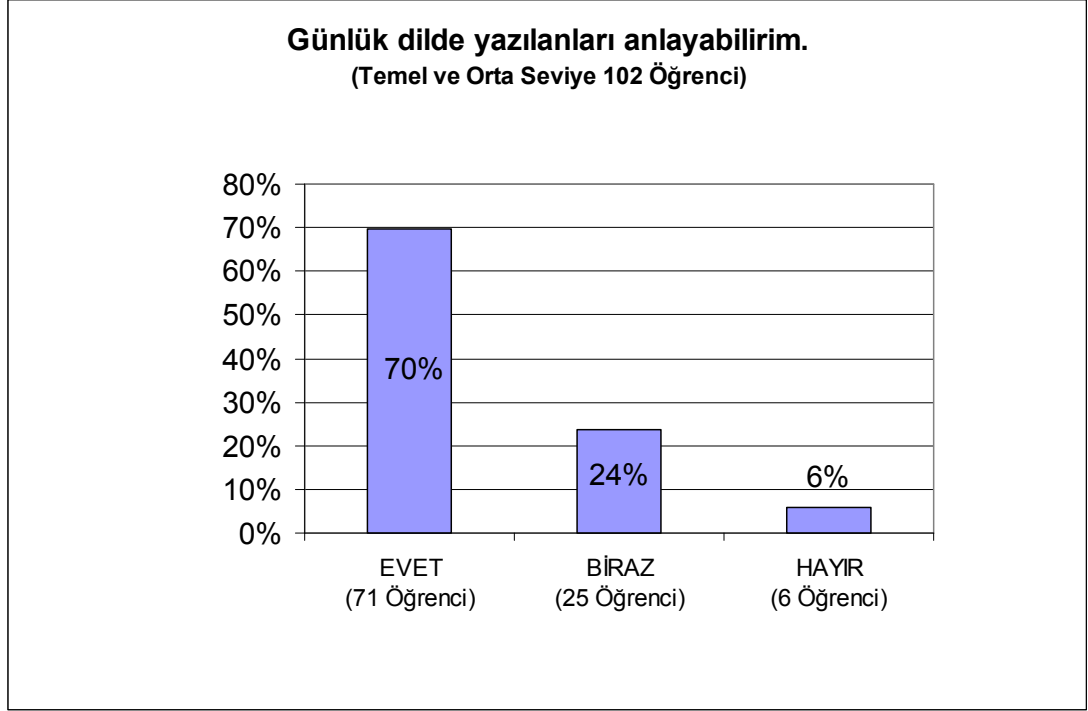
Şekil (13)

“İnternetteki Türkçe komutları anlayabilirim.” maddesine orta ve temel seviyede Türkçe kursu alan 102 öğrenciden 54’ü “Evet”, 40’ı “Biraz” ve 8’i “Hayır” cevabını vermiştir. Ayrıca grafikte verilen yanıtların yüzde oranları da gösterilmiştir.

Bu sonuçlara göre, internetle ilgili Türkçe metinlere “Hayır” diyenlerin oranı sadece %8’dir. Bu da gösteriyor ki internet ile ilgili metinler hazırlanırken veya seçilerken metin içinde kullanılan komut, deyim ve kelimelerin Türkçe olmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca internette Türkçenin kullanımı ile ilgili daha çok işlevsel okuma metinleri oluşturulmalı ve sosyal paylaşım sitelerinden her türlü internet kullanım ortamındaki dili, öğrencilerin Türkçe kullanması için teşvikte bulunulmalıdır. Günümüzde internet kullanımının yaşamımızı çok fazla etkilemekte olduğu düşünülürse, YTÖ için internetin Türkçe kullanılmasının önemi ortaya çıkacaktır.

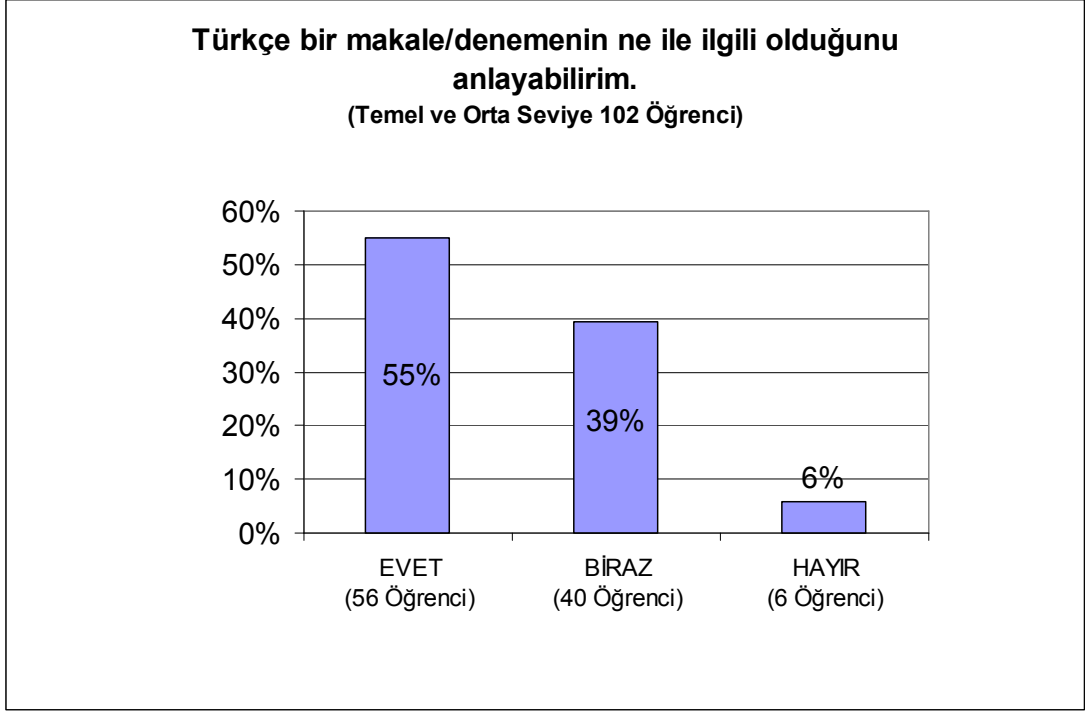
Şekil (14)

Ankette bulunan “Günlük dilde yazılanları anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Temel ve Orta seviyedeki 102 yabancı öğrenciden 71’i (Toplam öğrencinin % 70’i) “Evet” demiş; 25 öğrenci (%25’i) “Biraz” ve 6 öğrenci (% 6’sı) ise “Hayır” diye cevap vermiştir.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğu günlük dilde yazılan metinleri anlayabilmektedir. Bu tür metinler seviyelere göre daha da yoğunlaştırılarak verilmelidir.

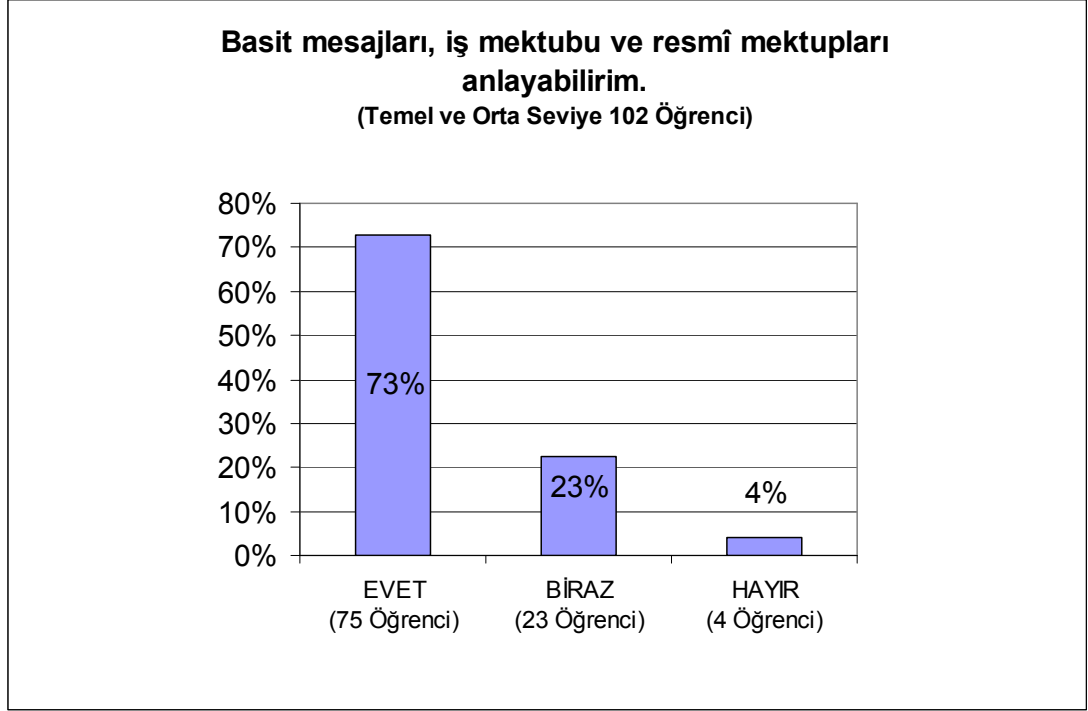
Şekil (15)

“Türkçe bir makale/denemenin ne ile ilgili olduğunu anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Temel ve Orta seviyedeki 102 yabancı öğrencinin % 55’i “Evet” demiş; öğrencilerin %39’u “Biraz” ve sadece % 6’sı “Hayır” diye cevap vermiştir.

Bu sonuçlara göre 102 öğrencinin %39’unun tiyatro, sinema ve kitap hakkında yazılmış makaleleri biraz anlıyorum, %6’sının da anlamıyorum demesi bu tür metinlerin daha çok yüksek seviyede kullanılması gerektiğini orta seviyede ise biraz basitleştirerek sunulmasının daha faydalı olacağını göstermektedir.

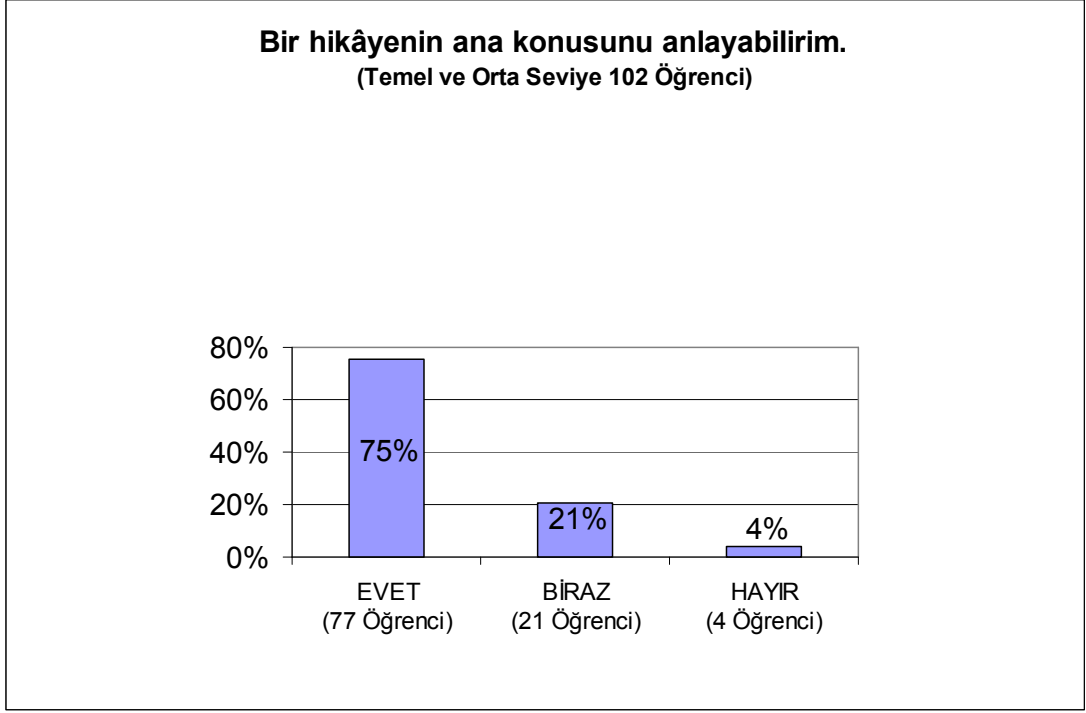
Şekil (16)

Ankette bulunan “Basit mesajları, iş mektubu ve resmî mektupları anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Temel ve Orta seviyedeki 102 yabancı öğrenciden 75’i (Toplam öğrencinin % 74’ü) “Evet” demiş; 23 öğrenci “Biraz” ve 4 öğrenci ise “Hayır” diye cevap vermiştir.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğunun kısa mesaj ve iş mektupları ile ilgili metinleri anlayabilecekleri ortaya çıkmaktadır. Bu tür metinler seviyeye göre zorlaştırılarak işlenebilir.

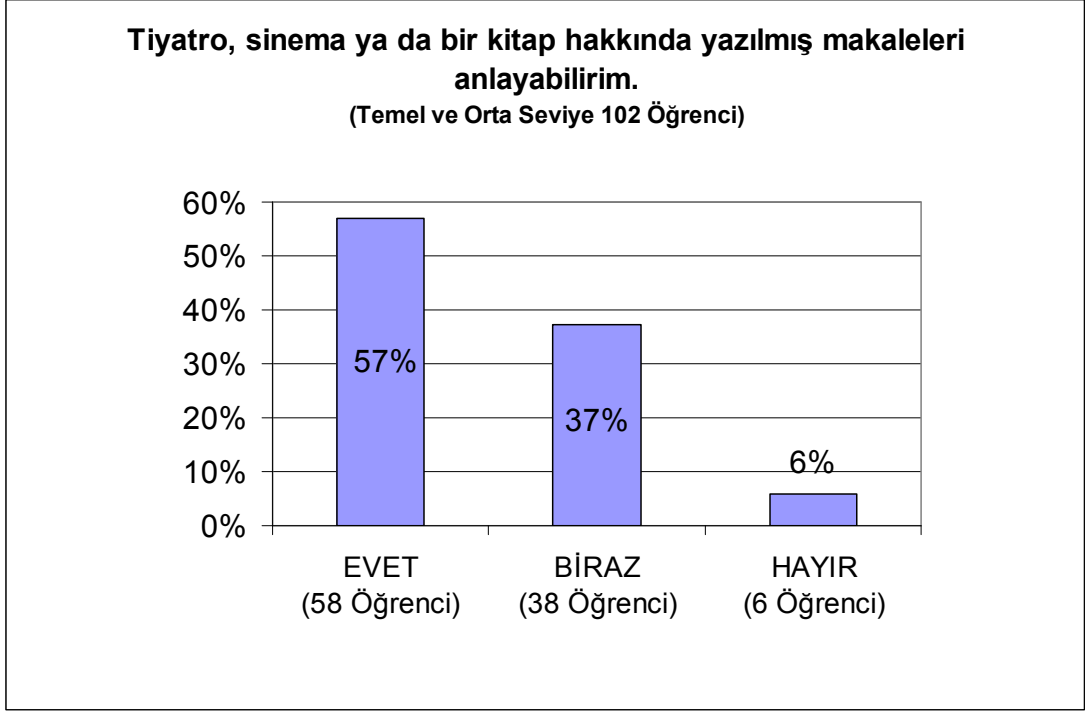
Şekil (17)

Ankette bulunan “Bir hikâyenin ana konusunu anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Temel ve Orta seviyedeki 102 yabancı öğrenciden 77’si (Toplam öğrencinin % 75’i) anladığını, 21 öğrenci (%21’i) biraz anladığını ve 4 öğrenci (% 4’ü) ise anlamadığını belirterek cevap vermişlerdir.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğu hikâye türünden metinlerin ana konularını anlayabilecekleri görülmektedir. Bu tür metinlere daha çok yer verilmesi yararlı olacaktır.

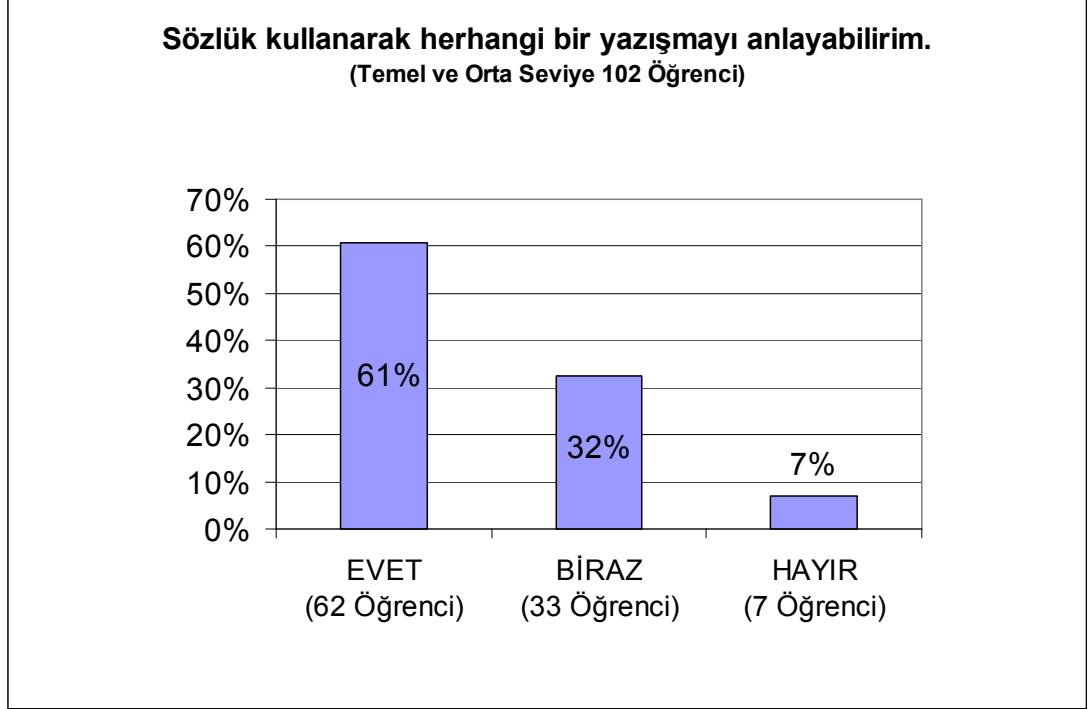
Şekil (18)

“Tiyatro, sinema ya da bir kitap hakkında yazılmış makaleleri anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Temel ve Orta seviyedeki 102 yabancı öğrencinin % 57’i “Evet” demiş; öğrencilerin %37’si “Biraz” ve sadece % 6’sı “Hayır” diye cevap vermiştir.

Bu sonuçlara göre 102 öğrencinin %57’sinin tiyatro, sinema ve kitap hakkında yazılmış makaleleri anlıyor demesi bu tür metinlerin daha çok yüksek seviyede kullanılması gerektiğini orta seviyede biraz basitleştirerek sunulmasının daha faydalı olacağını göstermektedir.

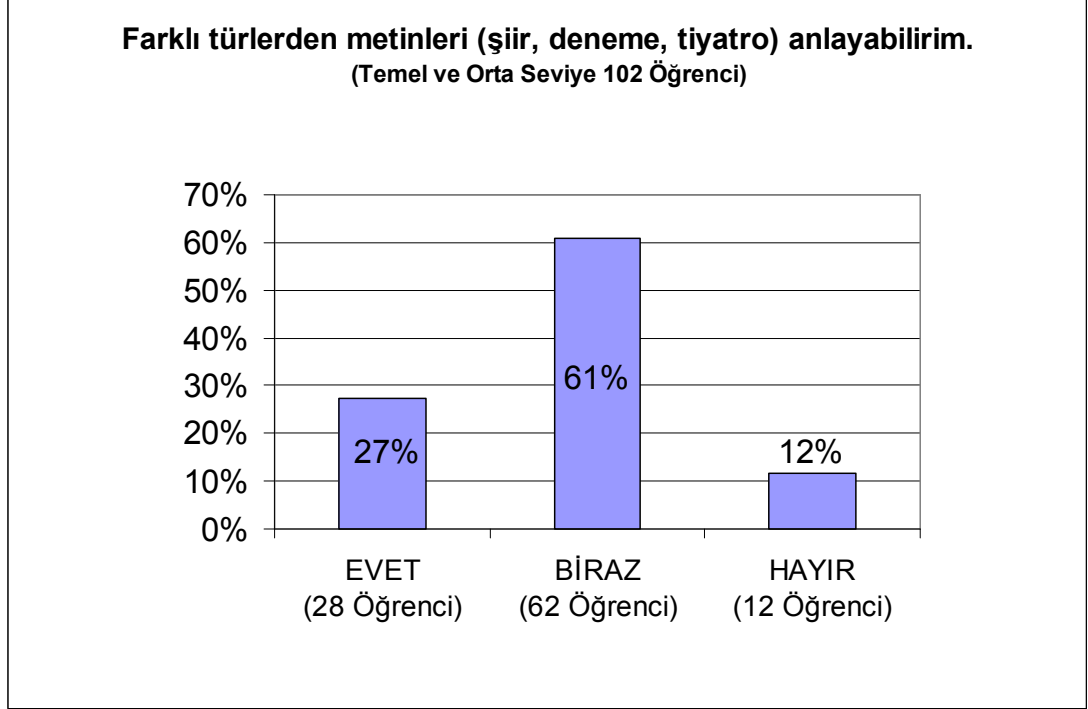
Şekil (19)

Ankette bulunan “Sözlük kullanarak herhangi bir yazışmayı anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Temel ve Orta seviyedeki 102 yabancı öğrencinin % 61’i anladığını, %32’si biraz anladığını ve % 7’si ise anlamadığını belirterek cevap vermişlerdir.

Bu sonuçlara göre, 102 öğrenciden sözlük kullanılmasına rağmen 33’ünün biraz anlıyorum ve 7 öğrencinin hayır anlamıyorum demesi dikkate alınmalıdır. Öğrencilerin, kelimelerin sözlükten anlamını bulması yanı sıra cümlede nasıl bir bağlam oluşturduğunu kavrayabilmesine yardımcı olacak yapıda okuma metinleri oluşturulmalıdır.

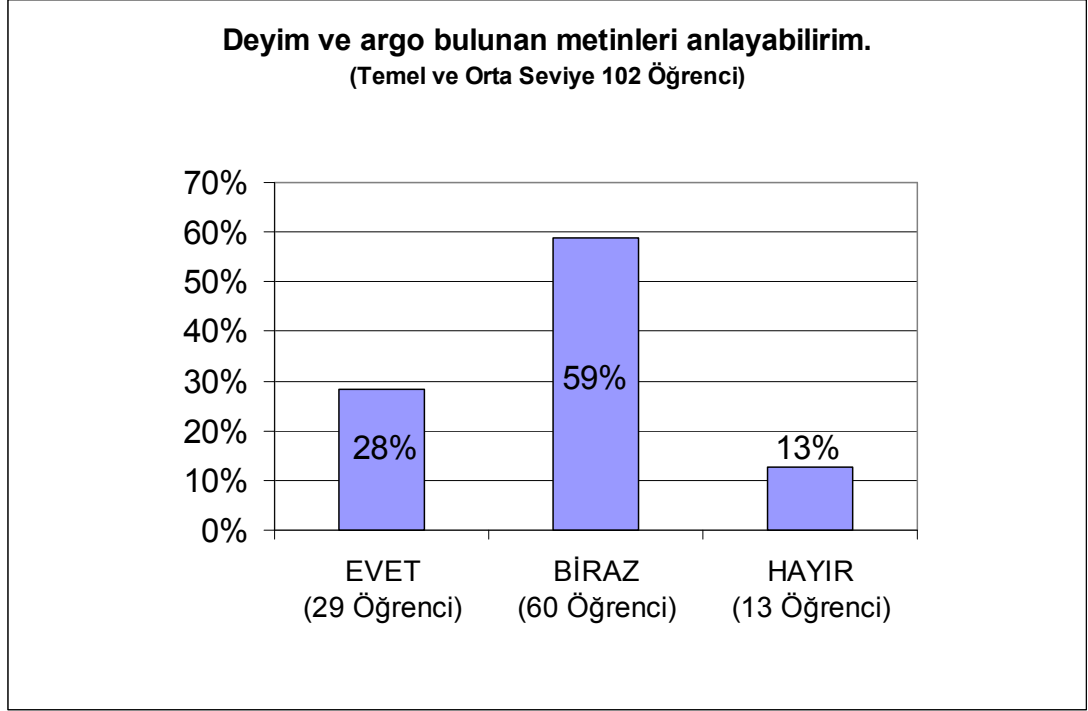
Şekil (20)

“Farklı türlerden metinleri (şiir, deneme, tiyatro) anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Temel ve Orta seviyedeki 102 yabancı öğrenciden 28’si “Evet” demiş; 62 öğrenci “Biraz” ve 12 öğrenci ise “Hayır” diye cevap vermiştir.

Bu sonuçlara göre temel ve orta seviyedeki öğrencilerin şiir, tiyatro gibi farklı türden metinleri anlamada biraz zorlandıkları görülmektedir. Bu tür metinlerin anlatımı yoğun olanları yüksek seviye ders kitaplarında kullanılmalı, orta seviyede kullanılanları biraz daha basit ve kısa metinler olmalıdır.

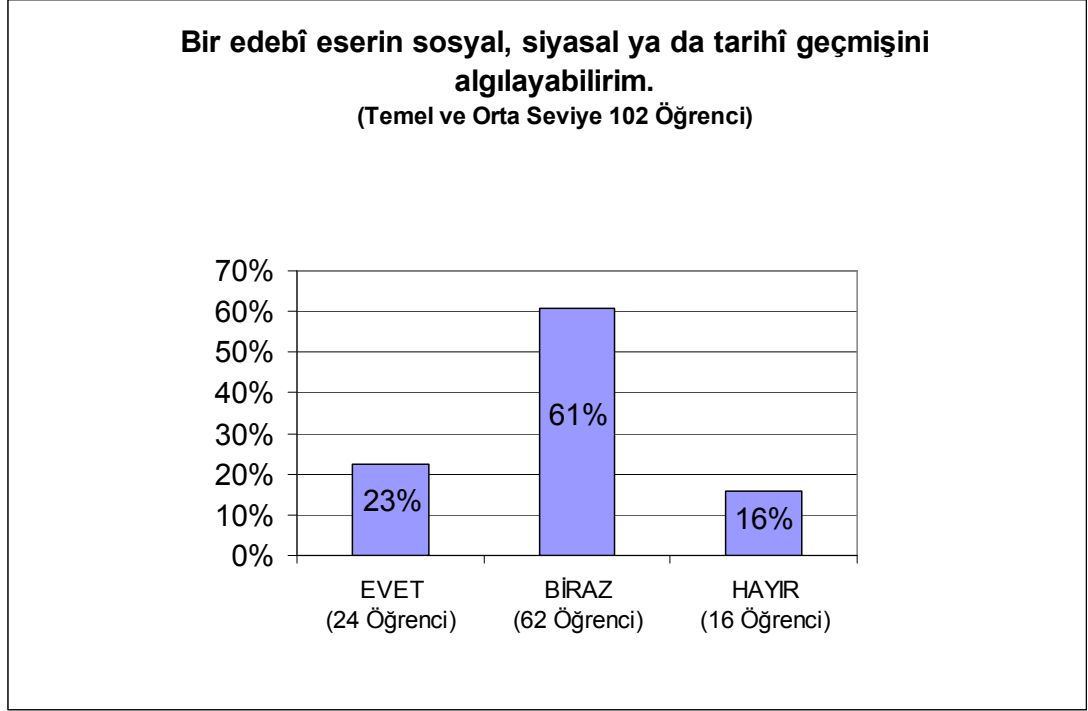
Şekil (21)

Ankette bulunan “Deyim ve argo bulunan metinleri anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Temel ve Orta seviyedeki 102 yabancı öğrenciden 29’u anladığını, 60 öğrenci biraz anladığını ve 13 öğrenci ise anlamadığını belirterek cevap vermişlerdir.

Bu sonuçlara göre bu tür metinlerin tam olarak anlaşılmadığı görülmektedir. Bu sebeple içerisinde deyim ve argo kelimelerin bulunduğu metinler ya yüksek seviye ders kitaplarında verilmeli, ya da bu tür metinlerden anlaşılması kolay olanlar orta seviye ve anlatımı yoğun olanlar yüksek seviye metinlerinde bulunmalıdır. Metin içindeki deyim ve argo kelimelerin anlaşılmasını kolaylaştırmak için alıştırmalar oluşturulmalıdır.

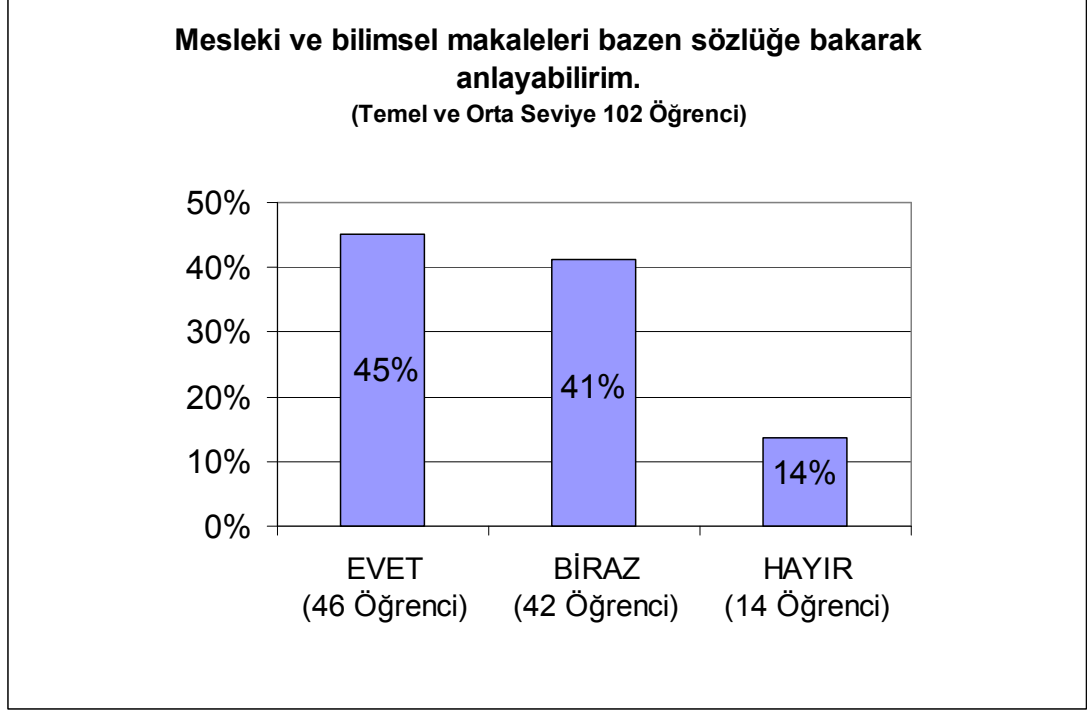
Şekil (22)

“Bir edebî eserin sosyal, siyasal ya da tarihî geçmişini anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Temel ve Orta seviyedeki 102 yabancı öğrenciden 24’ü “Evet” demiş; 62 öğrenci “Biraz” ve 16 öğrenci ise “Hayır” diye cevap vermiştir. Ayrıca grafikte verilen cevapların yüzde oranları da görülmektedir.

Burada öğrencilerin temel ve orta seviyede oldukları dikkat edilirse bu sonuç normaldir. Edebî eserlerle ilgili metinlerin temel ve orta seviye ders kitaplarına değil, yüksek seviye ders kitaplarına konulması yararlı olacaktır.

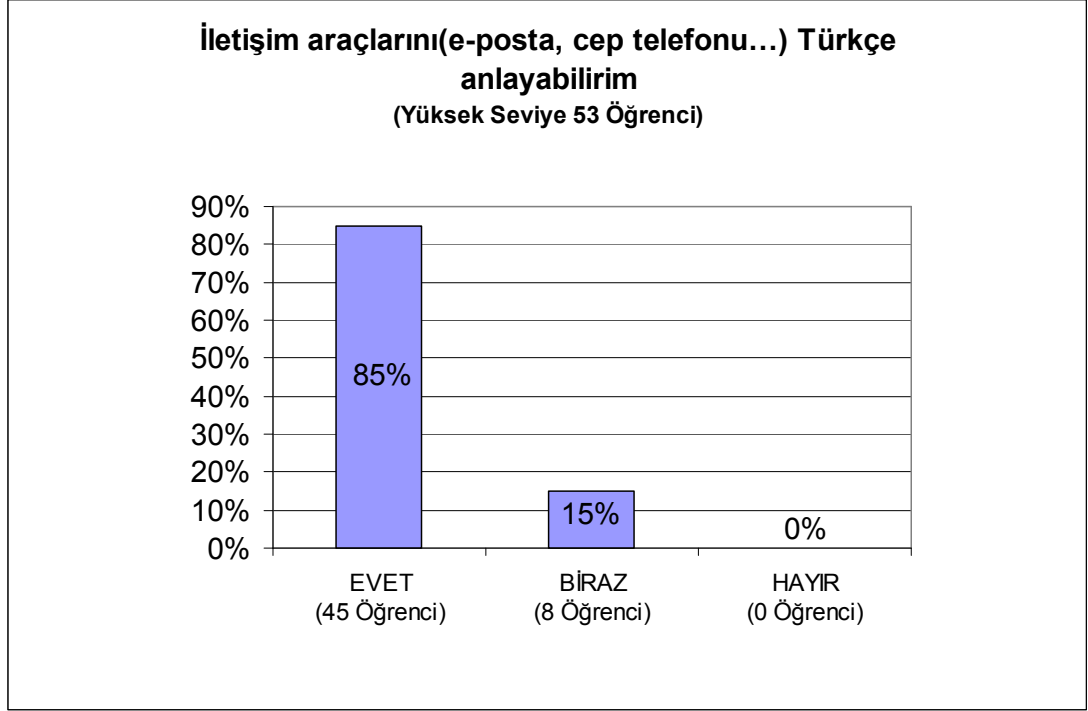
Şekil (23)

Ankette bulunan “Mesleki ve bilimsel makaleleri bazen sözlüğe bakarak anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Temel ve Orta seviyedeki 102 yabancı öğrenciden 46’sı (Toplam öğrencinin % 45’si) “Evet” demiş; 42 öğrenci (%41’i) “Biraz” ve 14 öğrenci (% 14’ü) ise “Hayır” diye cevap vermiştir.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin ancak yarısının mesleki ve bilimsel makaleleri ancak sözlük yardımıyla anlayabildikleri ortaya çıkmaktadır. Burada öğrencilerin temel ve orta seviyede oldukları dikkat edilirse bu sonuç normaldir. Zaten temel ve orta seviye ders kitaplarında mesleki ve bilimsel makale içeren metinler yoktur. Bu tür metinler yüksek seviyede verilebilir.

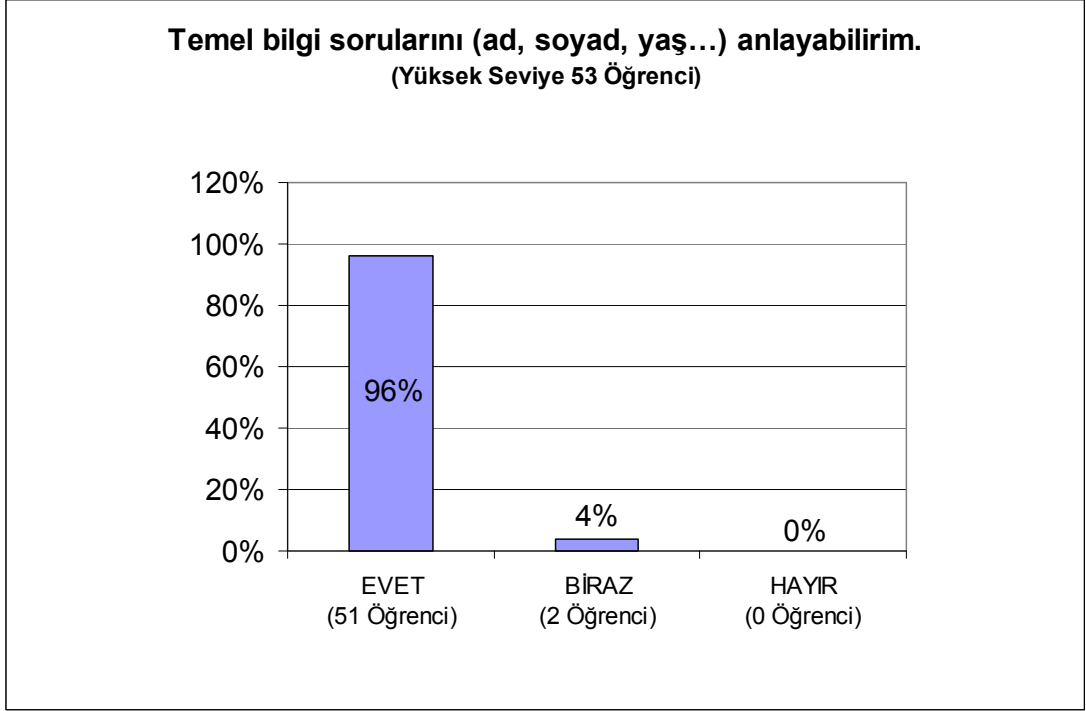
Şekil (24)

“İletişim araçlarını (e-posta, cep telefonu... vb.) Türkçe anlayabilirim.” maddesine Yüksek seviyede Türkçe kursu alan 53 öğrenciden 45’i “Evet”, 8’i “Biraz” cevabını vermiş ve anlamıyorum diyen hiç öğrenci çıkmamıştır. Ayrıca grafikte verilen yanıtların yüzde oranları da gösterilmiştir.

Bu sonuçlar, iletişim araçları ile ilgili metinlerin anlaşılmasında bir sorun olmadığı bu tür metinlerde iletişim araçları ile ilgili kelimelerin rahatlıkla ve fazlaştırılarak kullanılabileceğini gösterir.

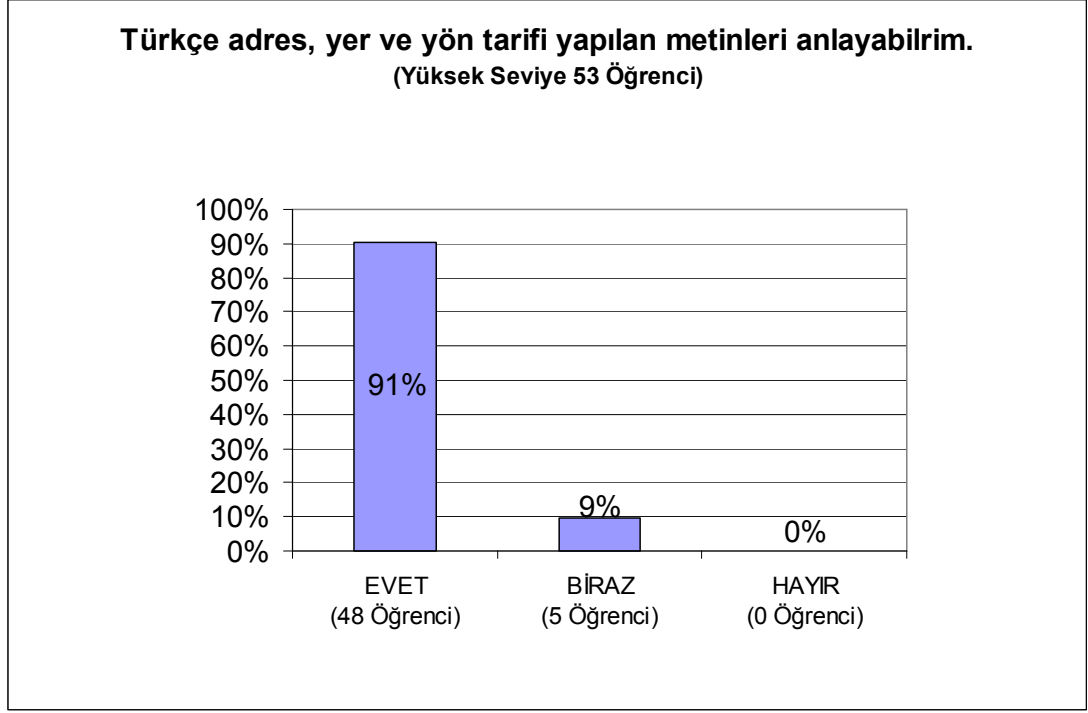
Şekil (25)

“Bir anketteki temel bilgi sorularını anlayabilirim.” maddesine Yüksek seviyede Türkçe kursu alan 53 öğrenciden 51’i “Evet”, 2’si “Biraz” cevabını vermiş ve “Hayır” diyen hiç öğrenci çıkmamıştır. Ayrıca grafikte verilen yanıtların yüzde oranları da gösterilmiştir.

Bu sonuçlar, ad soy ad, yaş gibi kişisel temel bilgilerin bulunduğu metinlerin anlaşılmasında bir sorun olmadığı bu tür metinlerde temel kişisel bilgilerle ilgili kelimelerin rahatlıkla ve fazlaştırılarak kullanılabilceğini göstermektedir.

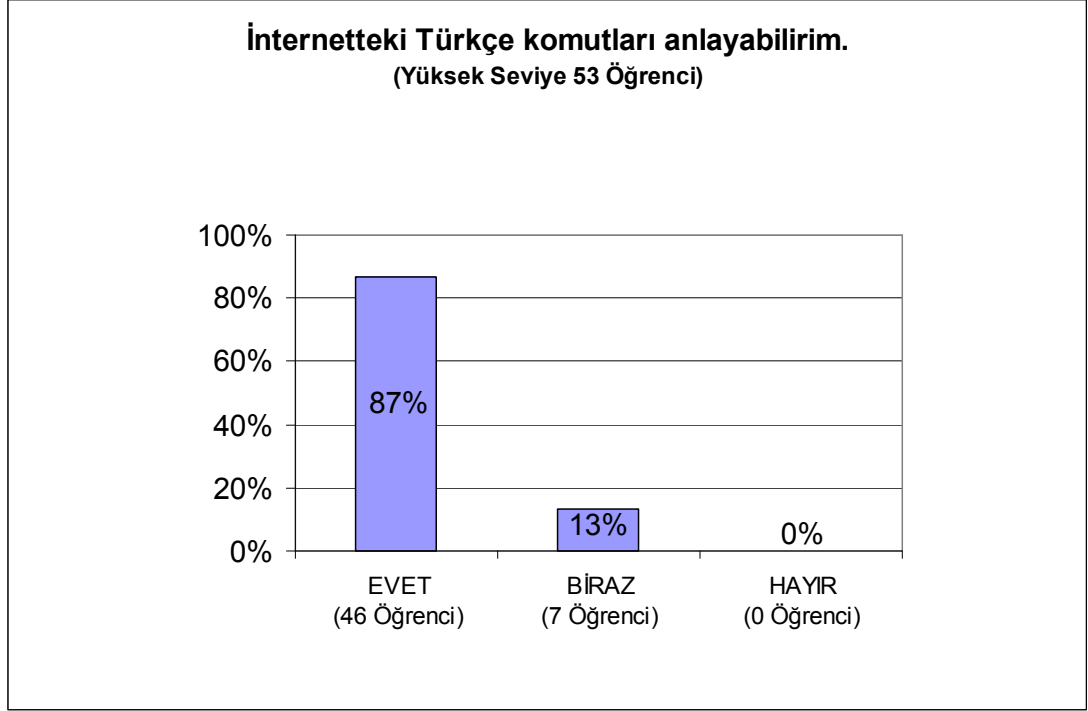
Şekil (26)

Ankette bulunan “Adres, yer ve yön tarifi yapılan metinleri anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Yüksek seviyedeki 53 yabancı öğrenciden 48’i (Toplam öğrencinin % 91’i) “Evet” ve 5 öğrenci (%9’u) “Biraz” diye cevap vermiştir. Bu maddeye “Hayır” diye cevap veren hiç öğrenci olmamıştır.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin yer ve yön tarifi yapılan metinleri rahatlıkla anlayabilecekleri; yüksek seviye öğrenci grubuna bu tür metinlerin daha kapsamlı olarak verilebileceği anlaşılmaktadır.

Şekil (27)

“İnternetteki Türkçe komutları anlayabilirim.” maddesine Yüksek seviyede Türkçe kursu alan 53 öğrenciden 46’sı “Evet”, 7’si “Biraz” cevabını vermiş ve anlamıyorum diyen hiç öğrenci çıkmamıştır. Ayrıca grafikte, verilen yanıtların yüzde oranları da gösterilmiştir.

Bu sonuçlar, internet konusu ile ilgili metinlerin anlaşılmasında bir sorun olmadığı bu tür metinlerde internet ile ilgili kelimelerin yabancı dile gerek olmadan Türkçe olarak rahatlıkla ve fazlaştırılarak kullanılabileceğini gösterir.

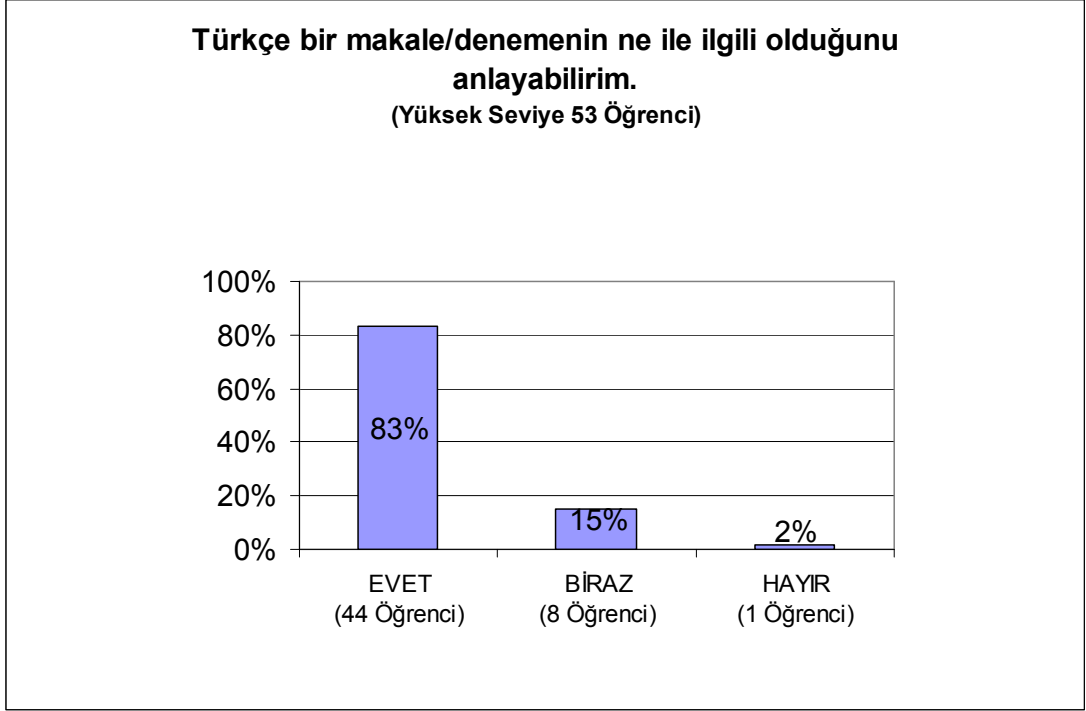
Şekil (28)

Ankette bulunan “Günlük dilde yazılanları Anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan yüksek seviyedeki 53 yabancı öğrenciden 48’i (Toplam öğrencinin % 91’i) “Evet” demiş; 5 öğrenci (%9’u) “Biraz” diye cevap vermiştir. Anlamıyorum diyen öğrenci olmamıştır.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin hemen hemen hepsinin, günlük dilde yazılan metinleri anlayabilecekleri ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple bu tür metinler yüksek seviyede daha kapsamlı olabilir.

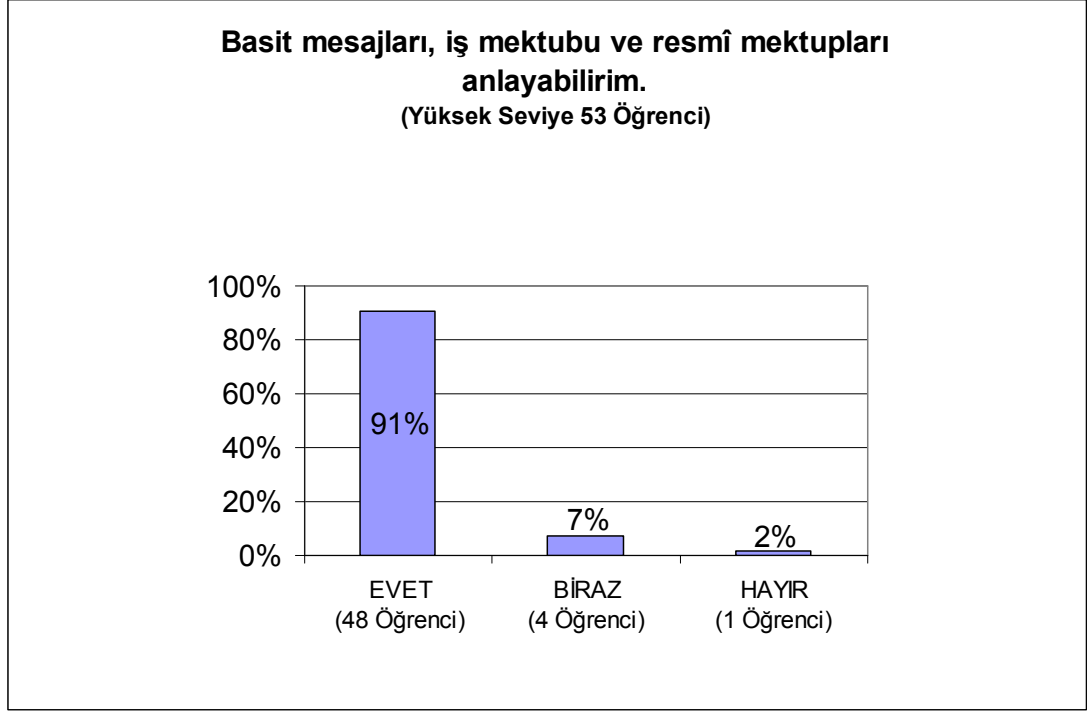
Şekil (29)

“Türkçe bir makale/denemenin ne ile ilgili olduğunu anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Yüksek seviyedeki 53 yabancı öğrencinin % 83’ü “Evet” demiş; öğrencilerin %15’i “Biraz” ve sadece % 2’si “Hayır” diye cevap vermiştir.

Elde edilen bu sonuçlara göre yüksek seviyede makale ve deneme türündeki okuma metinleri artırılabilir.

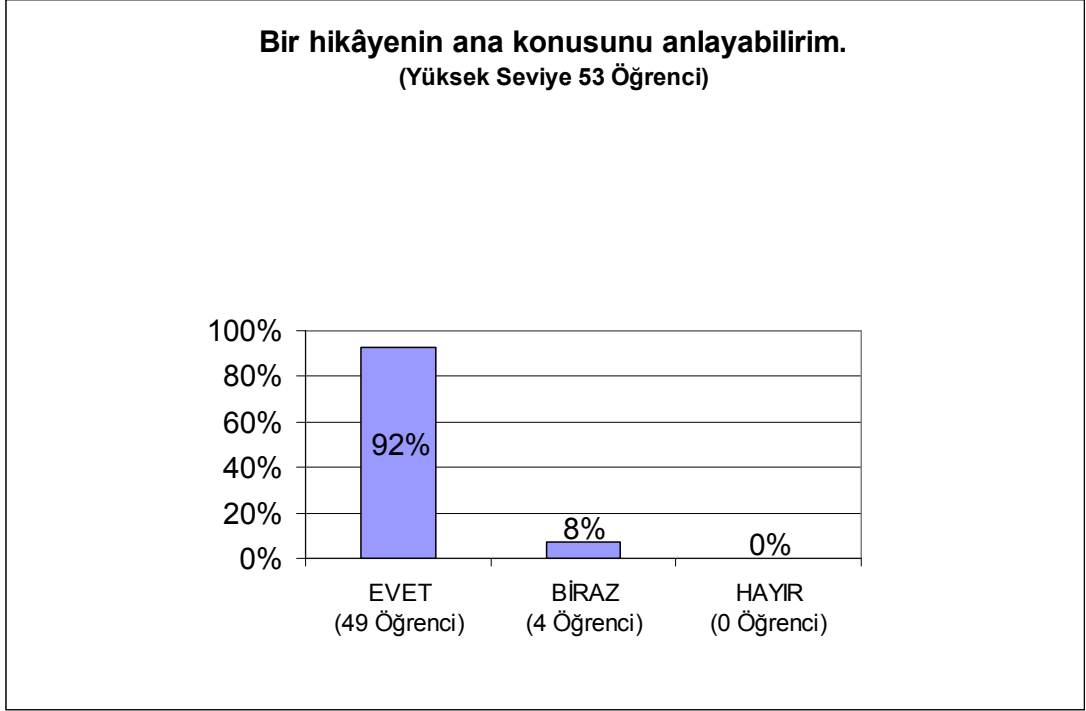
Şekil (30)

Ankette bulunan “Basit mesajları, iş mektubu ve resmî mektupları anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Yüksek seviyedeki 53 yabancı öğrenciden 48’i (Toplam öğrencinin % 91’i) “Evet” demiş; 4 öğrenci “Biraz” ve sadece 1 öğrenci “Hayır” diye cevap vermiştir.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğunun kısa mesaj ve iş mektupları ile ilgili metinleri anlayabilecekleri görülmektedir. Yüksek seviyedeki ders kitaplarında bu tür metinlerin kapsamı genişletilebilir.

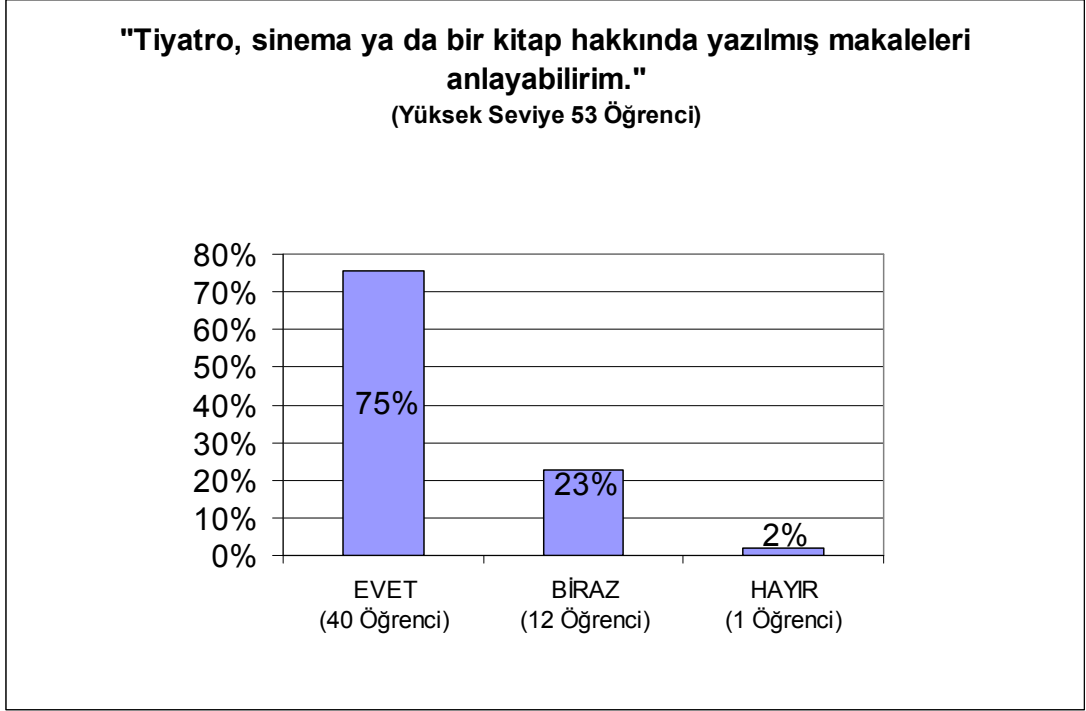
Şekil (31)

“Bir hikâyenin ana konusunu anlayabilirim.” maddesine Yüksek seviyede Türkçe kursu alan 53 öğrenciden 49’u “Evet”, 4’ü “Biraz” cevabını vermiş ve anlamıyorum diyen hiç öğrenci çıkmamıştır. Ayrıca grafikte verilen yanıtların yüzde oranları da gösterilmiştir.

Bu sonuçlar, hikâye türünde verilen metinlerin ana konularının anlaşılmasında bir sorun olmadığını gösterir. Bu tür metinlerin sayılarının artırılması öğrencilerin kelime hazinelerinin gelişmesine katkıda bulunacaktır.

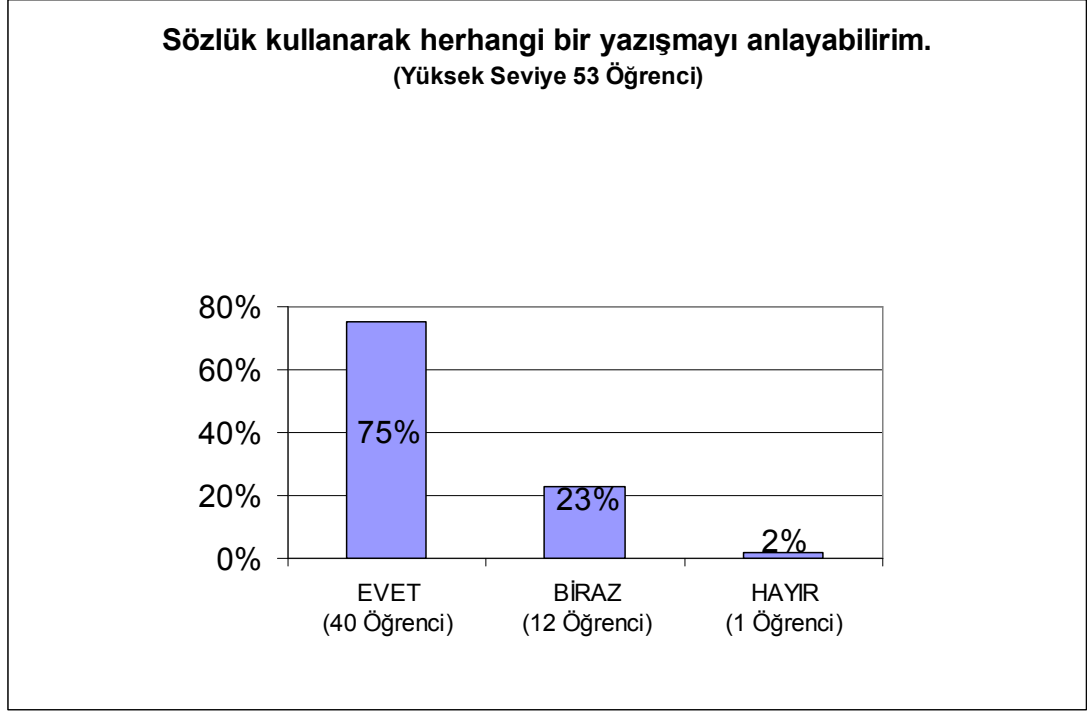
Şekil (32)

“Tiyatro, sinema ya da bir kitap hakkında yazılmış makaleleri anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Yüksek seviyedeki 53 yabancı öğrencinin % 75’i “Evet” demiş; öğrencilerin %23’ü “Biraz” ve sadece % 2’si “Hayır” diye cevap vermiştir.

Bu sonuçlar, Tiyatro, sinema ya da bir kitap hakkında yazılmış makale türünde verilen metinlerin anlaşıldığını göstermektedir. Bu tür metinlerin sayılarının artırılması öğrencilerin kelime hazinelerinin gelişmesine katkıda bulunacaktır. Ayrıca tiyatro metinleri de mutlaka öğrencilere verilmesi gereken metin türleridir, böylece dil becerilerinin gelişmesine büyük katkı sağlanır.

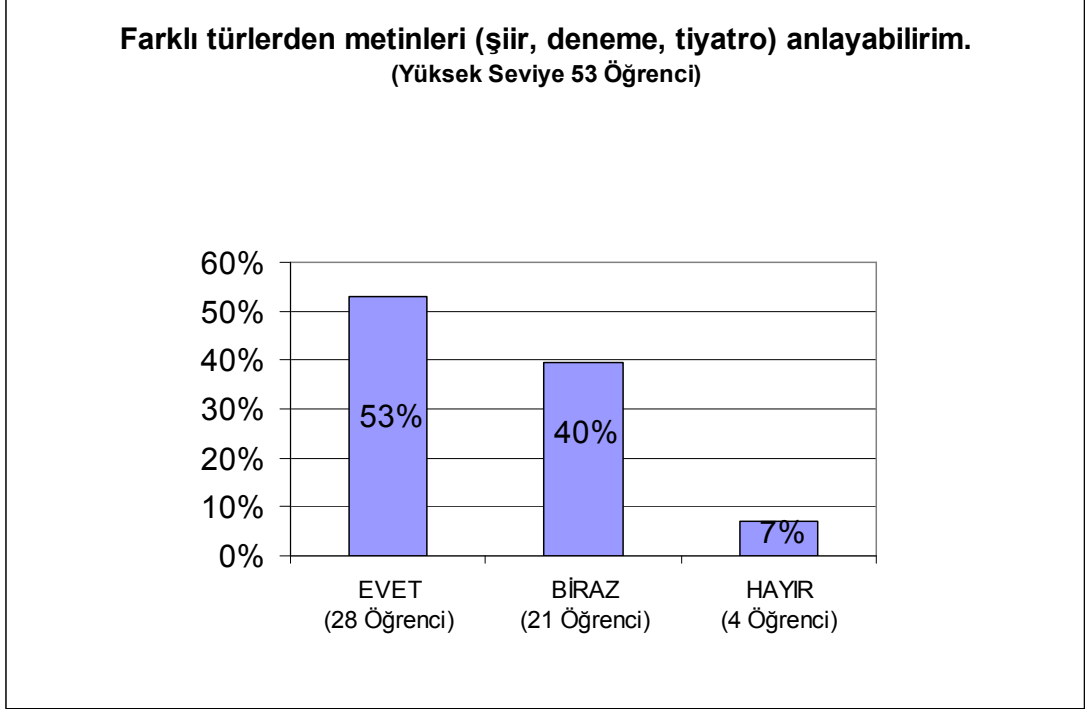
Şekil (33)

Ankette bulunan “Sözlük kullanarak herhangi bir yazışmayı anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Yüksek seviyedeki 53 yabancı öğrencinin % 75’i “Evet” demiş; öğrencilerin %23’ü “Biraz” ve % 2’si ise “Hayır” diye cevap vermiştir.

Bu sonuçlara göre 53 öğrenciden sadece bir öğrencinin anlamıyorum demesi bu tür metinlerin anlaşıldığını gösterir, dolayısıyla metin sayısını veya içeriğini artırmanın dil öğretimine katkı sağlayacağı bir gerçektir.

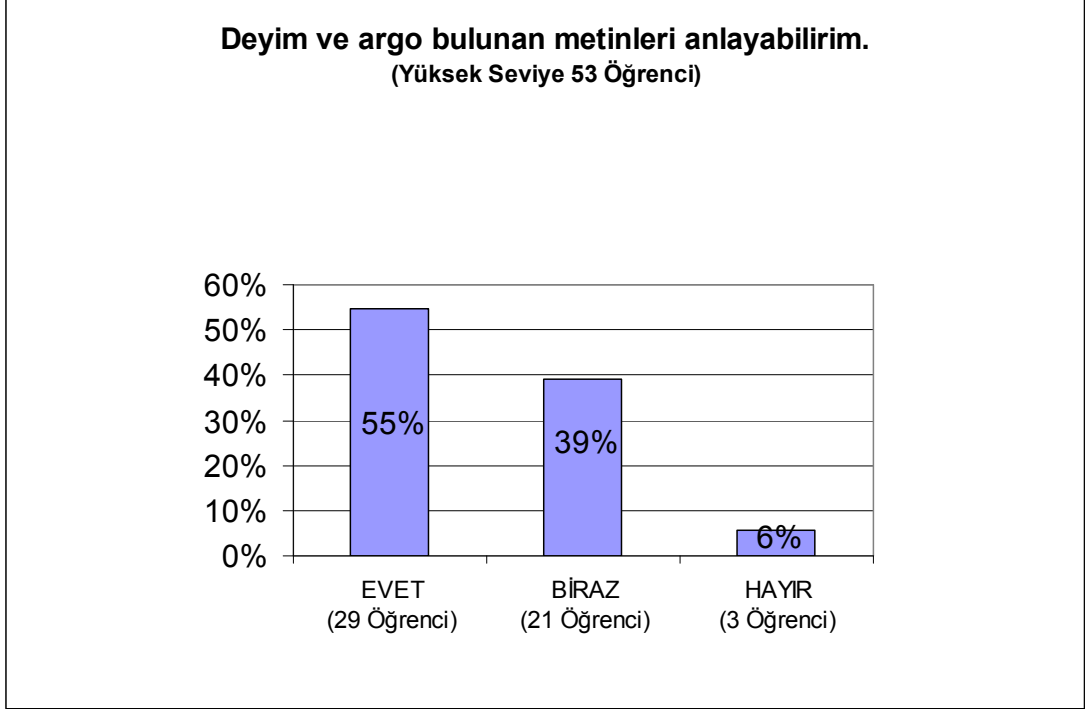
Şekil (34)

“Farklı türlerden metinleri (şiir, deneme, tiyatro) anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Yüksek seviyedeki 53 yabancı öğrenciden 28’si “Evet” demiş; 21 öğrenci “Biraz” ve 4 öğrenci ise “Hayır” diye cevap vermiştir. Ayrıca grafikte, verilen yanıtların yüzde oranları da gösterilmiştir.

Farklı türlerde metinlerin temel seviyeden yüksek seviyeye kadar kolaydan zora doğru ders kitaplarında yer alması mutlaka gereklidir.

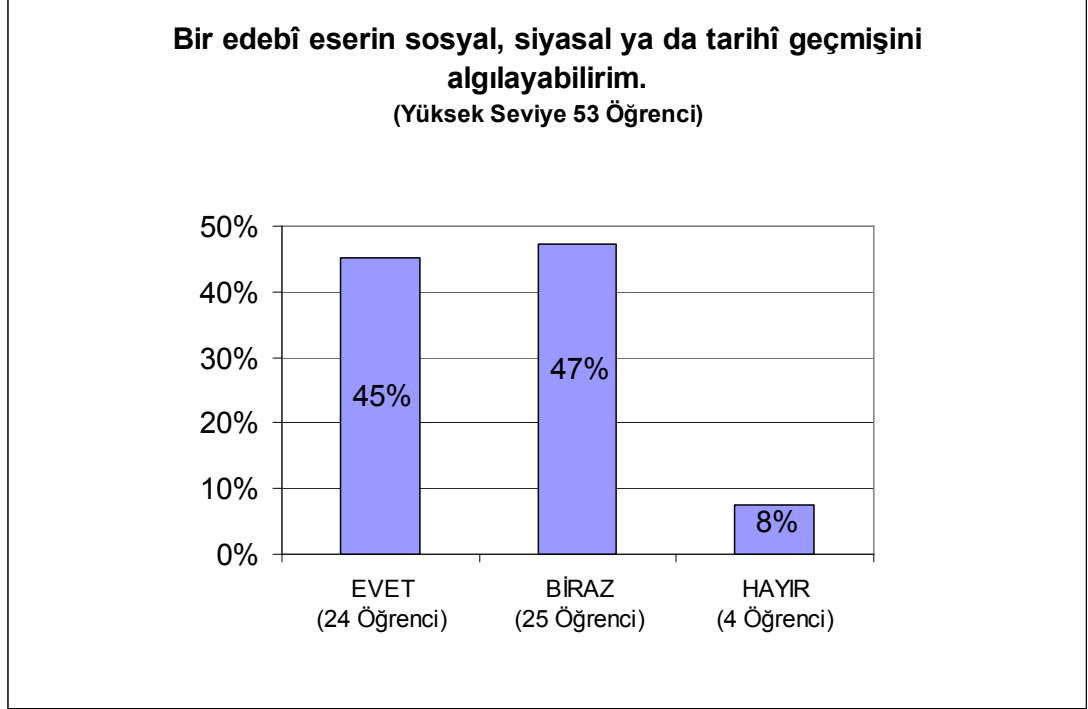
Şekil (35)

Anketteki “Deyim ve argo bulunan metinleri anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Yüksek seviyedeki 53 yabancı öğrenciden 29’u “Evet” demiş; 21 öğrenci “Biraz” ve 3 öğrenci ise “Hayır” diye cevap vermiştir. Ayrıca grafikte, verilen yanıtların yüzde oranları da gösterilmiştir.

Deyim, argo, atasözü... gibi anlamda yoğun ifadelerin, metinlerde mutlaka yer alması, ancak bu tür metinlerin daha iyi anlaşılabilmesi için örnek cümleler ve metin parçalarına alıştırmalar bölümünde yer verilmesi gerekmektedir.

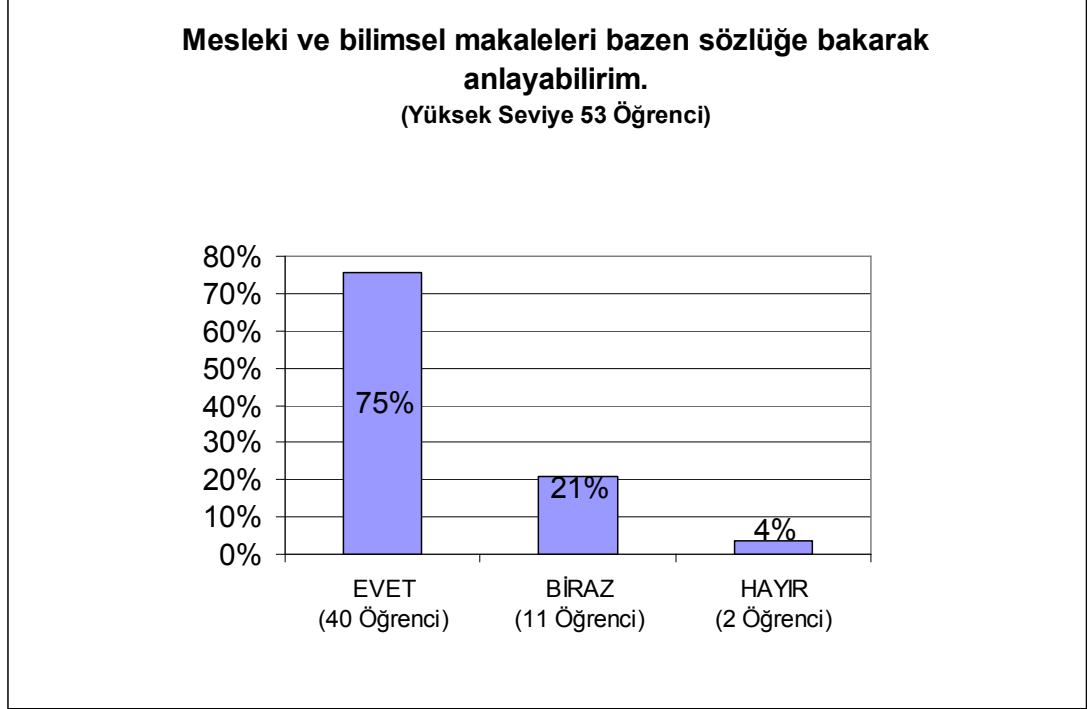
Şekil (36)

“Bir edebî eserin sosyal, siyasal ya da tarihî geçmişini anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Yüksek seviyedeki 53 yabancı öğrenciden 24’ü “Evet” demiş; 25 öğrenci “Biraz” ve 4 öğrenci ise “Hayır” diye cevap vermiştir. Ayrıca grafikte sonuçlarla ilgili yüzde oranları da görülmektedir.

Bu tür metinlerin öğrencileri biraz zorlamaları normaldir. Edebî eserlerle ilgili metinlerin kolaydan zora doğru verilmesi faydalı olacaktır.

Şekil (37)

Ankette bulunan “Mesleki ve bilimsel makaleleri bazen sözlüğe bakarak anlayabilirim.” maddesine Türkçe kursu alan Yüksek seviyedeki 53 yabancı öğrenciden 40’ı (Toplam öğrencinin % 75’i) “Evet” demiş; 11 öğrenci (%21’i) “Biraz” ve 2 öğrenci (% 4’ü) ise “Hayır” diye cevap vermiştir.

Bu sonuçlara göre yüksek seviyedeki öğrencilerin çoğunun mesleki ve bilimsel makaleleri sözlük yardımıyla da olsa anlayabildikleri ortaya çıkmaktadır. O yüzden ders kitaplarında bu tür metinlerin bulunması faydalıdır. Bu tür metinler kelime hazinelerini daha da artıracaktır.

Tablo 15: Anket Değerlendirme Sonuçları Tablosu (1)

S.NO	TÜRKÇE METİNLERİ OKUMA ve ANLAMAYA YÖNELİK MADDELER	TEMEL (10 ÖĞRENCİ)			ORTA (92 ÖĞRENCİ)			YÜKSEK (53 ÖĞRENCİ)		
		EVET	BİRAZ	HAYIR	EVET	BİRAZ	HAYIR	EVET	BİRAZ	HAYIR
1	İletişim araçlarını(e-posta, cep telefonu...) Türkçe anlayabilirim	5	3	2	69	18	5	45	8	0
2	Temel bilgi sorularını (ad, soyad, yaş...) anlayabilirim.	6	3	1	86	4	2	51	2	0
3	Türkçe adres, yer ve yön tarifi yapılan metinleri anlayabilirim.	5	3	2	76	14	2	48	5	0
4	İnternetteki Türkçe komutları anlayabilirim.	3	5	2	51	35	6	46	7	0
5	Günlük dilde yazılanları anlayabilirim.	6	3	1	65	22	5	48	5	0
6	Türkçe bir makale/denemenin ne ile ilgili olduğunu anlayabilirim.	5	4	1	51	36	5	44	8	1
7	Basit mesajları, iş mektubu ve resmî mektupları anlayabilirim.	5	4	1	70	19	3	48	4	1
8	Bir hikâyenin ana konusunu anlayabilirim.	6	3	1	71	18	3	49	4	0
9	Tiyatro, sinema ya da bir kitap hakkında yazılmış makaleleri anlayabilirim.	4	5	1	54	33	5	40	12	1
10	Sözlük kullanarak herhangi bir yazışmayı anlayabilirim.	5	3	2	57	30	5	40	12	1
11	Farklı türlerden metinleri (şiir, deneme, tiyatro) anlayabilirim.	1	7	2	27	55	10	28	21	4
12	Deyim ve argo bulunan metinleri anlayabilirim.	1	6	3	28	54	10	29	21	3
13	Bir edebî eserin sosyal, siyasal ya da tarihî geçmişini algılayabilirim.	1	6	3	23	56	13	24	25	4
14	Mesleki ve bilimsel makaleleri bazen sözlüğe bakarak anlayabilirim.	3	4	3	43	38	11	40	11	2

Tablo 16: Anket Değerlendirme Sonuçları Tablosu (2)

S.N	155 ÖĞRENCİNİN OKUMA METİNLERİ ve GENEL SORULARA VERDİKLERİ CEVAP	EVET	BİRAZ	HAYIR
1	Ders kitabı dışında Türkçe kitap okumaya ihtiyaç duyuyor musunuz?	120	14	21
2	Türkçe okuma metinleri ilginizi çekiyor mu?	135	16	4
3	Sizce okuma metinleri yeterli mi?	89	18	48
4	Türkçe gazete ve dergi okuyor musunuz?	115	19	21
5	Türkçe öğrenmek zor mu?	37	41	77

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmada Türkçe öğrenmek isteyen yabancı öğrencilere düzenlenen ankette toplanan veriler öğrencilerin seviyelerine göre değerlendirilip, Microsoft Office Excel programında tablolaştırılmış, verilerin dağılımı grafiklere dönüştürülerek çözümlenmiştir.

Tablolar ve grafikler oluşturulurken Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin seviyeleri dikkate alınmıştır. Ankete katılan 155 öğrenciden 10'u Temel seviyeden, 92'si Orta seviyeden ve 53'ü de Yüksek seviyededir. Yabancı öğrencilerin seviyelerine göre anketteki maddelere verdikleri cevapların dökümü tablolar halinde gösterilmiştir (Bkz. s.179). Grafikler oluşturulurken, temel seviyedeki öğrencilerin az olması sebebiyle temel ve orta seviyenin ikisi bir grup, yüksek seviye ayrı bir grup olarak ele alınmıştır.

Öğrencilerin anket sonuçlarına bakacak olursak genel olarak, günlük hayatta kullandığımız ve karşılaştığımız ve güncel konuları içeren metinlerin daha çok ilgi çektiği, daha iyi anlaşıldığı görülmektedir.

Anketin birinci bölümü olan okuma metinleri, okuma kitapları ve dil öğrenimi ile ilgili dokuz maddelik sorulara verilen cevaplar ve ikinci bölümdeki okuma-anlama becerisine yönelik 14 maddeye verilen cevaplarda genel olarak; Gazi TÖMER ve Ankara TÖMER ders kitaplarındaki bazı metin türlerini anlamada zorlandıkları görülmektedir. Sonuçlar maddeler halinde şu şekilde sıralanabilir:

- ❖ Yabancı öğrencilerin %31'inin yani 48 öğrencinin ders kitabındaki okuma metinlerinin yeterli olmadığını söylemesi, okuma metinlerinin daha da artırılması gerektiğini işaret etmektedir.
- ❖ Sonuçlara göre, öğrencilerin Türkçe öğrenirken en az zorlandıkları becerinin okuma-anlama becerisi olduğu görülmekte, bu da bize kitaplarda okuma metinlerinin daha fazla kullanılabileceğini gösterir.
- ❖ Günlük hayatta karşılaştığımız ve kullandığımız türden metinler daha iyi anlaşılacaktır.
- ❖ Ad, soy ad, yaş gibi kişisel temel bilgilerin bulunduğu metinlerin anlaşılmasında bir sorun olmadığı bu tür metinlerde temel kişisel

bilgilerle ilgili kelimelerin rahatlıkla ve fazlalaştırılarak temel seviyenin ilk kurunda kullanılabileceğini göstermektedir.

- ❖ İnternet ile ilgili metinlerde yabancı komutlar yerine Türkçe kelimeler kullanmanın öğrencilere zorluk çıkarmayacağı görülmektedir.
- ❖ Hikâye türünde verilen metinlerin ana konularının anlaşılmasında bir sorun olmadığı görülmekte, dolayısıyla kültürümüzü yansıtan hikâyelere seviyeye göre daha fazla yer verilmelidir.
- ❖ Tiyatro, sinema ya da bir kitap hakkında yazılmış makale türünde verilen metinlerin yüksek seviyede anlaşılmasında bir sorun olmadığı görülmektedir. Bu tür metinlerin sayılarının artırılması öğrencilerin kelime hazinelerinin gelişmesine katkıda bulunacaktır.
- ❖ Orta ve yüksek seviyede deneme ve köşe yazısı türündeki okuma metinleri artırılabilir. Nitekim incelediğimiz ders kitaplarındaki metinlerde de bu tür metinlere orta ve yüksek seviyede çokça rastlamaktayız.
- ❖ Farklı türlerde metinlerin temel seviyeden yüksek seviyeye kadar kolaydan zora doğru ders kitaplarında yer alması mutlaka gereklidir.
- ❖ Deyim, argo, atasözü... gibi anlamda yoğun ifadelerin, metinlerde mutlaka yer alması, ancak bu tür metinlerin daha iyi anlaşılabilmesi için örnek cümleler ve metin parçalarına alıştırma bölümünde yer verilmesi gerekmektedir.
- ❖ Bilimsel ve edebî metinleri anlamada zorlanıldığı görülmektedir. Bunlar seviyeye uygun ve kolaydan zora doğru verilmelidir. Yaptığımız ders kitabı metin incelemelerinde bu tür metinlerin yüksek seviyede verilmesinin uygun olacağı belirlenmiştir.
- ❖ Yüksek seviyedeki öğrencilerin çoğunun mesleki ve bilimsel makaleleri sözlük yardımıyla da olsa anlayabildikleri ortaya çıkmaktadır. Bu tür metinler ileri seviyelerde mutlaka okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarında yer almalıdır.

- ❖ Ders kitabı dışında Yardımcı Okuma Kitaplarına ihtiyaç vardır. Anket sonuçlarında en dikkat çeken konu “Ders kitabı dışında okuma kitaplarına ihtiyaç duyuyor musunuz?” sorusuna yabancı öğrencilerin %86’sının “Evet” demiş olmasıdır. Ayrıca bazı öğrencilerin konu ile ilgili bildirdikleri görüşler çok dikkat çekicidir (Bkz. Ek 6-7-8). Yabancılara Türkçe öğretimi veren Türkçe Öğretim Merkezlerinden Gazi ve Ankara TÖMER, ülkemizin bu alanda en köklü, kaliteli ve yetkin kurumları olmasına rağmen her iki TÖMER’in de yardımcı okuma kitabının bulunmaması üzerinde düşünülmesi gerekmektedir. Bu durum bir an önce bu iki kurumun yardımcı okuma kitapları hazırlayıp Türkçenin öğretiminde kullanması gerektiğini işaret etmektedir. Her iki kurumun da bunu yapacak nitelikte uzmanlarının ve tecrübesinin olduğu bir gerçektir. Yardımcı okuma kitapları hazırlanması ile ilgili; YTÖ alanında yetkin kurumlar ve uzmanlar ortaklaşa çalışarak çalıştaylar oluşturmalı ve yardımcı okuma kitaplarının hangi niteliklerde oluşturulması gerektiği bilimsel olarak araştırılıp vakit kaybetmeden yardımcı okuma kitapları oluşturma çalışmaları başlatılmalıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. SONUÇ

1.1. OKUMA METİNLERİ İLE İLGİLİ SONUÇLAR

Okuma becerisi başta olmak üzere, dört temel dil becerisi, dil bilgisi ve kelime öğretimi çalışmalarının uygulama alanı metinlerdir. “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma” adındaki bu tezde, yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarının önemi ve gerekliliği belirtilip, hazırlanmış okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları arasından en nitelikli olanları incelenmiştir. İncelediğimiz okuma metinleri, YTÖ’ye yaptığı uygulamalar ve yayınlarla çok faydalı olan Ankara ve Gazi Üniversiteleri’nin TÖMER’lerine ait ders kitaplarındaki okuma metinleridir. Öncelikle Ankara TÖMER’in Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe setinin ders kitapları genel olarak değerlendirilip, Temel, Orta ve Yüksek seviyelerde oluşturulan ders kitaplarından üçer okuma metni seçilerek incelenmiştir. İncelenen okuma metinleri, genellikle kitapların ilk baş, orta ve son kısımlarındaki ayrı kurlardan alınmıştır. Böylece seçilen metinler ders kitabındaki diğer metinleri en sağlıklı şekilde temsil edebilecek niteliktedir. Gazi TÖMER’in “Yabancılar İçin Türkçe” setinin ders kitapları da aynı şekilde incelenmiştir. Temel, orta ve yüksek seviyeler, Yeni Hitit kitaplarında üç ders kitabıyla temsil edilirken, Gazi TÖMER’de iki ders kitabı ile temsil edilmiştir. Yabancılar İçin Türkçe 1 ve Yabancılar İçin Türkçe 2 ders kitaplarında üçer metin incelenmiştir. Metinlerin ayrı seviyelerden seçilerek okuma metinlerinin genelinin özelliklerini en iyi şekilde yansıtan örnekler olmasına dikkat edilmiştir. Ankara TÖMER ve Gazi TÖMER’in yabancılara Türkçe öğretmek için kullandığı bu ders kitaplarındaki okuma metinleri, YTÖ alanında hazırlanmış diğer yayınlar içinde en sağlıklı, bilimsel yöntemlerle ve Avrupa Dil Portföyü’ne göre hazırlanmış, araştırma ve inceleme safhalarından geçerek oluşturulmuştur. Yeni Hitit ve Yabancılar İçin Türkçe setlerine ait bu okuma metinleri, setlerin kullanıldığı TÖMER’lerde Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin karşısına çıkmakta ve YTÖ’nün merkezinde bulunmaktadır.

YTÖ ders kitaplarındaki okuma metni örneklerinin incelenmesi ve anket sonuçlarına göre, okuma metinlerinin genel özellikleri şu şekilde maddeleştirilebilir:

- ☞ Ders kitaplarındaki okuma metinleri Temel, Orta ve Yüksek seviyelere göre oluşturulmuştur. Yapılan anket sonuçlarına göre, yabancı öğrencilerin %31'inin ders kitabındaki okuma metinlerinin yeterli olmadığını söylemesi, okuma metinlerinin daha da artırılması gerektiğini işaret etmektedir.
- ☞ Okuma metinleri, Avrupa Dil Portföyünde belirtilen, A1-A2, B1-B2, C1-C2 seviyelerine uygun olarak hazırlanmaya çalışılmıştır.
- ☞ Metinler, seviyelere göre cümle uzunlukları, dil bilgisi yapıları ve metin uzunlukları okunabilirliği sağlayacak şekilde oluşturulmuştur. Yapılan anket çalışmasında günlük hayatta kullanılan kullanımsal-işlevsel metinlerin daha iyi anlaşıldığı görülmektedir. Ayrıca bilimsel-bilgilendirici ve edebî metinlerin öğretime daha uygun hazırlanması gerektiği de anket sonuçlarından çıkarılabilir.
- ☞ YTÖ için hazırlanan ders kitaplarında neredeyse her türden metinlerle karşılaşmak mümkündür. Ancak setlerde evrensel kültür unsurlarını içeren metinler daha çok ön plana çıkarılmaktadır.
- ☞ Okuma metinlerinin türleri seviyelere göre belirlenmiştir. Mesela diyalog metni sade, anlaşılır ve iletişimsel yapısıyla Temel seviyede daha çok karşımıza çıkarken; deneme türündeki bir metin (yoğun ve soyut anlatımı ve söylem derinliği ile) daha çok orta seviye B2 ve yüksek seviyede karşımıza çıkar.
- ☞ Okuma metinleriyle ilgili alıştırmalar da, metin türleri gibi, seviye arttıkça daha karmaşık bir yapıya doğru ilerlemektedir. Okuma metinleriyle ilgili boşluk doldurma ya da doğru-yanlış gibi alıştırmaların yanı sıra seviye arttıkça metinle ilgili sorular sorulmakta, öğrencilerin okuma metninden çıkarımlar elde etmesi, Türkçe düşünmesi ve sorulara Türkçe konuşarak ya da yazarak yorumlar yapması amaçlanmıştır.
- ☞ Okuma metinlerinde kullanılan görseller de, okuma metinlerini tamamlayıcı özellikleri ile dikkat çekicidir. Okuma metinlerindeki sade ve kolay anlaşılır

yapıdan karmaşık yapıya doğru gidişte olduğu gibi, görsellerde de somuttan soyuta, basitten karmaşık ve yoğun anlatıma geçiş vardır. Bu durum yeni öğrenilmeye başlanan dilin göstergelerinin zihinde yerleşmesine, gelişmesine yardımcı olmaktadır.

- ☞ Bir dilin yabancı dil olarak öğretiminde, o dile ait soyut ve anlamda yoğun ifadeleri (deyimler, söyleyişler, bazı kalıp cümleler, atasözleri...) anlatmak özellikle de okuma metinleri içinde bunları seviyeye göre düzenleyip vermek çok zordur. Bu zorluk anket çalışmasında öğrencilerin verdiği cevaplarda da görülmektedir. YTÖ için hazırlanan okuma metinlerinde de soyut ve yoğun anlamlı ifadeler yer yer okuma metinlerinde verilmeye çalışılmıştır. Ancak sadece okuma metninde geçtiği cümledeki anlamı vermek yeterli olmaz, bununla birlikte bu ifadeler başka cümleler ve örnek kısa metin parçaları içinde de verilmeli ve ne ifade ettiği ile ilgili öğrenenin zihninde somutlaştırılmalıdır.
- ☞ Okuma metinleri sadece okuma becerisini değil; yapılan alıştırmalar ve uygulamalarla diğer dil becerilerini de geliştirmeye yönelik hazırlanmaya çalışılmıştır.
- ☞ YTÖ için hazırlanan okuma metinlerindeki konular, genellikle Avrupa Dil Portföyünde belirlenen kıstaslara uygun olarak hazırlanmıştır. Konular, bir dilin yabancı dil olarak öğrenme sırasında ortak belirlenmiş unsurlara ve o dilin konuşulduğu yerde nasıl kullanılacağına yönelik olarak seçilmiştir.
- ☞ Ders kitaplarındaki okuma metinlerinde Türk kültürüne ait unsurlar, Türk tarihi ve Türkiye ile ilgili bilgi ve tanıtımlar az da olsa bulunmaktadır.
- ☞ Okuma metinleri, farklı türlerde hazırlanmıştır ve türlerin ders kitaplarında seviyelere göre düzenlenmesi kısmen sağlanmıştır.
- ☞ YTÖ için hazırlanan okuma metinlerinde, özellikle bu alanda çıkan son yayımlar dikkate alındığında evrensel unsurlara çokça vurgu yapıldığı görülmekte ders kitaplarının çoğu evrensel konulu okuma metinlerinden oluşmuş küresellik kültürünü temsil etmektedir.

- ☞ İlgi, ihtiyaç ve amaca yönelik okuma metinleri, YTÖ ders kitaplarında kullanılmıştır.
- ☞ Günlük hayatta karşılaştığımız ve kullandığımız okuma metinleri, YTÖ için hazırlanmış okuma metinleri içinde özellikle temel seviyede önemli bir yere sahiptir.
- ☞ YTÖ için oluşturulmuş okuma metinlerinin arasında Türkçe öğrenen yabancıların kültürleriyle ilgili okuma metinleri de mevcuttur.

1.2. YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI İLE İLGİLİ SONUÇLAR

Yabancılara Türkçe öğretimi, hakkında yapılan sistemli ve bilimsel uygulama ve araştırmalar yönüyle diğer alanlara göre çok yeni bir alandır. Yabancılara Türkçe öğretiminin tarihçesi bölümünde de görüldüğü gibi her dönem çalışmalar yapılmış ancak bu çalışmalar son zamanlarda tam anlamıyla sistematik ve bilimsel araştırma ve uygulamalarla yapılmıştır. Yabancılara Türkçe öğretiminin yeni yeni gelişen bir alan olmasında bu alanın öneminin tam olarak kavranmamış olması vardır. Bireysel ve kurumsal çabalarla zaman zaman önemli çalışmalar ortaya konmuş ancak bunlar geliştirilip desteklenmemiştir. Ders Kitapları, yardımcı alıştırma kitapları, yoğunçalarlar, Türkçe öğreniminin yeterliliğini ölçen sınavlar için hazırlanmış test kitapları... gibi çalışmalar yapılmış hatta bu çalışmalar yabancı dil öğretimi konusunda ilkeler ortaya koyan ve yeni teknikler bulan Avrupa Devletlerinin oluşturduğu ve kabul ettiği Avrupa Dil Portföyüne göre düzenlenmiştir. Yabancı dil öğretiminde Avrupa Devletlerinin bizden çok daha uzun bir tecrübesi olduğu ve uzun zamandır kendi dilimizi nasıl daha iyi öğretebiliriz diyerek geniş araştırmalar yaptıkları ortadadır. Ortaya konan teknik gelişmeler ve yöntemlerden faydalanmak YTÖ için çok önemlidir. Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğretmek konusunda Avrupa'da oluşturulan yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri ve her dil için ortak olan noktalardaki gelişmeleri takip etmek gerekir. Son zamanlarda YTÖ alanında yapılan çalışmalarda da zaten bu gerekliliğin çok iyi bir şekilde yerine getirildiği görülür. Ancak bir nokta hariç: Yardımcı okuma kitapları... Yardımcı okuma kitapları oluşturma konusunda YTÖ'nün oldukça eksik kaldığı söylenebilir. Bu eksiklik, Ankara TÖMER ve Gazi TÖMER'de Türkçe öğrenen yabancı öğrencilere uyguladığımız anket sonuçlarına göre de öğrenciler tarafından belirtilmektedir.

Öğrenciler kütüphanelere gidip kendi imkânlarıyla bu eksiği zorlanarak gidermeye çalışmaktadır ve bir an önce Türkçe okuma kitapları oluşturulması ve öğretim setleriyle birlikte verilmesini arzu etmektedirler (Bkz. EK 7-8).

Hatta yardımcı okuma kitabı oluşturmak için düzenli bir sistem ve bilimsel araştırma dahi yapılmamıştır. Yurtdışında, yayınları YTÖ için kullanılan bazı yayınevlerinin yardımcı okuma kitapları oluşturma çabaları olmuş ama bunlar oldukça yetersiz kalmıştır.

YTÖ için hazırlanmaya çalışılan yardımcı okuma kitaplarında sözcük sayısı sınırlıdır. Avrupa dillerinin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanan yardımcı okuma kitaplarındaki kelime sayısından çok daha az kelime içermektedirler. YTÖ için hazırlanmaya çalışılan yardımcı okuma kitaplarında günlük ihtiyaçlara yönelik kelimeler kullanılmaktadır. Kitap düzeyleri genellikle ilk ve ortaöğretim yaşlarına uygundur. Yardımcı okuma kitabı oluşturulmaya çalışılırken dikkat edilecek hususlardan içerik, zamanlar, cümle ve kelime yapısına dikkat edilmeye çalışılmıştır. YTÖ için hazırlanmaya çalışılan yardımcı okuma kitaplarında, kitap sonunda, kitaptaki bölümlerle ilgili ayrı ayrı alıştırmalar bulunur. Alıştırmalar; boşluk doldurma, doğru-yanlış, eşleştirme, çoktan seçmeli ve cümle ve paragrafları birleştirme ya da sıraya koyma gibi test tekniği içeren alıştırmalardır.

Şu ana kadar YTÖ için oluşturulmuş yardımcı okuma kitaplarına örnek olarak verilebilecek; Türkçe öğretimine yeni başlama ve ilerlemeye göre oluşan seviyelere, yaş seviyesine, ilgi ve ihtiyaçlara ve farklı amaçlarla Türkçe öğrenmeye uygun olarak geliştirilmiş, teknik ve yöntem açısından YTÖ'ye uygun, seviyelere göre belirlenmiş kelime kapasitesi olan, zengin bir söyleme sahip, Türk Kültürünü ve yaşayışını tanıtan bir yardımcı okuma kitabı vardır diyememekteyiz. Sistematik ve bilimsel bir altyapı olmadan böyle yardımcı okuma kitapları oluşturmak mümkün değildir. Ancak yine de yardımcı okuma kitabı oluşturmaya yönelik çabalar oluşunu belirtmiştik. Her ne kadar tam teşekküllü, bilimsel altyapıya sahip ve YTÖ için gerekli bütün özellikleri barındıran yardımcı okuma kitapları olmasa da “Adım Adım Türkçe Öğretim Setini” çıkaran Dilset Yayınları, bu set için Temel ve Orta seviyede yardımcı okuma kitapları yayınlamıştır. Adım Adım Türkçe Öğretim Seti'ndeki yardımcı okuma kitapları YTÖ için hazırlanmış bir yardımcı okuma kitabı serisi

olarak incelenebilir bir seridir. Bu nedenle inceleme bölümünde Ankara TÖMER ve Gazi TÖMER’ler gibi önemli kurumların yardımcı okuma kitapları serisi olmadığı için Adım Adım Türkçe Öğretim Seti’ndeki yardımcı okuma kitapları serisinden bir kitap incelenmiştir.

Genel olarak YTÖ için hazırlanan çok az sayıdaki yardımcı okuma kitaplarının özellikleri şöyledir:

- ❖ Düzenli, sistemli ve bilimsel altyapıya sahip değildirler.
- ❖ Temel, Orta ve Yüksek seviyeye göre ayrılmış kelime sınıflamaları yoktur.
- ❖ YTÖ her yaştan ve milletten kişilere verilebilir bir Türkçe öğretimidir Ancak oluşturulan yardımcı okuma kitapları ilk ve ortaöğretim dışında yaşa ve eğitim-öğretim seviyelerine göre ayrılmamıştır.
- ❖ YTÖ için hazırlanan yardımcı okuma kitaplarının geneli yurtdışındaki Türk okullarında okuyan ve Türkçe öğretim gören yabancı ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri için hazırlanmıştır. İlköğretim için hazırlanan bu kitaplar konu ve biçim olarak diğer yaşlarda Türkçe öğrenmek isteyenlerin okumak istemeyeceği kadar ince çocuksu ve ilgi çekicilikten uzaktır. “Kitapçık” denilebilecek kadar az sayfası olanlar ve ilköğretim birinci kademe sonu ve ikinci kademin ilk seneleri için uygun olacak şekilde kitapçıktan biraz daha kalın şekilde oluşturulmuş olanları mevcuttur.
- ❖ Yardımcı okuma kitaplarının bazılarının sonunda alıştırmalar vardır. Ancak bu alıştırmalar okuma kitabının daha iyi anlaşılmasını sağlayacak yeterlilikte değildir.

2. ÖNERİLER

2.1. OKUMA METİNLERİ İLE İLGİLİ ÖNERİLER

YTÖ için kullanılacak okuma metinlerinde olması gereken nitelikler ve metin hazırlama çalışmalarıyla ilgili öneriler.

- ☞ Okuma metnini hazırlamadan önce hangi seviyeye ait olacağı belirlenmelidir.
- ☞ Hazırlanacak okuma metninin seviyeleri belirlendikten sonra; bu seviyeye ait bir konu belirlenmelidir. Konu, Türkçe öğrenen yabancı öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve beklentilerine uygun olmalı ve okuma metni içinde bir plana göre işlenebilmelidir.
- ☞ YTÖ için hazırlanacak okuma metninin içinde hangi dil bilgisi yapılarına yer verileceği seviye düşünülerek önceden belirlenmelidir. Sırf verilmek istenen dil bilgisi yapısı için üstünkörü ve anlam bağı zayıf metin parçaları oluşturulmamalı, mutlaka okuma metinleri kendi içinde seviyeye göre anlaşılır bir bütün içinde olmalıdır.
- ☞ Dil öğretiminin aynı zamanda kültür öğretimi olması, vurguladığımız en önemli noktadır. Yabancı dil öğrenen kişi, o dilin kültür dünyasına girmiştir. Bu nedenle yabancı dil öğretiminin yapı taşı olan okuma metinlerinde, öğrenilecek dilin yaşadığı kültürle ilgili unsurların yer alması gerekir. YTÖ için hazırlanan okuma metinlerinde Türk kültürünün okuma metinleri vasıtasıyla tanıtılması gerekir.
- ☞ Türkçe yabancı dil olarak öğretilirken okuma metinlerinde işlenen konulara göre her üniteye en az bir okuma metninin Türk kültürü, yaşayışı, hayata bakış açısını yansıtması YTÖ için oldukça faydalı olacaktır.
- ☞ Karşılaştırmalı kültürel okuma metinleri oluşturulmalıdır. Türkçe öğrenen yabancı öğrenci kendi kültürel unsurlarını, Türk kültürüne ait unsurlarla karşılaştırmalıdır. Mesela düğün, ölüm, özlem, bayram, özel gün kutlama gibi konularda Türk kültürü ile Türkçe öğrenen yabancıların kültürleri arasında karşılaştırma yapılarak bağ kurulmalıdır.
- ☞ Karşılaştırmalı kültür yanı sıra tek başına Türkçe öğrenen yabancıların kültürlerine ait unsurların da okuma metinleriyle Türkçe ifade edilmesi

gerekir. Böylece Türkçe öğrenen yabancı öğrenci, kendi kültürüyle ilgili tanıdık unsurların Türkçe ifade edilişiiyle karşılaşır; kendi kültürüne ait durumların Türkçede hangi kavram ve kelimelerle karşılandığını, kendisinin nasıl anlaşıldığını görme imkânı bulacaktır.

- ☞ Okuma metinlerinde dil ve anlam özellikleri açık olarak ortaya konmalıdır. Türkçe karşıt (zıt) kelimeler, benzer ve eş anlamlı kelimeler ve birbiriyle belli özellikler düşünülünce bağlantılı olan kelimeler okuma metinleriyle verilmeli ve mutlaka alıştırmalarla kelimeler arası ilişkiler açıklanmalıdır.
- ☞ Kültür ve dil ilişkisi okuma metinleriyle aktarılırken bu ilişkinin somutlaştığı örnekler ve günlük hayata yansımaları da belirtilmelidir. Selamlaşma, ziyaret, pazarlık, öğüt verici ve övgü veren ifadeler dilde canlı olarak yaşadığı şekillerde okuma metinlerinde yer almalıdır.
- ☞ Belli bir amaca ve ihtiyaca yönelik okuma metinlerine özellikle Temel seviyede çok ihtiyaç vardır. Türkçe öğrenen bir yabancımanın dil öğrenimini somutlaştıracak ve Türkçenin konuşulduğu bir yerde ihtiyaçlarını görebilmesi, amaçlarına ulaşabilmesi için örnek oluşturacak okuma metinleri oluşturulmalıdır. Bilgi verme, alış-veriş, ulaşım ve iletişim çeşitleri gibi bağlamlarda okuma metinleri oluşturulmalıdır.
- ☞ YTO'de, yabancı öğrenci Türkçeyle ne kadar çok karşı karşıya kalırsa ve Türkçeyi ne kadar çok kullanırsa o kadar Türkçe düşünür ve dilimizi zihninde hemen kullanmaya hazır noktada bulundurabilir. Bu nedenle günlük hayatta yaşanabilecek deneyimler YTO için çok önemlidir. Günlük hayatta karşılaşılabilir ve kullanılabilir okuma metinleri yaşayan ve yaşam boyu karşımıza çıkan Türkçe ile, Türkçe öğrenen yabancımanın kelime kavramı ve kuralları somutlaştırmasını sağlar. Bu nedenle; dilekçe, mektup, telgraf, kutlama-teşekkür kartı, fatura-fiş, kredi kartı, hesap dökümü, uyarı, afiş, bildiri, duyuru, davetiye, başvuru ve başvuru kabulü, ilan (İş arama, işçi arama, iş bulma, kayıp ilanı, satılık-kiralık mülk ilanı, ...), yemek tarifi, adres-yer/yön tarifi, mönü, kişileri kısaca tanıtmaya, ... vb. okuma metinleri seviyeye göre düzenlenerek, sadece temel seviyede değil, anlam düzeyi derinleştirilerek orta ve yüksek seviyede de kullanılmalıdır.

- ☞ Metin çeşitliliği YTÖ için kullanılacak okuma metinlerinde oldukça önemlidir. Ne kadar çok türde okuma metni ders kitaplarında ve kaynaklarda yer alırsa, Türkçe öğrenen yabancı öğrenci o ölçüde Türkçe ile farklı biçim ve anlamlarda karşılaşabilir ve kelime hazinesini geliştirir.
- ☞ Metin türleri mutlaka temel, orta ve yüksek seviyeye göre seçilmeli; kullanılacak metin türü içeriği ve anlam yoğunluğuna göre de mutlaka seviyelendirilmelidir. Genellikle temel seviyede çokça yer alan bir diyalog metni kolay anlaşılır, açık ve kısa ifadeler içermelidir. Eğer yüksek seviye için bir diyalog metni hazırlanmak isteniyorsa da yüksek seviyeye uygun bir söylem zenginliği içinde karmaşık bir dil örgüsü olan uzun bir diyalog metni oluşturulmalıdır. Deneme, köşe yazısı veya bilgilendirici açıklayıcı metinler orta ve yüksek seviye ders kitaplarında yer almalı, bu türler seviye arttıkça yoğun bir anlama doğru ilerlemelidir.
- ☞ Özgün okuma metinleri YTÖ için mutlaka kullanılması gereken metinlerdir. Yazarın kişisel duygularını, görüşlerini, düşüncelerini bildiren bu tür metinler didaktik bir öğreticilikten uzaktır. Samimi bir dile sahip olan bu metinler, (deneme, sohbet, köşe yazısı...) anlamda açık ve anlaşılır oluşuyla Türkçe öğrenen bir yabancı için Türkçe öğrenme isteğini artıran özellikler taşır.
- ☞ YTÖ'de yabancı öğrencinin Türkçeyi hangi amaçla öğrendiği oldukça önemlidir. Lisans ve lisansüstü öğrenimlerini sürdürmek, akademik çalışma yapmak, ticari ya da sanayi alanlarda iş yapmak, Türkiye'yi tanımak ve Türkçe dilini öğrenme merakını gidermek gibi sebeplerle Türkçe öğreniliyor olabilir. Bu sebeplerde Türkçe öğrenen yabancılar için, özellikle yüksek seviyeye geçmiş olanlar, Türkçe öğrenme amaçları doğrultusunda hazırlanmış okuma metinleriyle karşılaştırılabilir. Ayrıca bu tür metinlere bir ders saati ayrılıp, kişilerin metinleri değiş tokuşu sağlanarak farklı alanlarda Türkçenin nasıl kullanıldığına yönelik çalışmalar da yapılabilir. Sonuç olarak ilgi alanlarına göre okuma metinleri hazırlanırsa, Türkçe öğrenen kişi Türkçeyi kendi amacıyla birleştirerek öğrenmiş olmakta, bu da Türkçe öğrenmeye ilgiyi arttırmaktadır.

- ☞ YTÖ için hazırlanacak okuma metinleri için önce mutlaka YTÖ seviyelerinde öğretilecek kelime hazırlama çalışmaları yapılmalıdır. Temel, orta ve yüksek seviye için kelimeler belirlenmeli ve bu kelimelerin kullanıldığı okuma metinleri oluşturulmalıdır. Böylece hem bir YTÖ sözlüğü (YTÖ için hazırlanmış bir kelime hazinesi) hem de okuma metinlerinde bu kelimelerin kullanılmasıyla ezbere değil anlama ve bağlama dayalı bir kelime öğretimi sağlanmış olur.
- ☞ YTÖ için hazırlanan okuma metinleri işlevsel olmalıdır. Alıştırmalar ve etkinlikler oluşturulabilecek bir yapıda hazırlanmalıdır.
- ☞ Türkçe kelime ve cümle kalıpları, özdeyişler, vecizeler, deyimler, atasözleri hatta bilmece ve tekerlemeler seviyeye göre okuma metinleri içinde verilmelidir. Sadece okuma metnindeki bağlamı ile yetinilmeyip, alıştırmalar yardımı ile bu kelime ve cümle kalıpları örnek cümleler ve metin parçaları içinde de kullanılarak yabancıların zihinlerinde somutlaştırılmalıdır.
- ☞ Oluşturulan okuma metinleriyle ilgili çalışmalar ders kitaplarına yerleştirilip öğrenciyle buluştuktan sonra bırakılmamalıdır. Devamlı olarak öğreticilerin gözlemleri, anket çalışmaları, öğrencilerin kendilerini değerlendirme formları yardımıyla okuma metninin anlaşılabilirliği, etkililiği ve faydası denetlenmelidir. Çünkü onların bakış açısı, YTÖ’de okuma metninin etkin olup olmadığının belirlenmesi için çok önemlidir. Bu anket, gözlem ve alınan görüşler neticelerinde okuma metinlerinde düzeltmelere gidilmeli ve “Nasıl daha etkili okuma metinleri oluşturulabilir?” sorusu daima uzmanların aklında olmalıdır. Zira YTÖ’nün başarıya ulaşmasında en önemli merkez etken okuma metinleridir.

2.2. YARDIMCI OKUMA KİTAPLARI İLE İLGİLİ ÖNERİLER

YTÖ’de kullanılacak yardımcı okuma kitaplarında bulunması gerekli nitelikler ve kitap hazırlama çalışmaları için öneriler.

Yabancılar Türkçe öğretimi için sadece ders kitapları ve kitaplardaki okuma metninin yeterli olmadığı bir gerçektir. Türkçe öğrenmek isteyen yabancıların okuma-anlama becerisinin ve diğer dil becerilerinin geliştirilmesi, kelime hazinesinin

artırılması, Türk kültürünü ve Türkçeyi daha iyi anlamasını, Türkçe düşünmesini ve yaşamasını sağlamak için okuma kitapları oluşturulmalıdır.

YTÖ’de okuma-anlama becerilerini kelime hazinelerini geliştirmek ve kelime dağarcığı oluşturmak için yardımcı okuma kitapları oluşturulmaya az da olsa başlanmıştır. Okuma metinlerinde ve okuma metinlerinin bulunduğu ders kitaplarındaki çeşitlilik maalesef yardımcı okuma kitaplarında söz konusu değildir. Bazı niteliklere sahip sadece bir yardımcı okuma kitap serisi belirlenmiş, bu serinin de geliştirilmesi gereken birçok yönü olduğuyla ilgili konulara tezimizin daha önceki sayfalarında değinilmiştir (Bkz. s.138).

YTÖ için yardımcı okuma kitapları oluşturma konusunda diğer yabancı dillerin öğretimi için yardımcı okuma kitapları oluşturma çalışmalarından oldukça geri kaldığımız hatta sistemli olarak hiç başlamadığımız söylenebilir. Bugüne kadar YTÖ için oluşturulmuş yardımcı okuma kitabı, yurtdışındaki Türk okullarında ilköğretim ve ortaöğretim seviyesinde okutulmak üzere oluşturulmuştur. YTÖ’nün tam anlamıyla Türkçenin bir yabancı dil olarak öğretilmesine yönelik, on sekiz ve üstü yaş seviyesinde Türkçe öğrenmek isteyen yabancılara dönük yardımcı okuma kitabı oluşturulmamıştır. YTÖ sadece ders kitapları ve alıştırmaları ile tam olarak sürdürülebilecek bir öğretim değildir. Mutlaka her yabancı dil öğretiminde ihtiyaç duyulduğu üzere yardımcı okuma kitabının oluşturulması Türkçenin yabancılara öğretimi için başat öneme sahiptir.

YTÖ için yardımcı okuma kitapları hazırlama çalışmaları ile ilgili önerileri ve yardımcı okuma kitaplarında olması gereken nitelikleri şu şekilde maddeleştirebiliriz:

- ☞ Türkçenin temel söz varlığının, yabancılara Türkçe öğretimi için temel, orta ve yüksek seviyede belirlenmesi, okuma metinleri gibi yardımcı okuma kitapları oluşturmak içinde başlangıç olarak en önemli gerekliliktir.
- ☞ YTÖ için hazırlanacak yardımcı okuma kitapları Avrupa Dil Portföyünde belirtilen seviyeler göre (A1-A2, B1-B2, C1-C2) oluşturulmalıdır.
- ☞ Yardımcı okuma kitapları sadece okuma-anlama becerisini geliştirmek için değil, alıştırmaları ve uygulamalarla konuşma, yazma ve dinleme becerilerini de geliştirmeye yöneliktir.

- ☞ YTÖ için hazırlanacak yardımcı okuma kitapları, roman, hikâye, destansı hikâye, denemeler, biyografi, fıkra gibi türlerini kapsayacak şekilde oluşturulmalıdır. Özellikle seviyeye uygun kısa hikâyelerden oluşturulacak yardımcı okuma kitapları YTÖ için çok faydalıdır. Bu hikâyelerdeki kurgu ve heyecan okumaya olan isteği arttırmaktadır.
- ☞ YTÖ için oluşturulacak yardımcı okuma kitaplarının içeriği ve hangi türde metinlerden oluştuğu da seviyeye göre belirlenmesi gerekir. Mesela farklı kısa hikâyelerden oluşan bir hikâye kitabı, anlatımındaki sadeliği ve anlaşılabilirliğindeki seviyeye göre, temel ve orta seviye için uygun hâle getirilerek oluşturulabilir. Ancak bilimsel bilgiler veren makale tarzı metinlerden YTÖ'ye uygun olacak şekilde oluşturulmuş bir yardımcı okuma kitabı yüksek seviyeye uygun olacaktır.
- ☞ Yardımcı okuma kitabı oluşturulurken şu bakış açısı ile hareket etmemek gerekir: “Türkçe öğrenen yabancıları, okuma ve yazmayı yeni öğrenen ilköğretimdeki Türk çocukları gibi düşünmek”. Yardımcı okuma kitaplarını bu anlayışla hazırlamamak gerekir. Çünkü bebeklikten itibaren Türkçe duyan ve resmî eğitime kadar Türkçe dil becerilerinden bir kısmını kullanabilen bir çocuk ile Türkçeyle ilk defa karşılaşan, Türkçeyi yeni işitmeye ve Türkçenin yeni farkına varmaya başlayan yabancı bir çocuk ya da yetişkin aynı değildir. Türkçe öğrenen yabancıların özellikleri ve Yabancılar Türkçe öğretiminin normal Türkçe öğretiminden farkı iyi analiz edilmeli ve yardımcı okuma kitapları buna göre hazırlanmalıdır.
- ☞ Türkçe öğrenmek isteyen ve eğitim gören ilköğretim çağında çocuklar olduğu gibi, on sekiz ve on sekiz yaş üstünde Türkiye’de büyük oranda lisans ve lisansüstü eğitimi için Türkçe öğrenmek isteyen yabancılar vardır. Bunların dışında Türkçe öğrenmek isteyen iş adamı, turist, ... vb niteliklerde yetişkinler de bulunmaktadır. Oluşturulacak yardımcı okuma kitapları ilköğretim çağındaki çocuklar için ayrı, on sekiz ve üstü yaş grubundakiler için ayrı olmalıdır. Çünkü İlköğretime giden bir çocuk ile bir yetişkinin veya lisans veya lisansüstü eğitim gören öğrencinin algısı ve ilgi alanları aynı değildir.

- ☞ Türkçenin anlam zenginliğini gösteren kalıplaşmış cümleler, soyut ve anlamda yoğun ifadeler (deyimler, söyleyişler, atasözleri... vb) kurguyu tamamlayacak ve anlatımı kuvvetlendirecek şekilde yardımcı okuma kitaplarına yerleştirilmelidir. Türkçe öğrenen yabancıların bu ifadelerin farkına varması ve anlamını kavraması için kitabın sonuna bu ifadelerle ilgili örnek cümleler, verilmelidir.
- ☞ Her ne kadar yardımcı okuma kitaplarının sonunda alıştırmalar, testler gibi değerlendirmelerin bulunması olağan bir şey olmasa da YTÖ için hazırlanan yardımcı okuma kitaplarının arkasına önemli ifade ve deyimleri açıklayıcı bilgiler ve kitabın konusuyla ilgili anlama ve anlatmayı artırıcı sözlü ve yazılı bilgi verilmesi istenen sorular bulunmalıdır. Böylece yabancı öğrenci kitapta anlatılanları daha iyi anlayacak, Türkçe düşünmeye yönlenecek, bu da kitaba ve Türkçeye olan ilgisini artıracaktır.
- ☞ Türkçe öğrenen yabancıların yardımcı okuma kitaplarından en yüksek seviyede faydalanması sağlanmalıdır. Bunun için hazırlanacak kitap; hem içeriği hem de arkasındaki alıştırmalar ve sorularla yabancı öğrencinin Türkçe düşünmesini geliştirecek, bütün dil becerilerin harekete geçirecek şekilde olmalıdır. İçeriğiyle ilgili konulara cevap verilmesi istenen sorular, bir olay ya da konuyla ilgili yorum yapılması istenilen konuşma becerisine yönelik sorular yer almalıdır.
- ☞ YTÖ için oluşturulan bir yardımcı okuma kitabı, mutlaka inceleme ve alıştırmaya uygun işlevsellikte olmalıdır. İşlevsel olmayan bir okuma kitabı, Türkçe öğrenen bir yabancıların Türkçeyi anlama ve anlatım becerilerinde beklenen etkiyi oluşturamaz.
- ☞ Yardımcı okuma kitaplarıyla; bir yandan başta okuma-anlama becerisi olmak üzere diğer dil becerilerini, kelime hazinesini geliştirme, kısaca dil öğretimi amaçlanırken aynı zamanda Türk kültürünün verilmesi amacı da göz ardı edilmemelidir. Kitaplar okuma metinlerinden daha uzun soluklu bir kültür aktarımına izin verir. Türk milletinin konuksever ve yardımsever olması, Türk tarihi ve sanatı, Türkiye'nin eşsiz güzellikleri... gibi millî unsurlar

mutlaka yardımcı okuma kitaplarında işlenen konular arasında olmalıdır. Çünkü bir dil, ancak o dilin kültür dünyasına girilirse tam olarak öğretilir.

- ☞ Yardımcı okuma kitaplarında karşılaştırmalı kültürel unsurlar mutlaka bulunmalıdır. Türkçe öğrenen yabancıların kendi kültürü ve Türk kültürü arasındaki benzer ve farklı noktalar işlenen konulardan olmalıdır. Böylece Türkçe öğrenen yabancı Türkçe düşünüş ve yaşayışı kendi kültürüyle karşılaştırarak Türkçeyi daha iyi kavrayabilecektir. Mesela ülkemize Türkçe öğrenmek ve Türkiye'yi tanımak, gezmek için gelen bir yabancıların hikâyesi bir yardımcı okuma kitabında işlenebilir. Bunun gibi somut kurgu örnekleriyle karşılaştırmalı kültürel unsurlara değinilmelidir.
- ☞ Oluşturulacak yardımcı okuma kitaplarında amaç YTO' ye katkı sağlamaktır. Ancak öğreticilik; kurguya dayalı okuma kitaplarında, kitabı okuyan yabancıya hissettirilecek kadar bariz yapılı, ön plana geçer ve kurgu zayıf kalırsa heyecan ve sürükleyicilik kaybolacaktır. Zaten yabancı dilde bir kitap okumanın zihin yorgunluğuyla mücadele edildiği düşünülünce merak unsuru da ortadan kalkarsa, öğrencinin okumaya olan ilgisi ve okuma isteği kaybolacaktır. Bu nedenle dil bilgisi kuralları gibi dil özellikleri yardımcı okuma kitaplarındaki okuma sürerliğine zarar vermeden kitaplara yerleştirilmelidir.
- ☞ Evrensel kültür ve küresel toplum özelliklerini içiren konular yardımcı okuma kitaplarında, Türk kültürü ikinci plana atılmayacak şekilde işlenmelidir. Gittikçe küreselleşen toplumlardaki ortak noktaların geçtiği konuların bulunduğu yardımcı okuma kitapları, Türkçe öğrenen yabancıların Türkçe bir bakış açısıyla evrensel kültürü kucaklamasını sağlar. Böylece hem olayları Türkçe ifade ediş hem de evrensel kültürün dışında kalmayış sağlar.
- ☞ YTO için hazırlanacak Yardımcı okuma kitapları, Türkçe öğrenecek yabancıların ilgi, istek ve ihtiyaçlarına göre olmalıdır.
- ☞ Yardımcı okuma kitapları Türkçe öğrenmek isteyen yabancıların Türkçe öğrenme amaçlarına göre düzenlenmelidir. Sağlık, sosyal ve fen bilimleri genelinde; çevreden, fabrikaya, tarihten coğrafyaya, tıptan biyoloji ya da fizik gibi dallara kadar birtakım teknik kelime ve kavramların bulunduğu

bilgilendirici, bilimsel metinler ve makalelerden ya da bu konularda köşe yazısı, deneme gibi metinlerden yardımcı okuma kitapları oluşturulabilir. Bu tür yardımcı okuma kitapları, yoğun bir dil ve anlatıma sahip olacağı için, Türkçe öğreniminde yüksek seviyeye gelmiş yabancılar için faydalı olacaktır. Ancak YTÖ’de yardımcı okuma kitabı oluşturmanın daha doğru düzgün adım atılmamış bir saha olduğu göz önüne alınırsa amaca göre yardımcı okuma kitabı oluşturma, öncelikle saydığımız diğer özellikleri barındıran yardımcı okuma kitapları oluşturma çalışmalarından sonra düşünülebilir. Çünkü amaca göre yardımcı okuma kitabı oluşturma, altyapı isteyen, oldukça zor ve kapsamlı ancak yapılması imkânsız olmayan bir çalışmadır. Böylece Türkçe öğrenen yabancıların bildiği, ilgilendiği ve amaç edindiği konuyla Türkçeyi birleştirmesi, onun dilimizi öğrenme isteğini artıracak ve daha çabuk ilerlemesini sağlayacaktır.

☞ Son olarak YTÖ için Yardımcı Okuma Kitapları hazırlama amacıyla, bu alandaki yetkili kurumların(TÖMER’ler, Yunus Emre Enstitüsü...) işbirliği ile YTÖ uzmanlarından oluşan özel komisyonlar oluşturulmalı, bilimsel çalışmalar yapılmalı ve bir an önce YTÖ’yü tam anlamıyla destekleyen ve Türkçe öğretiminin yabacılara öğretilmesinde ders kitaplarının yükünün bir bölümünü üstüne alan yardımcı okuma kitapları serileri hazırlanmalıdır.

Şunu asla unutmayalım ki; bir millet dili yaşadığı ve doğru öğretildiği takdirde millet olarak kalmaya devam edebilir. Dil öğretiminin doğru yapılabilmesi için de okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarına gereken önem verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akalın, Ş.H. (2008). *Bin Yıl Önce Bin Yıl Sonra Kaşgarlı Mahmut ve Divanü Lugati'it Türk*, Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, D. (2009). *Türkçenin Gücü*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Akyol, H. (2007). *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Akyol, H.(Ed.) ve Kırkkılıç, A.(Ed.). (2007). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayınları.
- Akyüz, Y. (2008). *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ankara Üniversitesi TÖMER(2008). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı I*, Ankara: AB Ofset.
- Ankara Üniversitesi TÖMER, (2008). *Yeni Hitit II Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı*, Ankara: AB Ofset.
- Ankara Üniversitesi TÖMER, (2009). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı III*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ankara Üniversitesi TÖMER(2008). *Yeni Hitit I Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı*, Ankara: AB Ofset.
- Ankara Üniversitesi TÖMER(2008). *Yeni Hitit 2 Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı*, Ankara: AB Ofset.
- Ankara Üniversitesi TÖMER, (2009). *Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Aygüneş, M. (2007). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Okuma Becerisini Geliştirme Yolları*, (Yayınlanmış YL Tezi), Dokuz Eylül Ü., İZMİR.
- Babacan, M. (2008). *Yazılı ve Sözlü Anlatım(Kompozisyon Bilgileri)*, İstanbul: 3F Yayınevi.
- Barın, E. (1992). *Yabancılar Türkçenin Öğretiminde Bir Metod Denemesi* (Yayınlanmış YL Tezi), Gazi Üniversitesi, ANKARA
- Bayraktar, N. (2006). *Dil Bilimi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Benhür, M.H. (2002). *Türkçenin Yabancılar Öğretiminde Tartışılmayan Ana Kavramlar*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, ANKARA
- Bilgin, M. (2002). *Türkçemiz*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları

- Cemaloğlu, N. ve Yıldırım, K. (2005). *İlkokuma Yazma Öğretimi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Chomsky, N. (2001). *Dil ve Zihin*, Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Demir, C. ve Barın, E. (2006). *Türk Dil Bilgisi 1*, Ankara: Öncü Kitap Basımevi.
- Demir, C. ve Barın, E. (2008). *Türk Dil Bilgisi 2*, Ankara: Öncü Kitap Basımevi.
- Demircan, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*, İstanbul: Ekim Yayınları.
- Demirel, Ö.(1990). *Yabancı Dil Öğretimi Dil Pasaportu Dil Biyografisi Dil Dosyası*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö.(1990). *Yabancı Dil Öğretiminde İlke ve Yöntemler*, Ankara: Usem Yayınları
- Demirel, Ö. ve Şahinel, M. (2006). *Türkçe Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Demirel, Ö. (2007a). *Öğretim İlke ve Yöntemleri(Öğretme Sanatı)*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2007b). *Yabancı Dil Öğretimi*, Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Dilek, İ. (1995). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Özgün Metinlerle Çalışma Yolları*, (Yayınlanmış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi, İSTANBUL
- Dilidüzgün, Ş. (1995). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinler*, (Yayınlanmış YL Tezi), İstanbul Üniversitesi, İSTANBUL
- Ediskun, H. (2005). *Türk Dilbilgisi*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Ercilasun, A.B. (2006). *Türk Dili Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ergin, M. (1985). *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Gazi TÖMER, (2006), *Yabancılar İçin Türkçe 1*, Ankara: GÜ Yayınevi.
- Gazi TÖMER, (2006), *Yabancılar İçin Türkçe 2*, Ankara: GÜ Yayınevi.
- Gedik, D. (2009). *Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Ankara TÖMER ve Gazi TÖMER Örneği*, (Yayınlanmış YL Tezi), Abant İzzet Baysal Ü. BOLU
- Gencan, T.N. (1976). *Türkçe Öğreniyorum*, İstanbul: Fen Fakültesi Basımevi.
- Gökalp, Z. (2003). *Türkçülüğün Esasları*, İstanbul: Bordo Siyah Yayınları.
- Güngör, E. (2004). *Türk Kültürü ve Milliyetçilik*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Güzel, A. (1987). *Türkçenin Eğitimi ve Öğretiminde Metodoloji*, Belgelerle Türk Tarih Dergisi, S. 47, s.1-9.
- Güzel, A. (2004). *Kaygusuz Abdal*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Hengirmen, M. ve Koç, N. (1992). *Türkçe Öğreniyoruz 2*, Ankara: Engin Yayınevi

- Hengirmen, M.(1993). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi*, Ankara: AÜ TÖMER Dil Dergisi, S.10.
- Hepçilingirler, F. (2007). *Dilim Dilim Ana dilim*, İstanbul: Everest Yayınları.
- Kaplan, M. (2005). *Kültür ve Dil*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Mirici, İ.H., Saka, F.Ö., İlter, B.G. ve Glover, P. (2007). *Yabancılar İçin Türkçe*, Ankara: Özkan Matbaacılık.
- Özbay, M. ve Temizyürek, F. (2003).*Türkçe Öğreniyoruz-ORHUN-Ders Kitabı I-II-III*, Ankara: TİKA Yayınları.
- Özbay, M. ve Temizyürek, F. (2005).*Türkçe Öğreniyoruz-GÜNEŞ-Ders Kitabı I-II-III*, Ankara: TİKA Yayınları.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri-1,2* Ankara: Öncü Basımevi
- Öztürk, T., Akçay, S., Yiğit, A., Taşdemir, E. Ve Başak, S. (2008). *Gökkuşluğu Türkçe Öğretim Seti 1*, İstanbul: Dilset Yayınları.
- Özkan, M. (2008). *İnsan İletişim ve Dil*, İstanbul: 3F Yayınevi.
- Öztürk, T., Akçay, S., Yiğit, A., Taşdemir, E. Ve Başak, S. (2008). *Gökkuşluğu Türkçe Öğretim Seti 2 (Seyir Dünyası)*, İstanbul: Dilset Yayınları.
- Swift, J. (1987). *Gulliver's Travels: Oxford Progressive English Readers Grade 1*, Hong Kong: Oxford University Pres.
- Şahin, M. (2005). *Türk Tarih ve Kültürü*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Turhan, M. (1987). *Kültür Değişmeleri*, İstanbul: Bayrak Yayıncılık
- Türk Dil Kurumu, (2005a). *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu, (2005b). *Yazım Kılavuzu*, Ankara: TDK Yayınları.
- Uçan, H. (2006). *Yazınsal Eleştiri ve Göstergibilim*, Ankara: Hece Yayınları.
- Uçan, H. (2008). *Dilbilim, Göstergibilim ve Edebiyat Eğitimi*, Ankara: Hece Yayınları.
- Uzdu, F. (2008). *Betimleyici Metinlerin Dilsel Özellikleri ve Bu Tür Metinler Yoluyla Sözcük Öğretimi*, (Yayınlanmış YL Tezi), Dokuz Eylül Ü. İZMİR.
- Ülker, N. (2007). *'HİTİT Ders Kitapları' Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici Değerlendirici Bir Bakış*, (Yayınlanmış YL Tezi), İstanbul Üniversitesi, İSTANBUL
- Yaylı, D. ve Bayyurt, Y.(Ed.). (2009). *Yabancılar Türkçe Öğretimi-Politika, Yöntem ve Beceriler*, Ankara: Anı yayıncılık.

Yalçın, A. (2002). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.
Zeyrek, Y. (2001). *Yabancılara Türkçeyi Nasıl Öğretiyoruz*, Ankara: Türk Yurdu Dergisi, S.162-163, s.463-465

MAKALE VE BİLDİRİLER:

- Adıgüzel, S. (2001). *Yabancılara Türkçe Öğretimi ve Gramer-Tercüme Metodu*, Ankara: Bilig-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, S.16, s. 25-42
- Akdoğan, G., Özkan, A. ve Kurt, C, (2001). *Türkiye’de Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ve AÜ TÖMER*, (Bildiri), Ankara: Avrupa’da Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sempozyumu.
- Barın, E. (1994). *Yabancılara Türkçe Öğretimi Metodu*, Ankara: AÜ TÖMER Dil Dergisi S. 17, s. 53-56
- Barın, E.(2003).*Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Temel Söz Varlığının Önemi*, Niğde: Türklük Bilimi Araştırmaları, S.13, s.311-317
- Barın, E.(2004).*Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler*, Ankara: Türkiyat Araştırmaları, HÜ. Türkiyat Araştırmaları Ens. Yayınları, S.1, s.19-30
- Barın, E.(2008).*Yabancılara Türkçe Öğretiminde Nasreddin Hoca Fıkralarının Yeri*, Ankara: Türk Yurdu Dergisi, S.255, s.61-63
- Barın, E.(2008).*Yabancılara Türkçe Öğretiminde Motivasyonun Önemi*, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.7
- Bölükbaş, F. (2004). *Yansıtıcı Öğretim ile Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*, (Bildiri), Ankara: Dünyada Türkçe 6. Öğretimi Sempozyumu
- Demir, C.ve Yapıcı, M. (2007). *Ana Dili Olarak Türkçenin Öğretimi ve Sorunları*, Afyon: Afyon Kocatepe Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, S II, s. 187-203.
- Güzel, A. (1988). *Verilmesi Gerekli Olan Türk Kültürü ve Türk Dili Derslerinin Önemi Hakkında*, Ankara: Aydınlar Ocağı Dergisi, s.1-2
- Karababa, Z.C.C.(2009). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi ve Karşılaşılan Sorunlar*, Ankara: AÜ. Eğitim Bilimleri Fak., S.2, s. 265-277
- Tosun, C. (2005). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi*, Ankara: Dil ve Dilbilim Araştırmalar Dergisi, S. 1, Böl. 1
- Yaylı, D. (2009). *Yöntemler Sonrası Dönem ve Yabancı Dil Olarak Türkçe*, (Bildiri), Ankara: 8. Dünyada Türkçe Öğretimi: Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğretenler Zirvesi

EKLER

EK 1: GAZİ TÖMER’de Türkçe Kursu Alan Yabancı Öğrenciler

S. NO	ADI SOYADI	ÜLKESİ	ANA DİLİ
1.	KAKSYİ BANAKSYİ	JAMAİKA	İNGİLİZCE
2.	İBİN ABUBAKAR BİN SALAH	NİJERYA	İNGİLİZCE
3.	İNNA TUCAN	MOLDOVA	MOLDOVACA
4.	LİUDMİLA BERBER	MOLDOVA	MOLDOVACA
5.	SVETLANA TULBA	MOLDOVA	MOLDOVACA
6.	MARİNA PATRAMAN	MOLDOVA	MOLDOVACA
7.	İSMİL TULBA	MOLDOVA	MOLDOVACA
8.	JA HAR JARANŞİR	İRAN	AZERİCE
9.	YAHYA ALHAJİ İBRAHİM	NİJERYA	İNGİLİZCE
10.	EVGHENİA CALPACCİ	MOLDOVA	MOLDOVACA
11.	EMEL CURTOMER	ROMANYA	RUMENCE
12.	LARİSA MOİSE	MOLDOVA	GAGAUZCA
13.	MARİA ALİEVA	MOLDOVA	MOLDOVACA
14.	CAYMAZ ABDULAZİZ	IRAK	TÜRKMENÇE
15.	RASHİD MUKAYA	KENYA	SWAHİLİ
16.	NATALİA BOTOŞAN	MOLDOVA	RUSÇA
17.	BABA YARO	KENYA	SWAHİLİ
18.	OKSANA TİMASENKO	TÜRKMENİSTAN	RUSÇA
19.	AHMET KENYA	KENYA	SWAHİLİ
20.	MUHAMMED DURMUŞ	SURİYE	ARAPÇA
21.	AHMET D. ALİ	İRAN	AZERİCE
22.	ANİTA ESMAİLİ	İRAN	AZERİCE
23.	HASSEİN GHARANİ	İRAN	TÜRKMENÇE
24.	HAYDAR ASGHARİ	IRAK	TÜRKMENÇE
25.	ANNA DEZARİ	İRAN	FARŞÇA
26.	ENKHSARAN MAGNAJAV	MOĞOLİSTAN	MOĞOLCA
27.	KAMİL BYVAZOV	AZERBAYCAN	AZERİCE
28.	FİKRET REHİMZADE	AZERBAYCAN	AZERİCE
29.	MİRBEKİ BELİBOLİEV	KIRGIZİSTAN	KIRGIZCA
30.	ALAA AKSU	IRAK	TÜRKMENÇE
31.	ABBA İBRAHİM RANADAN	NİJERYA	HAUSA
32.	GAYGISIZ SABATOV	TÜRKMENİSTAN	TÜRKMENÇE
33.	ABDULKADİR MUHAMMED	ETİYOPYA	AMHARCA
34.	SERMET YILMAZ	IRAK	TÜRKMENÇE
35.	ABDUL SAMİ	PAKİSTAN	URDUCA
36.	MATİN GHAZİANİ	İRAN	TÜRKMENÇE
37.	ERDANA DAULETBEK	MOĞOLİSTAN	MOĞOLCA
38.	YAHYA ALHAJİ İBRAHİM	NİJERYA	HAUSA

EK 1: GAZİ TÖMER’de Türkçe Kursu Alan Yabancı Öğrenciler

S. NO	ADI SOYADI	ÜLKESİ	ANA DİLİ
39.	ADAM RAJAB	KENYA	SWAHİLİ
40.	ARBAY KAMALI	IRAK	TÜRKMENÇE
41.	KARRAM ELAHI	PAKİSTAN	URDUCA
42.	ÖMER TERZİOĞLU	IRAK	TÜRKMENÇE
43.	DİLİŞAT USUBALİVE	KIRGIZİSTAN	KIRGIZCA
44.	ŞİHMURAT SAYIBOV	TÜRKMENİSTAN	TÜRKMENÇE
45.	ÖMER FİKRET	IRAK	TÜRKMENÇE
46.	SEHER F. BABER	IRAK	TÜRKMENÇE
47.	DAUR KHAREHİLAVE	ABHAZYA	ABAZCA
48.	DİAZ ZİNAL	IRAK	TÜRKMENÇE
49.	AZAMAT ÇARIYEV	TÜRKMENİSTAN	TÜRKMENÇE
50.	DAYIR BUTHUL	KENYA	SWAHİLİ
51.	MUSTAASHİRA SAİD	KENYA	SWAHİLİ
52.	AHMED ENDRİS ABDU	ETİYOPYA	AMHARCA
53.	MUHAMMED EBRAHİM SEİD	ETİYOPYA	AMHARCA
54.	NESRUDEN BEDASSO	ETİYOPYA	AMHARCA
55.	ABDUL HAKİM NABOUSH	SURİYE	ARAPÇA
56.	YUSRA ALİ SULEİMAN	KENYA	SWAHİLİ
57.	MARİAM DAWOOD	KENYA	SWAHİLİ
58.	DURSA OMAR	KENYA	SWAHİLİ
59.	HURUL MUYA UTAMİ	ENDONEZYA	MALAYCA
60.	HASSAN ELHASSAN	SURİYE	ARAPÇA
61.	UMAR HARHIO SABAN	NİJERYA	HAUSA
62.	AISHA MAKHSUT	MOĞOLİSTAN	KAZAKÇA
63.	LOKMAN NADİR	IRAK	TÜRKMENÇE
64.	SHABZEM SHAKARNİ	İRAN	AZERİÇE
65.	REHA TAYELRİAN	İRAN	AZERİÇE
66.	TSOVO GANSUKH	MOĞOLİSTAN	MOĞOLCA
67.	YUSRA ALİ SULEİMAN	KENYA	SWAHİLİ
68.	MATİN GHAZİANİ	İRAN	TÜRKMENÇE
69.	MUSTAFA GHİUPEAN	ROMANYA	TATARCA
70.	FARİBA JAFERNEZHAD	İRAN	FARŞA
71.	NİNA KMOROSHVİLİ	GÜRCİSTAN	GÜRCÜÇE
72.	MUSTAFA TORHAN	IRAK	TÜRKMENÇE
73.	NEDA TAKEH	İRAN	FARŞA
74.	JEREN AKHAUNDİ	İRAN	FARŞA
75.	MUHAMMED SAİDU	NİJERYA	HAUSA
76.	LARİSA MOİSE	MOLDOVA	GAGAUZCA

**EK 2: ANKARA TÖMER Merkez Şubesinde Türkçe Kursu Alan
Yabancı Öğrenciler**

S. NO	ADI SOYADI	ÜLKESİ	ANA DİLİ
1.	NATHANİEL SCHENKKON	AMERİKA	İNGİLİZCE
2.	İNATOLY RAZOV	RUSYA	RUSÇA
3.	FELİX MARTİNEZ	İSPANYA	İSPANYOLCA
4.	İNAKİ GOROSTİDİ	İSPANYA	İSPANYOLCA
5.	MUNİRA MATAR MİLLİOARE	İSRAİL	ARAPÇA
6.	COLİNA ÇEVER	RUSYA	RUSÇA
7.	DEAN POHLMAN	AMERİKA	İNGİLİZCE
8.	ZAREMA İREZOVA	KAZAKİSTAN	RUSÇA
9.	EDVARDO ANGULA	İSPANYA	İSPANYOLCA
10.	HASEEBULLAH JOĞİ	PAKİSTAN	URDUCA
11.	STANY WALİD MAKİESE	KONGO	FRANSIZCA
12.	NOUHAN JOUMBOUYA	GİNE	FRANSIZCA
13.	ANDREHİMO J.D. DYOMPE	GİNE	FRANSIZCA
14.	ARNOU LUFUA MUZİNGA	KONGO	FRANSIZCA
15.	MOHAMMED SAMAKE	GİNE	FRANSIZCA
16.	MALEU SAHYOON	ÜRDÜN	ARAPÇA
17.	ARFAN BDANG	ENDENOZYA	MALAYCA
18.	AHMET NAUSHAP	MOLDOVA	MOLDOVACA
19.	ANDREA MECALLA	JAMAİKA	İNGİLİZCE
20.	LUDJU KALEMRO	KONGO	FRANSIZCA
21.	SARAM CONDE	GİNE	FRANSIZCA
22.	KERİM RACHED	AMERİKA	İNGİLİZCE
23.	JEFFERY DYER	AMERİKA	İNGİLİZCE
24.	CENGİZ SALMAN	AMERİKA	İNGİLİZCE
25.	İRİNA LEVİN	AMERİKA	İNGİLİZCE
26.	CHARLİS SAYYAMMİLİANBA	UGANDA	İNGİLİZCE
27.	JANVİER HABONİMANA	BURUNDİ	KİRUNDİ
28.	SAULEİMAN İSMAEL	CİBUTİ	SOMALİCE
29.	MOUZNA BAHASANE	KOMOR	KOMORCA
30.	HASSAN SOULEİMAN C.MOS.	CİBUTİ	SOMALİCE
31.	MICHDEL THOMAS	GAMBİA	İNGİLİZCE
32.	CHERİF MAHAMAT SALEM	ÇAD	ARAPÇA
33.	HAMİD MAUNADİL	FAS	ARAPÇA
34.	ALHAJİE OMAR NJİE	GAMBİA	İNGİLİZCE
35.	JARCA LARSEN	GAMBİA	İNGİLİZCE
36.	MUGUSHA C. MOUSSA	BURUNDİ	KİRUNDİ
37.	MBAGNİCK DİAGNE	SENEGAL	FRANSIZCA
38.	FLORİDE NİZİ CRİVİ MANA	BURUNDİ	KİRUNDİ
39.	HASSAN CHİREH	CİBUTİ	SOMALİCE
40.	LAMİN CEESAY	GAMBİA	MANDINKACA

**EK 2: ANKARA TÖMER Merkez Şubesinde Türkçe Kursu Alan
Yabancı Öğrenciler**

S. NO	ADI SOYADI	ÜLKESİ	ANA DİLİ
41.	DIEVDONNE HAVJARIMANA	BURUNDİ	KİRUNDİ
42.	SALEH ABU SAHYOON	ÜRDÜN	ARAPÇA
43.	DİDİER MBONWANAYO	BURUNDİ	KİRUNDİ
44.	LASSANE SOUDRE	BURKİNA	FRANSIZCA
45.	PAPY MOBAMBO MBARUKU	KONGO	FRANSIZCA
46.	USSUMANE CALİYA JALO	GİNE	PORTEKİZCE
47.	AMRO ALALAO SHOLİ	FİLİSTİN	ARAPÇA
48.	AMRO H.J.AHMED	FİLİSTİN	ARAPÇA
49.	GANDARİ ZAYANEMEKH	MOĞOLİSTAN	MOĞOLCA
50.	SAİDİ SALEH JERRY	KONGO	FRANSIZCA
51.	DURAGJİN SALITEKU	KOSOVA	ARNAVUTÇA
52.	NASSİB AL MOLABİ	LÜBNAN	ARAPÇA
53.	HUMAİRA KHAN	PAKİSTAN	URDUCA
54.	CHAOTAN AL-AKKOUMİ	LÜBNAN	ARAPÇA
55.	TAOUFİK ET TAHRİ	FAS	ARAPÇA
56.	PHİLİP OKUSAYO	KENYA	SWAHİLİ
57.	ADEN DAHER	CİBUTİ	SOMALİCE
58.	EDİ SAMBU	GİNE BİSSAU	PORTEKİZCE
59.	ASADU SEGAWA	UGANDA	İNGİLİZCE
60.	MOUWAFK ALİ SAİD	CİBUTİ	SOMALİCE
61.	DİELLZA KOLGECİ	KOSOVA	ARNAVUTÇA
62.	MUHAMMAD BİLAL ATIF	PAKİSTAN	URDUCA
63.	SYAMWİL BİN ALİ BDANG	ENDONEZYA	MALAYCA
64.	UYANGO TUGSBOATAR	MOĞOLİSTAN	MOĞOLCA
65.	ASİF AHMED TEHOGO	PAKİSTAN	URDUCA
66.	AMUGE JULİET	UGANDA	İNGİLİZCE
67.	SAMI ASHRAF	PAKİSTAN	URDUCA
68.	ADDU DYAMANCA	GİNE BİSSAU	PORTEKİZCE
69.	SALE ABDOULAYE ADAM	ÇAD	ARAPÇA
70.	MOHAMMOUD ANLİ	KOMOR	KOMORCA
71.	TİMOTHY BUNOTİ	UGANDA	İNGİLİZCE
72.	MARİE CATHERİNE	GAMBİA	İNGİLİZCE
73.	BAT-ORGİZ MYAGMARDORJ	MOĞOLİSTAN	MOĞOLCA
74.	MUNKH-ALDAR NYAMLKHAGU	MOĞOLİSTAN	MOĞOLCA
75.	ABDALLAH SAADOUNİ	FAS	ARAPÇA
76.	TSOGZOLMAA VRTNASAN	MOĞOLİSTAN	MOĞOLCA
77.	ABDULBARİ MEMON	PAKİSTAN	URDUCA
78.	KHALED MOSTOFA	LÜBNAN	ARAPÇA
79.	MOHAMMAD NAYİB	LÜBNAN	ARAPÇA

EK 3: ANKET FORMU

Bu anket, “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma” adlı tez çalışmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Bilgileriniz ve ankete verdiğiniz cevaplar sadece tez çalışması için kullanılacak ve gizli tutulacaktır.

Adınız ve Soyadınız:.....
Ülkeniz :.....
Ana diliniz :.....
Türkçe Seviyeniz Temel Orta Yüksek

1. Ne amaçla Türkiye'ye geldiniz?

Turistiklik Eğitim İş Ziyaret

2. Niçin Türkçe öğrenmeye ihtiyaç duydunuz?

Merak İş Eğitim Türkleri tanıma

Diğer:.....

3. Bildiğiniz yabancı dilleri yazınız.

.....

4. Türkçe öğrenmek zor mu?

Zor Çok zor Kolay Çok kolay

5. Türkçe öğrenirken hangisinde zorlanıyorsunuz?

Konuşma Yazma Okuma-anlama Dinleme-anlama Dil Bilgisi

6. Türkçe okuma metinleri ilginizi çekiyor mu?

Evet, ilginç; çünkü

Hayır, sıkıcı; çünkü

7. Sizce, okuma metinlerinin konuları ne olmalı?

Güncel Eğitim İş hayatı Türk Kültürü Evrensel

Diğer :

8. Sizce okuma metinleri yeterli mi?

Evet/yeterli Biraz yeterli Hayır Yetersiz

EK:3 ANKET FORMU-2

9. Türkçe gazete ve dergi okuyor musunuz?

- Evet, okuyorum.
- Bazen okuyorum
- Hayır, okumuyorum

10. Ders kitabı dışında, Türkçe kitap okumaya ihtiyaç duyuyor musunuz?

- Evet Biraz
- Hayır.....

S.N	AŞAĞIDAKİ MADDELER İÇİN CEVAPLARINIZI DURUMUNUZA GÖRE SAĞ TARAFTAKİ “EVET”, “BİRAZ”, “HAYIR” SEÇENEKLERİNDEN BİRİNİ İŞARETLEYİNİZ.	EVET Anlıyorum	BİRAZ Anlıyorum	HAYIR Anlamıyorum
1.	İletişim araçlarını(e-posta, cep telefonu...) Türkçe anlayabilirim			
2.	Temel bilgi sorularını(ad, soy ad, yaş) anlayabilirim			
3.	Türkçe adres ve yer yön tarifi yapılan metinleri anlayabilirim			
4.	İnternetteki Türkçe komutları anlayabiliyorum			
5.	Günlük dilde yazılanları anlayabiliyorum			
6.	Türkçe bir makale/denemenin neyle ilgili olduğunu anlayabilirim			
7.	Basit mesajları, iş mektubu ve resmî mektupları anlayabilirim.			
8.	Bir hikâyenin ana konusunu anlayabilirim.			
9.	Tiyatro, sinema ya da bir kitap hakkında yazılmış makaleleri anlayabilirim			
10.	Sözlük kullanarak herhangi bir yazışmayı anlayabilirim.			
11.	Farklı türlerden(şiir, deneme, tiyatro) metinleri anlayabilirim.			
12.	Deyim ve argo bulunan metinleri anlayabilirim.			
13.	Bir edebî eserin sosyal, siyasal ya da tarihî geçmişini algılayabilirim.			
14.	Mesleki ve bilimsel makaleleri bazen sözlüğe bakarak anlayabilirim.			

Sorulara doğru cevap vererek çalışmamıza yardımcı olduğunuz için teşekkür ederiz.

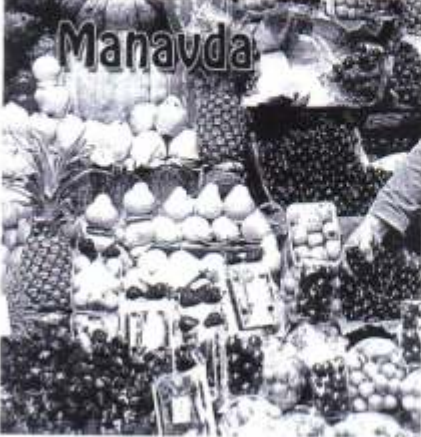
EK 4: Ankete Katılan Yabancı Öğrencilerin Ülkelere Göre Dağılımı

S.NO	ÜLKE İSMİ	ÖĞRENCİ SAYISI
1.	MOLDOVA	11
2.	NİJERYA	6
3.	JAMAİKA	2
4.	İRAN	12
5.	IRAK	11
6.	KENYA	11
7.	ROMANYA	2
8.	TÜRKMENİSTAN	4
9.	SURİYE	3
10.	MOĞOLİSTAN	8
11.	AZERBAYCAN	2
12.	KIRGIZİSTAN	2
13.	ETİYOPYA	4
14.	PAKİSTAN	8
15.	ABHAZYA	2
16.	ENDONEZYA	4
17.	GÜRCİSTAN	2
18.	BURUNDİ	6
19.	AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	6
20.	RUSYA	2
21.	İSPANYA	3
22.	İSRAİL	1
23.	KAZAKİSTAN	1
24.	KONGO	5
25.	GİNE	7
26.	ÜRDÜN	2
27.	UGANDA	4
28.	CİBUTİ	5
29.	KOMOR	2
30.	GAMBİA	2
31.	ÇAD	2
32.	FİLİSTİN	1
33.	SENEGAL	1
34.	KOSOVA	2
35.	LÜBNAN	4
36.	BURKİNA	1
37.	GİNE BİSAU	2
38.	FAS	2

EK 5: Yeni HİTİT 1 Ders Kitabından “Manavda” adlı Metin

1.3 Ne Var? Ne Yok?

25 Okuyalım, yanıtlayalım

Manav : Hoş geldiniz.
Müşteri : Hoş bulduk. Kiraz var mı?
Manav : Evet, var. Kaç kilo?
Müşteri : 1 kilo lütfen.
Manav : Tabii.
Müşteri : Nuz var mı?
Manav : Hayır.
Müşteri : Peki, üzüm var mı?
Manav : Maalesef, bugün üzüm de yok.
Müşteri : Tamam, 1 kilo kiraz kaç lira?
Manav : 2 YTL.
Müşteri : Buyurun, iyi günler.
Manav : Teşekkürler. Güle güle.

	Doğru	Yanlış
1. Manavda muz ve üzüm yok.	☒	☐
2. Bir kilo kiraz üç YTL.	☐	☐

1. Fotoğrafta elma var mı? _____

2. Fotoğrafta domates var mı? _____

3. Fotoğrafta hangi meyveler var? _____

4. Fotoğrafta sebze var mı? _____

26 Tamamlayalım, dinleyelim

Var mı? Yok mu?

A : Hoş geldiniz.
B : Hoş bulduk. Çorba _____ ?
A : Evet, domates çorbası _____
B : Hmm... Tamam, iki çorba lütfen.

A : Bu ayakkabı nasıl?
B : Fena değil ama 36 numara biraz küçük. 37 numara _____ ?
A : Hayır, _____ . Yalnızca bu _____ var.
B : Hmm... Peki, iyi günler.

16

209

EK 5: Yeni HİTİT 1 Ders Kitabından “Yıldız Kenter” adlı Metin

Yıldız Kenter

1928 yılında İstanbul'da doğdum. Babam Naci Bey diplomat-
tı. Maddi durumumuz kötüydü ama masal gibi bir çocukluk ge-
çirdim. Ben ailemin besinci çocuğuydum. Babam işinden ayrıl-
dıktan sonra Ankara'ya taşındık ve ilkokula Ankara'da devam et-
tim.

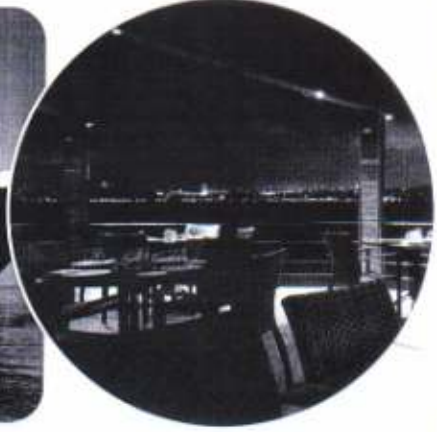
Tiyatroya da Ankara Çocuk Klübü'nde başladım. Çocukluk yıl-
larımdaki en büyük mutluluğum tiyatroydu. Aile yaşamımızda in-
sana ait komik ve trajik durumları öğreniyordum. İlkokuldan son-
ra Ankara Devlet Konservatuvarı'na kayıt yaptım. Çok başarılı
bir öğrenciydim. Bes yıllık konservatuvar dört yılda bitirdim. Profes-
yonel tiyatro hayatım 1948'de başladı. İlk oyunum Shakespeare'in
"12. Gece" adlı oyunuydu.

1959 yılında kardeşim Müşfik Kenter ile İstanbul'a geldim. Bir yıl
sonra birlikte "Kent Oyuncuları Topluluğu"nu kurduk. Sonraki yıllar-
da Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'de eğitim ve oyunculuk
üzerine çalışmalar yaptım. Bugüne kadar 100'den fazla oyunda
yer aldım. Bu oyunlarda değişik roller, heyecanlar, ve aşklar ya-
sadım. Zaman zaman sinema filmlerinde de rol aldım. Sinema
oyuncusu olarak üç kez "Altın Portakal" ödülü aldım. 1962'de "Yi-
lin Kadını" seçildim. 1981'de devlet sanatçısı oldum.

Bana göre tiyatro ile ilgilenmek dünyanın ortasında dümek
demektir. Her şeyimi mesleğime verdim. Yaşamak benim için her
zaman savaşmak oldu.!

EK 5: Yeni HİTİT 1 Ders Kitabından “Gemi Seyahati” adlı Metin

Gemi Seyahati

Gözlerinizi kapatın. Kendinizi suda, lüks bir otelde, küçük bir şehirde, hatta dünyanın en güzel şehrinde yolculukta hayal edin. İşte gemi yolculuğunu böyle özetleyebiliriz!

Gemiyle yolculuklar her gün biraz daha popüler oluyor. Gemi yolculuğu önceki yalnızca emekli ve yaşlı insanların tercihiyken, bugün pek çok insanın ilgisini çekiyor. İşte son günlerin bu ilgi çekici yolculuk türü hakkında bazı sorular ve yanıtları!

Sıkılacak mıyım?

Büyük bir gemiyle yolculuk yaparken sıkılmamanız mümkün değil. Neredeyse her köşede insanları eğlendirmek ve dinlendirmek üzere aktiviteler vardır. Örneğin, misafir konuşmacıları dinleyebilir, şarap seminerlerine katılabilirsiniz. Ya da spor yapmak için spor salonlarını ve yüzme havuzlarını tercih edebilirsiniz. Ayrıca alışveriş yapmak için çeşitli dükkanlar, vakit geçirmek için film salonları gibi pek çok alternatif de sizi bekliyor. Böyle etkinliklerle dolu bir yolculuğa arkadaş grubunuzla da rahatlıkla çıkabilirsiniz çünkü gemide herkesin zevkine uygun bir etkinlik bulunmaktadır.

“Benim amacım sessiz, sakin bir yerde tatil yapıp dinlenmek” mi diyorsunuz? O zaman daha küçük bir gemide, daha az sayıda insanla yolculuk yapmayı da tercih edebilirsiniz. Yani yolculuğa çıkma amacınıza ve kişiliğinize göre farklı türde gemi yolculuğu seçebilirsiniz.

Pahalı bir yolculuk mu?

Toplam fiyat size ilk bakışta fazla gelebilir ama bu fiyatlara konaklama, yiyecek içecek, etkinlikler ve gece eğlenceleri de dahildir. Bu durumda gemi yolculuğu karadaki tatillerden daha karlıdır bile diyebiliriz. Ancak bu yolculuklarda ödemeyi tatil çıkmadan önce yapmak gerekiyor. Bu bir dezavantaj gibi görünebilir. Ama bu uygulama sizi tatilde hesap yapma stresinden de uzaklaştırır. Elbette gemi yolculuğu fiyatları, yolculuk dönemine, geminin özelliklerine ve yolculuk süresine göre çeşitlenmektedir. Bütün bunları göz önünde bulundurarak bütçenize uygun bir tatil planı yapabilirsiniz.

EK 5: Yeni HİTİT 2 Ders Kitabından “Pazartesi Sendromu” adlı Metin

8 Okuyalım, işaretleyelim

Pazartesi Sendromu

Yonca Tokbaşı
www.kuray.com.tr

Pazartesilerden nânet ediyoruz! Akşamı salıya geçmem mümkün mü?

Pazartesi alıyor beni pazartesinin gelmesi. Zaten adında hala var Pazar - ertesi.. Cuma - ertesi ne kadar iyi çoğuşmuş ama bu zavallım da o kadar kasıtlı. Nedenise bu kişisine zaten yeni birer isim koymamışlar.. İksini de kendinden önceki günün gidişle adlandırmışlar.

Her sınırlı şey pazartesi mi başlamak zorunda? Ödemele, okul, işbaşı.. Oysa benim bir sürü hayalim var pazartesilere dair. Erken uyanmamak, öylesine kalkmak, boş boş oturmak, plansız programız olmak gibi mesela..

Ama başına yapamıyorum asla. Görülme mantığım örtüşemedi gitti hala! Mantığım diyor: "Yürü kazım işe", gönlüm diyor: "Yazıkma yat, yüreğinin sesini dinle". Mantığım melek olmuş, yüreğim şeytan.

Mesela bu sabah..

Gelirim işe, tam olse gireceğim, şeytan meleğin **akını çeltili**. Arabaya bindim ve kendimi bir kaleye zor attım. Sakin bir şekilde sınıma başkasına yansımadan iteo ettim.

"Günün kahvesi neyse ondan kılın, ama "çinde ondan mı, bundan mı olsun." diye sormayın, hepsi birden olsun istiyorum ben?

Mümkünse hayattımda hep hepsinden "kolabalkıca" olsun, başka şey istemem!

Hayata dair olan her şeyden bende de olsun.

Aldım elime her şeyi, bal karpık hayal kahveni, çikim sokağa, kaldırım kalfamı, kapadım gözümü, içim çektim rüzgarı, kalfı havayı. Gözümü açtım: "İstifa etmem kazım" dedim. "Daha fazla kalmak bir yerde hayata devam edemeyeceğim korkorum" dedim. Şikale gelirdim, istifa ettim. Tam "OH" diyecekken öğrendim ki müdür istifamı kabul etmemiş. "Eğitimsiz izin verir o zaman" dedim. "Olur mu çarım!" diye dalga geçtiler. Ben de madem öyle işle böyle dedim, minik sakımsızlık olsamda camı, **çakılmadan** kimsesiz, köşesinden kıldım. Kalk pencereden giren tulu esintisi içinde kendimi sakınlığa dâvel ettim.

Yani.. Pazartesi sendromu yaşamamak için siz de, kim bir minik pencere, açın kendinize bir hava deliği. Çekin içtaze hayatın kalfı rüzgarını deli gibi. Sağlık olsun da, istifa etmeyelim hayatın.

	İkır vermek	akını koşturmak	akına gelmek	fikri değiştirmek
akını çelmek				
	belli etmemek	anılatmamak	somamak	bakmamak
çakılmamak				

9 Yorumlayalım

Yazarın **paragrafı** demek istiyor ki:

10 Pazartesi sendromuna karşı ne yapalım?

- O gün için en güzel elbiseletimizi giyelim.
- Akşamı bir konser ayarlayalım.
- Öğle tatilinde bir arkadaşımızla randevulasalım.
- Başka?

10

EK 5: Yeni HİTİT 2 Ders Kitabından “Sanat Nedir?” adlı Metin

Sanata ve Sanatçıya Dair Bir Deneme

Sanat Nedir?

Bu soruyu birkaç yıldır, fotoğraf kursumdaki çeşitli yaş gruplarından birçok öğrencime sordum, birlikte cevaplar aradık. “Cevap bulabiliyor musunuz, net olarak ‘bir şey bulabiliyoruz’ diyemem ama bazı sonuçlar çıkardık elbette. Bunlara geçmeden önce Ana Britannica’dan sizlere bir sanat tanımı aktarayım: “Sanat, bazı düşünceleri, amaçları, durumları ya da olayları, beceri ve dış gücü kullanarak ifade etmek ya da başkalarına iletmektir.”

Bu tanıma göre sanat, öncelikle bir düşünce aktarma yöntemidir. Sanatın ikinci önemli özelliği ise, her insanın kendi dış gücünü kullanarak diğer insanlardan farklı, yani özgün eserler üretmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Bu tanım hoşuma gidiyor çünkü “Sanat insanlara hoş gelmez” demiyor. Oysa pek çok insana göre sanat mutlaka göze, kulağa hoş gelmelidir.

Ana Britannica’nın sanat tanımına devamına da bir göz atalım: “Sanat ürünlerinin doğal nesnelere farklı, belirli bir nesne üretmeyi amaçlamasıdır.” Doğal nesnelere, örneğin kristaller, anı peteği, örümcek ağı gibi oluşurlar güzeldir ancak onları sanat yapıtı olarak kabul edemeyiz, çünkü üretim değildi.

Konuyu biraz toparlayalım, sanat sanatçının dış gücünü kullanarak düşüncelerini, özgün bir eser (üretmek başkalarına aktarmasıdır).

Benim bu yazıyı yazmamdaki amaç, aslında sanata herkes için ortak bir tanım getirme çabası değil. Ben asıl “sanatçı” kavramının üzerinde durmak istiyordum. İnsanlar bu kavramı ne yazık ki, ucuzlatmış ve herkes için kullanmıştı. Elbette ki ‘sanatçı’ adının gerçek sahibini belirlemek için sanat kavramını da tanımlamak gerekir. Ben de bu paragrafta kadar bunu yaptım.

Bana göre de Ana Britannica’nın tanımı yarıdır. Sanatta en önemli nokta şudur: Sanat üretmekten geçmez. Bu durumda da bir kişi, yeni ve özgün eser üretmiyorsa ona sanatçı demememiz gerekir. Dileyse, saz sanatçılarını, ses sanatçılarını, aktörleri sanatçı kategorisinden çıkarmamız lazım. Çünkü bunlar yeni ve özgün eserler üretmiyorlar. Onlar, başkalarının eserlerini bize iletmekten başka bir şey yapmıyorlar. Onlar sadece üretmeleri bize iletmekle görevli insanlar. Ama onların da üreticilerle ortak bir yönü var, yani ilki grup da sıradan insanlardan farklı bir şeye sahiptir: Yetenek! Bu durum ilki gruba da sanatçı dediyorum. Aslında bu insanların yeni ve özgün ürettikleri yok. Sizce yine de bu insanlara sanatçı diyebilir miyiz? “Evet” mi diyorsunuz? O zaman şu örneği de bir düşünün:

Ana Britannica’daki sanat tanımına göre, ben bir fotoğraf sanatçısıyım. Bir fotoğraflı çekim aşamasından sergi açmasına kadar kendim üretirim. Yani, yeni ve özgün düşüncelerimi ifade etmek ya da başkalarına aktarmak amacıyla eser üretirim ve bu eserleri insanlara iletmek için başkalarına ihtiyaç yoktur. Ancak son zamanlarda slayt çekmeye başladım ve doğal olarak da slaytlarımı herkese ulaştırmak için onların bir fotoğraf laboratuvarında yıkatmam gerekiyor. Sımdı size soruyorum, Beethoven’ın 7. Senfonisi’ni dinlemek için gerekli olan, müzisyenlere sanatçı diyorsunuz, benim slaytlarımı size aktarmamda gerekli olan fotoğraflar görevlisine neden demiyorsunuz?

	Var	Yok		Doğru	Yanlış
1. Ana Britannica’ya göre sanatçının anlamı	☐	☐	1. Sanatçının mutlaka kendine ait bir eser yaratması gerekiyor.	☐	☐
2. Yazanın Ana Britannica’nın sanat tanımı ile ilgili görüşü	☐	☐	2. Sanat eseri mutlaka insanların beğenisini kazanmalıdır.	☐	☐
3. Yazanın bu metni yazma amacı	☐	☐	3. Üretimleri aktaranların yetenekli olması onlara sanatçı dememize neden oluyor.	☐	☐
4. Yazara göre sanatçının anlamı	☐	☐	4. Ana Britannica’nın sanat tanımı uygun bir tanımdır.	☐	☐
5. Sanatçının toplumdaki önemi	☐	☐			
6. Sanat ve üretim ilişkisi	☐	☐			
7. Sanatçının özellikleri	☐	☐			
8. Sanatçı olmanın zorlukları	☐	☐			

67

EK 5: Yeni HİTİT 2 Ders Kitabından “Eros’un Aşkı” adlı Metin

EROS’UN AŞKI

1) Birlikte çok mutluydular ancak Psyche'nin kız kardeşleri onların bu mutluluğunu kıskandılar... Psyche'ye "Eğer o güzel bir delikanlı olsaydı senden yüzünü gizlemezdi, seni böyle ıssız bir sarayda tutmazdı." dediler. Ve ona Eros gelmeden önce yanan bir lambanın üzerine vazoyu ters çevirip koymasını söylediler. Psyche böylece Eros uyuduktan sonra vazoyu kaldırıp aydınlıkta onun yüzünü görebilecekti.

2) Psyche lütfi bir kadın oç kızının en güzel idi. Gerçekten o kadar güzel, o kadar alımlıydı ki kadınlar onu Aphrodite sanıyorlardı. Ancak Aphrodite bir ölümlü ile karıştırılmaktan hiç hoşlanmamıştı. Bu yüzden bir gün oğlu Eros'u yanına çağırdı ve "Dünya'nın en cıktın erkeğine aşık edecek cezalandırmanı istiyorum" dedi. Eros annesinin isteğini yerine getirmek için hemen yola koyuldu. Psyche'yi dünya'nın en cıktın, en kızı erkeğine aşık etmeye niyetliydi ancak kız görür görmemez ona aşık oldu. Psyche'yi alıp amanın ortasında terk edilmiş bir saraoya kaçırdı. Ancak yüzünü kıza hiç göstermedi.

3) Eros gece karanlık çöktükten sonra gizlice saraoya giriyor ve sevdiği ile buluşuyordu. Psyche kendisini deliler gibi seven bu delikanlının yüzünü görmek istese de Eros bunu kabul etmiyordu, gece hep karanlıkta geliyor ve güneş doğmadan da gidiyordu, aksamları saraoya ateş ya da mum yakılmasını yasaklamıştı. Psyche ne kadar yalvarsa da fayda etmedi. "Aşkınızın sırrını kabinde taşıdığı'n sürece mutlu olacaksınız" dedi Eros. "Beni görmeyi akından bile geçirme, kim olduğumu ya da kimin oğlu olduğumu öğrenme, bilmeden tanımadan beni kızı köleline sev... Sende gizlenen şeyleri öğrenmeye çalışarak mutlu olma fırsatını elinden kaçırma." Ve Psyche de bunu kabul etmiş, Eros'u görmeden kim olduğunu bilmeden sevmişti.

4) O gece Eros her şeyden habersiz uykuya daldıktan sonra Psyche lambayı eline aldı ve yatağa yaklaştı. Cıktın ve iğrenç bir etek görmek beklerken genç ve çok yakışıklı bir erkekle karşılaşmıştı. Onu alından öpmek için eğildi ve o sırada lambanın kızzın yağından bir damla Eros'un çıplak omzuna damladı. Eros duyduğu acıyla sıçrayarak uyanı. Sevgilisinin ona oyun oynadığını anlayıp uçarak oradan uzaklaştı.

5) Psyche üzünüden ne yapacağını bilemez olmuştu. Çok aradı ama bir türlü Eros'un izine rastlayamadı. Sonunda "Belki bana acıyı Eros'un yerine söylet." diye düşünerek Aphrodite'in saraoyına gitti. Ancak Aphrodite ona yardım etmek bir yana, onu bir köle olarak çalıştırmaya başladı. Zoraklı Psyche Eros için her türlü acıya katlanmaya razı oldu. Nihayet bir gün Eros'un yanan omzu iyileşti ve kendisine bu kadar yürekten bağlı olan sevgilisinin kaderini değiştirmek için Olympos'a gitti. Zeus'un ayaklarına kapanıp "Ne olur Psyche'yi kurtarsın ve bana eş olarak verin!" diye yalvardı. Psyche Zeus'un emriyle tanrıların kabına getirildi ve Eros'a orada evlendiler, mutlu bir hayat sürdüler.

6) Aphrodite'in oğlu Eros dünyaya güzellik ve neşe getirir, insanların gönüllerini aşık ateşi ile yakardı. Sırtında bir çift kanat vardı. Bu kanatlarla uçarak dünyayı dolması, geçtiği yerlere çiçek kokuları saçardı. Eros'un elinde her zaman okları olurdu. Bu oklarla insanların kalplerinden vurur, onları birbirlerine aşık ederdi ve bir gün kendisi de bir günele aşık olurdu...

EK 5: Yeni HİTİT 3 Ders Kitabından “Gençlik Böyledir İşte” adlı Metin

I. Gençlik Başında Duman

1 İşaretleyelim, konuşalım

Gençlik Böyledir İşte

İçimi titelen bir sestir her gün,
Saat her çalgıda tekrar eder-
Ne yaptın farkını, nerede hoşadın?
Elin baş mı gireceksin geceye?
Bir düşünsen yaşı buldu ömrün.
Gençlik böyledir işte, gelir gider;
Ve kırılır sonra kalın kanadın;
Kuşarsın pencereden pencereye.

Ah o kadını bilmediğim günler,
Koklamadan attığım gül demeti,
Suyunu sebil ettiğim o cesmisi,
Eseken yelken açmadığım rüzgar
Gel gör ki, sular balya meyfeder,
Ağaçta bülbülün sesi değişti,
Gölgeler yerleşiyor pencereme;
Çağınız başlıyor ay halleler.

Cahit Sıkkı Tarancı

Sairin anlatmak istediği:

- Gençliğin hayatın en güzel çağı olduğudur.
- Gençlik insanın elindekileri değerini bilmeden harcadığıdır.
- Gençlik döneminin sadece gülmekle eğlenmekten ibaret olduğudur.
- Gençliğin hayatın sadece iyi yönlerinin fark edildiği bir dönemdir.

Sairin şiiri yazarken içinde bulunduğu duygular:

☐ özlem	☐ pısmarlık	☐ mutluluk
☐ heyecan	☐ strem	☐ hüzün

Bence gençlik:

- İnsan elinden su gibi akıp giden hayatın en güzel çağı.
- Bütün yetkinlerin size karşı olduğu, kendinizi ifade etmek için çok fazla çaba harcadığınız dönem.
- Mutlu çocukluğunuzu geride bırakıp yetkinlerin sızantı dünyasına geçiş yaptığınız bundanmırlarla dolu bir süreç.
- Hayal dünyasında yaşamak demektir. Ne demisler: Gençler hayalleriyle yazıyor, ihtiyatlar anılarıyla.

18

EK 5: Yeni HİTİT 3 Ders Kitabından “Yabancı Diller” adlı Metin

13 Okuyalım, İşaretleyalım

Yabancı Diller

Gani Müjde

Yabancı dillere karşı **aldım olası** yabancıyım. Yabancılar güzel Türkçemizi bilmeseler de, derlerini en azından İngilizce ile şakar şakar anlatmalarından azap duysam da yabancı diller konusunda kendimi geliştirmek zorunda olduğumu düşünüyorum. Okuduğum oradaokulda İngilizce dersine karakoldan polislerin ve bekçilerin gelmesi beni İngilizceden soğutmuş olsa da, bir yabancıya olan aşkım sayesinde İngilizcem bir parça daha ilerledi. **Ama şu Fransızca yok mu..** Fransızcaı konuşulurken anlamama rağmen ne yazabiliyor ne de okuyabiliyorum. Aslında gene de **baş sayılmam**, örneğin Fransızca da kelimenin tamamının okunmayacağını bir yerde fiilen yapıp kelimenin devamı yokmuş gibi davranılacağını bilirim. Örneğin Renault’la Reno denmesi gerektiğini geçen yıl öğrenebilirdim nihayet. Ama modern Reno diyecekler neden Renault yazıyorlar onu hala anlamış değilim!

Mesela “Nantes” yazar “Nani” okular. Yav oğlum “Nani” yaz **olsun bitsin**, sonundaki esi niye yazıyorsun? Zaman kaybı değil mi? Fransızlar “Versailles” yazacaklarına “Versay” yazıp kurtuluşları sadece kağıt ve kalem tasarrufla **köpüğü dönerlerdi**. **Netekim** bakan kalem sanayii gelişmiş adamların. Mont Blanc, Bic, Parker? Neden, çünkü yaz yaz bilmiyor kelimeler.

İşte halkın da benim gibi yabancı kelimelere karşı okuma zorluğu olduğunu düşünerek Türkiye’de ticaret yapan firmalar uyarmak zorunda hissediyorum kendimi.

SCHWEPPES

17 – 18 yaşlarındayken adını zor söyleyebildiğim bu meşrubatın kapaklarından bir sürü bedava meşrubat çıkardı. Ama ben hiçbir zaman bakkala gidip “Bana oradan bir Schweppes ver abi” diyemedim. Bir iki kez parmağıma “Şundan istiyorum.” dedim, anlamadı bakkal. “Hangisi Schweppes mi yoksa çöla mi?” diye sorunca, “Sen bana bir ayran ver en iyisi.” diye **kestirip attım**. Lezzetini de severim ama gel gör ki hala içemem. Koskoca Gani Müjde Schweppes’i doğru telaffuz edemiyor dedirtmem kendime..

MR. BRICOLAGE

Şimdi benim güzel halkımın hepsi Saint Benoit (Sen Benua okunuyormuşu mezunu değil ki güzel abim. Üstelik bu firma bir nevi hırdavatçı dükkanı. Müşterileri arasında bal miktarda duvarcı, badanaçı, Laz müleahhit ve demirci var. Benim bu güzel insanlarıma etiyet çektiğimin **alemi var** mı? Şimdi bir duvarcıya, demirci arkadaşına nereye gittin dese adam nereye gittiğini nasıl söyleyecek? “Meee reeee Bricolage’ye gittim dese kimse inanmaz. Üstelik benim halkım anlamadığı şeyleri tekrar ettime gibi bir huyü da vardır. “Nereye nereye?” “Yok bişey yav, Camiden geliyorum..”

FABOULOSSO

Brezilya dizileri neden tutuyor. Çünkü İspanyolca yazıldığı gibi okunan bir dil. Şimdi benim Marimar seyreden kadıma tuttu da Faboulosso detektör nasıl satılacak? Vm, Cif gibi okuma yazma bilmeyenin bile kolaylıkla okuyabileceği ürünler dururken kadın, bakkaldan nasıl Faboulosso istesin? Bakkal verseye defterine Faboulosso diye nasıl yazsın?

CORN FLAKES

Bu güzel memleketin insanı kahvaltılarda hala teçel, zeytin ve peynir etmek yiyorsa Corn Flakes’i telaffuz edememesinin payı büyüktür. “Bana oradan bir Corn Flakes ver.” diyeceğine “Yüz gram zeytin.” diyor çıkıyor işin içinden. **Benden söylemesi**, firmalar beni dikkate alır almaz, orasını bilemem..

EK 5: Yeni HİTİT 3 Ders Kitabından “Televizyona Bağlı Hayatlar” adlı Metin

10.1

4 İşaretleyelim, tamamlayalım
Televizyona Bağlı Hayatlar

Hayatta kalma savaşında dikkate değer canlılardan bit, organizmamız kendi arzularıyla seyir tarafından kolayca zarar görebilmeli. Tıpa baldıran olanın ucundaki yemle, farelerinse poynele avlanmaları gibi. İnsanların hayat da düşük oldukları seyire bağlı olarak ölçülebilir.

Televizyon, özü ve her yerde bulunabilirliğiyle, dünyanın en popüler boş zaman geçirme makinesi olarak karşımıza çıkıyor. Coğumuzu onunla olabilmek için bir kitap okumadan, ailemizle ve arkadaşlarımızla konuşmadan, çocuğumuzla bir oyun oynamadan, günümüzde bir gezintiye çıkmadan geçiyoruz günümüzü.

Endüstriyel dünyada bireyler günde otalama üç saatlerini plansız olarak televizyon seyretilmeye ayırıyor. Bu saatler, bir gün içinde çalışma ve uyuma dışında tek bir faaliyet için ayrılan en büyük zaman dilimini oluşturuyor. İktisatçıların görüşüne göre bu bağıllık basitçe şu anlamı taşıyor: İnsanlar televizyon seyretilmekten hoşlanıyor ve onu seyretilmek için bilimsel bir karar alıyorlar. Eğer her şey bundan ibaretse, o halde neden 5 yetmişinden 2'si, 10 genden 7'si televizyon karşısında çok fazla zaman geçirdiğini düşünüyor ve bundan rahatsızlık duyuyor? Neden yetişkinlerin yaklaşık % 10'u kendini TV bağımlısı olarak tanımlıyor?

Fazlaca televizyon seyreden insanların günlük yaşamında duygu ve davranışlarını takip etmek için yapılan bir çalışmada, kişilerin televizyon seyretilirken kendilerini pasif ama rahatsız hissettiklerini belirtmiş. İnsanlar televizyon izlemeyi rahatlatmakla, dinlenmekle bir tutmaya çalışmış durumdadır. Bu ilişki, izleme süresi boyunca kendini gösterdiğinden, zamanla kuvvetleniyor. Bağımlılık yapan ilaçlar da aynı şekilde çalışıyor. Kullanıcı, ilacın etkilerinin azaldığını farkına vardığında ilacı yeniden alma çabasına giriyor. Benzer şekilde, bireylerin, televizyon izlemeyi bıraktıktan sonra kendilerini daha az rahatsız hissedeceklerini bilmeler, televizyonu kapatmalarında önemli bir etken olabilir.

Acaba çok fazla televizyon seyrederek vakit geçirilen diğer insanlara göre hayat daha farklı mı yaşıyorlar? İnsanlarla beraber olmadıkları hisleniyorlar mı? Bu tür sorulara cevap aramak için yapılan araştırmalar da var ve çıkan sonuç şu: Aynı dönemde televizyon seyredenler az televizyon seyredenlere göre kendilerini belirgin bir şekilde daha huzursuz, sinikli, sabırsız ve daha az hoşgörülü, yaratıcı, mutlu hissediyorlar. Toplum içinde daha az katılıyor, sosyal etkinliklerde bulunmuyor ve aile sismarına daha yakın oluyorlar. Fakat, insanlar sıkıntı ve yalnızlıktan mı TV'ye yöneliyor, yoksa TV seyretilmek mi insanların sıkıntı ve yalnızlığı itiyor? Gerçek, her ikisinin de bir kısır döngü şeklinde birbirini tetiklediği.

Televizyonun cazibesi, kısmen bizim kendi biyolojik tepki mekanizmamızdan da kaynaklanıyor. Aynı sahne içinde kamera açısının değişimi, bir sahneden diğere geçiş, ani ses anısı gibi basit biçimsel özellikler bizim televizyona odaklanmamıza yol açıyor. Bu durumda, yönelme refleksi, eğer televizyon açıkta, "Gözlerimi ondan ayıramıyorum", "Daha az televizyon seyretilmek istiyorum ama başaramıyorum." türünden açıkamaları kısmen cevaplayabiliyor. Özellikle reklamlarda ve müzik kliplerinde bu biçimsel özellikler dakikada bir gibi bir sıklıkla yenilerek, yönelme refleksi sürekli olarak aktif tutuluyor ve sonuçta insan televizyon olmadığında hayatında bir eksiklik duymaya başlıyor.

...Tüm bunlar tabii ki televizyon seyretilmenin ille de problem doğuracağı anlamına gelmiyor. Televizyon eğlendirici olduğu gibi öğretici de olabilir ve aydınlatma, kaza, stresi yenme, dikkati dağıtma gibi gereksinimlerimizi karşılayabilir. Sorun, insanların bu kadar fazla televizyon seyretilmelerini gerektirdiğini düşünmeye başladıklarında ve ne yazık ki kendilerini bu durumu azaltmak için bir şeyler yapamadıkları fark ettilerinde kendini gösteriyor.

Bilim ve Teknik Dergisi
Sayı 425

116

EK 5: Yabancılar İçin Türkçe-1 Ders Kitabından “Pastanede” adlı Metin

PASTANEDE

- I. Garson : Günaydın!
Ali : Günaydın!
Garson : Buyrunuz efendim, ne arzu edersiniz?
Ali : Bir gözleme ve bir bardak portakal suyu istiyorum.
Garson : Peki efendim. Buyrunuz.
Ali : Teşekkür ederim. Borcum kaç lira?
Garson : Dört lira yetmiş beş kuruş.
Ali : Buyrun. İyi günler.
Garson : İyi günler.

- II. Garson : Merhaba!
Ahmet : Merhaba!
Ahmet : Meyve suyunuz var mı?
Garson : Evet, var. Buyrunuz.
Ahmet : Bir porsiyon da baklava verir misiniz?
Garson : Peki. Buyrunuz.
Ahmet : Kaç lira?
Garson : Üç lira elli kuruş.
Ahmet : Buyrun. Teşekkür ederim. İyi günler.
Garson : İyi günler.

- III. Garson : İyi akşamlar!
Ayşe : İyi akşamlar!
Garson : Hoşgeldiniz, ne arzu edersiniz?
Ayşe : Teşekkür ederim. Lütfen, bir bardak çay verir misiniz?
Garson : Tabii. Buyrun çayınızı.
Ayşe : Teşekkürler. Borcum kaç lira?
Garson : Elli kuruş.
Ayşe : Buyrun. Teşekkür ederim. İyi akşamlar.
Garson : İyi akşamlar efendim.

OKUMA - ANLAMA

☐ Aşağıdaki cümleleri okuyunuz ve tekrar ediniz.

1. Bir fincan kahve verir misiniz?
2. Bir fincan süt verir misiniz?
3. Bir ayran istiyorum.
4. Bir maden suyu lütfen!
5. Meyve suyu var mı?

EK 5: Yabancılar İçin Türkçe-1 Ders Kitabından “Yaralı Kuş” adlı Metin

YARALI KUŞ

Çok küçüktüm. O gün erken uyandım; ama kardeşlerim hâlâ uykuydu. Annem odanın kapısını açtı ve bana baktı. Yavaşça, “Ekmek almak için bakkala gider misin?” dedi.

Önce kıpırdamadım; ama sonra kalktım. Çünkü karnım çok açtı. Elimi yüzümü yıkadım; elbisemi giydim. Bakkala ekme almaya gittim. Bakkalın karşısındaki meydanın ortasına, kuşlar kondu. Ben de kuşların yanına gittim. Bütün kuşlar uçtu; sadece bir tanesi uçmadı. Yanına yaklaştım. Benden kaçmak istedi, ama kaçamadı. Dikkatlice kuşu elime aldım. Kuşun bir kanadı yaralıydı ve kuş korkudan titremeye başladı. Bakkala gittim. Bir elimde sıcak ekme diğer elimde yaralı kuş ile eve döndüm.

Annem çok şaşırды. “Bunu nereden buldun?” dedi. Ben de “Yaralı, sokakta buldum. O uçamıyor,” dedim. Annem kuşa çok üzüldü; onu eline aldı, sevdi. Kuşun kanadındaki yarayı temizledi. Sonra hep birlikte kahvaltı yaptık.

Kısa zamanda kuş iyileşti. Onun gitmesinden korktum; ama benim bu korkum boşunaydı. Çünkü, o bizi hiç bırakmadı. Ona “Şanslı” adını verdik. Şanslı, bizim ailemizin sürekli neşe kaynağı oldu.

OKUMA - ANLAMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Okuduğumuz metnin konusu nedir?
2. Annesi çocuğa ne dedi?
3. Çocuk kuşları nerede gördü?
4. Kuş niçin kaçamadı?
5. Annesi kahvaltından önce kuşa ne yaptı?
6. Onlar kuşa ne ad verdiler?
7. Çocuk neden korktu?

EK 5: Yabancılar İçin Türkçe-1 Ders Kitabından “Saklıkent” adlı Metin

SAKLİKENT

Antalya'da bir hafta kaldık. Arkadaşım, "Saklıkent'i görmeden gitmeyelim" dedi. Haritayı açtık ve Saklıkent'in yerini bulduk. Yola çıktık. Yolda birkaç kişiden Saklıkent'e nasıl gidebileceğimizi sorduk. Tarif edilen yolda ilerledik. Arkadaşım, gideceğimiz yolları haritadan gösterdi. O daha önce Saklıkent'e gittiği için yol boyunca oranın güzelliklerini anlattı. Yol bir türlü bitmedi. Bir dağa tırmandık. Arabamızın hararet göstergesinin ibresi yükseldi. Bir süre sonra asfalt yol bitti, toprak yol başladı. Toz duman içinde ilerledik. Camın sıklımaya başladı. Bunu arkadaşıma da belli ettim. O, "Yaklaştık, az kaldı, şuradan sonra geliyoruz" diye beni sakinleştirmeye çalıştı. Yol boyunca küçük köylere, yaşlı ağaçlara rastladık.

Hiç bitmeyecek sandığım yol, sonunda bitti. Dağın zirvesine ulaştık. Burada tatil evleri vardı ve girişte "Saklıkent" yazıyordu. Ama bu bizim aradığımız Saklıkent değildi. Arkadaşım, birilerine Saklıkent'e nasıl gideceğini sordu. Onlar da, "Saklıkent burası" dediler. Şaşırarak. Meğer, iki Saklıkent varmış ve burası kayak merkezi olan Saklıkentmiş. Biz de yaklaşık iki bin metre yüksekteymişiz. Bu bizim için kötü bir sürprizdi. Dönüşte aracımız hiç zorlanmadı ve hararet göstergesi hiç yükselmedi. Ama biz çok yorulduk.

EK 5: Yabancılar İçin Türkçe-2 Ders Kitabından “Dilin İmkanları” adlı Metin

DİLİN İMKÂN LARI

n) li-

Maksim Gorki, henüz ünlü bir yazar olmadığı dönemde, Tolstoy'un bir hikâyesini okumaktadır. Hikâyeyi okurken öylesine kendinden geçer ki, acaba kâğıdın içinde bü-yülü bir şey mi var diye sayfayı kaldırır ve ona dikkatlice bakar. Elbette kâğıdın üze-rinde harflerden başka hiçbir şey göremez. Yazarın bu davranışı açıkça gösteriyor ki, dil sadece insanlar arasında iletişimi sağlayan bir araç değildir. Dil aynı zamanda in-sanlara farklı dünyalar sunan, kuşaklar arasında köprüler kuran, onları etkileyen çok önemli bir vasıfıdır. Büyük Türk şairi Yunus Emre de bu gerçeği bir şiirinde şöyle dile getirir: “Söz ola kese savaşı/ Söz ola kestire başı,” Yani söz, bir savaşı durduracak ya da insanın ölümlüne sebep olacak kadar önemlidir. Bütün bu özelliklerinden dolayı dili, doğru ve zamanında kullanmak oldukça önemlidir.

Ses tonumuzun farklılığıyla insanların kalbini kırabileceğimizi hiç düşündünüz mü? Ne yazık ki bu soruya hepimiz “evet” diye cevap veriyoruz. Çünkü dostlarımıza söylediğimiz kötü bir söz onların kalbinin kırılmasına yol açmaktadır. Oysa ağız-muzdan çıkan şey, sadece birkaç hece ve ses dalgasıdır. Ama onların anlamları karşımız-dakini olumlu ya da olumsuz etkilemektedir. Bu durumu anlatmak için Türkçede, “Bin düşün, bir söyle”, “Söz gümüşse sükût altındır.” gibi sözler sık kullanılır. Çünkü söz ağızımızdan bir kere çıktı mı, artık onu durdurmak imkânsızdır.

Günlük hayatta konuştuğumuz “konuşma dili”, kitaplarla karşılaştığımız dil ise “yazı dili” olarak adlandırılır. Roman, hikâye, şiir, deneme vb. türlerde kullanılan dil ise “edebî dil” olarak tanımlanır. Edebî dili anlamak için o dilin bütün inceliklerini bil-mek gerekir. Çünkü yazar ve şairler dile bize bambaşka dünyalar kurarlar ve o dili ustalıkla kullanırlar. Bazen okuduğumuz bir romana kendimizi o kadar kaptırırız ki, ora-da yaşananların hepsinin gerçek olduğuna bile inanırız. Çoğumuzun bir kitabı okurken öfkelenildiği veya duygulandığı bir gerçektir. Bazen de olayların geçtiği yerleri zihni-mizde canlandırmaya çalışırız. Bu tıpkı şu hikâyeye benzer: “Bir heykeltıraş günler-ce uğraşarak özene bezene bir heykel yapar. Eserine o kadar çok emek verir ki, heykel âdeta canlanır. Yaptığı heykelin canlılığına inanan heykeltıraş, onun karşısına geçer ve ‘Hadi konuşana!’ diye bağırarak elindeki çekici ona fırlatır.”

İşin aslına bakılırsa, dilin ve malzemesi dile dayanan edebiyatın da temelinde ‘an-latmak’ ihtiyacı vardır. Hepimiz her gün annemiz, babamız veya dostlarımıza birçok şey anlatırız. Kimimiz o gün sokakta neler gördüğümüzü, kimimiz de okulda neler yaşadığımızı naklederiz. Bunların hepsi temelde birer hikâyedir. Dolayısıyla bizler de birer hikâye ‘anlatıcı’sıyız. Elbette bunu profesyonel olarak yapanlara da ‘yazar’ diyo-ruz. Çoğu zaman şöyle cümleler duyarız: “Benim hayatım bir roman.” “Benim hayat hikâyemi film olacak kadar ilginç.” Evet, çoğu insanın hayatı bir romana ya da hikâ-yeye konu olacak kadar ilginç olabilir. Fakat önemli olan bu konuların nasıl anlatıldı-ğidir. Bu da tabii ki dili iyi kullanmakla ilgilidir. Şimdi bir hikâyeye nakledeyim:

Han gece kötü bir rüya görür. Ülkenin her tarafına haberciler göndererek, rüyasını yorumlayacak tabirciler aradığını bildirir. Fakat Han, rüyasını yanlış veya kötüye yorumlayacak kişilerin de cezalandırılacağını söyler. Sonunda Han’ın sarayına yüzlerce rüya

25

EK 5: Yabancılar İçin Türkçe-2 Ders Kitabından “Modern Çağda Yalnızlaşan İnsan” adlı Metin

MODERN ÇAĞDA YALNIZLAŞAN İNSAN

Yalnızlık sadece günümüzde değil, tarihin her döneminde insanlığın en önemli sorunlarından biri olmuştur. Yalnızlık temasını işleyen binlerce şiir, hikâye, resim, tiyatro oyunu ve film varlığı, neyi gösterir acaba? Birilerinin her zaman yalnızlık duygusunu yaşadığını tabii ki. Eskiden daha çok sanat eserlerinde işlenen bu tema, modern çağda çoğu insanın en temel sorunlarından biri hâline geldi. Yalnızlığın yaşanmaması için bütün araç gereçlerin var olduğu, eğlenilebilecek onlarca mekân bulunduğu hâlde, insanın yalnızlık çekmesi garip değil mi? Yalnızsanız, telefonunuzla bir dostunuzu arayabilirsiniz. Yalnızsanız, bir arkadaşınızla sinemaya gidebilir, yürüyüşe çıkabilirsiniz. Yalnızsanız, kitap okuyabilir, televizyon seyredebilirsiniz. Kendinizi yalnız hissettiğimizde pek çok şey yapabilirsiniz; ama yaptıklarınız sizdeki yalnızlık duygusunu gidermiyorsa yapacak pek bir şey de yoktur...

Büyük şehirlerin çok katlı binalarında yaşayan insanlar birbirini tanımıyor. Gecenin bir vakti rahatsızlandığımızda komşumuzun kapısını çalmaya korkuyoruz. Kimse işi olmadığı sürece bizi aramıyor, biz de isteyeceğimiz bir şey yoksa arkadaşlarımızı merak etmiyoruz. Ailemizi bile bir şey isteyeceğimizde hatırlıyoruz. Annelerimizin yüzündeki gülüşü çoktan unutmuşuz. Babalarımızın eve etmek getirişinden sevinç duymuyoruz. Yaşadığımız şehir bizi huzursuz ve mutsuz ediyor. Hep gidecek bir yer arıyoruz ama bulamıyoruz. Kardeşlerimizle sorunlarını çözmeye yardımcı olmuyoruz. Gideceğimiz yerde de hiçbir şeyin farklı olmayacağını düşünüyoruz. Telefon konuşmaları, arkadaş sohbetleri yalnızlığımızı gidermiyor. Her şeyi bir zorunlulukmuş gibi yapıyoruz ve çok sıkıyoruz. Bütün bunlar hayatla bağlarımızın birer birer koptuğunu gösterir. Yalnızlık, insanı mutsuz eder; onun bütün umutlarını bitirir. Bu, insan için bir sınıra gelme durumudur. Bu, hayatla ölüm arasındaki sınırdır. Böylesine ciddi bir sorunu nasıl aşılabılır? Hayatla kopmak üzere olan bağlar, yeniden nasıl sağlanabilir? Dünyanın bütün modern ülkelerinde yöneticiler, uzmanlar, yazarlar ve bilim adamları, bu soruların cevabını arıyor.

Gelecekte korku duyan yalnız insana güvenli bir ortam oluşturulmaya çalışılıyor. Hanımların kendilerini iyi hissetmeleri için kozmetik sanayi, piyasaya her gün yeni bir ürün sürüyor. Ölüm korkusunun ortaya çıkardığı yalnızlığı aşmak için doktorlar durmadan çalışıyor. Sinema ve televizyon yapımcıları eğlence programları ve filmlerle insanları yalnızlıktan kurtarmaya çalışıyor. Bilim adamları, yeni teknolojik ürünlerle insanların birbirlerine daha yakın olmaları için emek harcıyor. Sanatçılar, yalnızlığın ortaya çıkardığı olumsuzlukları eserlerinde işleyerek insanlara moral vermek istiyor. İçinde yaşama sevinci kalmamış yalnız bir insan için bunlar hiçbir anlam ifade etmiyor. Hatta bütün bunlar onu biraz daha yalnızlaştırıyor.

Türkçede “bıçak sırtında yaşamak” diye bir deyim vardır. Yalnızlık, işte o bıçağın keskin tarafıdır. Bıçak sırtında yaşamak insana sıkıntı verir, onu gerginleştirir; başkalarıyla kuracağı ilişkilerde kuşkuyu ve güvensizliği hazırlar. Güvenme ve inanma duygularının azalması yalnızlığı ortaya çıkarır. Eğer güveneceğiniz ve inanacağınız bir insan veya değer yoksa, herkesten kuşulanıyorsanız yalnız kalmışsınız demektir. Yalnızlığın artmasında, güvenin ve inancın yok olmasında yalan en önemli etkidir. Size hep yalan söylendiğini düşünüyorsanız

EK 5: Yabancılar İçin Türkçe-2 Ders Kitabından “Paragrafta Yardımcı Düşünceler” adlı Metin

PARAGRAFTA YARDIMCI DÜŞÜNCELER

Yabancı dil öğrenen kişiler, o dile ait okuma ve anlama yeteneğini geliştirmek için edebiyattan tarihe, tarihten coğrafyaya kadar birçok alanda metin okumalıdır. Bu okuma süreci hayli zaman ister. Bir gazete haberi ile, bir alana ait paragrafı ayıran en önemli fark kelime kadrosudur. Bir gazete haberini okumak ve anlamak için, konuşma dilinde kullanılan yaklaşık bin kelime yeterli olabilir. Ancak felsefe veya psikoloji ile ilgili bir yazıyı okumak için o alana ait ‘terim’lerin bilinmesi gerekir.

Her paragrafta anlatılmak istenen bir ana düşünce olduğu gibi, o düşünceyi destekleyen yardımcı düşünceler de vardır. Mesela çoğu zaman karşılaştığımız,

“Paragrafta aşağıdakilerin hangisinden söz edilmemiştir?”

“Aşağıdakilerden hangisi, bu paragraftan çıkarılamaz?”

“Bu paragrafta aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?”

şeklindeki sorular, sizden hep bu yardımcı düşünceleri bulmanızı istemektedir. Bunu bir örnekle görmeye çalışalım:

Ahmet Hamdi Tanpınar, Türk edebiyatının en önemli yazarlarından biridir. Hayır, hayır, yanlış bir cümle kurdum. Onun için dünya edebiyatının en önemli yazarlarından biri demeliydim. Ama yıllarca değeri bilinmedi yazarın. Aslında öyle değil midir? Bütün büyük yazar ve sanatçılar, öldükten sonra kıymete biner. Bunun en önemli sebebi, büyük yazarların yaşadıkları dönemden en az yirmi yıl ileride olmalarıdır. Hâl böyle olunca da kendi dönemlerinde tam anlamıyla anlaşılabilirler. İşte bütün büyük sanatçılar gibi Tanpınar da şu anda en çok okunan yazarlardan birisi. Yazarı artık Fransız okuyucular da tanıyor. Çünkü yazarın romanları, bugünlerde bir yayınevi tarafından Fransa’da yayımlanıyor. Galiba Fransızcaya tercüme edilecek ilk romanı “Huzur”muş.

Yukarıdaki paragrafı okudunuz. Şimdi sizler aşağıdaki cümlelerin bu paragraftan çıkarılıp çıkarılmayacağına karar verin:

- Sözli edilen yazar, dünyanın en önemli yazarlarından birisidir.
- Yazarın eserleri başka bir dile de çevrilmektedir.
- Büyük yazarlar kendi devirlerinde anlaşılabilirler.
- Bütün büyük yazarlar ileri görüşlüdür.
- Tanpınar ölmeseydi büyük bir yazar olamayacaktı.

Paragrafa ilgili olarak size sorulabilecek bir başka soru da, ‘paragrafa en uygun başlık’ın ne olacağıdır. Elbette paragrafı okuduktan sonra ele alınan konuyu anlayıp, onu ‘en iyi özetleyen kelimeleri’ bularak, bu tür soruları kolay bir şekilde cevaplayabiliriz. Bu bilgiden sonra, yukarıda okuduğunuz ‘paragrafa en uygun başlık’ aşağıdakilerden hangisi olabilir?

318

EK 6: Ankara TÖMER’de Türkçe kursu alan bir öğrenciye ait anket formu.

Bu anket, “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma” adlı tez çalışmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Bilgileriniz ve ankete verdiğiniz cevaplar sadece tez çalışması için kullanılacak ve gizli tutulacaktır.

Adınız ve Soyadınız: MUHAMMAD BLAL ATIF
Ülkeniz: PAKİSTAN
Ana diliniz: URDUCA
Türkçe Seviyeniz: Temel Orta Yüksek

1. Ne amaçla Türkiye'ye geldiniz?

Turistik Eğitim İş Ziyaret

Diğer:

2. Niçin Türkçe öğrenmeye ihtiyaç duydunuz?

Merak İş Eğitim Türkiye'yi ve Türkleri tanıma

Diğer:

3. Bildiğiniz yabancı dilleri yazınız. ingilizce

4. Türkçe öğrenmek zor mu?

Zor Çok zor Kolay Çok kolay

5. Türkçe öğrenirken hangisinde zorlanıyorsunuz?

Konuşma Yazma Okuma-anlama Dinleme-anlama Dil Bilgisi

6. Türkçe okuma metinleri ilginizi çekiyor mu?

Evet, ilginç; çünkü türkçe edebiyatını seviyorum
 Hayır, sıkıcı; çünkü

7. Sizce, okuma metinlerinin konuları ne olmalı?

Güncel Eğitim İş hayatı Türkiye ve Türk Kültürü Evrensel

Diğer:

8. Sizce okuma metinleri yeterli mi?

Evet/yeterli çünkü

Hayır/yetersiz çünkü metinler çok az daha fazla olmalı.

EK 7: Ankara TÖMER’de Türkçe kursu alan bir öğrenciye ait anket formu.

10. Ders kitabı dışında Türkçe kitap okuyor musunuz ve Türkçe kitap okumaya ihtiyaç duyuyor musunuz?

Evet, bulabildiğim her şiir kitabını okuyorum ve okumaya çok ihtiyaç duyuyorum. Günnü sadece bir ders kitabı yetmez.

Hayır.....

	Evet	Hayır	Biraz
11 İletişim araçlarını(e-posta, cep telefonu...) Türkçe kullanabiliyorum	✓		
12 Bir anketteki(formda...) temel bilgi sorularını(ad, soy ad, yaş) anlayabilirim	✓		
13 Türkçe adres ve yer yön tarifli yapılan metinleri anlayabilirim	✓		
14 İnternetteki Türkçe komutları anlayabiliyorum	✓		
15 Günlük dilde yazılanları anlayabiliyorum			✓
16 Türkçe bir makale/denemenin neyle ilgili olduğunu anlayabilirim	✓		
17 Basit mesajları, iş mektubu ve resmi mektupları anlayabilirim.	✓		
18 Bir hikâyenin ana konusunu anlayabilirim.	✓		
19 Tiyatro, sinema ya da bir kitap hakkında yazılmış makaleleri anlayabilirim	✓		
20 Bazen sözlük kullanarak herhangi bir yazışmayı anlayabilirim.	✓		
21 Farklı türlerden metinleri (şiir, deneme, tiyatro) anlayabilirim.	✓		
22 Deyim ve argo bulunan metinleri anlayabilirim.	✓		
23 Bir edebî eserin sosyal, siyasal ya da tarihi geçmişini algılayabilirim.			✓
24 Meslekî ve bilimsel makaleleri bazen sözlüğe bakarak anlayabilirim.	✓		

Sorulara doğru cevap vererek çalışmamıza yardımcı olduğunuz için teşekkür ederiz. *

EK 8: Ankara TÖMER’de Türkçe kursu alan bir öğrenciye ait anket formu.

10. Ders kitabı dışında Türkçe kitap okuyor musunuz ve Türkçe kitap okumaya ihtiyaç duyuyor musunuz?

Evet, kütüphaneden aldığım kitapları okuyorum çünkü orada öğrendiğimiz gramerleri görebilirim.

Hayır.....

	Evet	Hayır	Biraz
11 İletişim araçlarını(e-posta, cep telefonu...) Türkçe kullanabiliyorum			X
12 Bir anketteki(formda...) temel bilgi sorularını(ad, soy ad, yaş) anlayabilirim	X		
13 Türkçe adres ve yer yön tarifi yapılan metinleri anlayabilirim			
14 İnternetteki Türkçe komutları anlayabiliyorum	X		
15 Günlük dilde yazılanları anlayabiliyorum	X		
16 Türkçe bir makale/denemenin neyle ilgili olduğunu anlayabilirim			X
17 Basit mesajları, iş mektubu ve resmî mektupları anlayabilirim.		X	
18 Bir hikâyenin ana konusunu anlayabilirim.			X
19 Tiyatro, sinema ya da bir kitap hakkında yazılmış makaleleri anlayabilirim	X		
20 Bazen sözlük kullanarak herhangi bir yazışmayı anlayabilirim.	X		
21 Farklı türlerden metinleri (şiir, deneme, tiyatro) anlayabilirim.			X
22 Deyim ve argo bulunan metinleri anlayabilirim.		X	
23 Bir edebî eserin sosyal, siyasal ya da tarihî geçmişini algılayabilirim.		X	
24 Meslekî ve bilimsel makaleleri bazen sözlüğe bakarak anlayabilirim.			X

Sorulara doğru cevap vererek çalışmalarımıza yardımcı olduğunuz için teşekkür ederiz. -